

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

ספר הזהר

שיחבר התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי זיע"א

ובו: "ספר הזהר", "זהר חדש", "תקוני הזהר"

מנקד

- כרך יג -

וישב - מקיץ

דף קפ"ז ע"א - דף ר"ג ע"א

מבאר בלשון הקדש עם פרוש קל ונחמד למען ירוץ הלומד בו

מחלק לשנה אחת ולשלוש שנים

מופץ ללא מטרות רווח כלל ועיקר
לקירוב הגאולה ברחמים

בדקות ספורות בלבד תזכה להיות בן עולם הבא

נסדר, נערך והוגה מחן ש, בנקוד ופסוק מלא, עם מראה מקומות,
בחלוק קטעים לפי העניינים, באותיות גדולות ומאירות עינים

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיה"ק בית שמש תובב"א
כסלו תשע"א לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים **בחינם בלבד**

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת "נהר שלום" (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

תפלה קודם למוד הזהר (קבלה מהאריז"ל)

רבון העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בקדה ובהשתחויה, שקרבתנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו, אשר עשית עמנו חסד גדול פנה. על פן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול, ותסלח, לכל חטאתינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לביניך.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתכונן לבבינו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אזניך לדברינו אלה, ותפתח לבבינו הערל בסודות תורתך, ויהיה למודנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך פריח נחות. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתינו, ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם, וזכות אבותם, וזכות תורתם, ותמימותם, וקדשם, יעמוד לנו לבל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים. כמאמר נעים ומירות ישראל "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

תפלה לאחר למוד הזהר (יאמר בפנות הלב)

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו בהמון רחמיה בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב פהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירם ולזמרם. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמך הגדול הגבור והנורא אמן פן יהי רצון.

(קהלת א) משנות לא יוכל לתקן, משום שלא רצה לשא אשה ולהשתדל בפריה ורביה, ואותו שהשתדל ונשא אשה ולא יכל, זה מתקן בגאולו שקרוב לו, שהוא אחיו של אותו מת בלי בנים]. כשיצא מן העולם הזה, אותו האיש לא נכנס לפרגוד ולא נוטל חלק בעולם ההוא [ונשמתו לא נכללת במקום שכל הנשמות נכללו, ונגזרת דמותו משם, והו שכתוב ונכרתה הנפש החיה מלפני. והאיל וכך הוא, בורא לו הקדוש ברוך הוא גואל שיגאלנו מיד המשתחיתים, וזה אחיו שקרוב אליו, שנאמר (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו וגו', וכתוב בא אל אשת אחיך ונבם אתה וגו', משום שנשמתו לא נכנסת לפני הקדוש ברוך הוא, אלא היא עומדת בחוץ, משום שלא זכה לחיור בעולם הזה בגוף ההוא. מי שלא זוכה במקום הזה, ילך למקום אחר וזכה בו. כמו כן עין שדולק ואורו לא עולה, וכו' אותו ועלה בו אור ויאר. עין הוא אדם, שכתוב (שם כ) כי האדם עין השדה. רוצה לומר, שהאדם כשהוא בעולם הזה והולך ותאב ואוכל ושותה ומדווג עם אשה ולא זוכה לבנים, והו עין שדולק ואורו לא עולה, כלומר, נשמתו לא זוכה באותו הגוף להיות מוארת, אלא היא בחשכה].

בא ראה, כתוב (ישעיה מה) לא תהו בראה לשבת יצרה, שמשום כך עשה הקדוש ברוך הוא את האדם פראוי, כמו שאמרנו, והקדוש ברוך הוא עושה חסד עם העולם בא ראה מה כתוב, (בראשית כה) ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. סוד הנשמה שבאה להתפתח כמו מקדם. בא ראה באותו הגוף מה כתוב, (ישעיה ג) וה' חפץ דפאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלה. וה' חפץ דפאו, בפסוק הזה יש להסתפל, למה חפץ? כדי שיטהר. אם תשים אשם - היה צריך להיות אם ישים אשם! מה זה אם תשים? אלא על הנשמה חוזר הדבר. אם הנשמה ההיא רוצה להתפתח פראוי - יראה לאותו הזרע שהתעסק בה האדם

משנות לא יוכל לתקן, (קהלת א) בגין דלא בעא למיסב איתתא ולאשתדלא בפריה ורביה, וההוא דאשתדל ונכב איתתא ולא יכיל, דא מתתקן בפריהיה דקריב ליה דהוא אחו, וההוא דמית בלא בנין) **כד נפיק מהאי עלמא ההוא בר נש לא עאל בפרגודא ולא נטיל חולק בההוא עלמא** (ונשמתייה לא אתכלילת באתר דכל נשמתיין אתכלילו, ואתגוד דיוקניה מתמן. דרא הוא דכתיב, (ויקרא כב) ונכרתה הנפש החיה מלפני, והאיל וכדון הוא, ברא ליה קדשא בריך הוא פריק (דף קפ"א ע"א) דיפרוק ליה מידא דמתכלין, ורא אחו דקריב ליה שנאמר (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו וגו'. וכתיב בא אל אשת אחיך ונבם אותה וגו'. בגין דנשמתייה לא עאלת קמיה קדשא בריך הוא, אלא היא קמא לבר. בגין דלא זכה לאתהרא בהאי עלמא בההוא גופא. מאן דלא זכה בהאי אתר, יחד לאתר אחרא ויזכי ביה. בגונא דא אעא דדליק ונהורא לא סליק ובמשוין ליה ויסלק נהורא ביה ונחיר. אעא הוא אדם דכתיב (שם כ) כי האדם עין השדה. רצונו לומר בר נש כד אהו בהאי עלמא ואול ותאיב ואכיל ושתו ואודווג באיתתא ולא זכי לבנין. דא הוא אעא דדליק ונהורא לא סליק, כלומר נשמתייה לא זכאת בההוא גופא לאתהרא אלא איהו בחשוכא).

הא חזי, כתיב, (ישעיה מה) לא תהו בראה לשבת יצרה, דקדשא בריך הוא בגין דא עבד ליה לבר נש פדקא יאות פדאמרן. וקדשא בריך הוא עבד טיבו עם עלמא. תא חזי, מה כתיב, (בראשית כה) ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, וזא דנשמתא אתת לאתתקנא פמלקדמין.

הא חזי, ההוא גופא מה כתיב, (ישעיה נג) ויין חפץ דפאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחפץ יי בידו יצלה. ויין חפץ דפאו, האי קרא אית לאסתפלא ביה, אמאי חפץ בגין דיתדפי. אם תשים אשם, אם ישים אשם מיבעי ליה, מאי אם תשים. אלא לנשמתא אהדר מלה. אי ההיא נשמתא בעיא לאתתקנא פדקא יאות, יראה זרע. בגין דההיא נשמתא אזלת ושאטת ואיהי זמינא לאעלא בההוא זרע דאתעסק בה בר נש

זרע, משום שאותה הנשמה הולכת ומשוטטת ומזמנת להכנס

בפריה ורביה, ואז יאריך ימים, וחפץ ה' - זו התורה - בידו יצלה.

בא ראה, אף על גב שאדם משתדל בתורה יומם ולילה ומקורו ומעינו עומד בו לחנם, אין לו מקום להפגס לפגוד. והרי נאמר שבאר המים, אם לא נכנס בה אותו המקור והמעין, אינה באר, שהבאר והמקור הם יחד והם סוד אחד, ובארנו.

בתוב (תהלים קכז) שוא לכם משפמי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים פן יתן לידידו שוא. בא ראה כמה הם חביבים דברי התורה, שבכל דבר ודבר בתורה יש בו סודות עליונים קדושים, והרי נאמר שכאשר נתן הקדוש ברוך הוא התורה לישראל, את כל הגנוזים העליונים הקדושים פלם נתן להם [ובלם] בתורה, וכלם נתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסיני.

בא ראה, שוא לכם משפמי קום - אלו הם היחידים שנמצאים, שאינם זכר ונקבה פראוי, ומקדימים בבקר לעבודתם, כמו שנאמר (קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת - מאחרים המנוחה, כמו שנאמר כי בו שבת, משום שהאשה אל האדם היא נחת ודאי אצלו.

אכלי לחם העצבים, מה זה לחם העצבים? שכאשר לאדם יש בנים, אותו הלחם שאוכל, אוכל אותו בשמחה וברצון הלב. וזה שאין לו בנים, אותו לחם שאוכל הוא לחם של עצב, ואלו הם אכלי לחם העצבים ודאי.

בן יתן לידידו שוא, מה זה יתן לידידו? זהו שמקורו מברך, שהקדוש ברוך הוא נותן לו שנה

פריה ורביה, וכדין יאריך ימים. וחפץ יי דא אורייתא בידיה אצלה.

תא חזי, אף על גב דבר נש אשתדל באורייתא יממא ולייליא, ומקוריה ומבועיה קיימא ביה למגנא, לית ליה אתר לאעלא לפגודא. והא אתמר דבירא דמיא אי ההוא מקורא ומבועא לא עאל ביה, לאו איהו באר, דבירא ומקורא, כחדא אינון, ורזא חדא איהו, ואוקימנא.

בתוב, (תהלים קכז) שוא לכם משפמי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים פן יתן לידידו שוא. תא חזי, כמה חביבין אינון מלי דאורייתא. דכל מלה ומלה דאורייתא אית ביה רזין עלאין קדישין. והא אתמר דכד ירב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל, כל גניזין עלאין קדישין פלהו ירב להו (ובלהו) באורייתא, וכלהו אתיהיבו להו לישראל בשעתא דקבילו אורייתא בסיני.

תא חזי, שוא לכם משפמי קום, אלין אינון יחידים דאשתפחו, דלאו אינון דבר ונוקבא כדקא יאות, ואקדמן בצפרא לעבידתיהו. כמה דאת אמר, (קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת. מאחרין נייחא, כמה דאת אמר, פי בו שבת. בגין דאתתא לגבי בר נש איהי נייחא לגביה ודאי.

אכלי לחם העצבים, מאי לחם העצבים. דכד בר נש אית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל, אכיל ליה בחדוה וברעותא דלבא. וההוא דלית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל איהו נהמא דעציבו. ואלין אינון אוכלי לחם העצבים ודאי.

בן יתן לידידו שוא, מאי יתן לידידו, דא

בעולם ההוא, כמו שנתאמר (משלי א) ושכבת וערבה שנתך, משום שיש לו חלק בעולם הבא, כדי שאותו האיש ישכב ויהנה בעולם הבא שהוא פראוי.

יש אחד ואין שני וגו', יש אחד - זהו אדם שהוא יחידי בעולם, לא יחידי פראוי, אלא שהוא בלי זוג. ואין שני - שאין עמו סמך. גם בן - שיקים שמו בישראל לא השאיר. ואח אין לו - שביא אותו לתקון.

ואין קץ לכל עמלו - שהוא עמל תמיד, שפקדים יום ולילה. גם עינו לא תשבע עשר - ואין לו לב להשגיח ולומר, למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואם תאמר שכדי שיאכל וישתה יותר ויעשה משתה בכל יום תמיד - לא כף, שהרי הנפש אינה נהנית ממנו. אלא ודאי הוא מחסר את נפשו מטוב של האור של העולם הבא משום שזוהי נפש חסרה, שלא השלמה פראוי. בא ראה כמה חס הקדוש ברוך הוא על מעשיו, משום שרוצה שיתקן ולא יאבד מאותו העולם הבא, כמו שאמרנו.

רבי חייא שאל, זה שהוא צדיק שלם ומשתדל בתורה ימים ולילות וכל מעשיו לשמו של הקדוש ברוך הוא ולא זכה לבנים בעולם הזה, כמו שהשתדל בהם ולא זכה, או שהיו לו ומתו - מה הם לעולם הבא? אמר לו רבי יוסי, מעשיו והתורה שהיא מגנים עליו לעולם ההוא.

אמר רבי יצחק, עליהם ועל

הוא דמקוריה מברך, דקדשא בריך הוא יהב ליה שינה בההוא עלמא כמה דאת אמר, (משלי א) ושכבת וערבה שנתך. בגין דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בגין דההוא בר נש שכיב ויתהני בההוא עלמא דאתי כדקא יאות.

יש אחד ואין שני וגו'. יש אחד, דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא, לא יחידאי כדקא יאות, אלא דאיהו בלא זוגא. ואין שני, דלית עמיה סמך. גם בן, דיוקים שמייה בישראל לא שבק. ואח אין לו לאייתא ליה לתקונא.

ואין קץ לכל עמלו, דאיהו עמל תדיר דאקדים ימא וליליא. גם עינו לא תשבע עשר, ולית ליה לבא לאשגחא ולמימר למי אני עמל ומחסר את נפשי (דף ק"ט ע"ב) מטובה.

ואי תימא דבגין דייכול וישתי יתיר ויעבד משתיא בכל יומא תדיר, לאו הכי. דהא נפשא לא אתהני מניה, אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה מטיבו דנהורא דעלמא דאתי. בגין דדא היא נפשא חסרא, דלא אשתלימת פדקא יאות. תא חזי, כמה חס קדשא בריך הוא על עובדוי, בגין דקא בעי דיתתקן, ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי כדקאמרן.

רבי חייא בעא, האי דאיהו זפאה שלימא ואשתדל באורייתא יומי ולילי וכל עובדוי לשמא דקודשא בריך הוא, ולא זכה לבנין בהאי עלמא כגון דאשתדל בהו ולא

זכה, או דהו ליה ומיתו. מה אינון לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, עובדוי וההיא אורייתא, קא מגינן עליה לההוא עלמא.

אמר רבי יצחק, עליהו ועל אינון זפאי קשוט, (בגין רבי יוחנן דהו ליה בנין ומיתו,

ובגונו רבי חזקיה דאיהו עקר) **עליהו כתיב**, (ישעיה נז) **כי כה**
אמר יי לסריסים אשר ישמרו את שבתותי
ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בכריתתי. מה
כתיב בתריה, ונתתי להם בביתי ובחומותי יד
ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו
אשר לא יפרת. בגין דאלין אית לון חולקא
לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, יאות הוא
ושפיר.

הא חזי, זפאה שלים דהוו כל אלין ביה,
ואשתלים פדקא יאות, ומית בלא בנין,
והא קא ירית דוכתיה ביהווא עלמא, אתתיה
בעינא ליבומי או לא. אי תימא דלבעי
ליבומי, הא בריקניא איהו, דהא אתריה קא
ירית ביהווא עלמא.

אלא ודאי בעינא ליבומי, בגין דלא ידעינן
אי הנה שלים בעובדוי אי לאו. והיא
אי אתייבמת לא הנה בריקניא. בגין דאתר
אית ליה לקדשא בריה הוא דהא בר נש הנה
בעלמא ומית בלא בנין ופורקא לא הוי ליה
בעלמא, פיון דמית האי זפאה שלים ואתתיה
אתייבמת, ואיהו אתריה ירית. אתא ההוא בר
נש ואשתלים הכא, ובין כף ובין כף קדשא
בריה הוא, אתר זמין ליה לעלמא עד דיימות
האי זפאה שלים, וישתלים איהו בעלמא.
הדא הוא דכתיב (במדבר לה) פי בעיר מקלטו
ישב עד מות הפהן הגדול וגו'.

ודא הוא דתנינן, בגין זמינן אינון לצדיקיא
במיתתהון, בתייהון לא זכו ובמיתתהון
זכו. ובגין כף כל עובדוי דקדשא בריה הוא
כלהו קשוט וזכו, (ס"א ות"ס) ותיים על פלא.
(קהלת ד) טובים השנים מן האחד אשר יש להם
שכר טוב בעמלם, אלין אינון דמתעסקין
בהאי עלמא לאולדא בנין. דאינון בנין

אותם צדיקי האמת, [כמו רבי יוחנן
שהיו לו בנים ומת, וכמו רבי חזקיה שהוא עקר]
עליהם פתוב (ישעיה נז) כה אמר ה'
לסריסים אשר ישמרו את
שבתותי ובחרו באשר חפצתי
ומחזיקים בכריתתי. מה פתוב
אחריו? ונתתי להם בביתי
ובחומתי יד ושם טוב מבנים
ומבנות שם עולם אתן לו אשר
לא יפרת, משום שלא לה יש
חלק לעולם הבא. אמר לו רבי
יוסי, נאה הוא ויפה.

בא ראה, צדיק שלם שהיו בו כל
אלה והשלם פראוי ומת בלי
בנים, והנה יורש מקומו בעולם
ההוא - האם אשתו צריכה יבום
או לא? אם תאמר שצריכה
להתיבם, הרי זה לריקנות, שהרי
את מקומו ירש בעולם ההוא.
אלא ודאי צריכה ליבום, משום
שאיינו יודעים אם היה שלם
במעשיו ואם לא. ואם היא
מתיבמת, זה לא הנה בריקנות,
משום שיש מקום לקדוש ברוך
הוא לאיש הנה שהיה בעולם
ומת בלי בנים וגואל לא הנה לו
בעולם. פיון שהצדיק השלם
הנה מת ואשתו מתיבמת, והוא
ירש את מקומו, בא האיש ההוא
ומשתלם כאן, ובין כף ובין כף
הקדוש ברוך הוא מזמין לו
מקום לעולם עד שימות הצדיק
השלם הנה והוא ישתלם בעולם.
זהו שפתוב (במדבר לב) פי בעיר
מקלטו ישב עד מות הפהן
הגדול וגו'.

וזהו ששנינו, בנים מזמנים
לצדיקים במיתתם. בתייהם לא
זכו, ובמיתתם זכו. ומשום כף
כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא
כלם אמת וזכות, [וחס] ותיים על
הכל. (קהלת ד) טובים השנים מן
האחד אשר יש להם שכר טוב
בעמלם - אלו הם שמתעסקים

בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהוֹלִיד בְּנִים,
שְׂאוֹתָם בְּנִים שֶׁהִשְׁאִירוּ, בְּגִלְלָם
יֵשׁ לָהֶם שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְגִלְלָם יוֹרְשִׁים אֲבוֹתֵיהֶם חֵלֶק
בְּעוֹלָם הַהוּא, וּבְאֲרוּחָהּ.

בֵּא רֵאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
נוֹטֵעַ אֵילָנוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִם
הַצְּלִיחוּ - יִפְהָ. לֹא הַצְּלִיחוּ -
עוֹקֵר אוֹתָם וְשׁוֹתֵל אוֹתָם אֶפְלוּ
כַּמָּה פְּעָמִים, וּמִשׁוֹם כֶּף כָּל דְּרָכֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵן לְטוֹב
וְלַתְּקוּנָא אֵת הַעוֹלָם.

בֵּא אֵל אֲשֶׁת אַחִיךָ וַיְבַסְּ אֶתָּה.
שְׁהַרְי יְהוּדָה וְכָל הַשְּׂבָטִים הָיוּ
יודְעִים אֵת זֶה וְעָקֵר הַדְּבָר וְהִקָּם
זָרַע, מִשׁוֹם שְׂאוֹתוֹ הַזָּרַע צָרִיף
לְהַתְּפַקֵּן הַדְּבָר וְלַגְלֵם גִּלְמֵם
לְתַקּוּן שְׂלֵא יִפְרֵד הַזָּרַע מִשְׂרָשׁוֹ
כְּרִאוּי, זְהוּ שְׂכָתוֹב (אֵיּוֹב לֵד) וְאָדָם
עַל עֶפֶר יִשׁוּב.

וּבְשִׁנְתָּקֵן אַחַר כֶּף כְּרִאוּי, אֵלוּ
מִשְׂתַּבְּחִים בְּעוֹלָם הַהוּא, מִשׁוֹם
שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצָּה
בָּהֶם, וּמִשׁוֹם כֶּף כְּתוֹב (קֹהֶלֶת ד)
וְשִׁבַח אֲנִי אֵת הַמַּתִּים שְׂכָבֵר
מִתּוֹ, דְּוָקֵא, מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵם
חַיִּים עֲדָנָה. מַה זֶה עֲדָנָה? כְּמוֹ
שְׁנֵאֲמַר (בְּרֵאשִׁית יח) אַחֲרֵי בְלִיתִי
הַיְתָה לִי עֲדָנָה, וְכְתוֹב (אֵיּוֹב לג)
יִשׁוּב לִימִי עֲלוּמִיו.

וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדָן לֹא
הָיָה [שְׂלֵא שָׁב לִימִי עֲלוּמִיו] אֲשֶׁר לֹא
רָאָה אֵת הַמַּעֲשֶׂה הַרְעֵ אֲשֶׁר
נַעֲשָׂה תַחַת הַשָּׁמַשׁ. וְטוֹב
מִשְׁנִיָּהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדָן לֹא הָיָה,
שְׂלֵא שָׁב לִימִי עֲלוּמִיו וְלֹא צָרִיף
לְהַתְּפַקֵּן וְלֹא סוֹבֵל חֲטָאִים
רֵאשׁוּנִים, מִשׁוֹם שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא נָתַן לוֹ מְקוֹם מְתַקֵּן בְּעוֹלָם
הַהוּא כְּרִאוּי.

בֵּא רֵאָה מַה כְּתוֹב? (קֹהֶלֶת ח) וּבְכֵן
רֵאִיתִי רְשָׁעִים קְבָרִים וְגו', כְּמוֹ
שְׁנֵאֲמַר מִשׁוֹם שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד וְלֹא רוֹצֵה

דְּשָׁבְקוּ, בְּגִינֵיהוֹן אֵית לּוֹן אַגְר טַב בְּהַהוּא
עֲלִמָּא, וּבְגִינֵיהוּ יִרְתִּין אַבְהָן דְּלֵהוֹן חוֹלְקָא
בְּהַהוּא עֲלִמָּא וְאוּקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא נְטֵעַ אֵילָנִין בְּהָאִי
עֲלִמָּא אִי אַצְלָחוּ יָאוֹת, לֹא אַצְלָחוּ
אֲעָקֵר לּוֹן וְשִׁתַּל לּוֹן אֲפִילוּ כַּמָּה זְמַנִּין. וּבְגִין
כֶּף כָּל אַרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא כְּלָהוּ לְטַב
וְלֵאֲתַקְנָא עֲלִמָּא:

בֵּא אֵל אֲשֶׁת אַחִיךָ וַיְבַסְּ אוֹתָהּ, דִּהָא יְהוּדָה
וְכְלָהוּ שְׂבָטִין הָווּ ידְעֵי דָא. וְעָקֵרָא
דְּמִלְתָּא, וְהִקָּם זָרַע. בְּגִין דִּהַהוּא זָרַע
אֲצִטְרִיף לְאֲתַתְּקֵנָא מְלָה וְלִמְגַלְמֵם גּוּלְמָא
לְתַקּוּנָא דְלֹא יִתְפָּרַשׁ גְּזַעָא מִשְׂרָשִׁיָּה כְּדָקֵא
יָאוֹת, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (אֵיּוֹב לֵד) וְאָדָם עַל עֶפֶר
יִשׁוּב.

וְכַר מִתְּפַקֵּן לְכַתֵּר כְּדָקֵא יָאוֹת, אֵלִין
מִשְׂתַּבְּחִין בְּהַהוּא עֲלִמָּא בְּגִין דְּקְדָשָׁא
בְּרִיף הוּא אַתְרַעֲזֵי בְּהוּ. וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, (קֹהֶלֶת
ד) וְשִׁבַח אֲנִי אֵת הַמַּתִּים שְׂכָבֵר מִתּוֹ, דִּיִּיקָא.
מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הִמָּה חַיִּים עֲדָנָה. מָאִי עֲדָנָה,
כַּמָּה דָּאֵת אֲמַר (בְּרֵאשִׁית יח) אַחֲרֵי בְלִיתִי הַיְתָה לִי
עֲדָנָה. וְכְתִיב (אֵיּוֹב לג) יִשׁוּב לִימִי עֲלוּמִיו.

וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדָן לֹא הָיָה (דְלֵא שָׁב
לִימִי עֲלוּמִיו) אֲשֶׁר לֹא רָאָה אֵת הַמַּעֲשֶׂה
הַרְעֵ אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַחַת הַשָּׁמַשׁ. וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם
אֵת אֲשֶׁר עֲדָן לֹא הָיָה, דְּלֵא שָׁב לִימִי עֲלוּמִיו
וְלֹא אֲצִטְרִיף לְאֲתַתְּקֵנָא, וְלֹא סוֹבֵל חוֹבִין
קְדָמָאִי, בְּגִין דְּקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא (דף קפח ע"א)
יְהִיב לִיָּה אַתֵּר מְתַקְנָא בְּהַהוּא עֲלִמָּא כְּדָקֵא
יָאוֹת.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (קֹהֶלֶת ח) וּבְכֵן רֵאִיתִי
רְשָׁעִים קְבָרִים וְגו', כַּמָּה דְאֲתַמָּר. בְּגִין
דְּקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עֲבִיד טִיבוּ וְלֹא בְעָא

לכלות את העולם, אלא כמו שנתבאר, וכל דרכיו כלם אמת וזכות להיטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקם של הצדיקים שהם הולכים בדרך האמת, עליהם פתוב (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ.

וירע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. בא ראה כמה ראוי לאדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקדוש ברוך הוא, משום שפמה שלוחים וכמה ממנים הם בעולם שהם הולכים ומשוטטים ורואים את מעשי בני האדם ומעידים עליו [ו"ח עליהו] עליהם, והכל פתובים בספר.

ובא וראה, בכל אותם החטאים שנטמא בהם האדם יותר בעולם הזה, זהו חטא שנטמא בו אדם יותר בעולם הזה ובעולם הבא - מי ששופך זרעו לריק ומוציא זרע לחנם ביד או ברגל ונטמא בו, כמו שנאמר (תהלים ה) פי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרף רע.

בגד"ל זה לא נכנס למחצה ולא רואה תאר פניו של עתיק יומין, כמו שלמדנו, פתוב פאן לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', ומשום כף פתוב (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. אשרי חלקו של האיש שירא מרבונו ויהיה שמור מדרך רעה, ויטהר עצמו להשתדל ביראת רבונו.

בא ראה, בבקר זרע [את] זרעך. הפסוק הזה בארוהו, בבקר - זהו בזמן שאדם עומד בכחו ויהיה בעלומיו, אז ישתדל להוליד בנים עם אשה שראויה לו, שפתוב בבקר זרע את זרעך.

לשצאה עלמא אלא כמה דאתמר, וכל ארחוי כלהו קשוט וזכו לאוטבא להו בהאי עלמא ובעלמא דאתי. זפאה חולקהון דצדיקניא דאינון אזלי בארח קשוט, עלייהו כתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ:

וירע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. תא חזי, כמה אתחזי ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי, ולאזדהרא בעובדוי קמי קדשא בריה הוא. בגין דכמה שליחן וכמה ממנן אינון בעלמא, דאינון אזלין ושאטין, וחמאן עובדיהון דבני נשא, וסהדין עלוי (ו"ח עליהו) וכלא בספרא כתיבין.

ותא חזי, בכל אינון חובין דאסתאב בהו בר נש בהאי עלמא, דא איהו חובא דאסתאב ביה בר נש יתיר בהאי עלמא ובעלמא דאתי. מאן דאושיד זרעיה בריקניא, ואפיק זרעא למגנא בידיא או ברגלא ואסתאב ביה. כמה דאת אמר, (תהלים ה) פי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרף רע.

בגין דא לא עאל לפרגודא, ולא חמי סבר אפי עתיק יומין, כמה דתנינן פתיב הכא לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יי. ובגין כף פתיב, (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. זפאה חולקהיה דבר נש דדחיל למאריה ויהא נטיר מאורח פישא, ונדפי גרמיה לאשתדלא בדחילו דמאריה.

תא חזי, בבקר זרע [את] זרעך, האי קרא אוקמוה. בבקר, דא הוא בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה ויהא בעולימו, פדין אשתדל לאולדא בנין באיתתא דחזיא ליה, דכתיב בבקר זרע את זרעך.

דָּהָא פְּדִין זְמַנָּא אִיהוּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים) **פְּחָצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים.**
בְּגִין דִּיכִיל לְמִילָף לְהוּ אַרְחוּי דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וְיִהְיֵה לִיָּה אַגְרָא טְבָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי.
דְּכְתִיב אֲשֵׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מְלֵא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ
מֵהֶם לֹא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם בְּשַׁעַר.
לֹא יִבְשׁוּ בְּהֵוּא עֵלְמָא, בְּזְמַנָּא דְמֵאֲרִיְהוּן
דְּדִינָא יִיתוּן לְקַטְרָגָא עֲלוּי. דְּלִית לָךְ אַגְרָא
טְבָא בְּהֵוּא עֵלְמָא, פְּהֵהוּא דְאוּלִּיף לִיָּה
לְבָרִיָּה דְחִילוֹ דְמָרִיָּה בְּאַרְחוּי דְאוּרִיָּתָא.

תָּא חֲזִי, מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, דְּכְתִיב, (בראשית) **כִּי יִדְעַתּוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יַצְוֶה אֶת בְּנָיו**
וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דְרָךְ יְיָ לַעֲשׂוֹת
צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְעַל דָּא הֵוּא זְכוּ קְיִימָא לִיָּה
בְּהֵוּא עֵלְמָא לְגַבֵּי כָּל מֵאֲרִיְהוּן דְּדִינָא.

וּבְגִין כֶּף בְּבַקֵּר זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ, וְלַעֲרַב אֶל
תַּנַּח יְדָךְ, אֲפִילוֹ בְיוֹמֵי דְזַקְנָה, דְּאִיְהוּ
זְמַנָּא דְסִיב בַּר נָשׁ (לא יִימָא כְּבַר אֲשַׁתְּדִלִּית וְדִי לִי אוּ כְּבַר
 אֲשַׁתְּדִלִּית וְלֹא וּבִילָנָא וְהִשְׁתַּמָּא דְאַנָּא סִיב לִית אֲנָא כְּעִי וְעַם כָּל דָּא) **מַה**
כְּתִיב אֶל תַּנַּח יְדָךְ לֹא יִשְׁבּוּק מְלֵאוּלָדָא
בְּהֵאִי עֵלְמָא. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּלֹא תִדַּע
אִיזָה יִכְשַׁר הִזָּה אוּ זֶה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. בְּגִין
דִּיקוּמוּן בְּגִינִיָּה בְּהֵוּא עֵלְמָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים קכז) **הִנֵּה נִחַלַת יְיָ בְּנָיִם,**
דָּא צְרוּרָא דְנִשְׁמַתָּא סְטָרָא דְעֵלְמָא
דְּאַתִּי, וְלֵהֲאִי נִחַלָּה מָאֵן זְכִי לִיָּה לְבַר נָשׁ
לְאֵעֲלָא בְּהֵוּא נִחַלַת יְיָ, בְּנָיִם. אֵינּוּן בְּנִין
זְכָאֵן לִיָּה לְנִחַלַת יְיָ, וְעַל דָּא זְפָאָה הֵוּא בַּר
נָשׁ דְּזְכִי לִוֵּן דִּיולִּיף לִוֵּן אַרְחוּי דְאוּרִיָּתָא
כְּמָה דְאַתְמָר:

וְתַסַּר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֵיהָ וְגו', תָּא חֲזִי,
תְּמַר בַּת פַּהֵן הֵוּת, וְכִי סִלְקָא דְעַתְּךָ
דְּאִיְהִי אֲזֵלָא בְּגִין לְאַזְנָאָה עִם חֲמוּהָ, דְּהָא

שְׁהָרִי אַז הוּא הַזְּמַן, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
(תהלים קכז) פְּחָצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי
הַנְּעוּרִים, מְשׁוּם שִׁיכוּל לְלַמֵּד
אוֹתָם דְרַכֵּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְיִהְיֶה לוֹ שְׂכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא,
שְׁפַתּוֹב אֲשֵׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מְלֵא
אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם לֹא יִבְשׁוּ כִּי
יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם בְּשַׁעַר. לֹא
יִבְשׁוּ - בְּעוֹלָם הַהוּא, בְּזְמַן
שְׁפַעְעֵלִי הַדִּין יִבּוּאוּ לְקַטְרָג עֲלוּי,
שְׂאִין לָךְ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא
כְּמוֹ הֵוּא שְׁמַלְמֵד אֶת בְּנוֹ יִרְאֵת
רַבּוֹנוֹ בְּדְרַכֵּי הַתּוֹרָה.

בָּא רָאָה מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם,
שְׁפַתּוֹב (בראשית יח) **כִּי יִדְעַתּוּ**
לְמַעַן אֲשֶׁר יַצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת
בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דְרָךְ יְיָ
לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, וְעַל כֵּן
אוֹתָהּ הַזְּכוּת קְיִימָת לוֹ בְּעוֹלָם
הַהוּא אֲצֵל כָּל בְּעֵלֵי הַדִּין.

וּמִשׁוּם כֶּף בְּבַקֵּר זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ,
וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח יְדָךְ - אֲפִילוֹ בְיוֹמֵי
הַזְּקָנָה, שְׁהוּא הַזְּמַן שְׂאָדָם זְקָן,
(לֹא יִאמַר כְּבַר הַשְׁתַּדְּלִית וְדִי לִי אוּ - כְּבַר
הַשְׁתַּדְּלִית וְאִינִי וְכוּל, וְכַעַת שְׂאִין זְקָן אִינִי וְכוּל)
עַם כָּל דָּא) מַה כְּתוּב? אֶל תַּנַּח יְדָךְ.
לֹא יִנַּח מְלֵאוּלִיד בְּעוֹלָם הַזֶּה.
מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׁלֹא תִדַּע
אִיזָה יִכְשַׁר הִזָּה אוּ זֶה. לְפָנֵי
הָאֱלֹהִים - כְּדִי שְׁיַעֲמֵדוּ בְּשִׁבְלֵוֹ
בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים קכז) **הִנֵּה**
נִחַלַת ה' בְּנָיִם. זֶהוּ צְרוּר
הַנְּשַׁמּוֹת, הַצֵּד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא.
וְלִנְחַלָּה הַזֶּה, מִי מְזַכֵּה אֶת הָאָדָם
לְהַכְּנִס לְאוֹתָהּ נִחַלַת ה' ? הַבְּנָיִם.
אוֹתָם הַבְּנָיִם מְזַכֵּים אוֹתוֹ לְנִחַלַת
ה', וְעַל כֵּן אֲשֵׁרִי אוֹתוֹ הָאִישׁ
שְׁמֻזָּפָה אוֹתָם לְלַמֵּד אוֹתָם דְרַכֵּי
הַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר.

וְתַסַּר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֵיהָ
וְגו'. בָּא רָאָה, תְּמַר הִיָּתָה בַת
פַּהֵן, וְכִי תַעֲלֶה עַל דְעַתְּךָ שְׁהִיא
הַלְכָה כְּדִי לְזַנוּת עִם חֲמִיָּה?

שְׁהָרִי הַיָּא, צְנִיעוּת נִמְצְאָה בַּהּ תָּמִיד. אֲלֵא הִיא הִיְתָה צְדָקָת, וּבְחֻכְמָה עֲשֶׂתָה אֶת זֶה, שְׁהָרִי הִיא לֹא הַפְקִירָה אֶת עֲצָמָה אֵלָיו, אֲלֵא מִשּׁוּם שְׂיֻדְעָה יְדִיעָה וּבְחֻכְמָה הַתְּבוּנָנָה, וְעַל כֵּן הִיא בָּאָה אֵלָיו לַעֲשׂוֹת [עֲמוּ] חֶסֶד וְאַמֶּת, וְעַל זֶה בָּאָה [בַּפְּרָהֲסִיא] וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסֶק הַזֶּה.

בֹּא רֵאָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא יֹדְעָה יְדִיעָה וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסֶק זֶה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה שֵׁם סִיּוּעַ בַּמַּעֲשֶׂה הַהוּא וּמִיָּד הַתְּעַבְרָה, וְהַכֵּל הִיָּה מִמְּנוּ. וְאִם תֹּאמֶר, לָמָּה לֹא הִבִּיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָם בְּנִים מֵאִשָּׁה אַחֲרָת? לָמָּה מִזֶּה? אֲלֵא וְדָאִי שֶׁהִיא הַצְּרֻכָה לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וְלֹא אִשָּׁה אַחֲרָת.

שְׁתֵּי נָשִׁים הָיוּ שְׂמֵהֶן נִבְנָה הַזֶּרַע שֶׁל יְהוּדָה, וּבָאוּ מִהֶן דְּוִד הַמֶּלֶךְ וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ וּמְלִיךָ הַמְּשִׁיחַ, וּשְׁתֵּי הַנָּשִׁים הִלְלוּ זֶה כְּמוֹ זֶה, תָּמַר וְרוּת שְׂמֵתוֹ בְּעֲלִיָּהֶן בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהֵן הַשְׁתַּדְּלוּ לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה.

תָּמַר הַשְׁתַּדְּלָה אֶצֶל חַמִּיהָ, שֶׁהִיא יוֹתֵר קְרוֹב לְבָנָיו שְׂמֵתוֹ. מָה הַטַּעַם הִיא הַשְׁתַּדְּלָה אֶצְלוֹ? שְׂכָתוֹב כִּי רָאֲתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה, וּמִשּׁוּם זֶה הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֶצֶל חַמִּיהָ.

רוּת מֵת בְּעֵלָה, וְאַחַר כֵּן הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֶצֶל בְּעוֹז, שְׂכָתוֹב (רוּת א) וְתַגְּל מְרַגְּלוּתָיו וְתַשְׁכַּב, וְהַשְׁתַּדְּלָה עִמּוֹ, וְאַחַר כֵּן הוֹלִידָה אֶת עוֹבֵד. וְאִם תֹּאמֶר, לָמָּה לֹא יֵצֵא עוֹבֵד מֵאִשָּׁה אַחֲרָת? אֲלֵא וְדָאִי הִיא הַצְּרֻכָה וְלֹא אִשָּׁה אַחֲרָת. וּמִשְׁתֵּי אֵלֶּיךָ נִבְנָה וְנִתְּקַן זֶרְעוֹ שֶׁל יְהוּדָה, וּשְׂתִיָּהֶן עָשׂוּ בְּכַשְׁרוּת, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם אוֹתָם הַמְּתִים לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם לְאַחַר מִכֵּן.

אִיהִי צְנִיעוּתָא אֲשֶׁתְּכַחַת בְּהַ תְּדִיר. אֲלֵא אִיהִי צְדָקָת הוֹת וּבְחֻכְמָה עֲבֹדַת הָאִי, דְּהָא אִיהִי לֹא אַפְקֵרַת גְּרָמָה לְגַבִּיָּה, אֲלֵא בְּגִין דִּי־יְדִיעָה יְדַעַת וְחֻכְמָתָא אֲסַתְּפַלַּת. וְעַל דָּא אִיהִי אֲתַת לְגַבִּיָּה לְמַעַבְד (עֲמִיָּה) טִיבוּ וּקְשׁוּט, וְעַל דָּא אֲתַת (לְהַרְיָה) וְאֲשֶׁתְּדַלַּת בְּעֶסְקָא דָּא.

הָא חַזִּי, בְּגִין דְּאִיהִי יְדַעַת יְדִיעָה וְאֲשֶׁתְּדַלַּת בְּעֶסְקָא דָּא. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד סִיּוּעָא תַּמָּן בְּהֵוֹא עוֹבְדָא וְאֲתַעַבְרַת מִיָּד. וְכֹלָא הָוָה (דף קפח ע"ב) מְנִיָּה. וְאִי תִימָא אֲמָאִי לֹא אִיִּתִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵינּוֹן בְּגִין מֵאֲתַתָּא אוֹחֲרָא, אֲמָאִי מִן דָּא. אֲלֵא וְדָאִי אִיהִי אֲצֻטְרִיכָא לְעוֹבְדָא דָּא וְלֹא אֲתַתָּא אַחֲרָא.

תְּרִין נָשִׁין הָיוּ דְּמִנִּיָּהוּ אֲתַבְּנִי זֶרַעָא דִּיהוּדָה, וְאֲתוּ מְנִיָּהוּ דְּוִד מֶלֶכָא וְשִׁלְמָה מֶלֶכָא וּמְלִיכָא מְשִׁיחָא. וְאֵלִין תְּרִין נָשִׁין דָּא כְּגוֹוֹנָא דְּדָא, תָּמַר וְרוּת דְּמִיתוּ בְּעֲלִיָּיהוּ בְּקִדְמִיתָא, וְאֵינּוֹן אֲשֶׁתְּדַלוּ לְעוֹבְדָא דָּא.

תָּמַר אֲשֶׁתְּדַלַּת לְגַבִּי חַמוּהָ דְּאִיהוּ קָרִיב יִתִּיר לְבָנוּי דְּמִיתוּ. מָאִי טַעַמָא אִיהִי אֲשֶׁתְּדַלַּת לְגַבִּיָּה, דְּכִתִּיב כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה. וּבְגִין דָּא אֲשֶׁתְּדַלַּת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּי חַמוּהָ.

רוּת מֵית בְּעֵלָה וּלְבַתָּר אֲשֶׁתְּדַלַּת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּיָּה דְּבַעַז דְּכִתִּיב, (רוּת א) וְתַגְּל מְרַגְּלוּתָיו וְתַשְׁכַּב. וְאֲשֶׁתְּדַלַּת בְּהַדִּיָּה וּלְבַתָּר אוֹלִידַת לִיָּה לְעוֹבֵד. וְאִי תִימָא אֲמָאִי לֹא נְפִיק עוֹבֵד מֵאֲתַתָּא אַחֲרָא, אֲלֵא וְדָאִי הִיא אֲצֻטְרִיכַת וְלֹא אֲתַתָּא אַחֲרָא. וּמִתְרִין אֵלִין אֲתַבְּנִי וְאֲשֶׁתְּכֻלִּיל זֶרַעָא דִּיהוּדָה, וְתַרְוַוִּיָּהוּ בְּכַשְׁרוּת עֲבָדוּ לְמַעַבְד טִיבוּ עִם אֵינּוֹן מִיִּתְיָא לְאֲתַתְּקִנָּא עֲלִמָא לְבַתָּר.

וְדָא הוּא כְּמָה דְאַתְמָר (קהלת ד) וְשִׁבְחַת אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכָּבַר מִתּוֹ, דְּהָא כַּד הוּוּ חִיִּין בְּקִדְמִיתָא לָא הָוּה בְּהוּ שְׁבַחָא (ו"ח וּלְבַת הוּוּ כְּהוּ שְׁבַחָא), וְתִרְוּיָהּ אֲשִׁתְּדִלוּ לְמַעַבְד טִיבּוּ וְקִשׁוּט עִם אֲנוּן מִיִּתְיָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא סִייעַ בְּהוּא עוּבְדָא וְכֹלָא הָוּה כְּדָקָא יָאוּת. זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּאַשְׁתְּדַל בְּאוּרִייתָא יִמָּא וְלִילִיא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (יהושע א) וְהִגִּית בּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוּ כִּי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרַכְךָ וְגו'.

וְיוֹסֵף הוּרְד מִצְרַיִמָה וַיִּקְנְהוּ פּוּטִיפֵר וְגו'.

(מה כתיב לעיל וְכִּפְר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר, אִיהוּ אָמַר לְגַבֵּי אֲבוּי הַכֹּר נָא וְגו', וְעַל דָּא וְכִּפְר יְהוּדָה. וְכִּתְיִב וְהִנֵּה תְּאוּמִים בְּכַמְנָת. תְּאוּמִין הוּוּ מִקְדָּמַת דְּנָא אֲחִיו הוּוּ. רַבִּי חֻזְקָה אָמַר, לֹא אֲשַׁתְּמַע הַכִּי. אֲלֵא בְּגִין אַחֲרֵינָן אֲתִּילִידוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כַּד אֲשִׁתְּדַלְתְּ לְאַשְׁכְּחָא אוּבְדָא דְאַתְאכִיד. תָּא חַוִּי מַה כְּתִיב, וַיְהִי כַּמְשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא אֲחִיו וַתֹּאמֶר מִחַד פְּרָצַת עֲלִיד פְּרִין. רַמּוּ הַכָּא פְּרִיצוּתָא קַרְמָאָה דְּפְרִין הוּוּא דְמִית עֲלִיהּ מִשְׁמַע דְּכִתְיִב פְּרָצַת עֲלִיד פְּרִיצוּתָא בְּגִין דְּאַצְטְרִיכַת לְאַסְתְּרָא לְמִרְדּוּ וּבְגִין כַּד פְּרִיצוּתָא תַּעֲבִיד בְּשָׂאָר עַמּוּין עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזוּלוֹת. וְעַל דָּא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ פְּרִין. וְלְבַתְרָא דְכֹל עוּבְדָא דִּיהוּדָה אֲתַמַּר דִּיהוּדָה וּבִין לִיה לְיוֹסֵף. וְאִיהוּ גְרִים לִיה לְכָל הָאִי. דְּאִי יְהוּדָה הָוּה אָמַר נְהַרְד לִיה לְאַבְנָא הוּוּ עֲבָדִין לִיה אֲחִיו הַכִּי וְעַל דָּא נְחַתוּ לִיה אֲחִיו מִשְׁלַטְנוּתָא דְעֲלִיחוּ. לְבַתְרָא דְאַתְגַּלִּי מֵאֲחִיו וְאַתָּא עֲלִיהּ כֹּל דָּא אַתְּדַר וַיֹּאמֶר

וְיוֹסֵף הוּרְד מִצְרַיִמָה) מָאִי הוּרְד. דְּאַסְתְּפַם קְדָשָׁא

בְּרִיף הוּא בְּהוּא עוּבְדָא לְקִיּוּמָא גְזַרְהּ

דִּילִיהּ דִּגְזַר בֵּין הַבְּתָרִים דְּכְתִיב, (בראשית טו)

יְדוּעַ תִּדְעַ כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ וְגו'. וַיִּקְנְהוּ

פּוּטִיפֵר לְסִטְר חֲטָאָה קָנָה לִיה.

פְּתַח וַאֲמַר, (איוב ט) הָאֲמַר לְחָרֶס וְלֹא יִזְרַח

וּבְעַד כּוּכְבִּים יַחְתָּם. תָּא חֲזִי, שְׁבַעָה

כְּכַבְיָא עֲבַד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּרִיקֵעָא, וְכֹל

רְקִיעָא וְרְקִיעָא אִית בֵּיה כְּמָה שְׁמִשִּׁין מְמַנִּין

לְשִׁמְשָׁא לִיה לְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.

בְּגִין דְּלִית לָךְ שְׁמִשָׁא אוּ מְמַנָּא דְּלִית לִיה

מִשׁוּם שְׁאִין לָךְ שְׁמִשׁ אוּ מְמַנָּה שְׁאִין לוּ עֲבוּדָה וְשִׁמּוּשׁ

וְזוּהוּ כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (קהלת ד) וְשִׁבְחַת אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכָּבַר מִתּוֹ, שְׁהָרִי כְּשִׁהְיִו חַיִּים בְּהַתְחַלָּה, לֹא הָיָה בְּהֵם שְׁבַח (ו"ח וַאֲחֵר כִּד הָיָה בְּהֵם שְׁבַח), וְשִׁתִּיחַן הִשְׁתְּדִלוּ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וְאַמַּת עִם אוֹתָם הַמֵּתִים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא סִיעַ בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה וְהַכֹּל הָיָה כְּרָאוּי. אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁמִשְׁתְּדַל בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (יהושע א) וְהִגִּית בּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוּ כִּי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרַכְךָ וְגו'.

וְיוֹסֵף הוּרְד מִצְרַיִמָה וַיִּקְנְהוּ

פּוּטִיפֵר וְגו'. (מה כתיב למעלה? וַיִּכַּר יְהוּדָה

וַיֹּאמֶר. הוּא אָמַר לְאֲבִיו הַכֹּר נָא וְגו', וְעַל כֵּן וַיִּכַּר

יְהוּדָה. וְכֻחוֹב וְהִנֵּה תְּאוּמִים בְּכַמְנָת. תְּאוּמִין הוּוּ

מִקְדָּם לְכֵן אֲחִים הָיוּ. רַבִּי חֻזְקָה אָמַר, לֹא כִּד נִשְׁמַע, אֲלֵא בְּגִין אַחֲרֵים נִלְדוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִשׁוּם כִּד

הִשְׁתְּדִלְהּ לְמִצָּא הַאֲבָרָה שְׁנֹאֲבָרָה בֹּא רֵאָה מַה כְּתוּב, וַיְהִי כַּמְשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא אֲחִיו וַתֹּאמֶר מִחַד פְּרָצַת

עֲלִיד פְּרִין. רַמּוּ כֵּן כֵּן אֲנִי וְהַתְּפִרְוֹת רֵאשׁוּנָה שְׁפָרִין זֶה שְׁמַת עֲלִיו, מִשְׁמַע שְׁכַתוֹב פְּרָצַת עֲלִיד, הַתְּפִרְוֹת

בְּגַלל שְׁהַצְטַרְכַת לְהַטְרִיחַ לְאֲדוּנָךְ, וּמִשׁוּם כִּד הַתְּפִרְוֹת תַּעֲשֶׂה בְּשָׂאָר אֲמוֹת עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים

וּמְזוּלוֹת. וְעַל זֶה וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרִין. וְלֹאֲחֵר שְׁכַל מַעֲשֶׂה

שֶׁל יְהוּדָה נֹאמַר שִׁתְּוִדָה מִכֹּר לוֹ לְיוֹסֵף, וְהוּא גְרִם לוֹ

לְכָל זֶה, שְׂאָם יְהוּדָה הָיָה אוּמַר נְחִוִּיר אוֹתוֹ לְאַבְנֵי, הָיוּ עוֹשִׂים לוֹ אֲחִיו כִּד, וְעַל זֶה הוּרְדוּ אוֹתוֹ אֲחִיו

מִשְׁלַטְנוֹ שְׁעֲלִיחָם. וְלְכַסּוּף שְׁגָלָה מֵאֲחִיו וְכֹא עֲלִיו כֹּל

זֶה, חִזֵּר וַאֲמַר יוֹסֵף הוּרְד מִצְרַיִמָה) מַה זֶה הוּרְד

הוּרְד? שְׁהִסְפִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה לְקִים אֶת הַגְּזַרָה שְׁלוֹ שְׁגֹזַר בֵּין הַבְּתָרִים, שְׁכַתוּב

(בראשית טו) יְדוּעַ תִּדְעַ כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ וְגו'. וַיִּקְנְהוּ פּוּטִיפֵר, לְצַד

חֲטָאָה קָנָה אוֹתוֹ.

פְּתַח וַאֲמַר, (איוב ט) הָאֲמַר לְחָרֶס

וְלֹא יִזְרַח וּבְעַד כּוּכְבִּים יַחְתָּם. בֹּא רֵאָה, שְׁבַעָה כּוּכְבִּים עֲשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּרִיקֵעַ, וּבְכֹל רְקִיעַ וְרְקִיעַ יֵשׁ כְּמָה שְׁמִשִּׁים מְמַנִּים

לְשִׁמּוּשׁוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.

לְאֲדוּנוֹ, וְעוּמָדִים כֹּל אֶחָד וְאֶחָד עַל

אותו השמוש שנתמנה בו, וכל אחד יודע עבודתו לשמש.

מהם שמשמשים בשליחות רבונם ומפקדים בעולם על כל מעשי בני האדם, ומהם שמשבחים אותו, והם [הר] מפקדים על השירה. ואף על גב שהם מפקדים על זה, אין להם כל חיל בשמים וכוכבים ומזלות שכלם לא משבחים את הקדוש ברוך הוא.

שחרר בשעה שנכנס הלילה, אז נפרדים שלשה צדדים מחנות לשלשת צדדי העולם, ובכל צד וצד אלה אלפים ורבוה רבבות, וכלם ממנים על השירה.

שלשה מחנות הם, וזוהי קדושה אחת ממנה עליהם ועומדת עליהם, וכלם משבחים את הקדוש ברוך הוא עד שבא הבקר. כשבא הבקר, כל אותם שבצד דרום וכל הכוכבים שמאירים, כלם משבחים ואומרים שירה לקדוש-ברוך-הוא, כמו שנאמר (איוב לח) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברן יחד ככבי בקר - אלו הכוכבים שבצד דרום, כמו שנאמר (בראשית יט) וישפם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים - אלו הם שבצד שמאל שנקללו בימין.

ואז מאיר הבקר, וישראל נושאים שירה ומשבחים לקדוש-ברוך-הוא ביום, שלש פעמים ביום כנגד שלש פעמים של הלילה, ועומדים אלה כנגד אלה, עד שמתעלה כבודו של הקדוש ברוך הוא ביום ובלילה פראוי, והקדוש ברוך הוא מתעלה בשש הללו.

פולחנה ושמושא למאריה, וקיימי כל חד וחד על ההוא שמושא דאתפקדא ביה, וכל חד ידע עבדיתה לשמשא.

מנהון משמשי בשליחותא דמריהון ואתפקדון בעלמא על כל עובדיהון דבני נשא, ומנהון דקא משבחין ליה ואינון (הא) אתפקדון על שירתא. ואף על גב דאינון אתפקדון בהאי, לית להו כל חילא בשמייא וככבין ומזלי דכלהו לא משבחין ליה לקודשא בריהו הוא.

דהא בשעתא דעאל ליליא כדין אתפרשן תלת סטרין משריין לתלת סטרי עלמא, ובכל סטרא וסטרא אלה אלפין ורבוה רבבן וכלהו ממנן על (דף קפט ע"א) שירתא.

תלת משריין אינון, וחד חיותא קדישא ממנא עלייהו וקיימא עלייהו, וכלהו קא משבחין ליה לקודשא בריהו הוא עד דאתי צפרא, כד אתי צפרא, כל אינון דבסטור דרום וכל ככביא דנהרי, כלהו משבחין ואמרי שירתא לקדשא בריהו הוא כמה דאת אמר, (איוב לח) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברן יחד ככבי בקר, אלין ככביא דבסטור דרום כמה דאת אמר, (בראשית יט) וישפם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים, אלין אינון דבסטור שמאלא דאתפלילו בימינא.

וכדין צפרא נהיר, וישראל נטלי שירתא ומשבחין ליה לקדשא בריהו הוא ביממא, תלת זמנין ביממא, לקבל תלת זמנין דליליא. וקיימין אלין לקביל אלין, עד דיסתלק יקרא דקדשא בריהו הוא ביממא ובליליא פדקא יאות, וקדשא בריהו הוא אסתלק בהו בשית אלין.

אוֹתָהּ הַחַיָּה הַקְּדוּשָׁה שְׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה, עוֹמֶדֶת עַל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה פְּדֵי לְתַקֵּן הַכֹּל כְּרְאוּי. מַה כְּתוּב בָּהּ? (מְשַׁלֵּי לֵא) וַתִּקַּם בַּעֲד לַיְלָה וַתַּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וַחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וַתַּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ - אֵלּוּ אוֹתָם הַמַּחְנוֹת שְׁלֹמַעְלָה. וַחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ - אֵלּוּ הַמַּחְנוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה. וּמִשׁוּם כֶּף כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַלֶּה מִכָּל הַצְּדִידִים, מִמַּעְלָה וּמִמַּטָּה, וְעַל כֵּן הַכֹּל הָיָה [הוּא] עוֹמֵד בְּרִשְׁתּוֹ וְהַכֹּל הוּא בְּרִצּוֹנוֹ.

(איוב ט) הָאֵמֶר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח - רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר זֶה יוֹסֵף. וּבַעֲד פּוֹכְבִים יַחְתָּם - אֵלּוּ הֵם אַחִיו, שְׁכָתוּב בָּהֶם וְאֶחָד עֶשֶׂר פּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. דְּבַר אַחֵר, הָאֵמֶר לַחֲרָס - זֶה יַעֲקֹב בְּשַׁעַה שְׁאָמְרוּ לוֹ הֲכֹר נָא. וְלֹא יִזְרַח - בְּשַׁעַה שֶׁהִסְתַּלַּקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. וּבַעֲד פּוֹכְבִים יַחְתָּם - מִשׁוּם בְּנָיו נִחְתָּם וְנִסְתָּם הָאֹר שֶׁלוֹ, הַשְּׁמֶשׁ חֲשָׁף וְהַפּוֹכְבִים לֹא הָאִירוּ, מִשׁוּם שְׁיֹסֵף נִפְרַד מֵאֲבָיו. וּבֹא וּרְאֵה, מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹסֵף, נִפְרַד יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשׁ הַמַּטָּה, וְנִשְׁאַר אֲבֵל עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר בְּשׁוֹרֵת יוֹסֵף.

וַיְהִי ה' אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסֵי פִתַּח, (תְּהִלִּים לז) כִּי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, אֶת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ פְתִיב, וְהָא אֲתָמֶר.

בֹּא רְאֵה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַצְּדִיקִים הוֹלְכִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם וְלֹא עוֹזֵב אוֹתָם. דָּוִד אָמַר (שִׁם כג) גַּם כִּי אֶלֶף בְּגִיָּא צְלָמוֹת לֹא אִירָא רַע כִּי אֲתָה

הָהוּא חַיּוֹתָא קְדִישָׁא דְקִיָּמָא עֲלֵיהּוּ לְעִילָא קִיָּמָא עַל יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּגִין לְאַתְקַנָּא כְּלָא כְדָקָא יְאוּת. מַה כְּתִיב בָּהּ (מְשַׁלֵּי לֵא) וַתִּקַּם בַּעֲד לַיְלָה וַתַּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וַחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וַתַּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ אֵלִין אֵינּוֹן מִשִּׁירֵיין דְלְעִילָא, וַחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ אֵלִין מִשִּׁירֵיין דְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וּבְגִין כֶּף יְקָרָא דְקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲסַתְלַק מִכָּל סְטָרִין מְעִילָא וּמִתַּתָּא. וְעַל דָּא כְּלָא הָוָה (ס"א הוּא) בְּרִשְׁוֹתֶיהָ קִיָּמָא, וְכְלָא אִיהוּ בְרִעוֹתֶיהָ.

הָאֵמֶר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח. (איוב ט) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, דָּא יוֹסֵף. וּבַעֲד פּוֹכְבִים יַחְתָּם, אֵלִין אֵינּוֹן אַחִיו דְכְתִיב בָּהוּ וְאֶחָד עֶשֶׂר פּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי. דְּבַר אַחֵר הָאֵמֶר לַחֲרָס, דָּא יַעֲקֹב, בְּשַׁעַתָּא דְאָמְרוּ לוֹ הֲכֹר נָא. וְלֹא יִזְרַח, בְּשַׁעַתָּא דְאֲסַתְלַקַת שְׂכִינְתָּא מִגִּיָּה. וּבַעֲד פּוֹכְבִים יַחְתָּם, בְּגִין בְּנָוִי אֲתַחְתַּם וְאֲסַתִּים נְהוּרָא דִילֵיהּ, שְׁמִשָּׁא אֲתַחְשַׁף וְכַכְבִּיא לָא נְהִירוּ בְּגִין דִּיוֹסֵף אֲתַפְרַשׁ מֵאֲבָיו. וַתָּא חֲזִי, מַהֲהוּא יוֹמָא דְהָהוּא עוֹבְדָא דִּיוֹסֵף, אֲתַפְרַשׁ יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשָׁא דְעֶרְסָא וְאֲשַׁתָּאר אֲבֵלָא עַד הָהוּא יוֹמָא דְאֲתַבְּשֵׁר בְּשׁוֹרָה דִּיוֹסֵף:

וַיְהִי יי אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסֵי פִתַּח, (תְּהִלִּים לז) כִּי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, אֶת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ פְתִיב, וְהָא אֲתָמֶר.

הָא חֲזִי, בְּכָל אֲתַר דְּצַדִּיקָא אֲזִלִּי, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא נְטִיר לּוֹן וְלֹא שְׂבִיק לּוֹן. דָּוִד אָמַר, (תְּהִלִּים כג) גַּם כִּי אֶלֶף בְּגִיָּא צְלָמוֹת לֹא אִירָא רַע כִּי אֲתָה עֲמָדִי שְׂבִטָהּ וּמִשְׁעֲנֹתָהּ וְגו'. בְּכָל אֲתַר דְּצַדִּיקָא

עמדי שבטך ומשענתך וגו'. בכל מקום שהצדיקים הולכים, השכינה הולכת עמם ולא עוזבת אותם.

יוסף הלך בגיא צלמות והורידו אותו למצרים - השכינה היתה עמו, זהו שכתוב ויהי ה' את יוסף. ומשום שהשכינה היתה עמו - בכל מה שהיה עושה, היה מצליח בידו. שאפילו מה שהיה בידו והיה מבקש אותו אדונו בגן אחר - היה מתהפך בידו לאותה הצורה שרצון אדונו היה רוצה בה, כמו שנאמר וירא אדניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו. מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

בא ראה, וידע אדניו כי ה' אתו לא כתוב, אלא וירא אדניו, שהרי בעינו היה רואה מעשה נסים בכל יום שהקדוש ברוך הוא עושה בידו, ועל כן ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. הקדוש ברוך הוא שומר את הצדיקים, ובגללם הוא שומר את הרשעים, שהרי הרשעים מתברכים משום הצדיקים. כמו כן כתוב (שמואל ב' 1) ויברך ה', את בית עבד אדם, [הגת' ב] בעבור ארון האלהים.

הצדיקים, מתברכים האחרים בגללן, והם לא יכלו להזין [ס"א להגל] בנכותם, והרי פרושה. יוסף התברך אדונו בגללו, והוא לא יכל להגצל ממנו בנכותו ולצאת לחרות.

ואחר כך הכניס אותו לבית הסהר, כמו שנאמר (תהלים קה) ענו בכפל רגלו ברזל פאה נפשו, עד שלאחר מכן הקדוש ברוך הוא הוציא אותו לחרות והשליט אותו על כל ארץ מצרים. ומשום כך כתוב ולא יעזב את חסידיו על הצדיקים בעולם הזה ובעולם

אזלי, שכינתא אזלא עמהון ולא שביק לון. יוסף אזל בגיא צלמות ונחתו ליה למצרים, שכינתא הות עמיה. הדיא הוא דכתיב, ויהי יי את יוסף. ובגין דהות עמיה שכינתא בכל מה דהוה עביד הוה מצלח בידיה. דאפילו מאי דהוה בידיה והוה תבע ליה מאריה בגוונא אתרא, הוה מתהפך בידיה להווא גוונא דרעותא דמאריה הוה רעי ביה. כמה דאת אמר, וירא אדניו כי יי אתו וכל אשר הוא עשה יי מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי יי אתו.

הא חזי, וידע אדניו כי יי אתו לא כתיב, אלא וירא אדניו, דהא בעינוי הוה חמי עובדא דנסין בכל יומא דקדשא בריך הוא עביד בידיה, ועל דא ויברך יי את בית המצרי בגלל יוסף. קדשא בריך הוא נטיר לון לצדיקא ובגינהון נטר לון לרשיעא, דהא רשיעא מתברכין בגינהון דצדיקא. כגוונא דא כתיב, (שמואל ב' 1) ויברך יי, את בית עבד אדם [הגת' ב], בעבור ארון האלהים.

צדיקא, אתרנין מתברכין בגינייהו, ואינון לא יכלו לאתזנא (ס"א לאשתובא) בזכותייהו, והא אוקמוה. יוסף אתברך מאריה בגיניה, ואיהו לא יכיל לאשתזבא בזכותיה מגיה ולנפקא לחירו.

ולבתר אעיל ליה בבית הסהר כמה דאת אמר (תהלים קה) ענו בכפל רגלו ברזל פאה נפשו, עד דלבתר קדשא בריך הוא אפיק ליה לחירו ושלטיה על כל ארעא דמצרים. ובגין כך כתיב ולא יעזב את חסידיו לעולם (דף קפט ע"ב) נשמרו, חסידו כתיב ואתמר. וקודשא בריך הוא אגין עלייהו לעולם נשמרו. כתיב חסידו ונתבאר, והקדוש ברוך הוא מגן

הבא, שכתוב (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ורגנו ותסף עלימו ויעלצו בך אהבי שמך.

ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף.

רבי חייא פתח ואמר, (שם ק) ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו בא ראה כמה צריך האדם להשמר מחטאיו וללכת בדרך מתקנת, כדי שלא יסיט אותו היצר הרע ההוא, שהוא מקטרג לו כל יום ויום, כמו שנאמר.

ומשום שהוא מקטרג לו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו ולהתעלות עליו במקום של חזק, שצריך להיות גובר עליו ולהשתתף במקום של גבורה, משום שכאשר אדם גובר עליו, אז הוא בצד הגבורה ונדבק בו להתגבר, ומשום שאותו יצר הרע תקיף, צריך האדם להיות תקיף ממנו.

ובני האדם הללו שמתגברים, נקראים גבורי כח, שימצא מין עם מינו, ואלו הם מלאכיו של הקדוש ברוך הוא, שבאים מצד הגבורה הקשה, להתגבר עליו, גברי כח עשי דברו. ברכו ה' מלאכיו - כמו יוסף שנקרא צדיק וגבור ושמר ברית הקדש הרשומה בתוכו.

רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מה זה היא? הרי פרשוה, מקום זה שיצר הרע מקטרג, שהוא הדרגה אחר הדברים. משום שיוסף נתן לו מקום לקטרג, שהיה יוסף מסלסל בשערו ומתקן את עצמו ומקשט אותו, אז נתן מקום ליצר הרע לקטרג, שאמר: ומה אבי מתאבל עליו, ויוסף מקשט

דצדיקיא, בעלמא דין ובעלמא דאתי. דכתיב, (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ורגנו ותסף עלימו ויעלצו בך אהבי שמך:

ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. רבי חייא פתח

ואמר, (תהלים ק) ברכו יי מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו. תא חזי, כמה אצטריך ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי, ולמיהה בארח מתקנא. בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע, דאיהו מקטרגא ליה כל יומא ויומא, כמה דאתמר.

ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר, בעי בר נש לאתתקפא עליה, ולאסתלקא עליה באתר תקיפו. דבעי למהוי גבר עליה, ולאשתתפא באתר דגבורה. בגין דכד בר נש אתקף עליה, פדין איהו בסטר גבורה, ואתדבק ביה לאתתקפא. ובגין דההוא יצר הרע תקיף, בעי בר נש דיהא תקיף מיניה.

וארין בני נשא דאתתקפו עליה, אקרון גבורי כח, לאשתתפחא זינא עם זיניה.

ואלין אינון מלאכיו דקדשא בריך הוא, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. ברכו יי מלאכיו, פיוסף, דאקרי צדיק וגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה.

רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מאי היא, הא אוקמוה אתר דא דיצר הרע מקטרג, דאיהו ורגא אחר הדברים.

בגין דיוסף יחב ליה דוכתא לקטרגא, דהוה יוסף מסלסל בשעריה ואתקין גרמיה וקשיט ליה, פדין אתיהיב דוכתא ליצר הרע לקטרגא. דאמר, ומה אבוי דאיהו מתאבל

אֶת עֲצֻמוֹ וּמִסְלֹסֶל בְּשַׁעְרוֹ? !
אֲזַ הַתְּגַרָּה בּוֹ הַדָּב וְקִטְרֵג לוֹ.
וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. בֹּא
רֵא, בְּזִמְנֵן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְשַׁיֵּחַ בְּעוֹלָם לְדוֹן אוֹתוֹ
וּמוֹצֵא רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, מַה
כְּתוּב? (דְּבָרִים י"א) וְעֲצַר אֶת
הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר
וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ.
וְאִז - וְאֲבָדְתֶם מִהֲרָה. שֶׁהֲרִי
מִשׁוֹם חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם
הַשָּׁמַיִם נִעְצְרִים וְלֹא נוֹהֲגִים
בְּחֻקֹּתֵיהֶם כְּרֵאוּי.

וְכֹא וּרְאָה, אוֹתֶם שְׁלֹא
שׁוֹמְרִים אֶת בְּרִית הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה,
גּוֹרְמִים הַתְּפָרְדוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל
לְאֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמִים, מִשׁוֹם
שְׁכַתוּב וְסִרְתֶּם וְעַבְדְּתֶם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם, וְכַתּוּב וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם
וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. שְׁזָהוּ כְּמוֹ
שֶׁמְשַׁתַּחֲוֶה לְאֵלוֹת אַחֵר,
שֶׁמְשַׁקֵּר בְּאוֹת הַבְּרִית
הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה.

וְכֹאֲשֶׁר הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה
נִשְׁמְרֶת בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי, אֲזַ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן בְּרֻכּוֹת
לְמַעַלְה לְהַרְיֵק בְּעוֹלָם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים סח) גִּשְׁם נְדֻבּוֹת
תִּגְיַף אֱלֹהִים נַחֲלֶתֶךָ וְנִלְאָה
אִתָּה כּוֹנֵנְתָה. גִּשְׁם נְדֻבּוֹת -
זֶהוּ גִשְׁמֵי רְצוֹן, כְּשֶׁמְתַרְצֶה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנֻסֶת
יִשְׂרָאֵל וְרוֹצֵה לְהַרְיֵק לָהּ
בְּרֻכּוֹת, אֲזַי נַחֲלֶתֶךָ וְנִלְאָה
אִתָּה כּוֹנֵנְתָה.

נַחֲלֶתֶךָ - הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם
נַחֲלָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לב) יַעֲקֹב
כָּל נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה - זֶה כְּנֻסֶת
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא נִלְאָה בְּאֶרֶץ
אַחֲרָת. שֶׁהִיא צְמָאָה לְשִׁתּוֹת,
וְאִז הִיא נִלְאָה. וְכִשְׁאוֹתוֹ גִּשְׁם
שֶׁל רְצוֹן נִתֵּן, אֲזַ אִתָּה כּוֹנֵנְתָה.

עֲלֶיהָ, וַיּוֹסֶף מִקְשִׁיט גְרָמִיָּה, וּמִסְלֹסֶל
בְּשַׁעְרֶיהָ, כְּדִין אֶתְגַּרֵּי בֵיהּ דְּיּוֹבָּא וְקִטְרֵיג לִיהּ:
וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. תָּא חֲזִי, בְּזִמְנָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח בֵּיהּ בְּעִלְמָא,
לְמִידָן יִתִּיהּ, וְאֲשַׁפַּח חֲיִיבִין בְּעִלְמָא, מַה
כְּתִיב, (דְּבָרִים י"א) וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה
מָטָר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְכִדִּין
וְאֲבָדְתֶם מִהֲרָה. דִּהָא בְּגִין חוּבִין דְּבְנֵי נָשָׂא,
שְׁמִיָּא וְאַרְעָא אֲתַעְצְרוּ, וְלֹא נִהְגִי נְמוּסִיהוֹן
כְּדָקָא יְאוּת.

וְתָא חֲזִי, אֵינּוֹן דְּלֹא נִטְרוּ לְהֵאֵי אֶת קְיִימָא
דְּקוּדְשָׁא, גְרָמֵי פְרִישׁוּ בֵּין יִשְׂרָאֵל
לְאֲבוּהוֹן דְּבְשְׁמִיָּא, בְּגִין דְּכַתִּיב וְסִרְתֶּם
וְעַבְדְּתֶם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם,
וְכַתִּיב וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר.
דִּהֵאֵי אִיהוּ כְּמֵאן דְּסָגִיד לְאֵלֵהָ אַחֲרָא,
דְּמְשַׁקֵּר בְּהֵאֵי אֶת קְיִימָא קְדִישָׁא.

וְכֹר אֶת קְיִימָא קְדִישָׁא אֲתַנְטִיר בְּעִלְמָא
כְּדָקָא יְאוּת, כְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב
בְּרַכָּאן לְעִילָא לְאַתְרָקָא בְּעִלְמָא. כְּמָה דְאַתְּ
אָמַר, (תְּהִלִּים סח) גִּשְׁם נְדֻבּוֹת תִּגְיַף אֱלֹהִים
נַחֲלֶתֶךָ וְנִלְאָה אִתָּה כּוֹנֵנְתָה. גִּשְׁם נְדֻבּוֹת, דָּא
גִּשְׁם דְּרַעוּתָא. כִּד אֲתַרְעִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּכְנֻסֶת יִשְׂרָאֵל, וּבְעֵי לְאַרְקָא לָהּ בְּרַכָּאן, כְּדִין
נַחֲלֶתֶךָ וְנִלְאָה אִתָּה כּוֹנֵנְתָה.

נַחֲלֶתֶךָ, אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוֹן אַחְסִנְתִּיהּ
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דְאַתְּ
אָמַר, (דְּבָרִים לב) יַעֲקֹב כָּל נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה, דָּא
כְּנֻסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי נִלְאָה בְּאַרְעָא אַחֲרָא,
דְּאִיהִי צְחִיָּא לְמִשְׁתִּי, וְכִדִּין אִיהִי נִלְאָה. וְכִד
הֵהוּא גִשְׁם דְּרַעוּתָא אֲתִיְהִיב, כְּדִין אִתָּה
כוֹנֵנְתָה.

וְעַל כֵּן שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם,
כָּלֶם עוֹמְדִים עַל הַקַּיִוִּם הַזֶּה,
שְׁפָתוֹב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי
יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ
לֹא שָׁמַתִּי, וּמִשׁוֹם כֶּף צְרִיף
לְהַזְהֵר בְּזֶה, וְהָיָה פְּרִשׁוּהָ.
וּמִשׁוֹם כֶּף כְּתוּב וַיְהִי יוֹסֵף יָפָה
תָּאֵר וַיְפָה מִרְאָה, וְאַחֲרָיו כְּתוּב
וּתְשָׂא אֶשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל
יוֹסֵף.

וַיְהִי כַּדְבָרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם.
רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (משלי ו)
לְשִׁמְרֶךָ מֵאֶשֶׁת רַע וְגו'. אֲשֶׁרִי
הַצְדִּיקִים שְׂיִדְעִים אֶת דְּרָכֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְלַכֵּת בְּהֵם,
מִשׁוֹם שֶׁהֵם מְשַׁתְּדָלִים בַּתּוֹרָה
יוֹמָם וְלַיְלָה, שְׁכָל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל
בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלֹת, נוֹחַל שְׁנֵי
עוֹלָמוֹת - הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. נוֹחַל אֶת
הָעוֹלָם הַזֶּה - אֵף עַל גֵּב שְׂאִין
הָאָדָם מֵתַעֲסֵק בָּהּ לְשִׁמְהָ. וַיִּוֹרֵשׁ
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה -
כְּשֶׁמֵתַעֲסֵק בָּהּ הָאָדָם לְשִׁמְהָ.

בֹּא רֵאֵה מַה כְּתוּב, (משלי א) אַרְךָ
יָמִים בִּימִינָהּ בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר
וְכַבּוֹד. אַרְךָ יָמִים בִּימִינָהּ - מִי
שֶׁהוֹלֵךְ לִימִין הַתּוֹרָה, אַרְךָ שֶׁל
חַיִּים הוּא לְעוֹלָם הַבָּא, שְׂזוּכָה
שֵׁם לְכַבּוֹד הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא כְּבוֹד
וְכָתֵר לְהַתְעַשֵּׂר עַל הַכֹּל, שְׁפָתֵךְ
הַתּוֹרָה הוּא בְּעוֹלָם הַהוּא.
בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכַבּוֹד - בְּעוֹלָם
הַזֶּה, שְׂאֵף עַל גֵּב שְׂאִינוֹ מֵתַעֲסֵק
בָּהּ לְשִׁמְהָ, זוּכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה
לְעֶשֶׂר וְכַבּוֹד.

שְׁהָרִי רַבִּי חֲזִיא, כְּאֲשֶׁר בֹּא מִשָּׁם
לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, קָרָא בַּתּוֹרָה, עַד
שֶׁהָיוּ פָּנָיו מְאִירִים כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ,
וּכְשֶׁהָיוּ עוֹמְדִים לְפָנָיו כָּל אוֹתָם
שְׁעָסְקוּ בַּתּוֹרָה, הָיָה אוֹמֵר: זֶה
הַשְּׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, וְזֶה לֹא
הַשְּׁתַּדֵּל לְשִׁמְהָ. וְהָיָה מֵתַפְלֵל עַל
אוֹתוֹ שֶׁמֵתַעֲסֵק לְשִׁמְהָ, שְׁכָף

וְעַל דָּא, שְׁמִיא וְאַרְעָא, וְכָל חִילִיָּהוֹן, כְּלָהוּ
קְיִימָא עַל קְיִימָא דָּא. דְּכְתִיב (ירמיה לג) אִם
לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא
שָׁמַתִּי. וּבִגִּין כֶּף בְּעֵי לְאַזְדַּהֲרָא בְּדָא, וְהָא
אוּקְמוּהָ. וּבִגִּין כֶּף כְּתִיב, וַיְהִי יוֹסֵף יָפָה תָּאֵר
וַיְפָה מִרְאָה, וּבַתְּרִיָּה כְּתִיב וּתְשָׂא אֶשֶׁת אֲדֹנָיו
אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף.

וַיְהִי כַּדְבָרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר
פֶּתַח וְאָמַר, (משלי ו) לְשִׁמְרֶךָ מֵאֶשֶׁת רַע
וְגו', זְכָאִין אֵינוֹן צְדִיקִיא, דִּידְעֵי אַרְחוּי
דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, לְמִיזַל בְּהוּ. בִּגִין דְּאֵינוֹן
מְשַׁתְּדָלִי בְּאוּרִייתָא יִמְמָא וְלִילִיא. דְּכָל מָאן
דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא יוֹמִי וְלִילִי, אַחְסִין תְּרִין
עֲלָמִין, עֲלָמָא עֲלָאָה, וְעֲלָמָא (דף קצ ע"א)
תַּתָּאָה. אַחְסִין הָאֵי עֲלָמָא, אֵף עַל גֵּב דְּלֹא
אַתְעֶסֶק בָּהּ בַּר נֶשׁ לְשִׁמְהָ, וְאַחְסִין הַהוּא
עֲלָמָא עֲלָאָה, כַּד אַתְעֶסֶק בָּהּ בַּר נֶשׁ לְשִׁמְהָ.
הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (משלי ג) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָהּ
בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכַבּוֹד. אַרְךָ יָמִים
בִּימִינָהּ, מָאן דְּאֶזִּיל לִימִינָא דְּאוּרִייתָא,
אַרְכָּא דְּחַיִּין אִיהוּ לְעֲלָמָא דְּאֶתִי. דְּזָכִי תַמָּן
לִיקְרָא דְּאוּרִייתָא, דְּאִיהוּ יִקְרָא וְכַתְּרָא,
לְאַתְעֶשְׂרָא עַל כָּלָא. דְּכַתְּרָא דְּאוּרִייתָא
בְּהַהוּא עֲלָמָא אִיהוּ. בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכַבּוֹד,
בְּהָאֵי עֲלָמָא, דְּאֵף עַל גֵּב דְּלֹא אַתְעֶסֶק בָּהּ
לְשִׁמְהָ, זָכִי בְּהָאֵי עֲלָמָא בְּעוֹתְרָא וַיִּקְרָא.

דְּהָא רַבִּי חֲזִיא כַּד אֶתָּא מֵהֵתָם לְאַרְעָא
דִּישְׂרָאֵל, קָרָא בְּאוּרִייתָא, עַד דְּהוּוּ
אַנְפוּי נְהִירִין כְּשִׁמְשָׁא. וְכַד הוּוּ קְיִימִין קַמִּיהָ
כָּל אֵינוֹן דְּלַעָאן בְּאוּרִייתָא. הָוָה אָמַר, דָּא
אַשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא לְשִׁמְהָ, וְדָא לֹא אֶשְׁתַּדֵּל
לְשִׁמְהָ, וְהָוָה צְלִי עַל הַהוּא דְּאַתְעֶסֶק לְשִׁמְהָ,
דְּלִיָּהוּי הָכִי תְדִיר, וַיִּזְכִּי לְעֲלָמָא דְּאֶתִי. וְצְלִי

הָיְהִי תְּמִיד וַיִּזְכֶּה לְעוֹלָם הַבַּיִת.
וּמִתְפַּלֵּל עַל אוֹתוֹ שֶׁלֹּא הִתְעַסֵּק
לְשִׁמָּה, שְׂיָבֵא לְהִתְעַסֵּק בֵּה לְשִׁמָּה
וַיִּזְכֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם.

יוֹם אֶחָד רָאָה תַלְמִיד אֶחָד שֶׁהִיָּה
עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּפְנֵי מוֹרִיקִים. אָמַר,
וַדַּאי מְהֵרָה בְּעִבְרָה הוּא זֶה. אָחֻז
אוֹתוֹ לְפָנָיו, וְהִמְשִׁיף עָלָיו דְּבָרֵי
תּוֹרָה עַד שֶׁהִתְיַשְׁבָּה רֹחוֹ בְּתוֹכוֹ.
מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם וְהִלָּאָה שֵׁם עַל רֹחוֹ
שֶׁלֹּא יִרְדֹּף אַחַר אוֹתָם הַהֲרֵהוּרִים
הַרְעִים וַיִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה
שְׂבָאִים אֵלָיו הַהֲרֵהוּרִים רְעִים,
יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְאִזּוֹ יַעֲבֹרוּ מִמֶּנּוּ.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֶׁאוֹתוֹ הֵצֵד
הָרַע בָּא לְפָתוֹת אֶת הָאָדָם, יִמְשֹׁף
אוֹתוֹ לַתּוֹרָה, וַיִּפְרֹד מִמֶּנּוּ.

בֵּא רָאָה, שֶׁהִנֵּה שְׁנֵינֵינוּ, שְׂכַאֲשֶׁר
הֵצֵד הָרַע הֵזֶה עוֹמֵד לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁטִין עַל הָעוֹלָם
מִשׁוּם מַעֲשִׂים רְעִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא חָס עַל הָעוֹלָם, וְנוֹתֵן עֲצָה
לְבָנָי אָדָם לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וְלֹא יוּכַל
לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם וְלֹא עַל מַעֲשֵׂיהֶם.
וּמָה הִיא הָעֲצָה? לְהַשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה, וְנִצְוֵלִים מִמֶּנּוּ. מִנֵּין לָנוּ?
שְׂכַתוּב (שם 1) כִּי גַר מִצְוֶה וְתוֹרָה
אוֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחוֹת מוֹסֵר. מָה
כְּתוּב אַחֲרָיו? לְשִׁמְרָךְ מֵאֲשֶׁת רָע
מִחֻלָּקַת לְשׁוֹן נְכָרִיָּה.

וְהוּ צֵד הַטְּמֵאָה. הֵצֵד הָאֶחָד -
שְׁעוֹמֵד תְּמִיד לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהַשְׁטִין עַל חֻטְאֵי בְּנֵי הָאָדָם,
וְעוֹמֵד תְּמִיד לְהַשְׁטִין לְמִטָּה לְבָנֵי
אָדָם. עוֹמֵד תְּמִיד לְמַעַלָּה כְּדִי
לְהִזְכִּיר חֻטְאֵי בְּנֵי הָאָדָם וְלְהַשְׁטִין
לָהֶם עַל מַעֲשֵׂיהֶם, וּמִשׁוּם שֶׁנִּתְּנָהוּ
בְּרִשׁוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לוֹ לְאִיּוֹב.

קְיִימָא תְּדִיר לְעִילָא, בְּגִין
לְאִדְפְּרָא חוּבִיָּהוֹן דְּבָנֵי נָשָׂא, וּבְגִין
דְּאִתְיַהֲבֵי בְּרִשׁוֹתֵיהּ, כְּמָה דְּעֵבֵד לִיהּ לְאִיּוֹב.

עַל הַהוּא דְלֹא אִתְעַסֵּק בֵּה לְשִׁמָּה, דִּיִּיתִי
לְאִתְעַסְקָא בֵּה לְשִׁמָּה, וַיִּזְכֵּי לְחַיֵּי עֲלָמָא.

וַיִּזְכֵּי חַד, חֲמָא חַד תַּלְמִיד דְּהוּה לְעִי
בְּאוּרִייתָא, וְאַנְפוּי מוֹרִיקָן. אָמַר,
וַדַּאי מְהֵרָה בְּחֻטְאָה אִיהוּ דְנָא. אֶחָד לִיה
לְקַמִּיָּה, וְאַמְשִׁיף עָלֵיהּ בְּמַלִּין דְּאוּרִייתָא,
עַד דְּאִתְיַשְׁב רֹחִיָּה בְּגוּיָה. מִן הַהוּא יוֹמָא
וְלְהִלָּאָה, שְׁוִי עַל רֹחִיָּה, דְלֹא יִרְדֹּף בְּתַר
אִינוּן הַהֲרֵהוּרִין בִּישִׁין, וַיִּשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא
לְשִׁמָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כַּד חָמֵי בַר נָשׁ דְּהַהֲרֵהוּרִין
בִּישִׁין אִתְיִין לְגַבִּיָּה, יִתְעַסֵּק
בְּאוּרִייתָא, וּכְדִין יִתְעַבְרוּן מִנֵּיהּ. אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, כַּד הַהוּא סְטָרָא בִישָׂא אֶתִי לְמַפְתִּי
לִיה לְבַר נָשׁ, יְהֵא מְשִׁיף לִיה לְגַבִּי אוּרִייתָא,
וַיִּתְפָּרֵשׁ מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזִי, דְּהָא תְּנִינָן, דְּכַד הָאִי סְטָרָא בִישָׂא
קְיִימָא קַמִּיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַסְטָאָה עַל עֲלָמָא בְּגִין עוֹבְדִין בִּישִׁין.
קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל עֲלָמָא, וַיְהִיב עִיטָא
לְבָנֵי נָשָׂא, לְאַשְׁתַּזְבָּא מִנֵּיהּ. וְלֹא יְכִיל
לְשַׁלֵּטָאָה עֲלֵיהוֹן וְלֹא עַל עוֹבְדֵיהוֹן, וּמֵאִי
אִיהוּ עִיטָא, לְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאוּרִייתָא,
וְאַשְׁתַּזְבּוּ מִנֵּיהּ. מְנַלָן, דְּכְתִיב, (משלי 1) כִּי גַר
מִצְוֶה וְתוֹרָה אוֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחוֹת מוֹסֵר.
מָה כְּתִיב בְּתַרִּיָּה לְשִׁמְרָךְ מֵאֲשֶׁת רָע מִחֻלָּקַת
לְשׁוֹן נְכָרִיָּה.

וְדָא הוּא סְטָרָא מְסַאָבָא, סְטָרָא אַחֲרָא.
דְּאִיהִי קְיִימָא תְּדִיר קַמִּיָּה קַדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְאַסְטָאָה עַל חוּבִיָּהוֹן דְּבָנֵי נָשָׂא.
וְקְיִימָא תְּדִיר לְאַסְטָאָה לְתַתָּא לְבָנֵי נָשָׂא.
לְאִדְפְּרָא חוּבִיָּהוֹן דְּבָנֵי נָשָׂא, וְלְאַסְטָאָה לֹון עַל עוֹבְדֵיהוֹן. וּבְגִין
דְּאִתְיַהֲבֵי בְּרִשׁוֹתֵיהּ, כְּמָה דְּעֵבֵד לִיהּ לְאִיּוֹב.

וְכֵן עוֹמֵד עֲלֵיהֶם לְהַשְׁטִין אֶת
יִשְׂרָאֵל וְלְהַזְכִּיר חַטָּאתֵיהֶם בְּכָל
מָה שֶׁעָשׂוּ בְּאוֹתָן הַפְּעָמִים
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד
עֲלֵיהֶם בְּדִין, אֲזִי עוֹמֵד לְהַשְׁטִין
לָהֶם וְלְהַזְכִּיר חַטָּאתֵיהֶם, וְהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא חָס עַל יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן
לָהֶם עֲצָה לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וּבִמָּה?
בְּשׁוֹפָר, בַּיּוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבַיּוֹם הַכַּפּוּרִים בְּשָׁעִיר
הַמִּשְׁתַּלַּח שְׁנוֹתָנִים לוֹ, כְּדִי
לְהַפְרֵד מֵהֶם וְלְהַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתוֹ
הַחֶלֶק שֶׁלוֹ, וְהָרִי בְּאֵרוֹהַ.

בֹּא רְאֵה מָה פְּתוּב, (שם ה) רִגְלִיָּה
יְרֹדוֹת מֹת שְׁאוּל צְעָדֶיהָ יִתְמַכּוּ.
וּבַסּוּד הָאֲמוּנָה מָה פְּתוּב? (שם א)
דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי נֶעֱם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ
שְׁלוֹם. וְאֵלוֹ הֵם דְּרָכֵי וּשְׁבִילֵי
הַתּוֹרָה, וְהַפֶּל אֶחָד. זֶה שְׁלוֹם
וְזֶה מֹת, וְהַכֹּל הַפּוֹכִים זֶה מִזֶּה.
אֲשֶׁרֵי חֶלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּדְבְּקִים בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
כְּרֵאוּי וְנוֹתֵן לָהֶם עֲצָה לְהִנָּצֵל
מִכָּל הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים שֶׁל
הָעוֹלָם, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם עִם קִדּוּשׁ
לְנַחֲלָתוֹ וְחֻלְקוֹ, וְעַל פִּנְיָנוּת לָהֶם
עֲצָה בְּכָל אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁהִצַּד הִרְעַ הַזֶּה יוֹרֵד
וּמִשׁוּטט בְּעוֹלָם וְרוֹאֶה אֶת
מַעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם, שֶׁהֵם כָּלֵם
סוֹטִים דְּרָכֵיהֶם בְּעוֹלָם, הוּא
עוֹלָה וּמִשְׁטִין עֲלֵיהֶם, וְאֵלְמֵלָא
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עַל
מַעֲשֵׂי יְדוּ, הֵם לֹא הִיוּ נִשְׁאָרִים
בְּעוֹלָם.

מָה פְּתוּב? וַיְהִי כַּדְבָּרָה אֶל יוֹסֵף
יוֹם יוֹם. כַּדְבָּרָה - שְׁעוֹלָה וּמַעֲלָה
בְּכָל יוֹם יוֹם, וְאוֹמֵר לְפָנָי
הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמָה רְעוֹת,
כְּמָה מַלְשִׁינוֹת, כְּדִי לְכַלּוֹת בְּנֵי
אָדָם.

לְשִׁינָאָה בְּנֵי עֲלָמָא.

וְכֵן קִיּוּמָא עֲלֵיהֶוּ לְאִסְטָאָה דִּישְׂרָאֵל
וְלְאִדְפָּרָא חוּבִיהוֹן בְּכָל מָה דְעַבְדוּ,
בְּאֵינוֹן זְמַנִּין דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קִיּוּמָא
עֲלֵיהֶוּ בְדִינָא. כְּדִין קָאִים לְאִסְטָאָה לוֹן
וְלְאִדְפָּרָא חוּבִיהוֹן. וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא חָס
עֲלֵיהֶוּ דִישְׂרָאֵל, וְיֵהֵב לוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתַּזְבָּא
מִנִּיהָ. וּבִמָּה, בְּשׁוֹפָר בְּיוֹמָא דְרֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבְיוֹמָא דְכַפּוּרֵי בְשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח דִּיהִבִּין
לֵיהָ, בְּגִין לְאִתְפָּרְשָׁא מִנִּיהוּ, וְלְאִשְׁתַּדְּלָא
בְּהוּא חוּלְקִיָּה, וְהָא אוּקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, מָה כְּתִיב, (משלי ה) רִגְלִיָּה יְרֹדוֹת
מֹת שְׁאוּל צְעָדֶיהָ יִתְמַכּוּ. וּבְרֹזָא
דְמַהִימְנוּתָא מָה כְּתִיב, (משלי א) דְרָכֶיהָ דְרָכֵי
נֶעֱם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שְׁלוֹם. וְאֵלִין אֵינוֹן אֶרְחִין
וּשְׁבִילִין דְאוּרִייתָא, וְכֹלָא חַד. הָאִי שְׁלוֹם
וְהָאִי מֹת, וְכֹלָא הַפִּיכֵן דָּא מִן דָּא.

זְבָאָה חוּלְקִהוֹן דִישְׂרָאֵל, דְאֵינוֹן מַתְדַּבְּקִין
בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְדָקָא חֲזִי,
וְיֵהֵב לוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתַּזְבָּא מִכָּל סְטָרִין
אֲחֵרָנִין דְעֲלָמָא. בְּגִין דְאֵינוֹן עֲמָא קִדִּישָׁא
לְאִחְסִנְתֵיהָ וְחוּלְקִיָּה, וְעַל דָּא יְהִיב לוֹן
עֵיטָא בְכֹלָא. זְבָאִין אֵינוֹן בְּעֲלָמָא דִין,
וּבְעֲלָמָא דְאִתִּי.

הָא חֲזִי, כִּד הָאִי סְטָרָא בִישָׁא נַחַת וְשָׂאט
בְּעֲלָמָא, וְחֲמִי עוּבְדִין דְבְנֵי נְשָׂא,
דְאֵינוֹן פְּלֵהוּ סְטָאִין אֶרְחִייהוּ בְּעֲלָמָא. סְלִיק
לְעִילָא וְאִסְטִין לוֹן, וְאֵלְמֵלָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא חָיִים עַל עוּבְדֵי יְדוּי, לָא יִשְׁתַּאֲרוּן
בְּעֲלָמָא.

מָה פְּתִיב וַיְהִי כַּדְבָּרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם
יוֹם. כַּדְבָּרָה, (דף קצ ע"ב) דְסָלְקָא וְסָאטִי
בְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְאוֹמֵר קָמִי קִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, כְּמָה בִישִׁין כְּמָה דְלְטוֹרִין, בְּגִין

מה פתיב, ולא שמע אליה לשפב אצלה להיות עמה. ולא שמע אליה - משום שהוא חס על העולם. לשפב אצלה, מהו לשפב אצלה? פדי לקחת שלטון לשלט על העולם, והשלטון לא שולט עד שנתנת לו רשות.

דבר אחר לשפב אצלה - כמו שנאמר (ויקרא טו) ולאיש אשר ישפב עם טמאה. להיות עמה - לתת לה גדלות ובכרות וסיוע, שאמלא היה לה סיוע מלמעלה, לא נשאר בעולם אפלו אחד, אבל משום שהקדוש ברוך הוא חס על העולם, נשאר העולם בקיומו.

רבי אבא אמר, הכל הוא דרך אחת, אבל יצר הרע הוא שהולך ומפתה את בני האדם פדי להסתות את דרכיהם ולהדבק בהם בכל יום ויום, ובכל עדין ועדין. מסטה את האדם מדרך האמת פדי לדחותו מדרך החיים, למשך אותו לגיהנם.

אשריו מי שעושה ושומר [אשרי מי שעושה, שומר] דרכיו ושביליו פדי שלא ידבק בו, הינו מה שפתיב ויהי פדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה, כמו [במה] שהיא אומרת לו בכל יום. שהרי רוח הטמאה, יצר הרע, מפתה את האדם בכל יום לשפב אצלה, בתוך הגיהנם, ולהדון שם, להיות עמה.

בא ראה, כשאדם נדבק לאותו הצד, נמשך אחריה, ונטמא עמה בעולם הזה ונטמא עמה בעולם האחר. בא ראה, צד הטמאה הזה הוא מנוול, הוא מלכלך, פתיב (ישעיה ל) צא תאמר לו, צואה ממש, ובו נדון מי שמסטה

פדכתיב, (ישעיה ל)

מה פתיב, ולא שמע אליה לשפב אצלה להיות עמה. ולא שמע אליה, בגין דאיהו חייס על עלמא. לשפב אצלה, מהו לשפב אצלה. בגין לנסבא שלטנו, לשלטאה על עלמא, ושלטנו לא שלטא, עד דאתיהיב ליה רשו.

דבר אחר לשפב אצלה, כמה דאת אמר, (ויקרא טו) ולאיש אשר ישפב עם טמאה.

להיות עמה למיהב לה רבו וברכאן וסיעתא. דאלמלא סיועא הוה לה מלעילא, לא אשתאר בעלמא אפילו חד. אבל בגין דקודשא בריך הוא חייס על עלמא, אשתאר עלמא בקיומיה.

רבי אבא אמר, כלא איהו ארחא חדא, אבל יצר הרע הוא דקא אזיל ומפתי לון

לבני נשא, בגין לאסטאה ארחיהו ולא תדבקא בהו, בכל יומא ויומא, ובכל עידן ועידן. סטי ליה לבר נש מארחא דקשוט, בגין לדחייא ליה מארחא דחיי, לאמשכא ליה לגיהנם.

זבאה איהו מאן דעביד ונטיר (נ"א זבאה מאי עביד, נטיר) ארחוי ושבילוי, בגין דלא יתדבק

ביה. היינו דכתיב ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה, כמה (נ"א במה) דאיהי אמרת ליה בכל יומא. דהא רוח מסאבא, יצר הרע, איהו מפתי ליה לבר נש, בכל יומא, לשפב אצלה, גו גיהנם, ולא תדנא תמן, להיות עמה.

תא חזי, פד בר נש אתדבק בהווא סטרא, אתמשך אבתרה, ואסתאב עמה בהאי

עלמא, ואסתאב עמה בעלמא אחרא. תא חזי, האי סטרא מסאבא, מנוולא איהו, לכלוכא איהו. פדכתיב, (ישעיה ל)

דָּרְכוּ מִהַתּוֹרָה, וּבֹו נְדוּנִים אוֹתָם
הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם שְׁאִין לָהֶם
אֲמוּנָה בְּקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

מָה כְּתוּב? וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא
הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ
מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת שֵׁם בְּבִית. וַיְהִי
כִּהְיוֹם הַזֶּה - הַיּוֹם שֶׁיֵּצֵר הָרַע
שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם וַיּוֹרֵד לְהַשְׁטִין לְבִנֵי
הָאָדָם. מִתִּי? הַיּוֹם שֶׁבָּא אָדָם
לְשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה עַל חַטָּאִיו, אוֹ
לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וּלְעֲשׂוֹת מִצְוֹת
הַתּוֹרָה, וְאֵז יוֹרֵד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן כְּדִי
לְהַשְׁטִין לְבִנֵי הָאָדָם.

וַיָּבֹא הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ,
כְּדִי לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וּלְעֲשׂוֹת
מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שְׁהִיא מְלֹאכְתּוֹ
שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְכִיּוֹן
שְׁעֲבוּדַת הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה הִיא
עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, צָרִיךְ
לְאָדָם לְהִיּוֹת תַּקִּיף כְּאֲרִיָּה בְּכָל
צַדְדָיו כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁלַט עָלָיו הַצַּד
הַאֲחֵר וְלֹא יִכָּל לַפְתּוֹת אוֹתוֹ. מָה
כְּתוּב? וְאִין אִישׁ, אִין גָּבֵר שֶׁיַּעֲמֵד
לְפָנֵי הַיֵּצֵר הָרַע וְיִלָּחֵם בּוֹ קָרֵב
כְּרֵאוֹי.

מָה דָּרְכוּ שֶׁל יֵצֵר הָרַע? כִּיּוֹן
שְׁרוּאָה שְׁאִין הָאָדָם עוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ
וַיּוֹצֵא לְקָרֵב אֹתוֹ, מִיָּד - וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ
בְּכַגְדּוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי.
וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ, מִשׁוּם שֶׁפֹּאֶשֶׁר
יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט עַל הָאָדָם, מִתְּקִין
אוֹתוֹ וּמְקַשֵּׁט לוֹ אֶת לְבוּשׁוֹ,
מְסֻלָּס בְּשַׁעֲרוֹ. זֶהוּ שְׂכָתוּב
וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה
עִמִּי, הַדְּבַק עִמִּי.

כִּי שֶׁהוּא צָדִיק, מִתְּגַבֵּר כְּנִגְדּוֹ
וְנִלָּחֵם בּוֹ קָרֵב. מָה כְּתוּב? וַיַּעֲזֹב
בְּגִדּוֹ בְּיָדָהּ וַיֵּצֵא הַחוּצָה.
יַעֲזֹב אוֹתוֹ וַיִּתְּגַבֵּר כְּנִגְדּוֹ וַיִּלָּחֵם בּוֹ

צָא תֹאמֵר לוֹ, צוֹאָה מִמֶּשׁ. וַיְבִיָּה אֶתְדָן מֵאֵן
דְּאֶסְטִי אֶרְחוּי מִן אוֹרֵייתָא, וַיְבִיָּה אֶתְדָנוּ
אֵינּוֹן חֵיבִין דְּעֵלְמָא, דְּלִית לוֹן מְהִימְנוּתָא
בְּקֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא.

מָה כְּתוּב, וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבֵּיתָה
לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי
הַבַּיִת שֵׁם בְּבִית. וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה, יוֹמָא
דְּיֵצֵר הָרַע שְׁלֵטָא בְּעֵלְמָא, וְנִחְתָּא לְאֶסְטָאָה
לְבִנֵי נָשָׁא. אִימְתִי, יוֹמָא דְאִתִּי בְּרַ נָשׁ
לְאֶתְבָּא בַּתְּיוֹבְתָא עַל חוּבוּי, אוֹ לְאֶשְׁתַּדְּלָא
בְּאוֹרֵייתָא, וּלְמַעַבְד פְּקוּדֵי דְאוֹרֵייתָא. וְכְדִין
בְּהִוָּא זְמַנָּא נִחְתָּא, בְּגִין לְאֶסְטָאָה לְבִנֵי
עֵלְמָא.

וַיָּבֹא הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ, בְּגִין
לְאֶשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרֵייתָא וּלְמַעַבְד פְּקוּדֵי
דְאוֹרֵייתָא, דְּאִיהוּ מְלֹאכְתּוֹ דְּבֵר נָשׁ בְּהִיא
עֵלְמָא. וְכִיּוֹן דְּעֵבִידְתָּא דְּבֵר נָשׁ בְּהִיא
עֵלְמָא, הוּא עֵבִידְתָּא דְּקֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא.
בְּעִי לִיָּה לְבֵר נָשׁ, לְמַהוּי תְּקִיפָא כְּאֲרִיא בְּכָל
סְטֵרוּי, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוּט עָלָיו סְטֵרָא אֲחֵרָא,
וְלֹא יְכִיל לְמַפְתִּי לִיָּה. מָה כְּתוּב וְאִין אִישׁ,
לִית גָּבֵר דִּיקוּם לְקַבְּלִיהַ דְּיֵצֵר הָרַע, וַיַּגַּח
בֵּיהַ קָרֵבא כְּדָקָא יָאוּת.

מֵאִי אוֹרְחִיָּה דְּיֵצֵר הָרַע, כִּיּוֹן דְּחָמִי דְּלִית
בְּרַ נָשׁ קָאִים לְקַבְּלִיהַ וּלְאֶגְחָא בֵּיהַ
קָרֵבא, מִיָּד: וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה
עִמִּי. וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ, בְּגִין דְּכַד שְׁלִיט יֵצֵר
הָרַע עָלֶיהָ דְּבֵר נָשׁ, אֶתְקִין לִיָּה, וְקַשִּׁיט לִיָּה
לְבוּשׁוֹי, מְסֻלָּס בְּשַׁעֲרֵיהַ. הָדָא הוּא דְכְּתוּב
וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי, אֶתְדְּבַק
עִמִּי.

מֵאֵן דְּאִיהוּ זַפְּאָה, אֶתְתַּקַּף לְקַבְּלִיהַ, וַאֲגַח בֵּיהַ קָרֵבא. מָה כְּתוּב, וַיַּעֲזֹב

בגדו בידה וינס ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתפקף לקבליה. (ס"א ואנח ביה קרבא) ויערוק מניה, בגין לאשתזבא מניה, ולא ישלוט עלוי.

אמר רבי יצחק, זמינין אינון צדיקיא למחמי ליצר הרע, פחד טורא רברבא, ויתמהון ויימרון. איך יכילנא לאכפיא ליה לטורא רברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא למחמי ליה ליצר הרע, דקיק פחוטא דשערא, ויתמהון ויימרון. היך לא יכילנא לאכפיא לחוטא דשערא כדא דקיק. אלין יבכון ואלין יבכון. וקודשא בריך הוא יבער ליה מעלמא, ויפוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמון צדיקיא ויחדון. כמה דאתאמר, (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. (דף קצא ע"א)

ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו'. רבי יהודה פתח, (עמוס ג) הישאג אריה ביצר וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה ביצר.

הא חזי, כמה אית לון לבני נשא לאשגחא בפולחנא דקדשא בריך הוא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, ובפולחנא דקדשא בריך הוא, דחלתיה ואימתיה הוא על כלא. דהא כד ברא קדשא בריך הוא עלמא, עבד כל בריין דעלמא, כל חד וחד בדיוקניה דקא חזי ליה. ולבתר ברא ליה לבר נש בדיוקנא עלאה, ושלטיה על פלהו, בדיוקנא דא.

דבר זמנא דבר נש קאים בעלמא, כל אינון בריין דעלמא זקפין רישא, ומסתפלן

קרב) ויברח ממנו כדי להנצל ממנו, ולא ישלט עליו.

אמר רבי יצחק, עתידים הם הצדיקים לראות את יצר הרע כמו הר גדול, ויתמהו ויאמרו, איך יכלנו להכניע את ההר הגדול העליון הזה? ועתידים הרשעים לראות את היצר הרע דקיק כמו חוט של שערה, ויתמהו ויאמרו, איך לא יכלנו להכניע את חוט השערה כזה דקיק?! אלו יבפו ואלו יבכו. והקדוש ברוך הוא יבער אותו מן העולם וישחט אותו לעיניהם, ולא ישלט עוד בעולם, ויראו הצדיקים וישמחו, כמו שנאמר (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו'. רבי יהודה פתח, (עמוס ג) הישאג אריה ביצר וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה ביצר.

בא ראה כמה יש לאנשים להשגיח בעבודת הקדוש ברוך הוא, שכל מי שמשתדל בתורה ובעבודת הקדוש ברוך הוא, פחדו ויראתו הם על הכל, שהרי כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את כל הבריות של העולם כל אחד ואחד בדמותו בראוי לו, ואחר כך ברא את האדם בדמות עליונה, והשליט אותו על כלם בדמות הזו.

שבר זמן שאדם עומד בעולם, כל אותם הבריות של העולם זוקפים ראשם ומסתפלים בדמות העליונה של האדם, אז כלם פוחדים וזעים מלפניו, כמו שנאמר (בראשית ב) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל

בדיוקנא עלאה דבר נש.

עוף השמים וגו'. והדברים הללו, כשמתקבלים ורואים אותם, הדמות הזו, והנשמה בו.

אמר רבי אלעזר, אף על גב שאין בו נשמה, הצדיקים לא משתנים מכמו שהיתה דמותם בהתחלה, וכשאדם לא הולך בדרך התורה, הדמות הקדושה הזו מתחלפת לו, ואז חית הבר ועוף השמים יכולים לשלט עליו, משום שהדמות הקדושה הזו התחלפה לו, התחלפה לו הדמות הזו של בן אדם.

ובא וראה, הקדוש ברוך הוא מחליף המעשים של מעלה ומטה כדי להחזיר הדברים למקומם, ושימצא רצונו בכל מעשי העולם. הדמות של דניאל לא השתנתה כשהפילו אותו לגב האריות, ומשום כך נצול. אמר רבי חזקיה, אם כך, הנה כתוב (דניאל ו) אלהי שלח את מלאכו וסגר את פי האריות ולא חבלו אותי. משמע שמשום המלאך שסגר את פיהם, לא נזוק.

אמר לו, משום זה לא נזוק, שהרי אותה דמות האדם הצדיק היא המלאך ממש, שסגר את הפה וקושר אותם לשמר אותו שלא יזיקו לו, ומשום כך אלהי שלח מלאכה, אותו שכל הדמיות שבעולם חקוקות בו, והוא החזיק פי את דמותי ולא יכלו לשלט בי, וסגר את פיהם. ועל זה שלח ודאי את מלאכו.

והמלאך הזה, אותו שכל הדמיות חקוקות בו, שכתוב (תהלים קי) ידן בגוים מלא גיות, הוא שלא משתנה לפניו כל דמיות העולם, ועל פן צריך האדם לשמר דרכיו

בדין בלהו דחלין וזעין מקמיה, כמה דאת אמר, (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים וגו', והני מילי, כד מסתכלן וקמאן ביה, האי דיוקנא, ונשמתא ביה.

אמר רבי אלעזר, אף על גב דנשמתא לאו ביה, צדיקנא לא משתניין מכמה דהוה דיוקנהוון בקדמיתא. וכד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה. וכדין חיות ברא ועופא דשמיא יכלין לשלטאה עליה, בגין דאתחלף ליה האי דיוקנא קדישא, אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש.

ותא חזי, קדשא בריך הוא אחלף עובדין דלעילא ותתא, בגין לאהדרא מלין לאתריהו, ולאשתכחא רעותיה בכל עובדי דעלמא. דניאל לא אשתני דיוקניה כד אפילו ליה בגובא דאריותא, ובגין כך אשתזיב. אמר רבי חזקיה, אי הכי, הא כתיב, (דניאל ו) אלהי שלח מלאכה וסגר פם אריותא ולא חבלוני. משמע דבגין מלאכא דסגר לפומייהו, לא אתחבל.

אמר ליה, בגין דא לא אתחבל, דהא ההוא דיוקניה דבר נש זכאה, איהו מלאכא ממש, דסגיר פומא, וקשיר לון, לנטרא ליה, דלא יחבלון ליה. ובגין כך אלהי שלח מלאכיה, ההוא דכל דיוקנין דעלמא מתחקקן ביה, ואיהו אתקיף דיוקני בי, ולא יכילו לשלטאה בי, וסגר פומייהו, ועל דא שלח מלאכיה ודאי.

ותאי מלאכא, ההוא דכל דיוקנין מתחקקן ביה. דכתיב, (תהלים קי) ידן בגוים מלא קמיה כל דיוקנין דעלמא. ועל דא מיבעי

גיות, איהו דלא אשתנו ליה לבר נש, לאסתמרא

וּשְׁבִילָיו כְּדֵי שְׁלֵא יַחְטֵא לְפָנָי רְבוּנוּ, וַיִּתְקַיֵּם בְּדַמּוֹת שֶׁל אָדָם. **בא** רָאָה, יַחְזֻקָאֵל שְׁמַר אֶת פִּי מִמַּאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, שְׁכַתוּב (יחזקאל ד) וְלֹא בָּא בְּפִי בֶשֶׂר פְּגוּל, זָכָה וְנִקְרָא בֶּן אָדָם. מֵה פְּתוּב בְּדִנְיָאֵל? (דניאל א) וַיִּשֶׁם דְּנִיָּאל עַל לְבוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאֵל בְּפֶת בַּג הַמְּלָךְ וּבִיַּיִן מִשְׁתִּי, זָכָה הוּא וְהִתְקַיֵּם בְּדַמּוֹת שֶׁל אָדָם. מִשּׁוּם שֶׁכָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, כֻּלָּם מִפְּחָדִים מִלְּפָנָי דְּמוֹתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא שְׁלִיט עַל כֻּלָּם וְהוּא הַמְּלָךְ עַל הַכֹּל.

אמר רְבִי יוֹסִי, מִשּׁוּם זֶה צָרִיף לְאָדָם לְהִשְׁמַר מִחֻטְאָיו וְלֹא יִסְטָה לְיָמִין וּלְשִׁמְאֵל, וְעַם כָּל זֶה צָרִיף לְאָדָם לְבַדֵּק בְּחֻטְאָיו בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, שֶׁהָרִי כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד מִמִּטָּתוֹ, שְׁנֵי עֲדִים עוֹמְדִים לְפָנָיו וְהוֹלְכִים עִמּוֹ כָּל הַיּוֹם.

רוֹצֵה הָאָדָם לְקוּם - אוֹתָם הָעֲדִים אוֹמְרִים לוֹ בְּשַׁעַה שְׁפוֹתַח עֵינָיו: (משלי ד) עֵינֶיךָ לִנְכַח יְבִיטוּ וְעַפְעָפִיךָ יִישִׁירוּ נְגֻדֶךָ. קוּם וּמִסְדֵּר רַגְלָיו לְלַכֵּת - אוֹתָם הָעֲדִים אוֹמְרִים לוֹ: (שם) פִּלְס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְגו'. וְעַל כֵּן, כְּשֶׁהוֹלֵךְ הָאָדָם בְּכָל יוֹם, צָרִיף לוֹ לְהִשְׁמַר מִחֻטְאָיו.

בכר יוֹם וַיּוֹם, כְּשֶׁבָּא הַלִּילָה, צָרִיף לְהִתְבּוֹנֵן וּלְבַדֵּק בְּכָל מַה שֶׁעָשָׂה כָּל הַיּוֹם הַהוּא כְּדֵי שִׁישׁוּב מֵהֶם וַיִּסְתַּכַּל בָּהֶם תְּמִיד, כְּדֵי שִׁישׁוּב לְפָנָי רְבוּנוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נא) וַחֲטָאתִי נִגְדֵי תְּמִיד, כְּדֵי שִׁישׁוּב מֵהֶם.

ובא וְרָאָה, בְּזִמְן שִׁישְׁרָאֵל הָיוּ בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, לֹא נִמְצָא בִּידֵיהֶם חֻטָּא, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְוֵהוּ, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָם הַקְּרֻבָּנוֹת שֶׁהָיוּ מְקַרְיָבִים בְּכָל יוֹם הָיוּ מְכַפְּרִים עֲלֵיהֶם.

ארחוי וּשְׁבִילָיו, בְּגִין דְּלֹא יַחְטֵא קַמֵּיהּ דְּמֵאֲרִיָּה, וַיִּתְקַיֵּם בְּדִיוּקָנָא דְּאָדָם.

הא חזי, יַחְזֻקָאֵל נָטַר פּוּמִיָּה מִמַּאֲכָלֵי דְּאִסוּרֵי, דְּכַתִּיב, (יחזקאל ד) וְלֹא בָּא בְּפִי בֶשֶׂר פְּגוּל, זָכָה וְאִקְרִי בֶּן אָדָם. דְּנִיָּאל מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (דניאל א) וַיִּשֶׁם דְּנִיָּאל עַל לְבוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאֵל בְּפֶת בַּג הַמְּלָךְ וּבִיַּיִן מִשְׁתִּי, זָכָה הוּא, וְאִתְקַיֵּם בְּדִיוּקָנִיָּה דְּאָדָם. בְּגִין דְּכָל מְלִין דְּעֵלְמָא, פְּלָהוּ דְּחֻלִּין מִקַּמֵּי דִּיוּקָנָא דְּאָדָם, דְּאִיהוּ שְׁלִיטָא עַל פְּלָהוּ, וְאִיהוּ מְלַפָּא עַל פְּלָא.

אמר רְבִי יוֹסִי, בְּגִין דָּא אֲצַטְרִיף לִיהּ לְבַר נֶשׁ, לְאִסְתְּמָרָא מַחֻבּוּי, וְלֹא יִסְטֵי לִימִינָא וּלְשִׁמְאֵלָא. וְעַם כָּל דָּא, בְּעֵי לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְמַבְדֵּק בַּחֻבּוּי בְּכָל יוֹמָא וַיּוֹמָא. דְּהָא כַּד בַּר נֶשׁ קָאִים מְעַרְסִיָּה, תְּרִין סַהְדִין קְיַיִמִין קַמֵּיהּ, וְאֲזִלִּי בַּהֲדִיָּה כָּל יוֹמָא.

בעי בַּר נֶשׁ לְמִיקָם, אֵינּוּן סַהְדֵי אַמְרִין לִיהּ בְּשַׁעְתָּא דְּאַפְתַּח עֵינָיו, (משלי ד) עֵינֶיךָ לִנְכַח יְבִיטוּ וְעַפְעָפִיךָ יִישִׁירוּ נְגֻדֶךָ. קוּם וְאִתְקִין רַגְלָיו לְמַהֵף, אֵינּוּן סַהְדִין אַמְרִין לִיהּ, (שם) פִּלְס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְגו'. וְעַל דָּא כַּד אֲזִיל בַּר נֶשׁ, בְּכָל יוֹמָא, בְּעֵי לִיהּ לְאִסְתְּמָרָא מַחֻבּוּי.

בכר יוֹמָא וַיּוֹמָא, כִּד אֶתִּי לִילָא, בְּעֵי לְאִסְתְּפֻלָּא וּלְמַבְדֵּק, בְּכָל מַה דְּעַבַּד כָּל הַהוּא יוֹמָא, בְּגִין דִּיִּיתוּב מַנְיָהּ, וַיִּסְתַּכַּל בְּהוּ תְּדִיר, בְּגִין דִּיִּיתוּב קַמֵּי מֵאֲרִיָּה. כְּמָה דְּאֵתְ אִמְר (תהלים נא) וַחֲטָאתִי נִגְדֵי תְּמִיד, בְּגִין דִּיִּיתוּב מַנְיָהּ.

והא חזי, בְּזִמְנָא דְּהוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, לֹא אֲשַׁתַּפַּח בִּידֵיהּ חוּבָא,

כְּמָה דְּאִוְקְמוּהּ. בְּגִין דְּאֵינּוּן קְרַבְנִין, דְּהוּוּ מְקַרְבִּין בְּכָל יוֹמָא, (דף קצא ע"ב)

עכשוּ יִשְׂרָאֵל גְּלוּ מִן הָאָרֶץ
וְאִין מִי שְׂמֵכֶפֶר עֲלֵיהֶם, הַתּוֹרָה
מְכַפֶּרֶת עֲלֵיהֶם וּמַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים,
מִשׁוּם שֶׁהַשְׂכִּינָה עִמָּהֶם בְּגָלוּת,
וּמִי שְׂאִינוּ מִסְתַּכֵּל בְּדַרְכֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, גּוֹרֵם לַשְׂכִּינָה
לְהַכְנִיעַ בְּתוֹךְ הָעֶפֶר, כְּמוֹ שְׂנֹאֲמֵר
(ישעיה כו) יִשְׁפִּילֶנָּה יִשְׁפִּילָהּ עַד
אָרֶץ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכֵן מִי
שִׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים
כְּשֵׁרִים, גּוֹרֵם לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
לְהָרִים רֹאשׁ בְּתוֹךְ הַגְּלוּת. אֲשֶׁרִי
חִלְקִים שֶׁל אוֹתָם שִׁמְשַׁתְּדֵלִים
בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלֹת.

בֵּא רָאָה, גִּלְגַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא גִּלְגּוּלִים בְּעוֹלָם כְּדִי לְהָרִים
אֶת רֹאשׁ הַצְּדִיקִים, שֶׁהָרִי כְּדִי
שְׂיוֹסֵף יָרִים אֶת רֹאשׁוֹ בְּעוֹלָם עַל
שְׂנַמְצָא צְדִיק לְפָנָיו, הַרְגִּיז אֶת
הָאָדוֹן עַל עַבְדּוֹ, כְּמוֹ שְׂנֹאֲמֵר
חֲטָאוּ מִשְׁקָה מִלֶּךְ מִצְרַיִם
וְהֵאֱפָה לְאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם,
וְהִכַּל כְּדִי לְהָרִים אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל
יוֹסֵף הַצְּדִיק. וּבֵא וְרָאָה, עַל יְדֵי
הַחֲלוּם נִכְנַע מֵעַם אֲחִיו, וְעַל יְדֵי
הַחֲלוּם הַתְּגַדֵּל עַל אֲחִיו,
וְהַתְּגַדֵּל עַל כָּל הָעוֹלָם.

וַיַּחֲלֹמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ
כְּלִילָה אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן וְגו'.

בֵּא רָאָה שֶׁהִנֵּה נֹאֲמֵר שֶׁכָּל
הַחֲלוּמוֹת הַדְּלִימוֹת אֲחֵרֵי הַפֶּה.
כְּאֲשֶׁר יוֹסֵף פִּתַּר לָהֶם אֶת
הַחֲלוּם, לְמַה לְזַה פִּתַּח פִּתְרוֹן
טוֹב, וְלְזַה פִּתְרוֹן רַע? אֵלֵּא
שְׂאוֹתָם הַחֲלוּמוֹת הָיוּ עַל יוֹסֵף,
וּמִשׁוּם שֶׁיָּדַע הַדְּבָר עַל עַקְרוֹ
וְשָׂרְשׁוֹ, מִשׁוּם כִּף פִּתַּר לָהֶם
הַחֲלוּם כְּמוֹ שְׂצָרִיף, לְכָל אֶחָד
וְאֶחָד פִּתַּר לָהֶם פִּתְרוֹן לְהַחֲזִיר
הַדְּבָר עַל מְקוֹמוֹ.

מַה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף
הַלּוֹא לְאֵלֵהִים פִּתְרָנִים סִפְרוּ נָא
לִי. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁכָּף צָרִיף

הוּוּ מְכַפְּרֵי עֲלֵיהֶוּ. הַשְׂתָּא דַּאֲתַגְלוֹן יִשְׂרָאֵל
מֵאַרְעָא, וְלִית מָאן דְּמְכַפֶּר עֲלֵיהֶוּ, אוֹרֵייתָא
הִיא מְכַפֶּרָא עֲלֵיהֶוּ, וְעוֹבְדִין דְּכַשְׂרָן, בְּגִין
דְּשְׂכִינְתָא עִמָּהוֹן בְּגָלוּתָא. וּמָאן דַּאִיהוּ לֹא
מִסְתַּכֵּל בְּאַרְחוּי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, גָּרִים
לְשְׂכִינְתָא לְאַתְּכַפֵּיָא בְּגוֹ עַפְרָא, כְּמָה דַּאֲתָ
אָמַר, (ישעיה כו) יִשְׁפִּילֶנָּה יִשְׁפִּילָהּ עַד אָרֶץ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכֵן מָאן דַּאֲשַׁתְּדֵל
בְּאוֹרֵייתָא וּבְעוֹבְדֵי דְכַשְׂרָן, גָּרִים לָהּ
לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, לְאַרְמָא רִישָׁא בְּגוֹ גְלוּתָא.
זַכָּאָה חוֹלְקִיהוֹן דַּאִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרֵייתָא
יִמְמָא וְלִילֵי.

תָּא חֲזִי, גִּלְגַּל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גִּלְגּוּלִין
בְּעֵלְמָא, בְּגִין לְאַרְמָא רִישָׁא דְּצְדִיקֵיָא,
דְּהָא בְּגִין דִּירִים יוֹסֵף רִישִׁיה בְּעֵלְמָא, עַל
דַּאֲשַׁתְּפַח זַכָּאָה קַמֵּיה, אַרְגִּיז רַבּוֹנָא עַל
עַבְדּוֹ. כְּמָה דַּאֲתָ אָמַר חֲטָאוּ מִשְׁקָה מִלֶּךְ
מִצְרַיִם וְהֵאֱפָה לְאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם.
וְכֹלָא בְּגִין לְאַרְמָא רִישָׁא דִּיוֹסֵף זַכָּאָה. וְתָא
חֲזִי, עַל יְדָא דְּחֵלְמָא, אֲתַכַּפֵּיָא מֵעַם אֲחוּי,
וְעַל יְדָא דְּחֵלְמָא אֲתַרְבִּי עַל אֲחוּי, וְאַתְרַבִּי
עַל כָּל עֵלְמָא:

וַיַּחֲלֹמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ בְּלִילָה
אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן וְגו', תָּא חֲזִי,
דְּהָא אֲתַמַּר דְּכָל חֲלָמִין אֲזֵלִין בְּתַר פּוּמָא,
יוֹסֵף כְּדִ פֶּשֶׁר לְהוּ חֵלְמָא, אֲמַאי פֶּשֶׁר לְהֵאִי
פִּישְׂרָא טְבָא, וְלְהֵאִי פִּישְׂרָא בִישָׂא. אֵלֵּא,
אִינוּן חֲלָמִין עֲלֵיהֶ דִּיוֹסֵף הָוָה, וּבְגִין דִּינְדַע
מְלָה עַל עַקְרָא וְשָׂרְשָׁא דִּילָהּ, בְּגִין כִּף פֶּשֶׁר
חֵלְמָא לְהוּ כְּמָה דַּאֲצִטְרִיף. לְכָל חַד וְחַד
פֶּשֶׁר לְהוּן פִּישְׂרָא, לְאַהֲדָרָא מְלָה עַל
אַתְרֵיהּ.

מַה כְּתוּב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף הַלּוֹא

לו לפתח החלום - להפקיד את הפתרון לקדוש-ברוך-הוא, משום ששם הוא הקיום של הכל ובו עומד הפתרון.

בא ראה, הרי נאמר שדרגת החלום למטה היא, והיא הדרגה הששית, משום שהרי ממקום הנבואה היא שורה, עד הדרגה הזו של החלום, שש דרגות הן, ועולה הפתרון מדרגת החלום לדרגה אחרת. החלום הוא הדרגה שלמטה, והפתרון עומד עליהם, והפתרון עומד בדבור, ועל פן בדבור עומד הדבר, שכתוב הלוא לאלהים פתונים. הלוא לאלהים ודאי.

בא ראה מה כתוב. ויספר שר המשקים את חלומו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים-ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרום אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. כאן יש להסתפל, שהפסוק הזה הוא תמיהה. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותו זה עומד? והרי הוא ברשותו של הקדוש ברוך הוא! ועוד, שאלישע גם כן היה יודע, מה הטעם שאמר ויהי נא פי שנים ברוחך אלי?

אָרָא ודאי, מי שאוחז בשמים וארץ וכל העולמות, איך זה לא יהיו ברשותו? ודאי שאלהיו ושאר הצדיקים, הקדוש ברוך הוא עושה תמיד את רצונם, שכתוב (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה, וכל שפן שאותה רוח הקדש שעליו הוריש לאלישע הצדיק, שהיה השמש שלו, והנה הקדוש ברוך הוא אמר לו (מלכים-א ט) ואת אלישע בן שפט מאבל

לאלהים פתונים ספרו נא לי. מאי טעמא, בגין דהכי מיבעי ליה למפשר חלמא, לפקדא פישרא לקדשא בריך הוא, בגין דתמן איהו קיומא דכלא, וביה קיימא פישרא.

הא חזי, הא אתמר דדרגא דחלמא לתתא איהו, ואיהו דרגא שתיתאה. בגין דהא מאתר דנבואה שריא עד האי דרגא דחלמא, שיתא דרגין אינון. וסלקא פישרא מדרגא דחלמא, לדרגא אחרא. חלמא איהו דרגא דלתתא, ופישרא קיימא עלייהו. ופישרא קיימא בדבור, ועל דא בדבור קיימא מלה. דכתיב הלא לאלהים פתונים, הלא לאלהים ודאי.

הא חזי, מה כתיב, ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרום אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. הכא אית לאסתפלא, דהאי קרא תוהא איהו. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותיה קיימא, והא ברשותיה דקדשא בריך הוא איהו. ותו, דאלישע הכי נמי איהו הוה ידע, מאי טעמא אמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

אָרָא ודאי, מאן דאחיד בשמיא וארעא וכל עלמא, היך לא יהא ברשותיה דא. ודאי אלהיו, ושאר צדיקים, קדשא בריך הוא עביד רעותהון דצדיקייא תדיר. דכתיב, (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה, וכל שפן דההוא רוחא קדישא, די עליה, ירית ליה לצדיקא דאלישע, דהוה שמשא דיליה.

והא קדשא בריך הוא אמר ליה (מלכים א ט) ואת אלישע בן שפט מאבל

מחולָה תַּמְשַׁח לְנִבְיָא תַּחְתִּיךָ, וְעַל כֵּן הָיָה לְאַלְיָשַׁע לְרֵשֶׁת אוֹתוֹ.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ, מֵה זֶה פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ אֵלַי? וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׁעַל אֶחָד בְּקֶשׁ שְׁנַיִם? וּמֵה שְׁלֵא הָיָה בְּרִשְׁתּוֹ אֵיךְ בְּקֶשׁ מִמֶּנּוּ? אֵלֵּא הוּא לֹא בְּקֶשׁ רוּחַ עַל כָּל אֶחָד שְׁנַיִם, אֵלֵּא [הוּא] כִּף בְּקֶשׁ מִמֶּנּוּ - בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁהִיָּתָה לוֹ, שִׁיעֲשֵׂה שְׁתֵּי הַנְּהַגוֹת בְּעוֹלָם בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ.

מֵה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר הַקְּשִׁית לְשֹׂאוֹל אִם תִּרְאֶה אֶתִּי לְקַח מֵאִתְּךָ יְהִי לְךָ כֵּן וְאִם אֵינְךָ לֹא יִהְיֶה. מֵה הַטַּעַם אִם תִּרְאֶה אֶתִּי? אֵלֵּא אָמַר לוֹ, אִם תּוּכַל לַעֲמֹד עַל עֶקֶר הַרוּחַ שֶׁהִשְׁאֲרָתִי לְךָ בְּשַׁעַת שְׁאֵלְךָ מִמֶּךָ - יִהְיֶה לְךָ כֵּן, שְׁהִיָּתָה כָּל אוֹתוֹ הַעֶקֶר שֶׁל הַרוּחַ בְּשַׁעַת שִׁיתְבוּנָךְ בוֹ, כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה אֶת אֱלֹהֵינוּ, תִּהְיֶה דְּבִקּוּת בוֹ כְּרֵאוּי.

בֵּא רֵאָה, מִי שֶׁמְסַתְּפֵל בְּמֵה שְׁלוּמֵד מִרְבוּ וְרוֹאֶה אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ הַחֲכָמָה, יְכוּל לְהַתּוֹסֵף יוֹתֵר בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ. בֵּא רֵאָה, שְׁהִיָּתָה יוֹסֵף בְּכָל מֵה שֶׁעֲשֵׂה הָיָה רוֹאֶה בְּרוּחַ שֶׁל הַחֲכָמָה אֶת אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל אָבִיו. הָיָה מִתְבוּנָן, וּמִשׁוּם כִּף הָיָה הַדְּבָר מְסַתְּיַע לוֹ, וְנוֹסֵפָה לוֹ רוּחַ אַחֲרַת כְּאוֹר יוֹתֵר עֲלֵיוֹן.

בְּשַׁעַת שֶׁאָמַר לוֹ אוֹתוֹ הַרְשַׁע וְהִנֵּה גִפְּן לְפָנָי, הַזְּדַעְזַע יוֹסֵף, שְׁלֵא הָיָה יוֹדֵעַ עַל מֵה יָבֵא הַדְּבָר. כִּיּוֹן שֶׁאָמַר וּבִגְפָן שְׁלֵשָׁה שְׂרִיגִם, מִיָּד הַתְּעוֹרְרָה רוּחוֹ וְנוֹסֵף בְּאוֹר, וְהַסְתַּפֵּל בְּדְמוּת אָבִיו, וְאֵז הַאִירָה רוּחוֹ וַיֵּדַע אֶת הַדְּבָר.

מֵה כְּתוּב? וּבִגְפָן שְׁלֵשָׁה שְׂרִיגִם. אָמַר יוֹסֵף, הִנֵּה וְדָאֵי בְּשׁוּרָה שֶׁל שְׁמָחָה בְּשְׁלֵמוֹת הִיא. מֵה

מִחֻלָּה תַּמְשַׁח לְנִבְיָא תַּחְתִּיךָ, וְעַל דָּא הָוָה לִיָּה לְאַלְיָשַׁע לְיִרְתָּא לִיָּה.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ, מֵאִי פִי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ אֵלַי, וְכִי סִלְקָא דַּעְתְּךָ, דַּעַל חַד תְּרִין שְׁאִיל, וּמֵה דְלֹא הָוָה בְּרִשְׁוֹתִיָּה, הִיךְ שְׁאֵל מִיָּנִיָּה. אֵלֵּא, אִיָּהוּ לֹא שְׁאִיל רוּחַ עַל חַד תְּרִין, אֵלֵּא (אִיָּהוּ) הָכִי שְׁאֵל מִיָּנִיָּה, בְּהֵהוּא רוּחָא דְהָוָה לִיָּה, דִּיעֲבִיד (ד"א ל"ג סדר) תְּרִין נְמוּסִין בְּעֵלְמָא, בְּהֵהוּא רוּחָא.

מֵה כְּתִיב וַיֹּאמֶר הַקְּשִׁית לְשֹׂאוֹל אִם תִּרְאֶה אֶתִּי לְקַח מֵאִתְּךָ יְהִי לְךָ כֵּן וְאִם אֵינְךָ לֹא יִהְיֶה. מֵאִי טַעְמָא אִם תִּרְאֶה אֶתִּי. אֵלֵּא הָכִי אָמַר לִיָּה, אִם תִּיכּוּל לְמִיקָם עַל עֶקֶרָא דְרוּחָא דְשְׁבַקְנָא לְךָ, בְּשַׁעְתָּא דְאַתְנַסִּיבְנָא מִיָּנָךְ, יִהְיֶה לְךָ כְּדִין. דְּהָא כָּל הַהוּא עֶקֶרָא דְרוּחָא בְּשַׁעְתָּא דִּיסְתַּפֵּל בִּיָּה, כִּד חֲמִי לִיָּה לְאַלְיָהוּ, יִהְוִי דְבִיקּוּתָא בִּיָּה, כְּדָקָא יִאֵוֹת. (ד)

קצב ע"א:

תָּא חֲזִי, הֵאִי מָאן דְּאַסְתַּפֵּל בְּמֵה דְּאוּלִּיף מִרְבִּיָּה, וְחֲמִי לִיָּה בְּהֵהוּא חֲכָמָתָא, יְכִיל לְאַתּוּסְפָּא בְּהֵהוּא רוּחָא יִתִּיר. תָּא חֲזִי, דְּהָא יוֹסֵף בְּכָל מֵה דְּאִיָּהוּ עֲבִיד, הָוִי חֲמִי בְּרוּחָא דְחֲכָמָתָא לְהֵהוּא דִּיוּקְנָא דְאַבּוּי, הָוָה מְסַתְּפֵל. וּבְגִין כִּף הָוָה מְסַתְּיַעַא לִיָּה מְלִתָּא, וְאַתּוּסְפָּא לִיָּה רוּחָא אַחֲרָא, בְּנִהִירוֹ עֲלָאָה יִתִּיר.

בְּשַׁעְתָּא דְּאָמַר לִיָּה הַהוּא רְשַׁע, וְהִנֵּה גִפְּן לְפָנָי, אֲזַדַּעְזַע יוֹסֵף. דְּלֹא הָוָה יוֹדֵעַ עַל מֵה תִּיתִי מְלָה, כִּיּוֹן דְּאָמַר וּבִגְפָן שְׁלֵשָׁה שְׂרִיגִם, מִיָּד אַתְּעַר רוּחִיָּה, וְאַתּוּסְפָּא בְּנִהִירוֹ, וְאַסְתַּפֵּל בְּדִיוּקְנָא דְאַבּוּי, כְּדִין אַתְנַהִיר רוּחִיָּה, וַיֵּדַע מְלָה.

מֵה כְּתִיב, וּבִגְפָן שְׁלֵשָׁה שְׂרִיגִם. אָמַר יוֹסֵף,

הטעם? משום שהגפן הזו נראית על כנסת ישראל, והתבשר יוסף על זה. ובגפן שלשה שריגם - אלו הם שלש דרגות עליונות שיוצאות מן הגפן הזו, פהנים לויים וישראלים.

והיא כפרחת עלתה נצה, שהרי בגללם עולה כנסת ישראל ומתברכת מעם המלך העליון. הבשילו אשפלתיה ענבים - אלו הצדיקים של העולם, שהם כמו ענבים מבשלים פראוי. דבר אחר הבשילו אשפלתיה ענבים - זהו היין המשמר בענביו מששת ימי בראשית. עד כאן התבשר יוסף בחלומו, מכאן ולהלאה החלום הוא שלו, משום שיש לו חלומות, ולאחרים. ואקח את הענבים, שהוא לו, לעצמו.

שנינו, מי שרואה ענבים לבנים בחלום, סימן יפה לו. שחורים - לא. מה הטעם? משום שהוא הסוד של שתי דרגות ידועות, אותם שחורים ולבנים. זה הוא טוב, וזה הוא לא טוב, וכל הענבים תלויים בסוד האמונה, ועל כן נפרדים בחכמה, הן לטוב הן לרע. אלו צריכים רחמים, ואלו השגחה של רחמים.

בא ראה, אדם הראשון, אשתו סחטה לו ענבים וגרמה לו מות ולכל ישראל ולכל העולם. נח בא לענבים הללו, ולא נשמר פראוי, מה פתוב? (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן שתו יין מהם, והקריבו קרבן באותו היין ומתו, והרי נתבאר. ומשום כך פתוב (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מרדת למו, משום שאותם הענבים גרמו את זה.

וקריבו קרבנא בההוא חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובגין כך פתיב, (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מרדת למו, בגין דאינון ענבין גרמי האי.

הא ודאי בשורה דחדוה בשלימו איהו, מאי טעמא, בגין דהאי גפן על כנסת ישראל אתחזי ליה, ואתבשר יוסף בהאי. ובגפן שלשה שריגים, אלין אינון תלתא דרגין עלאין, דנפקי מהאי גפן, פהני ליואי וישראלים.

והיא כפרחת עלתה נצה, דהא בגיניהון סלקא כנסת ישראל, ואתברכת מעם מלכא עלאה. הבשילו אשפלתיה ענבים, אלין אינון צדיקיא דעלמא, דאינון פענבים מבושלים פדקא חזי. דבר אחר הבשילו אשפלתיה ענבים, דא הוא יין דאתנטיר בענביהו מששת ימי בראשית. עד הכא אתבשר יוסף בחלמיה, מכאן ולהלאה חלמא איהו דיליה, בגין דאית חלמין ליה, ולאחרנין. ואקח את הענבים, דאיהו ליה לגרמיה.

תנינן, האי מאן דחמי ענבין חוורין בחלמא, סימן יפה לו, אוכמי לא. מאי טעמא, בגין דאיהו רזא דתרין דרגין ידיען, אינון אוכמי וחוורי. האי איהו טב, והאי איהו דלא טב, וכלהו ענבין ברזא דמהימנותא תליין. ועל דא מתפרשן בחכמתא, הן לטב, הן לביש. אלין צריכין רחמי, ואלין אשגחותא דרחמי.

הא חזי, אדם הראשון, אנתתיה סחטא ליה ענבין, וגרמת ליה מותא, ולכל ישראל, ולכל עלמא. נח אתא להני ענבין, ולא אתנטיר פדקא יאות, מה כתיב, (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן, שתו חמרא מנייהו,

וקריבו קרבנא בההוא חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובגין כך פתיב, (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מרדת למו, בגין דאינון ענבין גרמי האי.

רָאָה עֲנָבִין דְּאִינוּן טְבִין, בְּהֵוּא כָּרִם,
הַפְּרָם שְׁמַעְלִים נַחַת וְרִיחַ בְּדִרְגוֹת
שְׁלֵמוֹת פְּרָאוּי. וְעַל זֶה יוֹסֵף יָדַע
אֵת הַדָּבָר וְהִסְתַּפֵּל בְּעֵקֶר וּפְתַר
הַחֲלוּם עַל בְּרִיו, מִשּׁוּם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר
בְּאוֹתוֹ הַחֲלוּם פְּרָאוּי, וּמִשּׁוּם כִּף
פְּתַר הַפְּתָרוֹן לְטוֹב וְכִף הַתְּקִים.

מַה כְּתוּב? וַיֵּרָא שֶׁר הָאֲפִים פִּי
טוֹב פְּתַר וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אֵף אֲנִי
בַּחֲלוּמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל
רֹאשִׁי. בֹּא רְאֵה, אֲרוּרִים הֵם
הַרְשָׁעִים, שֶׁכָּל מַעֲשֵׂיהֶם כָּלֵם
לְרַע, וְכָל אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁהֵם
אוֹמְרִים, כָּלֵם לְרַע וְלִהְרַע.

בֵּינוֹן שִׁפְתַּח אֵת פִּיו בְּאֵף, מִיַּד פָּחַד
יוֹסֵף, וַיִּדַע שֶׁכָּל דְּבָרָיו הֵם לְהַרַע
וּבְשׁוּרָה שֶׁל רַע בְּפִיו. וְהִנֵּה
שְׁלֹשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל רֹאשִׁי. אֲזִי יָדַע
יוֹסֵף שֶׁהִתְבַּשֵּׁר עַל חֲרַפְנֵי בֵּית
הַמֶּקְדָּשׁ, וַיִּשְׁרָאֵל בְּגִלוּת, שִׁיגְלוּ
מִן הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

רְאֵה מַה כְּתוּב, וּבִסְל הָעֲלִיּוֹן מִכָּל
מֵאֲכַל פְּרַעַה מַעֲשֵׂה אִפָּה וְהַעוֹף
אֲכַל אֹתָם מִן הַסֵּל מְעַל רֹאשִׁי.
אֵלוֹ הֵם שְׂאֵר הָעַמִּים שֶׁמִּתְכַּנְּסִים
עַל יִשְׂרָאֵל וְהוֹרְגִים אוֹתָם
וּמְחַרְבִּים בֵּיתָם וּמְפָזְרִים אוֹתָם
לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. וְהַכֵּל
הַסְּתַפֵּל יוֹסֵף, וַיִּדַע שְׂאוֹתוֹ הַחֲלוּם
עַל יִשְׂרָאֵל כְּשִׂיחֵיו בְּחַיּוּב לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ. מִיַּד פְּתַר לוֹ פְּתָרוֹן לְרַע,
וְהַתְּקִים בּוֹ.

וּבֹא וְרֵא, שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ
שְׂרָאָה זֶה וְרֵאָה זֶה - זֶה רְאֵה
כְּשִׁעוּלָה וְשׁוֹלְטַת הַדְּרָגָה
הָעֲלִיּוֹנָה וּמֵאִירָה הַלְּבָנָה, וְזֶה
רְאֵה שְׁנֹחֶשֶׁף וְשׁוֹלֵט עָלֶיהָ הַנְּחָשׁ
הַרַע, וּמִשּׁוּם כִּף הַסְּתַפֵּל יוֹסֵף
בַּחֲלוּם הַהוּא, וּפְתַר אוֹתוֹ פְּתָרוֹן
לְרַע. וְעַל כֵּן הַכֵּל עוֹמֵד בַּפְּתָרוֹן,

חָמָא עֲנָבִין דְּאִינוּן טְבִין, בְּהֵוּא כָּרִם,
דְּקָא סְלָקִין נִיחָא וְרִיחָא בְּדִרְגִין
שְׁלִימִין, פְּדָקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא יוֹסֵף יָדַע
מְלָה, וְאִסְתַּפֵּל בְּעֵקֶרָא, וּפְשַׁר חֲלָמָא עַל
בְּרִיָּה. בְּגִין דְּאִתְבַּשֵּׁר בְּהֵוּא חֲלָמָא, פְּדָקָא
יָאוֹת. וּבְגִין כִּף פְּשַׁר פְּשָׂרָא לְטַב, וְאִתְקִיִּים
הָכִי.

מַה כְּתִיב. וַיֵּרָא שֶׁר הָאֲפִים פִּי טוֹב פְּתַר
וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אֵף אֲנִי בַּחֲלוּמִי וְהִנֵּה
שְׁלֹשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל רֹאשִׁי. תָּא חֲזִי, אֲרוּרִין
אִינוּן רְשִׁיעִיא, דְּכָל עוֹבְדֵיהוֹן פְּלֵהוֹן לְבִישׁ.
וְכָל אִינוּן מַלִּין דְּאִינוּן אֲמַרִין, פְּלֵהוּ לְבִישׁ,
וְלֹאֲבֹאֲשָׂא.

בֵּינוֹן דְּפְתַח פּוּמִיָּה בְּאֵף, מִיַּד דְּחִיל יוֹסֵף,
וַיִּדַע דְּכָל מַלּוּי אִינוּן לֹאֲבֹאֲשָׂא,
וּבְשׁוּרָה דְּבִישׁ בְּפּוּמִיָּה. וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סְלֵי
חֲרִי עַל רֹאשִׁי, כְּדִין יָדַע יוֹסֵף דְּאִתְבַּשֵּׁר עַל
חֲרִיבוֹ דְּבִי מִקְדָּשָׂא, וַיִּשְׁרָאֵל בְּגִלוּתָא,
דִּיתְגָּלוֹן מֵאַרְעָא קְדִישָׂא.

חָמִי מַה כְּתִיב, וּבִסְל הָעֲלִיּוֹן מִכָּל מֵאֲכַל
פְּרַעַה מַעֲשֵׂה אִפָּה וְהַעוֹף אֲכַל אֹתָם
מִן הַסֵּל מְעַל רֹאשִׁי. אֲלִין אִינוּן שְׂאֵר עַמִּין,
דְּמִתְכַּנְּשִׁי עֲלֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל, וְקִטְלֵי לוֹן,
וְחָרְבֵי בֵּיתֵיהוּ, וּמְפָזְרֵי לוֹן לְאַרְבַּע סְטְרֵי
דְּעֲלָמָא. וְכָלֵא אִסְתַּפֵּל יוֹסֵף, וַיִּדַע דְּהֵוּא
חֲלָמָא עַל יִשְׂרָאֵל, כְּדִ יְהוֹן בְּחַיּוּבָא קָמִי
מִלְּפָא, מִיַּד פְּשַׁר לִיה פְּשָׂרָא לְבִישׁ,
וְאִתְקִיִּים בֵּיה.

וְתָא חֲזִי, תְּרִין דְּרָגִין אֲלִין, דְּקָא חָמָא הָאִי,
וְחָמָא הָאִי. דָּא חָמָא (דְּהֵא) (דָּא קַצַּב ע"ב)

כְּדִ סְלִיק, וְקָא שְׁלִיט דְּרָגָא עֲלָאָה, וְאִתְנַהֵר

סְהָרָא. וְדָא חָמָא, דְּאִתְחַשֵּׁף וְשְׁלִיט עָלֶיהָ חֲיוּיָא בִּישָׂא. וּבְגִין כִּף אִסְתַּפֵּל

יוסף בַּהֲהוּיָא חֲלָמָא, וּפְשָׁר לִיה פְּשָׁרָא לְבִישׁ.
וְעַל דָּא, כְּלָא בְּפִישָׁרָא קְיִימָא, וְדָא וְדָא
חֲמוּ, בְּאַלִּין תְּרִין דְּרַגְיָן, דְּשְׁלִיט דָּא, וְשְׁלִיט
דָּא.

רבי יהודה פתח, (תהלים נא) לב טהור ברא לי
אלהים ורוח נכון חדש בקרבי, האי
קרא אוקמוה, אבל לב טהור, כמה דאת
אמר, (מלכים א ג) ונתת לעבדך לב שמע וגו',
וכתיב (משלי טו) וטוב לב משתה תמיד, ובגין
כך לב טהור ודאי.

ורוח נכון חדש בקרבי, דא הוא רוח נכון
ודאי. כמה דאת אמר, (בראשית א) ורוח
אלהים מרחפת על פני המים. ואתערו, זה
רוחו של משיח. ואתערו, (יחזקאל יא) ורוח
חדשה אתן בקרבכם. וצלי דוד, ההוא רוח
נכון, חדש בקרבי.

בגין דאית מסטרא אחרא, לב טמא ורוח
עוועים, דאסטי לבני עלמא, ודא הוא
רוח טומאה, דאקרי רוח עוועים. כמה דאת
אמר, (ישעיה יט) יי מסף בקרבה רוח עוועים. ועל
דא ורוח נכון חדש בקרבי. מאי חדש. דא
חדושא דסיהרא. בשעתא דאתחדש סיהרא,
דוד מלך ישראל חי וקיים ובגין כך חדש.

רבי אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי בארְחָא.
אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, האי
דכתיב, (מלכים א כב) ויצא הרוח ויעמד לפני יי
ויאמר אני אפתנו ויאמר יי אליו כמה ויאמר
אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר
תפתה וגם תוכל צא ועשה כן. ותנינן דהוה
רוח נבות היזרעאלי. וכי נשמתין, פיון
דסלקין וקיימין לעילא, אינון יכלין לאתבא
בהאי עלמא, ומלה תמיתה, דאמר אצא
והייתי רוח שקר בפי וגו'.

וזה וזה ראו, בשתי הדרגות
הללו, ששולט זה ושולט זה.
רבי יהודה פתח, (תהלים נא) לב
טהור ברא לי אלהים ורוח נכון
חדש בקרבי. את הפסוק הזה
בארוהו, אבל לב טהור, כמו
שנאמר (מלכים-א ג) ונתת לעבדך
לב שמע וגו', וכתוב (משלי טו)
וטוב לב משתה תמיד, ומשום
כך לב טהור ודאי.

ורוח נכון חדש בקרבי - זהו
רוח נכון ודאי, כמו שנאמר
(בראשית א) ורוח אלהים מרחפת
על פני המים, והתעוררו, זו
רוחו של המשיח, והתעוררו
(יחזקאל יא) ורוח חדשה אתן
בקרבכם. ודוד התפלל, אותו
רוח נכון חדש בקרבי.

משום שיש מהצד האחר לב
טמא ורוח עוועים שמסטה את
בני העולם, וזו היא רוח טמאה
שנקראת רוח עוועים, כמו
שנאמר (ישעיה יט) מסף בקרבה
רוח עוועים, ועל פן ורוח נכון
חדש בקרבי. מה זה חדש? זה
חדוש הלבנה. בשעה
שמתחדשת הלבנה, דוד מלך
ישראל חי וקיים, ומשום כך
חדש.

רבי אלעזר ורבי יוסי היו
הולכים בדרך. אמר רבי יוסי
לרבי אלעזר, זה שכתוב
(מלכים-א כב) ויצא הרוח ויעמד
לפני ה' ויאמר אני אפתנו
ויאמר ה' אליו כמה. ויאמר
אצא והייתי רוח שקר בפי כל
נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל
צא ועשה כן. ושנינו שהיתה
רוח נבות היזרעאלי. וכי
הנשמות, פיון שעולות
ועומדות למעלה, הן יכולות
לשוב לעולם הזה? והדבר
תמוה שאמר, אצא והייתי רוח
שקר בפי וגו'.

ועוד, מה הטעם נענש עליו
אחאב? שהרי דין התורה ששם
שמואל לפני ישראל כף הוא,
שכתוב (שמואל א-ח) את שדוּתִיכֶם
וכרמיכם וזיתִיכֶם הטובים יקח,
ואם אחאב נטל אותה כרם
בנבות, דין היה! ועוד, שהיתה
לו כרם אחרת, או זהב, ולא
רצה!

אמר לו, יפה שאלת. בא ראה,
הרוח הזו שאמרו שהיא רוח של
נבות, כאן יש להסתכל - וכי
הרוח של נבות יכולה לעלות
ולעמד לפני הקדוש ברוך הוא
לבקש שקר, שכתוב ויצא
הרוח? ואם הוא צדיק, איך
יבקש שקר בעולם ההוא, שהוא
עולם של אמת? ומה בעולם
הזה לא צריך צדיק שקר, בעולם
ההוא לא כל שכן? ואם אינו
צדיק, איך יכול לעמד לפני
הקדוש ברוך הוא?

אָלָא ודאי נבות לא היה כל כף
צדיק לעמד לפני הקדוש ברוך
הוא, אלא רוח אחרת היתה
ששלטה בעולם, שזוהי רוח
שתמיד עומדת ועולה לפני
הקדוש ברוך הוא, וזוהי
שמסטה את בני העולם לשקר,
ומי שהוא רגיל בשקר, משתדל
תמיד בשקר, ועל זה אמר אצא
והייתי רוח שקר וגו', ועל כן
הקדוש ברוך הוא אמר לו צא
ועשה כן. צא מכאן, כמו
שבארזיהו שכתוב (תהלים קא) דבר
שקרים לא יכון לנגד עיני,
ומשום זה היא רוח שקר ודאי.

ועוד, על מה שהרג את נבות
ונטל את פרמו, למה הרג אותו
הרג? אלא שהרג אותו בלי דין
נענש. הרג אותו בלי דין ונטל
את פרמו, ומשום כף כתוב
(מלכים א-כא) הרצחת וגם ירשת,
ועל כן נענש. ובא וראה כמה הם

ותו, מאי טעמא אתענש עליה אחאב, דהא
דינא דאורייתא, דשוי שמואל קמיייהו
דישראל, הכי הוא. דכתוב, (שמואל א ח) את
שדוּתִיכֶם וְכרמיכם וזיתִיכֶם הטובים יקח.
ואי אחאב נטל ההוא כרם בנבות, דינא הוה.
ותו, דהוה יהיב ליה פרמא אחרא, או דהבא,
ולא בעא.

אמר ליה, יאות שאלת. תא חזי, האי רוח
דקאמרו דאיהו רוח דנבות, הכא אית
לאסתפללא. וכי רוחא דנבות יכיל לסלקא
ולקיימא קמיה דקודשא בריך הוא, למתבע
שקרא. דכתוב ויצא הרוח. ואי צדיקא הוא,
איך יבעי שקרא בההוא עלמא, דאיהו עלמא
דקשוט. ומה בהאי עלמא, לא בעי זכאה
שקרא, בההוא עלמא, לא כל שכן. ואי לאו
זכאה איהו, היך יכיל לקיימא קמי קדשא
ברוך הוא.

אָלָא ודאי נבות לאו זכאה הוה כל כף
לקיימא קמי קדשא בריך הוא, אלא
רוחא אחרא הוה, דשלטא בעלמא. דדא הוא
רוחא דקיימא תדיר וסלקא קמי קדשא בריך
הוא. ודא הוא דאסטי לבני עלמא בשקרא.
ומאן דאיהו רגיל בשקרא, אשתדל תדיר
בשקרא. ועל דא אמר אצא והייתי רוח שקר
וגו'. ועל דא קדשא בריך הוא אמר ליה, צא
ועשה כן. פוק מהכא, כמה דאוקמוה
דכתוב, (תהלים קא) דבר שקרים לא יכון לנגד
עיני. ובגין דא איהו רוח שקר ודאי.

ותו, על מה דקטל ליה לנבות ונטל פרמא
דיליה, קטולא אמאי קטיל ליה. אלא
על דקטיל ליה בלא דינא, אתענש. קטיל
ליה בלא דינא, ונסיב פרמא דיליה. ובגין כף
פתיב, (מלכים א כא) הרצחת וגם ירשת, ועל דא

בְּנֵי אָדָם בְּעוֹלָם שְׂרוּחַ הַשָּׁקֶר
הַזֶּה מִסֻּטָּה אוֹתָם בְּשָׁקֶר, וְהוּא
שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם בְּכַמְּה צְדָדִים
וּבְכַמְּה מַעֲשִׂים, וְהִנֵּה בְּאַרְנוּ אֶת
הַדְּבָרִים.

וְעַל כֵּן דָּוִד הִמְלִיךָ בְּקֶשׁ לַהֲשִׁמֵּר
מִמֶּנּוּ וּרְצָה לְצַאת מִתּוֹךְ
הַטְּמֵאָה, שְׁכַתוֹב (תהלים נא) לֵב
טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן
חִדָּשׁ בְּקִרְבִּי. זֶה הוּא רוּחַ נְכוֹן,
וְהָאֲחֵר הוּא רוּחַ שָׁקֶר. וְעַל כֵּן
שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן, אַחַת קְדוּשָׁה
וְאַחַת טְמֵאָה.

פָּתַח וְאָמַר, (ויאל ב) וַיִּי נָתַן קוֹלוֹ
לְפָנַי חִילוֹ כִּי רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ כִּי
עָצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ וְגו'. אֶת
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאַרְוֵהוּ. אָבֵל וְה',
בְּכָל מְקוֹם הוּא וּבֵית דֵּינּוּ. נָתַן
קוֹלוֹ - זֶהוּ הַקּוֹל שְׁכַתוֹב (דברים ד)
קוֹל דְּבָרִים. וְכַתוּב שָׁם (שמות ד)
לֹא אִישׁ דְּבָרִים. מִי אִישׁ
הַדְּבָרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג)
אִישׁ הָאֱלֹהִים. לְפָנַי חִילוֹ - אֵלּוּ
הֵם יִשְׂרָאֵל.

כִּי רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(איוב כח) הֵיטֵשׁ מִסֹּפֶר לְגִדּוּדָיו.
שְׁכַמָּה מְמַנִּים וּשְׁלוּחִים יֵשׁ
לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֻלָּם
עוֹמְדִים לְהַשְׁטִין עַל יִשְׂרָאֵל וְיִי
כִּי לְטִמְא אוֹתָם, וְעַל כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְזַדְּמֵן לְפָנַי יִשְׂרָאֵל כְּדֵי
לְשָׁמֵר אוֹתָם, וְלֹא יוּכְלוּ לְקַטְרֵג
לָהֶם.

כִּי עָצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ, מִי עָצוּם?
זֶהוּ הַצְּדִיק, אוֹתוֹ שְׁמַשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה יוֹמֵם וְלַיְלָה.
דְּבַר אַחַר כִּי עָצוּם - זֶה הַמְּקַטְרֵג
שֶׁנִּמְצָא לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְהוּא חֹזֵק כְּבָרוֹל, קָשָׁה כְּפִלְע.
עֲשֵׂה דְבָרוֹ - שְׁנוּטֵל רְשׁוּת
מִלְּמַעְלָה, וְנוֹטֵל אֶת הַנְּשִׂמָה
מִלְּמַטָּה.

כִּי גְדוֹל יוֹם ה' וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי
יְכִילָנוּ - שֶׁהוּא שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל

אֶתְעַנֵּשׁ. וְתָא חֲזִי, כְּמָה אֵינּוֹן בְּנֵי נְשָׂא
בְּעִלְמָא, דְּאֶסְטִי לוֹן הַאי רוּחַ שְׁקֵרָא בְּשָׁקֵרָא.
וְשִׁלִּיט אִיהוּ בְּעִלְמָא בְּכַמְּה סְטָרִין וּבְכַמְּה
עוֹבְדִין, וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי.

וְעַל דָּא דָּוִד מְלַפָּא בְּעָא לְאַסְתְּמָרָא מְנִיָּה,
וּבְעָא לְאַפְקָא מְגוּ מְסָאָבוּ. דְּכַתִּיב, (תהלים
נא) לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חִדָּשׁ
בְּקִרְבִּי. דָּא הוּא רוּחַ נְכוֹן, וְאַחְרָא אִיהוּ רוּחַ
שָׁקֶר. וְעַל דָּא תְרִין דְרָגִין אֵינּוֹן, חַד קְדִישָׁא,
וְחַד מְסָאָבָא.

פָּתַח וְאָמַר, (ויאל ב) וַיִּי נָתַן קוֹלוֹ לְפָנַי חִילוֹ כִּי
רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ כִּי עָצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ
וְגו', הַאי קָרָא אוֹקִימוּהָ. אָבֵל וַיִּי, בְּכָל אֲתֵר
הוּא וּבֵי דֵינִיָּה. נָתַן קוֹלוֹ, דָּא הוּא קָלָא
דְּכַתִּיב, (דברים ד) קוֹל דְּבָרִים. וְכַתִּיב הֵתָם, (שמות
ד) לֹא אִישׁ דְּבָרִים. מָאן אִישׁ דְּבָרִים. כְּמָה
דְּאֵתָ אָמַר, (דברים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. לְפָנַי חִילוֹ,
אֵלִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל.

כִּי רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ, כְּמָה דְּאֵתָ אָמַר (איוב כח)
הֵיטֵשׁ מִסֹּפֶר לְגִדּוּדָיו. (דף קצב ע"א) דְּכַמְּה
מְמַנָּן וּשְׁלִיחֵן אֵית לֵיהּ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
וְכֻלְהוּ קִיִּימִי לְאַסְטָאָה עַלִּיָּהוּ דִּישְׂרָאֵל (וזה
חַדֵּשׁ ל"ג בְּגִין לְאַסְתְּמָאָא לְהוּ). וְעַל דָּא קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא
אֲזַדְּמֵן קַמִּיָּהוּ דִּישְׂרָאֵל בְּגִין לְנִטְרָא לְהוּ,
וְלֹא יְכִילוּ לְקַטְרָגָא לְהוּ.

כִּי עָצוּם עוֹשֵׂה דְבָרוֹ. מָאן עָצוּם, דָּא הוּא
זְכָאָה הַהוּא דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִיָּתָא קְדִישָׁא
יְמָמָא וְלַיְלָה. דְּבַר אַחַר כִּי עָצוּם, דָּא הוּא
מְקַטְרָגָא דְּאֶשְׁתַּפַּח קַמִּי קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא
וְאִיהוּ תְקִיפָא כְּפַרְזָלָא תְקִיפָא כְּטִינְרָא.
עוֹשֵׂה דְבָרוֹ, דְּנִטְיֵל רְשׁוּת מְלַעֲיָלָא וְנִטְיֵל
נִשְׁמָתָא מִתְתָּא.

כִּי גְדוֹל יוֹם יי וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יְכִילָנוּ.

וְעַל־יוֹן וְתַקִּיף עַל כָּלֶם, וְכַלֶּם
פַּתַח שֶׁלְטוֹנוֹ. אֲשֶׁר־י הַצְדִּיקִים
שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בָהֶם
תָּמִיד לְזַכּוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא
וּלְשִׂמְחָה אוֹתָם בְּשִׂמְחַת הַצְדִּיקִים
שֶׁעֲתִידִים לְשִׂמַח עִם הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׂכֵתוֹב (תהלים ה)
וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי כֹף לְעוֹלָם
יְרַנְּנוּ וְתִסַּף עֲלֵימוֹ וְיַעֲלֶצּוּ כֹף
אֲהַבֵי שְׂמֶךְ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

פְּרֻשַׁת וַיְהִי מִקֵּץ

וַיְהִי מִקֵּץ. רַבִּי חֲזִיָּא פִּתַח וְאָמַר,
(איוב כח) קֵץ שֵׁם לַחֲשָׁף וּלְכַל
תַּכְלִת הוּא חוֹקֵר אֲבָן אֶפֶל
וְצִלְמֹת. הַפְּסוּק הֵנָּה נִתְבָּאָר, קֵץ
שֵׁם לַחֲשָׁף - זֶהוּ הַקֵּץ שֶׁל
הַשְּׂמַאל, שֶׁהוּא מְשׁוּטֵט בְּעוֹלָם
וּמְשׁוּטֵט לְמַעְלָה, וְעוֹמֵד לְפָנֵי
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִסְטִין
וּמִקְטָרֵג עַל הָעוֹלָם, וְהָרִי
נִתְבָּאָר. וּלְכַל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר
- שֶׁהָרִי כָּל מַעֲשָׂיו אֵינָם לְטוֹב,
אֵלָּא תָּמִיד לְכַלּוֹת וּלְעַשׂוֹת כְּלָיָה
בְּעוֹלָם.

אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמֹת - זו אֲבָן נֶגֶף
שֶׁבָּה נִכְשָׁלִים הַרְשָׁעִים, וְעוֹמֵדֵת
בְּזֶה שְׂנֵקֵרָאֵת (שם י) אֶרֶץ עֲפֹתָהּ
כְּמוֹ אֶפֶל. בֵּא רָאָה, יֵשׁ אֶרֶץ
חַיִּים לְמַעְלָה, וְזוֹ הִיא אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל. [וְיֵשׁ אֶרֶץ לְמַטָּה, וְנִקְרָאֵת] אֶפֶל
וְצִלְמֹת. אֶפֶל שֶׁיִּצְאָה מֵאֶרֶץ
עֲפֹתָהּ. מֵהוּ אֶפֶל וְצִלְמֹת? זֶהוּ
הַקֵּץ, שֶׁהוּא מַצֵּד שֶׁל הַחֲשָׁף,

זֶהֱמַת הַזֶּהָב, וְהֵנָּה נִתְבָּאָר
בֵּא רָאָה כְּמָה יֵשׁ לְבַנֵי אָדָם
לְהִתְבּוֹנֵן בְּעִבּוּדֵת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וּלְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמִים
וְלֵילוֹת כְּדֵי שֶׁיִּדְעוּ וְיִסְתַּכְּלוּ
בְּעִבּוּדָתוֹ, שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה מְכַרְיָה
בְּכָל יוֹם לְפָנֵי הָאָדָם וְאוֹמְרָת:
(משלי ט) מִי פִתִּי יִסּוֹר הֵנָּה חֶסֶד לֵב

דְּאִיהוּ שְׁלִיט עַל כָּלָא, וְעַלְאָה וְתַקִּיפָא עַל
כָּלָהוּ, וְכָלָהוּ תַחֲוֹת שְׁלִטְנִיה. זַפְּאִין אֵינּוֹן
צְדִיקֵיָא, דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְּהוּ
תְדִיר, לְזַפְּאָה לּוֹן לְעַלְמָא דְאַתִּי וּלְמַחְדֵי לְהוּ
בְּחִידוֹ דְּצְדִיקֵיָא דְזַמִּינִין לְמַחְדֵי בִיה
בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַתִּיב, (תהלים ה) וְיִשְׂמְחוּ
כָל חוֹסֵי כֹף לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתִסַּף עֲלֵימוֹ
וְיַעֲלֶצּוּ כֹף אוֹהַבֵי שְׂמֶךְ. בְּרוּךְ יי לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן:

פְּרֻשַׁת וַיְהִי מִקֵּץ

וַיְהִי מִקֵּץ, רַבִּי חֲזִיָּא פִּתַח וְאָמַר, (איוב כח) קֵץ
שֵׁם לַחֲשָׁף וּלְכַל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר אֲבָן
אֶפֶל וְצִלְמֹת, הֵאֵי קָרָא אֲתַמָּר. קֵץ שֵׁם
לַחֲשָׁף, דָּא אִיהוּ קֵץ דְּשְׂמַאלָא, דְּאִיהוּ שְׂאֵט
בְּעַלְמָא, וְשְׂאֵט לְעִילָא, וְקִיִּימָא קַמֵּי קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְאַסְטִי, וְקַטְרִיג עַל עַלְמָא, וְהָא
אֲתַמָּר. וּלְכַל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר, דְּהָא כָּל
עוֹבְדוֹי לָאו אֵינּוֹן לְטַב, אֵלָּא לְשִׁיצְאָה תְדִיר
וּלְמַעְבַּד כְּלָיָה בְּעַלְמָא.

אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמֹת, דָּא אֲבָן נֶגֶף, דְּבָהּ כְּשִׁלִּין
חַיִּיבִין, וְקִיִּימָא בְּהֵאֵי דְאַקְרִי, (איוב י)
אֶרֶץ עֲפֹתָהּ כְּמוֹ אֶפֶל. תָּא חֲזִי, אִית אֶרֶץ
חַיִּים לְעִילָא, וְהֵאֵי אִיהִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. (ד"א וְאִית
אֶרֶץ לְמַטָּה וְנִקְרָא) אֶפֶל וְצִלְמֹת, אֶפֶל דְּנִפְקָא
מֵאֶרֶץ עֲפֹתָהּ. מָאֵי אֶפֶל וְצִלְמֹת, דָּא הוּא קֵץ
דְּאִיהוּ מִסְטָרָא דְחֲשָׁף, זִוְהֵמָא דְדִּדְהָבָא, וְהָא
אֲתַמָּר.

תָּא חֲזִי, כְּמָה אִית לּוֹן לְבַנֵי נְשָׂא
לְאַסְתַּפְּלָא בְּפוּלְחָנָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וּלְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאוּרִייתָא יִמְמָא וְלִילִי,
בְּגִין דִּינִדְעוֹן וְיִסְתַּכְּלוֹן בְּפוּלְחָנִיה, דְּהָא
אוּרִייתָא אִיהִי מְכַרְזָא בְּכָל יוֹמָא קַמֵּיה
דְּבַר נֶשׁ וְאַמְרָה, (משלי ט) מִי פִתִּי יִסּוֹר הֵנָּה

ואמרה לו, והרי בארנו את הדברים.

ובשארם משתדל בתורה ונדבק בה, זוכה להתחזק בעץ החיים, שכתוב (שם) עץ חיים וגו'. ובה וראה, כשארם מחזיק בעץ החיים בעולם הזה, הוא מחזיק בו לעולם הבא. שהרי כמו הנשמות יוצאות מן העולם הזה, כך מתקנות להן דרגות לעולם הבא.

בא ראה, עץ החיים הוא בכמה דרגות נפרדים זה מזה, וכלם אחד. שהרי בעץ החיים יש דרגות אלו על אלו, ענפים ועלים, קלפות, וגוף האילן, שרשים, והכל הוא האילן. כמו כן כל מי שמשתדל בתורה, הוא נתקן ומתחזק בעץ החיים.

וכבר בני האמונה, ישראל, כלם מתגברים בעץ החיים, כלם אחוזים בעץ ממש, מהם באותו הגוף שבו, מהם אחוזים בענפים, מהם בעלים, מהם בשרשים. נמצאו שכלם אחוזים בעץ החיים. ואותם שמשתדלים בתורה, כלם אחוזים בגוף האילן. ומשום כך מי שמשתדל בתורה, הוא אחוז בכל, והרי פרושה ונתפאר.

ויהי מקץ, מה זה מקץ? רבי שמעון אמר, המקום שאין בו זכירה, וזהו קץ השמאל. מה הטעם? משום שכתוב (בראשית מ) כי אם זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי כך ראוי ליוסף הצדיק שהוא אמר כי אם זכרתני אתך? אלא כיון שהסתכל יוסף בחלומו, אמר, ודאי חלום של זכירה הוא, והוא טעה בזה, שהרי הכל היה בקדוש-ברוך-הוא.

חסר לב ואמרה לו, והא אוקימנא מלי. ובר בר נש אשתדל באורייתא, ואתדבק בה, זכי לאתתקפא באילנא דחיי, דכתיב, (משלי ג) עץ חיים וגו'. ותא חזי, כד בר נש אתתקף באילנא דחיי בהאי עלמא, אתתקף ביה לעלמא דאתי. דהא כד נשמתין נפקין מהאי עלמא, הכי אתתקנן להו דרגין לעלמא דאתי.

תא חזי, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. דהא באילנא דחיי אית דרגין אלין על אלין. ענפין, ועלין, וקליפין, וגופא דאילנא, שרשין. וכלא הוא אילנא. פגוונא דא, פל מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתתקן ואתתקף באילנא דחיי.

וכבר בני דמהימנותא ישראל, פלהון מתתקפין באילנא דחיי, פלהו אחידין באילנא ממש. מנהון בההוא גופא דביה, מנהון אחידן בענפין, מנהון בעלין, מנהון בשרשין. אשתפתו דכלהו אחידן באילנא דחיי. ואינון דמשתדלין באורייתא (דף קצג ע"ב) פלהו אחידן בגופא דאילנא. ובגין כך מאן דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא אוקמוה ואתמר.

ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, אתר דלית בה זכירה, ודא הוא קץ דשמאלא. מאי טעמא, בגין דכתיב, (בראשית מ) פי אם זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר פי אם זכרתני אתך. אלא כיון דאסתפל יוסף בחלמיה. אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו. ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקדשא כריה הוא הוי כלא.

וְעַל פֶּן הַמְקוֹם שֶׁהִיָּתָה בוֹ
שִׁכְחָה, עֲמַד לְפָנָיו. מַה כְּתוּב?
וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמְשָׁקִים אֶת יוֹסֵף
וַיִּשְׁכַּחְהוּ. כִּינּוּן שֶׁאָמַר וְלֹא זָכַר
שֶׁר הַמְשָׁקִים, מַה זֶה וַיִּשְׁכַּחְהוּ?
אֲלֹא וַיִּשְׁכַּחְהוּ, הַמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בוֹ
שִׁכְחָה, וְזֶהוּ הַקֶּץ שֶׁל צַד הַחֹשֶׁךְ.
שְׁנַתִּים יָמִים, מַה זֶה שְׁנַתִּים?
שֶׁשְׁבָה הַדְרָגָה לַדְרָגָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ
זְכִירָה.

וּפְרַעְיָה חָלַם וְהִנֵּה עֲמַד עַל
הַיָּאָר. זֶה הִנֵּה הַחֲלוֹם שֶׁל יוֹסֵף,
מִשׁוֹם שֶׁכָּל נֶהָר הוּא שֶׁל יוֹסֵף
הַצַּדִּיק, וְזֶהוּ הַסּוּד שְׁמִי שְׂרׁוּאָה
נֶהָר בְּחֲלוֹם רוּאָה שְׁלוֹם, שֶׁכְּתוּב
(ישעיה טו) הַנְּנִי נוֹטָה אֵלַיָּה כְּנֶהָר
שְׁלוֹם.

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים. רַבִּי חֲזִיא פְתַח
וְאָמַר, (משלי כט) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט
יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוּמוֹת
יְהַרְסֶנָּה. בֵּא רְאֵה, כִּשְׁבָרָא
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן, הַתְּקִין הַכֹּל כְּרְאוּיָה,
וְהוֹצִיא אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים מֵאִירִים
לְכָל הַצְּדִידִים, וְהַכֹּל הוּא אֶחָד.
וּבְרָא שְׁמַיִם שְׁלֹמַעֲלָה, וְאֶרֶץ
שְׁלֹמַעֲלָה, לְתַקֵּן כְּלָם יַחַד
לְתוֹעֲלַתָם שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים.

בֵּא רְאֵה, מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד
אֶרֶץ, מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא. בְּמִשְׁפָּט - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
הַקְּיֹום שֶׁל הָאֶרֶץ, וְעַל כֵּן ו'
נְזוּנִית מֵה' הָעֲלִיוֹנָה, ה'
הַתַּחְתּוֹנָה נְזוּנִית מִן ו', שְׁקִיּוֹם
הָאֶרֶץ הוּא בְּמִשְׁפָּט, שֶׁהָרִי
הַמְשָׁפֵט יַעֲמִיד אֶרֶץ בְּכָל תַּקְוִיָּה
וְזֶן אוֹתָהּ.

דְּבַר אַחֵר, מֶלֶךְ - זֶה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא. בְּמִשְׁפָּט - זֶה יוֹסֵף.
יַעֲמִיד אֶרֶץ - שְׁכָתוּב (בראשית מא)
וְכָל הָאֶרֶץ בָּאוּ מִצְרִימָה לְשִׁבֹר
אֶל יוֹסֵף. וּמִשׁוֹם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַתְּרַצָּה בְּיַעֲקֹב, עָשָׂה אֶת יוֹסֵף שְׁלִיט עַל הָאֶרֶץ.

וְעַל דָּא אֲתַר דְּהוּה בִּיה נְשִׂיּוּ קָם קַמִּיה, מַה
כְּתִיב וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמְשָׁקִים אֶת יוֹסֵף
וַיִּשְׁכַּחְהוּ. כִּינּוּן דְּאָמַר וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמְשָׁקִים,
מַהוּ וַיִּשְׁכַּחְהוּ. אֲלֹא וַיִּשְׁכַּחְהוּ אֲתַר דְּאִית
בִּיה שִׁכְחָה, וְדָא הוּא קֶץ דְּסִטְרָא דְחֹשֶׁךְ.
שְׁנַתִּים יָמִים, מָאִי שְׁנַתִּים. דְּתַב דְּרַגְא,
לְדְרַגְא דְאִית בִּיה זְכִירָה.

וּפְרַעְיָה חוֹלֵם וְהִנֵּה עוֹמֵד עַל הַיָּאָר, דָּא
חֲלָמָא דְיוֹסֵף הוּה. בְּגִין דְּכָל נֶהָר,
דְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק אִיהוּ. וְרַזָּא דָּא הוּי, הַאי מָאן
דְּחָמִי נֶהָר בְּחֲלוֹם, חָמִי שְׁלוֹם. דְּכְתִיב, (ישעיה

טו) הַנְּנִי נוֹטָה אֵלַיָּה כְּנֶהָר שְׁלוֹם:

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים. רַבִּי חֲזִיא פְתַח וְאָמַר, (משלי
כט) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ
תְּרוּמוֹת יְהַרְסֶנָּה, תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא עֲלָאָה, אֲתַקִּין כְּלָא כְדָקָא
יָאוּת, וְאִפִּיק נְהוּרִין עֲלָאִין מְנַהֲרִין לְכָל
סִטְרִין, וְכְלָא אִיהוּ חַד. וּבְרָא שְׁמַיִם דְּלַעֲיִלָא
וְאֶרֶץ דְּלַעֲיִלָא, לְאֲתַתְקַנָּא כְּלָהוּ כְּחַדָּא,
לְתוֹעֲלַתָּא דְתַתָּאִי.

הָא חֲזִי, מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ. מָאן
מֶלֶךְ, דָּא קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. בְּמִשְׁפָּט,
דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ קְיֹוּמָא דְאַרְעָא. וְעַל דָּא, ו'
אֲתַזֵּן מִן ה' עֲלָאָה, ה' תַּתָּאָה אֲתַזְנַת מִן ו',
דְּקִיּוּמָא דְאַרְעָא אִיהוּ בְּמִשְׁפָּט. דְּהָא מְשָׁפֵט
יַעֲמִיד אֶרֶץ בְּכָל תַּקְוִוִּי, וְזֶן לָהּ.

דְּבַר אַחֵר, מֶלֶךְ, דָּא קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.
בְּמִשְׁפָּט, דָּא יוֹסֵף. יַעֲמִיד אֶרֶץ, דְּכְתִיב
(בראשית מא) וְכָל הָאֶרֶץ בָּאוּ מִצְרִימָה לְשִׁבֹר אֶל
יוֹסֵף. וּבְגִין דְּקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בִּיה
בְּיַעֲקֹב, עֲבַד לִיה לְיוֹסֵף שְׁלִיטָא עַל אֶרְעָא.

רבי יוסי אמר, מלך, דא יוסף. במשפט יעמיד ארץ, דהא עד לא אתא יעקב למצרים, לא היה קיום בארץ מתוך הרעב. פיון שבא יעקב למצרים, בזכותו הסתלק הרעב והתקיימה הארץ.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד ארץ - זה דוד המלך, שפתיב (שמואל-ב ח) ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו, והוא קיים את הארץ, ובזכותו עמדה לאחר מפני. ואיש תרומות יהרסנה - זה רחבעם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא, בשביל הצדיקים, אף על גב שפרענות נגזרה על העולם, היא מתעכבת בגללם ולא שולטת על העולם. כל ימי דוד המלך התקיימה הארץ בגללו. לאחר שמת, התקיימה בזכותו, שפתיב (מלכים-ב ב) ונגזתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. כמו כן כל ימי יעקב וכל ימי יוסף לא שלטה הפרענות בעולם.

בא ראה, מלך במשפט יעמיד ארץ - זה יוסף. ואיש תרומות יהרסנה - זה פרעה, שהרי משום שהקשה את לבו לקדוש-ברוך הוא, החריב את ארץ מצרים. ובראשונה על ידי יוסף התקיימה הארץ, באותו החלום שחלם, שפתיב ויהי מקץ שנתים ימים וגו'.

ויהי מקץ וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים יח) מי ה' וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. אלוהי פתוב בוי"ו. הפסוק הזה יש להתבונן בו, מי ה' - זה מי, צדיק יסוד העולם, שנקרא מי העולמים. וברוך צורי - זהו שפתיב (שם קמד) ברוך ה' צורי, וזה העולם שמתקיים על הצדיק הזה. וירום אלוהי ישעי. וירום - זה העולם העליון. אלוהי בוא"ו זה שמים,

רבי יוסי אמר, מלך, דא יוסף. במשפט יעמיד ארץ, דהא עד לא אתא יעקב למצרים, לא היה קיומא בארעא, מגו כפנא. פיון דאתא יעקב למצרים, בזכותיה אסתלק כפנא, ואתקיים ארעא.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד ארץ, דא דוד מלכא, דכתיב, (שמואל ב ח) ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו, ואיהו קיים ארעא, ובזכותיה קיימא לבתר דנא. ואיש תרומות יהרסנה, דא רחבעם.

הא חזי, קדשא בריך הוא בגיניהון דצדיקנא, אף על גב דפורענותא אתגזר על עלמא, מתעכבא בגיניהון ולא שלטא על עלמא. כל יומי דדוד מלכא אתקיימא ארעא בגיניה, לבתר דמית אתקיימא בזכותיה. דכתיב, (מלכים ב כ) ונגזתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. כגוונא דא, כל יומי דיעקב וכל יומי דיוסף, לא שלטא פורענותא בעלמא.

הא חזי, מלך במשפט יעמיד ארץ, דא יוסף. ואיש תרומות יהרסנה, דא פרעה. דהא בגין דאקשי לביה לגבי דקדשא בריך הוא, חריב ארעא דמצרים. ובקדמיתא על ידא דיוסף אתקיים ארעא בההוא חלמא דחלם. דכתיב, ויהי מקץ שנתים ימים וגו'.

ויהי מקץ וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים יח) מי ה' וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. אלוהי כתיב, בוי"ו. האי קרא אית לאסתכלא ביה. מי ה', דא מי צדיקא יסודא דעלמא, דאקרי מי דעלמין. וברוך צורי, דא הוא דכתיב (תהלים קמד) ברוך ה' צורי, ודא עלמא שמתקיים על הצדיק הזה. וירום אלוהי ישעי. וירום - זה העולם העליון. אלוהי בוא"ו זה שמים,

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם טז) הַשָּׁמַיִם שְׁמַיִם
לָהּ.

בא ראה, [כמו שנאמר] (שם סח) בְּרוּךְ
אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמַס לָנוּ. בְּרוּךְ
אֲדֹנָי, בְּאֵלֶיךָ דָּלִית נִוִּין יוֹד,
וְהַפְסִיךְ הִנֵּה הוּא סוֹד הַחֲכָמָה.
יוֹם יוֹם - אֵלּוֹ שְׁנַתִּים יָמִים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים.
וּפְרָעָה חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר -
סוֹד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, זֶה יוֹסֵף,
שֶׁנֶּהָר [שְׁכַל תְּנַחֵר] הִנֵּה הוּא יוֹסֵף
הַצַּדִּיק.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עֵלֶת שְׁבַע פְּרוֹת
יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת בֶּשֶׂר וַתִּרְעִינָה
בְּאָחוּ. וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר, שְׁהָרִי
מִהִנְהָר הִנֵּה מִתְבָּרְכוֹת כָּל אוֹתָן
הַדְּרָגוֹת שֶׁלְמַטָּה, מִשּׁוֹם שְׁאוֹתוֹ
נֶהָר שְׁשׁוּפָע וַיּוֹצֵא הוּא מִשְׁקָה וְזָן
אֵת הַכֹּל, וַיּוֹסֵף הוּא נֶהָר שֶׁתִּתְבָּרֵךְ
כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁבִילוֹ.

ובא ראה, אוֹתוֹ הִנְהָר, שְׁבַע
דְּרָגוֹת נִשְׁקוֹת וּמִתְבָּרְכוֹת מִמֶּנּוּ,
וְאֵלּוֹ הֵם יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת
בֶּשֶׂר. וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ, בְּחַבּוּר
וְאֶחָוָה, שְׁאִין נִמְצָא בָהֶם פְּרוּד
וְכֹלָם לְשִׁבַח עוֹמְדִים. שְׁהִנֵּה כָּל
שְׁבַע הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ שְׁאִמְרָנוּ הוּא
סוֹד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ב) וְאֵת
שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הָרְאִיֹּת לְתֵת לָהּ
מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְעַל כֵּן שְׁבַע
פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וּכְנֻגָד זֶה כְּתוּב
שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֵת
פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'.

רבי יצחק אָמַר, שְׁבַע הַפְּרוֹת
הַטּוֹבוֹת הֵם דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת עַל
הָאֲחֵרוֹת, וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הָרְעוֹת -
הַדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁלְמַטָּה. אֵלּוֹ
מִצַּד הַקִּדְשָׁה, וְאֵלּוֹ מִצַּד הַטְּמֵאָה.

אֵינּוֹן עֲלָאִין עַל אַחֲרַנִּין. וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הָרְעוֹת, דְּרִגְיִין אַחֲרַנִּין
דְּלַתְתָּא. אֵלּוֹן מַסְטָרָא דְקְדוּשָׁה, וְאֵלּוֹן מַסְטָרָא דְמַסְאָבָא.

דְּאֲתַקְיִים עֲלֵיהּ צְדִיקָא דָּא. וַיְרוֹם אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל. וַיְרוֹם דָּא עַלְמָא עֲלָאָה. אֱלֹהֵי
בּוֹא"ו, דָּא שְׁמַיִם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים קט)
הַשָּׁמַיִם שְׁמַיִם לִי.

הָא חֲזִי, (כְּמָה דְאַתְּ אָמַר) (תהלים סח) בְּרוּךְ אֲדֹנָי
יוֹם יוֹם יַעֲמַס לָנוּ. בְּרוּךְ אֲדֹנָי,
בְּאֵלֶיךָ דָּלִית נִוִּין יוֹד, וְהָאֵי קְרָא רְזָא
דְּחֲכָמְתָּא אִיהוּ. יוֹם יוֹם, אֵלּוֹ שְׁנַתִּים יָמִים,
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (דף קצד ע"א) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים
יָמִים וּפְרָעָה חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר,
רְזָא אִיהוּ, כְּמָה דְאַתְמָר דָּא יוֹסֵף. דְּנֶהָר (ס"א
דְּכָל נֶהָר) דָּא, יוֹסֵף הַצַּדִּיק הוּא.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עוֹלוֹת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת
מְרָאָה וּבְרִיאֹת בֶּשֶׂר וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ.
וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר, דְּהָא מִנְהָר דָּא אַתְּבָרְכָן
כָּל אֵינּוֹן דְּרִגְיִין דְּלַתְתָּא. בְּגִין דְּהָאֵי נֶהָר
דְּנִגִיד וְנַפִּיק, אִיהוּ אֲשָׁקִי וְזָן לְכֹלָא. וַיּוֹסֵף
אִיהוּ נֶהָר, לְאַתְבָּרְכָא כָּל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם
בְּגִינֵיהּ.

וְהָא חֲזִי, הָהוּא נֶהָר, שְׁבַע דְּרִגְיִין אַתְּשַׁקְיִין
וְאַתְבָּרְכָן מִנֵּיהּ, וְאֵלּוֹן אֵינּוֹן יְפוֹת
מְרָאָה וּבְרִיאֹת בֶּשֶׂר. וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ,
בְּחַבּוּרָא בְּאֶחָוָתָא דְלָא אֲשַׁתְּפַח בְּהוּ
פִירוּדָא. וְכֹלְהוּ לְשַׁבְחָא קְיִימִין, דְּהָא כָּל
הַנִּי דְּרִגְיִין שְׁבַע דְּקְאֲמָרן, רְזָא אִיהוּ. כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, (אסתר ב) וְאֵת שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הָרְאִיֹּת
לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְעַל דָּא שְׁבַע
פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וְלִקְבַל דָּא כְּתוּב שְׁבַעַת
הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'.

רבי יצחק אָמַר, שְׁבַע פְּרוֹת הַטּוֹבוֹת, דְּרִגְיִין

שבע השבילים - רבי יהודה אומר, אלו הראשונות הן טובות, משום שהן מצד הימין שפתיב בו פי טוב, ואלו הרעים הם למטה מהם. שבע השבילים הן מצד השמרה, ואלו מצד הטמאה, וכל הדרגות עומדות אלו על אלו ואלו כנגד אלו, ואת כלם ראה פרעה בחלומו.

אמר רבי ייסא, וכי לאותו פרעה הרשע הראו לו את כל אלה? אמר לו רבי יהודה, כמותם ראה, שפמה דרגות על דרגות אלו כנגד אלו ואלו על אלו, והוא ראה באותן הדרגות שלמטה.

והנה שנינו, שהרי כמו שהוא האדם, כך מראים לו בחלומו, וכך רואה, וכך הנשמה עולה להפיר, כל אחד ואחד כפי דרגתו כראוי לו, ומשום כך פרעה ראה כראוי לו, ולא יותר.

ויהי מקץ וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, (קהלת א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. בא ראיה, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא למטה, לכל שם עת וזמן קצוב. שם זמן לאור ולחשך, שם זמן לאור של שאר העמים, שהם שולטים עכשו על העולם, וזמן שם לחשכה, שהיא הגלות של ישראל תחת שלטונם. זמן שם הקדוש ברוך הוא לכל, ומשום כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מה זה ועת לכל חפץ? זמן ועדן הוא לכל, לכל אותו הרצון שנמצא למטה.

דבר אחר ועת לכל חפץ - מה זה עת? פפתיב (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. וכתוב (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. והיא הדרגה הממנה, והנה פשוטה. ומשום כך עת הוא הממנה לכל

שבע השבילים, רבי יהודה אומר, אלין קדמאי אינון טבין, בגין דאינון מסטרא דימינא דכתיב ביה פי טוב. ואלין בישין אינון לתתא מנייהו. שבע השבילים אינון מסטרא דדכיו, ואלין מסטרא דמסאבו, וכלהו דרגין קיימין אלין על אלין, ואלין לקבל אלין, וכלהו קא חמא פרעה בחלמיה.

אמר רבי ייסא, וכי להווא חייבא דפרעה אחזיין ליה כל הני. אמר ליה רבי יהודה, פגוונא דלהון חמא. דכמה דרגין על דרגין, אלין לקבל אלין, ואלין על אלין, ואיהו חמא באינון דרגין דלתתא.

והא תנינן, דהא כמה דאיהו בר נש, הכי אחזיין ליה בחלמיה, והכי חמי. ונשמתא הכי סלקת לאשתמודעא. כל חד וחד פפום דרגיה פדקא חזי ליה, ובגין כך פרעה חמא כדקא חזי ליה, ולא יתיר:

ויהי מקץ וגו', רבי חזקיה פתח ואמר, (קהלת א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. תא חזי, כל מה דעבד קדשא בריך הוא לתתא, לכלא שוי זמנא וזמן קצוב. זמנא שוי לנהורא ולחשוכא, זמנא שוי לנהורא דשאר עמין, דאינון שלטין השתא על עלמא. וזמנא שוי לחשוכא, דאיהו גלותא דישראל תחות שלטנותא דלהון. זמנא שוי קדשא בריך הוא לכלא, בגין כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מאי ועת לכל חפץ. זמנא ועדן הוא לכלא, לכל ההוא רעותא דאשתפח לתתא.

דבר אחר ועת לכל חפץ, מאי עת פדכתיב, (תהלים קיט) עת לעשות ליי

הפרו תורתך. וכתוב, (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואיהו דרגא

חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מהצד של אותו קץ החשף ראה פרעה בחלומו, ומשם ידע והתגלה לו אותו החלום.

ויהי בבקר ותפּעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה וגו'. ותפּעם רוחו, מה זה ותפּעם? רבי יוסי אמר, הגה פרשוק שבפרעה כתוב ותפּעם, ובבוכדנצר כתוב (דניאל ב) ותפּעם, ובארוה שהגה בפרעה כתוב ותפּעם משום שהיה יודע את החלום, והפתרון לא היה יודע, אבל בבוכדנצר ראה החלום וראה הפתרון, והכל נשכח ממנו. אב"ר בא ראה, ותפּעם רוחו, כמו שגאמר (שופטים יג) לפעמו, שהיתה הרוח באה והולכת ובאה והולכת ולא היתה מתישבת עמו עדין פראוי, ועל כן כתוב (שם) ותחל רוח ה' לפעמו, שאז היתה הראשית. אף כּאן רוחו התעוררה בו, והלך והתעורר, ולא היתה מתישבת עמו לדעת. ובבוכדנצר ותפּעם רוחו, בהתעוררות היה מתעורר על כל אחד פעמים, שבים והולכים ושבים. וזהו כמו שגאמר (במדבר כד) בפעם בפעם, פעם בזה ופעם בזה, ולא מתישבת דעתו ורוחו.

וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים - אלו המכשפים. ואת כל חכמיה - אלו חכמיה המזלות. וכלם היו מסתכלים לדעת ולא יכלו להשיג.

אמר רבי יצחק, אף על גב שגאמר שאין מראים לאדם אלא באותה הדרך שלו - שונה אצל המלכים, שמראים להם דברים עליונים ומשנים מבני אדם אחרים. כמו שמלך דרגתו עליונה על כל שאר האחרים, כך גם

ממנא, והא אוקמוה. ובגין כך עת איהו ממנא, לכל חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מסטרא דההוא קץ דחשף חמא פרעה בחלמיה, ומתמן ידע ואתגלי ליה ההוא חלמא.

ויהי בבקר ותפּעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה וגו'. ותפּעם רוחו. מאי ותפּעם. רבי יוסי אמר, הא אוקמוה בפרעה כתיב ותפּעם, ובבוכדנצר כתיב, (דניאל ב) ותתפּעם, ואוקמוה דהא בפרעה כתיב ותפּעם, בגין דהוה ידע חלמא, ופשרא לא הוה ידע, אבל בבוכדנצר, חמא חלמא, וחמא פשרא, ואתנשי כלא מגיה.

אב"ר תא חזי, ותפּעם רוחו, כמה דאתא אמר, (שופטים יג) לפעמו, דהוה אתי רוחא ואזיל, ואתי ואזיל. ולא הוה מתישבא עמיה עדיין פדקא יאות. ועל דא כתיב, (שופטים יג) ותחל רוח יי לפעמו, דכדין הוה שירותא. אוף הכא ריחיה אתער ביה, ואזיל ואתער, ולא הוה מתישבא עמיה למנדע. ובבוכדנצר ותתפּעם רוחו, באתערותא הוה אתער על חד תרין, תייבין ואזלין ותייבין, ודא הוא כמה דאתא אמר, (במדבר כד) בפעם בפעם. פעם בהאי, (דף קצד ע"ב) ופעם בהאי, ולא מתישבא דעתיה ורוחיה.

וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים, אליון חרשין. ואת כל חכמיה, אליון חפימין בטירא, וכלהו הוּו מסתפלן למנדע ולא יכילו לאדבקא.

אמר רבי יצחק, אף על גב דאתמר דלא אחזיין ליה לבר נש אלא בההוא דרגא דיליה, שאני למלכים, דאחזיין לון

מליון עלאין, ומשניין מבני

מראים לו בדרגה עליונה על כל שאר האחרים, כמו שנאמר את אשר האלהים עשה הראה את פרעה, אבל לשאר בני האדם אין מגלה להם הקדוש ברוך הוא את מה שהוא עושה, פרט לנביאים או לחסידים או לחכמי הדור, והנה פרשוה.

בא ראה, פתוב אתי השיב על פני ואתו תלה. מפאן שהחלום הולך אחר הפתרון. מי השיב על פני? אלא זה יוסף. ואתו תלה - באותו הפתרון שפתר לו, וכתוב ויהי פאשר פתר לנו כן היה.

וישרח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז) רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה הקדוש ברוך הוא מתרצה בצדיקים, משום שהצדיקים הם עושים [שלום ועושים] שלום למעלה ועושים שלום למטה, ומכניסים כלה לבעלה, ומשום כך הקדוש ברוך הוא מתרצה בהם באותם שיראים ממנו ועושים את רצונו. למיחלים לחסדו, מי הם המיחלים לחסדו? הנה אומר, אותם שמשפדלים בתורה בלילה ומשתתפים עם השכינה. וכשבא הבקר, הם מצפים לחסדו, והרי בארוה, בזמן שאדם משתדל בתורה בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, פכתוב (שם מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. מה הטעם יומם יצוה ה' חסדו? משום שבלילה שירה עמי. ומשום כך פתוב רוצה ה' את יראיו, ולא ביראיו. כמי שרוצה ברצונו את האחר ומתרצה לו להתפיס עמו, ומשום כך רוצה ה' את יראיו ולא ביראיו.

ולא ביראיו. פמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפיסא בהדיה. ובגין כך רוצה יי את יראיו, ולא ביראיו.

נשא אחרנין. כמה דמלפא דרגיה עלאה על כל שאר אחרנין, הכי נמי אחזיאנו ליה בדרגא עלאה על כל שאר אחרנין. כמה דאת אמר את אשר האלהים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני נשא, לא גלי לון קדשא ברוך הוא מה דאיהו עביד, בר לנביאי או לחסידים או לחכמי דרא, והא אוקמוה.

הא חזי, פתיב, אותי השיב על פני ואתו תלה, מפאן דחלמא אזיל בתר פישרא. השיב על פני מאן, אלא דא יוסף. ואתו תלה, בההוא פישרא דקא פשר ליה, וכתוב ויהי כאשר פתר לנו כן היה:

וישרח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז) רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה קדשא ברוך הוא, אתרעי בהו בצדיקנא, בגין דצדיקנא אינון עבדין (שלמא ועבד) שלמא לעילא, ועבדי שלמה לתתא, ואעלין כלה בבעלה. ובגין כך קדשא ברוך הוא אתרעי בהו, באנון דדחלין ליה ועבדין רעותיה.

למיחלים לחסדו, מאן אינון מיחלים לחסדו. הוי אימא אינון דמשפדלי באורייתא בליליא, ואשתתפו בהדי שכינתא. וכד אתי צפרא, אינון מחפאן לחסדו. והא אוקמוה, בזמנא דבר נש אשתדל באורייתא בליליא, חוטא דחסד אתמשיך עליה ביממא. פדכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. מאי טעמא יומם יצוה יי חסדו, משום דבלילה שירה עמי. ובגין כך רוצה יי את יראיו כתיב,

ולא ביראיו. פמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפיסא בהדיה. ובגין כך רוצה יי את יראיו, ולא ביראיו.

כמו כן יוסף היה עצוב בעצב הרוח ובעצב הלב, שהיה אסור שם. כיון שפרעה שלח בשבילו, מה כתוב? ויריצהו. התפייסו לו והחזירו לו דברי שמחה, דברים לשמח את הלב, משום שהיה עצוב מן הבור. בא ראה, בראשונה נפל בבור, וכבוד התעלה אחר כך.

רבי שמעון אמר, בטרום ארע ליוסף אותו המעשה, לא נקרא צדיק. כיון ששמר אותה ברית המילה, נקרא צדיק, ואותה הדרגה של ברית הקדש התעטרה עמו, ומה שהיה [עושה] בבור בראשונה, התעלה עמו. וכתוב ויריצהו מן הבור. התעלה מזה והתעטר בכאר מים חיים.

ויש"ח פרעה ויקרא את יוסף, היה צריך להיות לקרא ליוסף! אלא, ויקרא את יוסף - זה הקדוש ברוך הוא, שכתוב (שם קה) עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו. עד עת בא דברו, זהו שכתוב ויקרא את יוסף. כתוב כאן ויקרא את יוסף, וכתוב שם ויקרא אל משה. ויגלח ויחלף שמלתיו, בשביל כבוד המלך, והנה פרשוה.

רבי אלעזר פתח, (תהלים קה) ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. בא ראה שהקדוש ברוך הוא מגלגל גלגלים בעולם, ומקים נדרים ושבועות כדי לקיים שבועה ויגזרה שהיא גזיר. שהרי שנינו, אם לא שחכיבות ואהבה שאהב הקדוש ברוך הוא את האבות, היה ראוי להוריד את יעקב למצרים בכבלים של ברזל. ובאהבתו אותם המליך ליוסף בנו, ועשה אותו מלך ששולט על כל הארץ, ויגזרו כל השבטים בכבוד, ויעקב כמלך.

בגזונא דא, יוסף הוה עצוב בעצבו דרוחא, בעצבו דלבא, דהוה אסיר תמן. כיון דשדר פרעה בגיניה, מה כתיב ויריצהו, אתפייסו ליה ואהדרו ליה מלין דחדוה, מלין למחדי לבא, בגין דהוה עצוב מן בירא. תא חזי, בקדמיתא נפל בבירא, בבירא אסתלק לבתר.

רבי שמעון אמר, עד לא אירע ליוסף ההוא עובדא, לא אקרי צדיק. כיון דנטר ההוא ברית קיימא, אקרי צדיק. וההוא דרגא דברית קדישא אתעטר בהדיה, ומאי דהוה (עבד) בבור בקדמיתא, אסתלק בהדיה, וכתיב ויריצהו מן הבור. אסתלק מן דא, ואתעטר בבאר מים חיים.

ויש"ח פרעה ויקרא את יוסף, לקרא ליוסף מיבעי ליה. אלא ויקרא את יוסף, דא קדשא בריך הוא, דכתיב, (תהלים קה) עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו. עד עת בא דברו, דא הוא דכתיב ויקרא את יוסף, פתיב הכא ויקרא את יוסף, וכתיב ה' ויקרא אל משה: ויגלח ויחלף שמלותיו, בגין יקרא דמלכא, והא אוקמוה.

רבי אלעזר פתח, (תהלים קה) ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. תא חזי, דקדשא בריך הוא מגלגל גלגולין בעלמא, ומקיים אסרין וקיומין, בגין לקיימא קיומא ויגזרה דאיהו גזיר.

דהא תנן, אלמלא חביבו ורחימו דרחים קדשא בריך הוא לאבהן, הוה אתחזי לנחתא יעקב למצרים בשלשלי דפרזלא. וברחימו דלהון, שלטיה ליוסף בריה, ועבד ליה מלכא דשליטא על כל ארעא, ונחתו כלהו שבטין ביקרא, ויעקב כמלכא.

בא רָאָה מַה כְּתוּב? (שם) וַיִּבֶא
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חַם. כִּי־יִזְכָּר וַיִּבֶא יִשְׂרָאֵל
מִצְרַיִם, לֹא יִדְעֶנּוּ שְׂיַעֲקֹב גַּר
בְּאֶרֶץ חַם? לְמַה צְרִיף אֶת זֶה?
אֵלָּא, וַיִּבֶא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם - זֶה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וַיַּעֲקֹב גַּר
בְּאֶרֶץ חַם - זֶה יַעֲקֹב. שְׁהָרִי
בְּשִׁבְלֵי יַעֲקֹב וּבְנֵי־וּבָה הַשְׂכִּינָה
לְמִצְרַיִם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
גִּלְגָּל גִּלְגּוּלִים וְהוֹרִיד אֶת יוֹסֵף
בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁבֻכּוֹתוֹ הַתְּקִימָה
הַבְּרִית עִמּוֹ, וְהַשְׁלִיט אוֹתוֹ עַל
כָּל הָאָרֶץ.

מַה כְּתוּב? שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירֶהוּ
מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתוּב (תהלים קמו) ה'
מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', וְכֵן כְּתוּב
שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירֶהוּ, לְמַה מִּשָּׁל
עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ? אֵלָּא שְׁלַח מֶלֶךְ
- זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִשָּׁל
עַמִּים - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.
שְׁלַח מֶלֶךְ - הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיזוֹן שְׁלַח
וַיִּתִּירֶהוּ. וְמִי הוּא שְׁשָׁלַח לוֹ? זֶה
הַמֶּלֶךְ הַגּוֹאֵל, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל
עַמִּים, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַל
הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַפֵּל הוּא מִן
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וַיִּרְצֶהוּ - חֶסֶד וְאֱמוּנָה, וְמִי הוּא?
זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם
שָׂאִין מִי שְׂאוֹסֵר וּפּוֹתַח, רַק
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוּב (איוב
יב) יִסְגֹר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתַּח,
וְכַתוּב (שם לד) וְהוּא יִשְׁקִיט וְמִי
יִרְשִׁיעַ וְיִסְתֵּר פָּנִים וְמִי יִשׁוּרְנוּ
וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יִחַד, שְׁהָרִי
הַפֵּל בּוֹ, וְכַתוּב (דניאל ד) וְכִרְצוֹנוֹ
עוֹשֶׂה בְּצִבָּא הַשָּׁמַיִם וְדִירֵי
הָאָרֶץ, וְאִין מִי שְׁיִמְחֶה בְּיָדוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ מַה עָשִׂיתָ. וּמִשּׁוּם כִּף
כְּתוּב וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מַה זֶה וַיִּרְצֶהוּ? כְּמוֹ שְׁנֹאמַר
(איוב לב) יַעֲתֵר אֶל אֱלֹהֵי וַיִּרְצֶהוּ.
כְּמוֹ כֵן וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר, וְאֲחֵר

תָּא חֲזִי, מַה כְּתוּב, וַיִּבֶא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם
וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חַם, כִּי־יִזְכָּר וַיִּבֶא
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, לֹא יִדְעֶנּוּ דִּי־עֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חַם, אֲמַאי אֲצִטְרִיף דָּא. אֵלָּא וַיִּבֶא יִשְׂרָאֵל
מִצְרַיִם, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. וַיַּעֲקֹב גַּר
בְּאֶרֶץ חַם, דָּא יַעֲקֹב, דְּהָא בְּגִינִיָּה דִּי־עֲקֹב
וּבְנֵי־וּבָה, אֶתְתַּ שְׂכִינְתָּא לְמִצְרַיִם. וְקְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא גִלְגָּל גִּלְגּוּלִין, (דף קצד ע"א) וְאֶחֱתִית לִיָּה
לְיוֹסֵף בְּקִדְמִיתָא. דְּבִזְכוּתִיָּה אֶתְקִיַּים בְּרִית
בְּהָדִיָּה, וְשְׁלִטִּיָּה עַל כָּל אֶרְעָא.

מַה כְּתוּב, שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירֶהוּ מוֹשֵׁל עַמִּים
וַיִּפְתַּחְהוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתוּב, (תהלים
קמו) י' מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', (והא) וְהִכָּא כְּתוּב,
שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירֶהוּ, אֲמַאי מוֹשֵׁל עַמִּים
וַיִּפְתַּחְהוּ. אֵלָּא, שְׁלַח מֶלֶךְ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא. מוֹשֵׁל עַמִּים, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.
שְׁלַח מֶלֶךְ, מֶלֶךְ עֲלָאָה שְׁלַח וַיִּתִּירֶהוּ, וּמֵאֵן
אִיהוּ דְשָׁלַח לִיָּה, דָּא מֶלֶךְ הַגּוֹאֵל, דְּאִיְהוּ
מוֹשֵׁל עַמִּים, דְּאִיְהוּ מוֹשֵׁל עַל תַּתְּאִי. וְכֵלָּא
מַעַם קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אִיְהוּ.

וַיִּרְצֶהוּ חֶסֶד וְאֱמוּנָה, וּמֵאֵן אִיְהוּ, דָּא קְדָשָׁא
בְּרִיף הוּא. בְּגִין דְּהָא לִית מֵאֵן
דְּאֲסִיר וּפְתַח, בַּר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּכַתְּיב,
(איוב יב) יִסְגֹר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתַּח. וְכַתְּיב, (איוב
לד) וְהוּא יִשְׁקִיט וְמִי יִרְשִׁיעַ וְיִסְתֵּר פָּנִים וְמִי
יִשׁוּרְנוּ וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יִחַד, דְּהָא כֵּלָּא
בִּיָּה. וְכַתְּיב, (דניאל ד) וְכִמְצַבִּיָּה עֶבֶד בַּחִיל
שְׁמִיא וְדִירֵי אֶרְעָא וְלֹא אִיתִי דִי יִמְחִי בִידֵיָּה
וַיֹּאמֶר לִיָּה מַה עֲבַדְתָּ. וּבְגִין כִּף כְּתוּב,
וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מַאי וַיִּרְצֶהוּ. כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר, (איוב לג) יַעֲתֵר
אֶל אֱלֹהֵי וַיִּרְצֶהוּ. כְּגוֹוְנָא דָּא וַיִּרְצֶהוּ
מִן הַבּוֹר, וְלִבְתֵּר וַיִּבֶא אֶל פְּרַעָה. דְּבַר אַחֵר

כף ויבא אל פרעה. דבר אחר וירצהו, שהמשיך עליו חוט של חסד לתת לו חן לפני פרעה. אלהים יענה את שלום פרעה, כדי להקדים לו שלום ולפתח בשלום.

רבי אבא אמר, בא ראה, באותו פרעה הרשע, שהוא אמר (שמות ד) לא ידעתי את ה', ופרעה היה חכם מכל מכשפיו, אלא ודאי השם של אלהים היה יודע, שהרי כתוב הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ומשום שמשוה לא בא אליו אלא בשם של ה', ולא בשם של אלהים, וזה היה קשה לפניו מן הכל, שהוא היה יודע שהרי השם של אלהים שולט בארץ, ובשם של ה' לא היה יודע, ועל כן קשה לפניו השם הזה.

וזהו שכתוב (שם ט) ויחזק ה' את לב פרעה. שדבר זה היה מחזק את לבו ומקשה אותו, ועל כן משה לא הודיע לו דבר של שם אחר, אלא השם של ה' לבדו, ופרשוהו.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מי כה' אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כה' אלהינו המגביהי לשבת - שהתעלה מעל פסא כבודו, ועל פסא כבודו למעלה ולא התגלה למטה. בשעה שאין נמצאים צדיקים בעולם, הרי הוא מסתלק מהם ולא מתגלה להם. המשפילי לראות - בשעה שהצדיקים הם נמצאים בעולם, הקדוש ברוך הוא יורד בדרגותיו פנגד התחתונים להשגיח על העולם, להיטיב להם.

שהרי פשאין נמצאים הצדיקים בעולם, הוא מסתלק ומסתיר מהם פנים ולא משגיח עליהם, משום שהצדיקים הם היסוד והקיום של העולם, שכתוב (משלי

וירצהו, דאמשיך עליה חוטא דחסד, למיהב ליה חנא קמיה דפרעה. (מה כתיב), אלהים יענה את שלום פרעה, בגין לאקדמא ליה שלום ולמפתח בשלום.

רבי אבא אמר, תא חזי, בההוא רשע דפרעה. דאיהו אמר, (שמות ה) לא ידעתי את יי, ופרעה חפים הוה מפל הרשוי. אלא ודאי שמא דאלהים הוה ידע, דהא פתיב, הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ובגין דמשה לא אתא לגביה אלא בשמא דיי ולא בשמא דאלהים. ודא הוה קשיא קמיה מפלא, דאיהו הוה ידע דהא שמא דאלהים שליט בארעא. ובשמא דיי לא הוה ידע, ועל דא קשיא קמיה שמא דא.

ודא הוא דכתיב (שמות ט) ויחזק יי את לב פרעה, דמלה דא הוה אתקיף לביה, ואקשי ליה. ועל דא משה לא אודע ליה מלה דשמא אחרא, אלא שמא דיי בלחודוי, ואוקמוהו.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מי כיי אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כיי אלהינו המגביהי לשבת, דאסתלק מעל פרסי יקריה, (כ"א על פרסי יקריה לעילא) ולא אתגלי לתתא. בשעתא דלא אשתפחו זפאין בעלמא, הא איהו אסתלק מנייהו, ולא אתגלי להו. המשפילי לראות, בשעתא דאינון זפאין אשתפחו בעלמא. קדשא בריך הוא נחית בדרגוי לקבלהון דתתאי, לאשגחא על עלמא, לאוטבא להו.

דהא פד זפאין לא אשתפחו בעלמא, איהו אסתלק, ואסתיר אנפין מנייהו, ולא אשגח עלייהו. בגין דצדיקיי אינון יסודא וקיומא

דַעֲלָמָא, דְּכִתִּיב, (משלי י) וַצַּדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם.
וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא גִלִּי שְׁמִיה
קִדְיִשָׁא, בַּר לְיִשְׂרָאֵל בַּלְחֻדוּי, דְּאִינוּן
חֻלְק עַדְבִּיה וְאַחְסַנְתִּיה. וְעַלְמָא פְּלִיג לִיה
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַמְנָן תְּרִיסִין, וְהָא אַתְמָר.
דְּכִתִּיב, (דברים לב) בַּהֲנַחַל עֲלִיוֹן גּוֹיִם וְגו'.
וְכִתִּיב, כִּי חֻלַּק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזִלִּי בְּאַרְחָא. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא, תְּוֹהֵנָא עַל הָאִי
דְּקֶאֱמַר שְׁלֹמֹה, כָּל מַלְוִי (מילין) סְתִימִין וְלֹא
אַתְיִידְעוּן, דְּהָא קִהְלַת סְתִים (מילין) סְתִימִין.
פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא
יִוֹכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת
וְלֹא תִמְלֵא אֲזֵן מִשְׁמוּעַ. כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים,
וְכִי כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים אִינוּן לְמַלְלָא, דְּקֶאֱמַר
לֹא יִוֹכַל אִישׁ לְדַבֵּר. וְלֹא תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת
וְלֹא תִמְלֵא אֲזֵן מִשְׁמוּעַ, מָאִי טַעְמָא אֵלִין.
אֵלָא בְּגִין דְּתֵרִין מְנַהוּן, וְאִינוּן עֵינִין
וְאוּדְנִין, לָא קִיִּימִין בְּרִשׁוּתִיה דְּבַר נֶשׁ,
וּפּוּמָא אִיהוּ בְּרִשׁוּתִיה. וְכָל (מ"ה) אֵלִין תֵּלַת לָא
יִכְלִין לֹא שְׁלָמָא כְּלָא, וְלֹא דְבָקָא כְּלָא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, הָכִי הוּא, דְּדַבּוּרָא דְּבַר נֶשׁ
לֹא יִכִּיל לְמַלְלָא, וְעֵינִין לְמַחְמִי,
וְאוּדְנִין לְמִשְׁמַע, וְאִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.
וְתָא חֲזִי, אֲפִילוּ בְּרִיין וְקִסְטוּרִין, דְּעַבְד
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, לֹא יִכְלִין
לְמַלְלָא כָּל מַלְיָן דְּעַלְמָא, וְעֵינָא לֹא יִכִּיל (דף)
לְמִשְׁלַט וְלְמַחְמִי, וְאוּדְנָא לְמִשְׁמַע.
וּבְגִין כֶּף שְׁלֹמֹה דְּהוּה יָדַע כָּל מְלָה, הָוּה
אָמַר דָּא.

וְהָא חֲזִי, כָּל עוֹבְדִין דְּעַלְמָא, בְּכַמְה
קִסְטוּרִין תְּלִיין, וְכָל בְּנֵי עַלְמָא לֹא
יָדְעִין, וְלֹא מִשְׁגִּיחִין עַל מַה קִּיִּימִי בְּעַלְמָא,

וַצַּדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם.
וְעַל כֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
גִּלָּה אֶת שְׁמוֹ הַקְדוֹשׁ, רַק
לְיִשְׂרָאֵל לְבַדָּם, שֶׁהֵם חָלַק גּוֹרְלוֹ
וְנַחֲלָתוֹ, וְאֵת הָעוֹלָם חֻלַּק
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַמְנָם
מְגַנֵּים, וְהִנֵּה נִתְבָּאֵר, שֶׁפְּתוּב
(דברים לב) בַּהֲנַחַל עֲלִיוֹן גּוֹיִם וְגו',
וְכָתוּב כִּי חֻלַּק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל
נַחֲלָתוֹ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדַרְכָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא,
תְּמַהֲנִי עַל זֶה שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה, כָּל
הַדְּבָרִים [המלים] סְתוּמִים וְלֹא
נוֹדְעִים, שֶׁהָרִי קִהְלַת סְתוּם
[המלים] הַסְתוּמִים.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) כָּל הַדְּבָרִים
יִגְעִים לֹא יִוֹכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא
תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִמְלֵא
אֲזֵן מִשְׁמַע. כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים,
וְכִי כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים הֵם לְדַבּוּר
שֶׁאָמַר לֹא יִוֹכַל אִישׁ לְדַבֵּר? וְלֹא
תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִמְלֵא
אֲזֵן מִשְׁמַע, מַה הַטַּעַם אֵלָּו?
אֵלָּא מִשּׁוּם שֶׁשְׁנַיִם מֵהֶם, וְהֵם
הָעֵינַיִם וְהָאָזְנַיִם, לֹא עוֹמְדִים
בְּרִשׁוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְהַפֶּה הוּא
בְּרִשׁוּתוֹ, וְכָל [מ"ה] שְׁלֹשֶׁת הֵלְלוּ
לֹא יִכְוִלִים לְהַשְׁלִים אֶת הַכֹּל
וְלְהַשִּׁיג אֶת הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, כֶּף זֶה, שֶׁדַּבּוּר
שֶׁל אָדָם לֹא יִכּוֹל לְדַבֵּר, וְהָעֵינַיִם
לְרֵאוֹת וְהָאָזְנַיִם לְשִׁמְעַ, וְאִין כָּל
חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וּבֵא רְאֵה,
אֲפִלוּ בְּרִיּוֹת וְרוּחֹת שֶׁעָשָׂה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
לֹא יִכְוִלִים לְדַבֵּר כָּל דְּבָרֵי
הָעוֹלָם, וְהָעֵין לֹא יִכְוִלָה לְשַׁלֵּט
וְלְרֵאוֹת וְהָאָזֵן לְשִׁמְעַ. וּמִשּׁוּם כֶּף
שְׁלֹמֹה שֶׁהִיא יוֹדַע כָּל דְּבַר הִיא
אוֹמֵר אֵת זֶה.

וּבֵא וּרְאֵה, כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם
תְּלוּיִים בְּכַמְה רוּחֹת, וְכָל בְּנֵי
הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים

על מה עומדים בעולם, ואפלו שלמה המלך, שהיה חכם מכל בני העולם, לא יכל לעמד בהם. פתח ואמר, (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו גם את העלם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים וגו'. בא ראה, אשרי אותם שמשתדלים בתורה ויודעים להסתכל ברוח [בסוד] של החכמה.

את הכל עשה יפה בעתו - בכל המעשים שעשה הקדוש ברוך הוא בעולם, בכל מעשה ומעשה יש דרגה ממנה על אותו המעשה בעולם, הן לטוב והן לרע. מהם דרגות לימין, ומהם דרגות לשמאל. הולך האדם לימין, אותו המעשה שעשה, אותה הדרגה הממנה (של ימין) לצד ההוא ועושה לו סיוע, וכמה הם שמסיעים לו. הולך אדם לשמאל ועושה מעשיו, אותו המעשה שעשה, הוא [דרגת השמאל] הממנה לצד ההוא, ומקטרג לו ומוביל אותו לאותו הצד ומסטה אותו. ומשום כך, אותו המעשה שאדם עושה כראוי, אותו הממנה של צד הימין מסיע לו. וזה הוא בעתו, יפה בעתו, שאותו המעשה מתקשר בעתו כראוי לו.

גם את העלם נתן בלבם - כל העולם וכל מעשי העולם אינם אלא ברצון הלב, כשעולה ברצון [הלב] וכשעולה ברצון האדם. אשרי הצדיקים שמושכים מעשים טובים להיטיב להם ולכל העולם, והם יודעים להתדבק בעת שלום, ובכח הצדקה שעושים למטה הם מושכים אותה הדרגה שנקראת כל, להאיר בעתו.

ואפילו שלמה מלכא, דהוה חכים מכל בני עלמא, לא יכיל לקיימא בהו.

פתח ואמר, (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים וגו'. תא חזי, זכאין אינון דמשתדלי באורייתא וידעי לאסתכלא ברוחא (ס"א ברוא) דחכמתא.

את הכל עשה יפה בעתו, כל עובדין דעבד קדשא בריך הוא בעלמא, בכל עובדא ועובדא, אית דרגא ממנא על ההוא עובדא בעלמא, הן לטב הן לביש. מנהון דרגין לימינא, ומנהון דרגין לשמאלא. אזיל בר נש לימינא, ההוא עובדא דעביד, ההוא דרגא ממנא (ס"א דימינא) לההוא סטרא, עביד ליה סיועא, וכמה אינון דמסייעי ליה. אזל בר נש לשמאלא, ועביד עובדוי, ההוא עובדא דעביד, ממנא (ס"א דרגא דשמאלא) איהו לההוא סטרא, וקא מקטרג ליה, ואוביל ליה לההוא סטרא, ואסטי ליה.

ובגין כך, ההוא עובדא דעביד בר נש פדקא חזי, ההוא ממנא דסטר ימינא קא מסייע ליה. ודא הוא בעתו, יפה בעתו, דההוא עובדא מתקשרא בעתו, פדקא חזי ליה.

גם את העולם נתן בלבם. כל עלמא, וכל עובדוי דעלמא, לאו אינון אלא ברעותא דלבא, פד סליק ברעותא (דלבא, וכד סליק ברעותא) דבר נש. זכאין אנון צדיקיא דאמשיכו עובדין טבין, לאוטבא לון ולכל עלמא, ואינון ידעין לאתדבקא בעת שלום. ובחילא דצדקה דעבדין לתתא, אינון משכין לההוא דרגא דאקרי כל, לאנהרא בעתו.

אוֹי לְרָשָׁעִים שְׁאִין יוֹדְעִים הַעֵת
שֶׁל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה וְלֹא מַשְׁגִּיחִים
לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂיהֶם בְּעוֹלָם עַל
הַתְּקוּן שֶׁצָּרִיךְ לְעוֹלָם וּלְתַקֵּן
הַמַּעֲשֵׂה בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁרְאוּיָהּ
לוֹ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא
יוֹדְעִים.

וְעַל כֵּן נִתְּן הַכֹּל בְּרִצּוֹנָם שֶׁל בְּנֵי
הָאָדָם, שֶׁפְּתוּב מִבְּלֵי אֲשֶׁר לֹא
יִמָּצֵא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר
עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֵאשִׁי וְעַד סוּף.
וּמִשּׁוּם כֵּךְ שְׂאוֹתָם הַמַּעֲשִׂים לֹא
נַעֲשׂוּ לְתַקֵּן בְּדַרְגָּתָם כְּרְאוּיָהּ
שֶׁיִּכְלַל הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה בְּדַרְגָּה הַזֹּאת
שֶׁלֹּא כְּתַקּוּן, אֲלֵא כְּפִי רְצוֹן
הָאָדָם.

מָה פְּתוּב אַחֲרָיו? יִדְעָתִי כִּי אֵין
טוֹב בָּם כִּי אִם לְשִׂמּוּחַ וְלַעֲשׂוֹת
טוֹב בְּחַיָּיו. יִדְעָתִי כִּי אֵין טוֹב
בָּם, בְּאוֹתָם הַמַּעֲשִׂים שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ
כְּרְאוּיָהּ. כִּי אִם לְשִׂמּוּחַ, בְּכָל מָה
שֶׁיִּבְאֵא עֲלָיו וְלִתֵּת הַוְדָּאָה
לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא וְלַעֲשׂוֹת טוֹב
בְּחַיָּיו. שֶׁהָרִי אִם אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה
גוֹרֵם לוֹ רַע, מִשּׁוּם אוֹתָהּ הַדְּרָגָה
שֶׁמִּמֶּנָּה עָלָיו, יֵשׁ לוֹ לְשִׂמּוּחַ בּוֹ
וּלְהוֹדוֹת עָלָיו, שֶׁהוּא גֵרֵם
לְעַצְמוֹ, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּלֵי יָדֵיעָה
כְּצַפּוֹר הַזֶּה בְּתוֹךְ מְלַכְדָּת.

וְכֵן זֶה מִנְּזִין לָנוּ? שֶׁפְּתוּב (שם ט)
כִּי גַם לֹא יִדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ
כְּדָגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בְּמַצוּדָה רְעָה
וְכִצְפָּרִים הֶאֱחָזוֹת בְּפֶתַח כְּהֵם
יִיקָשִׂים בְּנֵי הָאָדָם לְעַת רְעָה
כְּשֶׁתְּפוּל עֲלֵיהֶם פְּתָאוּם. כִּי גַם
לֹא יִדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ, מָה זֶה
עֵתוֹ? עֵתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה
שֶׁעוֹשֶׂה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶת הַכֹּל
עָשָׂה יָפֵה בְּעֵתוֹ. וּמִשּׁוּם כֵּךְ הֵם
כְּצַפָּרִים הֶאֱחָזוֹת בְּפֶתַח. וּמִשּׁוּם
כֵּךְ אֲשֶׁרִי אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים
בְּתוֹרָה וְיוֹדְעִים דְּרָכֵי וְשִׁבְלֵי
הַתּוֹרָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן לְלַכֵּת
בָּהּ בְּדַרְךְ הָאֵמֶת.

וְיִי לוֹן לְחַיִּיבָא דְלֹא יִדְעִין עֵת דִּיהוּא
עוֹבְדָא, וְלֹא מַשְׁגִּיחִין לְמַעַבְד עוֹבְדֵיהוֹן
בְּעֵלְמָא עַל תְּקוּנָא דְאַצְטְרִיךְ לִיהַ לְעֵלְמָא.
וְלֹא תְקַנָּא עוֹבְדָא בְּהוּא דְרָגָא דְאִתְחַזִּי לִיהַ.
מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְלֹא יִדְעִין.

וְעַל דָּא אֲתִיְהִיב כְּלָא בְּרַעוּתְהוֹן דְּבְנֵי נְשָׂא.
דְּכְתִיב, מִבְּלֵי אֲשֶׁר לֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אֶת
הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֵאשִׁי וְעַד סוּף.
וּבְגִין כֵּךְ דְּאִינוּן עוֹבְדִין לֹא אֲתַעֲבִידוּ לְאַתְקַנָּא
בְּדַרְגֵייהוּ כְּדְקַחְזִי, דִּיתְפְּלִיל עוֹבְדָא דָּא
בְּדַרְגָּא דָּא, דְלֹאוּ כְּתַקּוּנָא אֲלֵא כְּפּוּם רַעוּתָא
דְּבַר נֶשׁ.

מָה כְּתִיב בְּתַרִּיהּ יִדְעָתִי כִּי אֵין טוֹב בָּם כִּי
אִם לְשִׂמּוּחַ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו. יִדְעָתִי
כִּי אֵין טוֹב בָּם, בְּאִינוּן עוֹבְדִין, דְלֹא אֲתַעֲבִידוּ
כְּדְקָא יָאוּת. כִּי אִם לְשִׂמּוּחַ, בְּכָל מָה דִּיִּיתִי
עָלָיו, וְלִמְיַהֵב הַוְדָּאָה לְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא.
וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו, דִּהָא אִי הוּא עוֹבְדָא
גְּרִים לִיהַ בִּישָׂא, בְּגִין הוּא דְרָגָא דְקָא מְמַנָּא
עָלָיו, אִית לִיהַ לְמַחְדֵי בִיָּה, וְלֹא וְדָאָה עָלֵיהַ.
דְּאִיהוּ גְּרִים לִיהַ לְנַפְשִׂיהַ, וְאִיהוּ אֲזִיל בְּלֹא
יִדְיעָא, כְּצִיפְרָא דָּא בְּגוֹ קוּסְטִירָא.

וְכֵן דָּא מְנַלְן, דְּכְתִיב, (קהלת ט) כִּי גַם לֹא יִדַע
הָאָדָם אֶת עֵתוֹ, כְּדָגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים
בְּמַצוּדָה רְעָה וְכִצְפָּרִים הֶאֱחָזוֹת בְּפֶתַח כְּהֵם
יִיקָשִׂים בְּנֵי הָאָדָם לְעַת רְעָה כְּשֶׁתְּפוּל עֲלֵיהֶם
פְּתָאוּם. כִּי גַם לֹא יִדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ. מָאִי
עֵתוֹ, עֵתוֹ דִּיהוּא עוֹבְדָא דְקָא עֲבִיד. כְּמָה
דְּאִתְּ אֲמַר, אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֵה בְּעֵתוֹ, וּבְגִין כֵּךְ
אִינוּן כְּצַפָּרִים הֶאֱחָזוֹת בְּפֶתַח. וּבְגִין כֵּךְ זְכָאִין
אִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרִייתָא, וְיִדְעֵי אוּרְחוּי
וְשִׁבְלֵי דְּאוּרִייתָא דְּמִלְכָּא עֲלָאָה, לְמִיְהַךְ בָּהּ
בְּאַרְחַ קְשׁוּט.

ובא ראה, לעולם אל יפתח אדם את פיו לרעה, שהוא לא יודע מי נוטל אותו הדבר, וכשלא יודע אדם, נכשל בה. וכאשר הצדיקים פותחים את פיהם, כלם שלום.

בא ראה, פשוט התחיל לדבר עם פרעה, מה כתוב? אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הנה נתבאר שהקדוש ברוך הוא חס על שלום המלכות, כמו שנאמר ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים, ובאר והו.

רבי חייא אמר, פרעה רצה לנסות את יוסף, והחליף לו את החלום, ומשום שיוסף ידע את הדרגות, הסתכל בכל דבר ודבר ואמר כף ראית, כל דבר ודבר כראוי לו.

זהו שכתוב: ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי היית בשעה ההיא שחלמתי את החלום, שם היית מצוי ומשום כף אמר [אמת את כל זאת ידעת, ואף ידעת פתרון] את כל זאת, ידעת את החלום אף היה ידעת פתרונו. אמר רבי יצחק, אם כף, יוסף אמר הכל, החלום ופתרונו, כמו דניאל שאמר את החלום ואת פתרונו! אמר לו, לא זה כמו זה. [שחר] יוסף הסתכל מתוך דבורו של פרעה, שהיה אומר בדרגות ידועות, וראה אותו שטעה, ואמר לו לא כף, אלא כף זה, משום שהדרגות באות כסדרן. אבל דניאל לא הסתכל מתוך דבורו של נבוכדנצר כלום, [שלא] והכל אמר לו, את החלום ופתרונו. מה כתוב בדניאל? [דניאל ב] אז לדניאל בחזיון הלילה

ותא חזי, לעולם אל יפתח בר נש פומיה לביש, דאיהו לא ידע מאן נטיל ההיא מלה. וכד לא ידע בר נש אתפשל בה. וצדיקיא כד פתחי פומייהו כלהו שלם.

תא חזי, יוסף כד שרא למללא לפרעה. מה כתיב, אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הא אתמר. דקדשא בריה הוא חס על שלמא דמלכותא, כמה דאת אמר, (שמות ו) ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים (דף קצו ע"א) ואוקמוה.

רבי חייא אמר, פרעה בעא לנסאה ליה ליוסף, ואחלה ליה חלמא. ויוסף בגין דהוה ידע דרגין, אסתפל בכל מלה ומלה. ואמר, כף חמיתא, כל מלה ומלה כדקא חזי. תרא הוא דכתיב ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי הוית בההיא שעפא דחלמית חלמא, תמן הוית שכיח. ובגין כף אמר (כ"א אמת את כל זאת ידעת, ואף ידעת פשריה) את כל זאת ידעת חלמא הוה הוה, וידעת פשריה.

אמר רבי יצחק, אי הכי יוסף אמר פלא, חלמא ופשרא. פדניאל דאמר חלמא ופשריה. אמר ליה, לאו האי כהאי (י"ח ל"ג דהא).

יוסף אסתפל מגו מלולא דפרעה דהוה אמר בדרגין ידיעו, וחמא ליה דקא טעה, ואמר ליה לאו הכי, אלא הכי הוא. בגין דדרגין פסדרן אתיון. אבל דניאל לא אסתפל מגו מלולא דנבוכדנצר כלום. (דלא) וכלא קאמר

ליה חלמא ופשריה. מה כתיב בדניאל, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזווא די ליליא רזא גלי בחזווא די ליליא. מאן חזווא די ליליא, דא

סוד גלה. בחזיון הלילה, מי
חזיון הלילה? זה גבריאל, שהוא
חזיון, מראה מן מראה.

בא ראה מה כתוב, (יחזקאל מג)
והנה כבוד אלהי ישראל בא
מדרך הקדים וקולו פקול מים
רבים והארץ האירה מכבודו. מה
כתוב אחריו? וכמראה המראה
אשר ראיתי בבאי לשחת את
העיר ומראות כמראה אשר
ראיתי אל נהר כבר ואפל אל פני.
כל המראות הללו הן שש.
שאומן המראות, ומראה של
החזיון, מראה יש לו, שיראו בו
הגונים שלמעלה, ונראים
במראה ההוא. ויש מראה
למראה, ומראה למראה זה על
זה, וכלם עומדים בדרגות
ידועות ושולטים, ונקראים
מראה הלילה, ובהם מתפרשים
כל החלומות של העולם, ואלו
הם כמו שלמעלה, עליהם.

ומשום כך דניאל בחזיון הלילה
גלה סוד. לא כתוב התגלה, אלא
סוד גלה, אחת מאלו הדרגות,
גלה לו אותו חלום ופתרונו.
אבל יוסף מתוך דברי פרעה
הסתפל בדרגות העליונות ואמר.
ומשום כך מנה אותו על כל ארץ
מצרים, משום שהקדוש ברוך
הוא נתן ליוסף משלו. על הפה
שלא נשק לעברה, כתוב ועל
פיך ישק כל עמי. היד שלא
קרבה לעברה, כתוב ויתן אתה
על יד יוסף. הצואר שלא קרב
לעברה, כתוב וישם רכד הזהב
על צוארו. הגוף שלא קרב
לעברה - וילבש אתו בגדי שש.
הרגל של רכבה לעברה, כתוב
וירכב אתו במרפכת המשנה
אשר לו. המחשבה שלא חשב -
נקרא נבון וחכם. הלב שלא
הרהר - ויקראו לפניו אברף. והכל משלו הוא נטל.

גבריאל, דאיהו חזוא חזיו מן חזיו.
הא חזי, מה כתיב, (יחזקאל מג) והנה כבוד
אלקי ישראל בא מדרך הקדים וקולו
פקול מים רבים והארץ האירה מכבודו. מה
כתיב בתריה, וכמראה המראה אשר ראיתי
בבאי לשחת את העיר ומראות כמראה אשר
ראיתי אל נהר כבר ואפל אל פני. כל אליון
מראות, אינון שית, דאינון מראות וחיזו
דחזוא. חיזו אית ליה, לאתחזאה ביה גונון
דלעילא, ואתחזון בההוא חיזו. ואית חיזו
לחיזו, וחיזו לחיזו, דא על דא. וכלהו
קיימין בדרגין ידיען ושלטי, ואקרונ חיזו
דלילא, ובהו מתפרשין כל חלמין דעלמא,
ואליון אינון כגוונא דלעילא עליהו.

ובגין כך דניאל בחזוא דלילא רזא גלי.
אתגלי לא כתיב, אלא רזא גלי, חד
מאליון דרגין, גלי ליה ההוא חלמא ופשריה.
אבל יוסף, מגו מלוי דפרעה, אסתפל בדרגין
עלאין וקאמר.

ובגין כך פקדיה על כל ארעא דמצרים, בגין
דקודשא בריה הוא, מדיליה דיוסף
קא יהיב ליה. פומא דלא נשק לעבירה,
כתיב ועל פיך ישק כל עמי. ידא דלא קריב
לעבירה, כתיב ויתן אותה על יד יוסף. צואר
דלא קריב לעבירה, כתיב וישם רכד הזהב
על צוארו. גופא דלא קריב לעבירה, וילבש
אתו בגדי שש. רגל דלא רכיב לעבירה, כתיב
וירכב אתו במרפכת המשנה אשר לו.
המחשבה דלא חשב, נקרא נבון וחכם. לב
שלא הרהר, ויקראו לפניו אברף. וכלא
מדיליה נטל.

הרהר - ויקראו לפניו אברף. והכל משלו הוא נטל.

מה פתוב? ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מה הטעם ויעבר בכל ארץ מצרים? כדי לשלט, שפך מכרזים לפניו, וכדי לכנס התבואה בכל מקום ומקום. רבי אלעזר אומר, כנס יוסף תבואה בכל מקום כדי שלא תרקב.

אמר רבי שמעון, כל מה שהקדוש ברוך הוא עשה, הכל הוא לגלגל לגוילים, משום שרצה לקים הגזרה. בא ראה, כשפרא הקדוש ברוך הוא את העולם, הביא כל מה שצריך העולם בראשונה, ואחר כך הביא את האדם לעולם ומצא מזון.

[בא ראה] כמו כן הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם, (בראשית טו) ידע תדע פי גר יהיה ורעף בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכש גדול. כשבא יוסף לארץ מצרים, לא מצא בה רכוש גדול. גלגל לגוילים, והביא רעב על העולם, וכל העולם היו מביאים כסף וזהב למצרים, והתמלאה כל ארץ מצרים כסף וזהב. לאחר שהכל נתקן רכוש גדול, הביא את יעקב למצרים.

שפך דרכי הקדוש ברוך הוא - בראשונה בורא [מקדים] רפואה, ואחר כך מפה. כך בראשונה התקין רכוש גדול, ואחר כך הביא אותם לגלות, ועל כן גלגל לגוילים והביא רעב על [כל] העולם, כדי שיהיו מביאים כסף וזהב כל העולם למצרים.

בא ראה, משום יוסף שהוא צדיק, הוא גרם עשר של כסף וזהב שישלו ישראל, כפתוב (תהלים קח) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומידו של הצדיק זה בא לישראל,

מה פתוב. ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מאי טעמא ויעבור בכל ארץ מצרים. בגין לשלטאה, דמכרזי קמיה הדי. ובגין למכנש עבדא בכל אתר ואתר. רבי אלעזר אומר, פנש יוסף עיבור בכל אתר, בגין דלא יתרקב. אמר רבי שמעון, כל מה דעבד קדשא בריה הוא, כלא איהו לגלגלא לגוילין, בגין דבעי לקיימא קיומא. תא חזי, פד פרא קדשא בריה הוא עלמא, אייתי כל מה דאצטריה עלמא בקדמיתא, ולבתר אייתי ליה לבר נש לעלמא, ואשפח מזונא.

[ו"ח ל"ג תא חזי] פגוונא דא, קדשא בריה הוא אמר לאברהם, (בראשית טו) ידע תדע פי גר יהיה ורעף בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. פד אתא יוסף לארעא דמצרים, לא אשתכח בה רכוש גדול. גלגל לגוילין, ואייתי כפנא על עלמא. וכל עלמא הוו מייתין כפנא ודהבא למצרים, ואתמלי כל ארעא דמצרים כספא ודהבא. לבתר דאתתקן כלא רכוש גדול, אייתי יעקב למצרים.

דחבי ארחי דקדשא בריה הוא, בקדמיתא בארי (ס"א אקדים) אסוותא, ולבתר מחי.

כך בקדמיתא אתקין רכוש גדול, ולבתר כך קצו ע"ב) אייתי לון לגלותא. ועל דא גלגל לגוילין ואייתי כפנא על כל עלמא, בגין דליהוו מייתין כפנא ודהבא כל עלמא למצרים.

תא חזי, בגין כך יוסף דאיהו צדיק, איהי גרים עותרא כפנא ודהבא, לנטלא ישראל. פדכתיב, (תהלים קח) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומן ידא דצדיק, אתא דא

והכל לזכות אותם לעולם הבא. פתח ואמר, (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. בא ראה, הפסוק הזה הוא בסוד עליון, ובארוהו. ראה חיים - אלו חיי העולם הבא, שאשרי האיש שזוכה לו פראוי.

עם אשה אשר אהבת - זו כנסת ישראל, משום שבה כתוב אהבה, שכתוב (ירמיה לא) ואהבת עולם אהבתיך. מתי? בשעה שצד הימין אוחד אותה, שכתוב (שם) על פן משכתיך חסד.

כל ימי חיי הבלד, משום שהיא נקשרת בחיים, והיא העולם ששורים בה חיים. שהרי העולם הזה לא שורים בו חיים, משום שהם תחת השמש, ולא מגיעים לכאן אותם האורות של אותה השמש, והסתלקו מהעולם מיום שנחרב בית המקדש, שכתוב (ישעיה יג) חשף השמש בצאתו וגו'. מה זה חשף השמש? שסלק את אורו ולא מאיר, כמו שנאמר (שם נז) הצדיק אבד וגו'.

כי הוא חלקך בחיים - זהו השמש עם הלבנה. וצריכים להכניס הלבנה בשמש והשמש בלבנה שלא להפרידם, וזה הוא חלק האדם להכנס עמו לעולם הבא. מה כתוב אחריו? (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה. הפסוק הזה יש להתבונן בו. כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי התרה הרצועה שאדם יעשה כל מה שיכול? אלא כתוב לעשות בכחך. מה זה בכחך? זו נשמתו של האדם, שהיא הכח של האדם, לזכות בה לעולם הזה ולעולם הבא.

לעלמא דין ולעלמא דאתי.

לישראל. וכלא למזפי לון לעלמא דאתי. פתח ואמר, (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. תא חזי, האי קרא ברזא עלאה איהו, ואוקמוה. ראה חיים, אלין חייך דעלמא דאתי, דזכאה הוא בר נש דזכי ביה פדקא יאות.

עם אשה אשר אהבת, דא כנסת ישראל, בגין דבה פתיב אהבה. דכתיב, (ירמיה לא) ואהבת עולם אהבתיך, אימתי. בשעתא דסטרא דימינא אחיד בה. דכתיב, (ירמיה לא) על פן משכתיך חסד.

כל ימי חיי הבלד, (קהלת ט) בגין דאיהי אתקשרת בחיים, ואיהי עולם דחייך שריין ביה. דהא עלמא דא, לא שריין ביה חיים. בגין דאינון תחת השמש, ולא מטאן הכא אינון נהורין דההוא שמשא, ואסתלקו מעלמא מיומא דאתחריב בי מקדשא. דכתיב, (ישעיה יג) חשף השמש בצאתו וגו'. מאי חשף השמש, דסליק נהוריה ולא נהיר. כמה דאת אמר (ישעיה נז) הצדיק אבד וגו'.

כי הוא חלקך בחיים, דא הוא שמשא בסיהרא, ובעינן למיעל סיהרא בשמשא ושמשא בסיהרא, דלא לאפרשא לון. ודא הוא חולקא דבר נש, למיעל בהו לעלמא דאתי.

מה פתיב בתריה, (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה. האי קרא אית לאסתפלגא ביה. כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה רצועה למעבד בר נש כל מה דיכול. אלא, לעשות בכחך פתיב, מאי בכחך. דא נשמתיה דבר נש, דאיהי חילא דבר נש, למזפי בה לעלמא דין ולעלמא דאתי.

דָּבָר אַחַר בְּכַחַד, דָּא הִיא אִשָּׁה דְקָאָמְרִן,
דְּאִיהִי חִילָא לְאַתְתַּקְפָּא בָּהּ, בְּעֵלְמָא
דִּין וּבְעֵלְמָא דְאִתִּי. וּבְעֵי בַר נָשׁ לְמִזְכְּרֵי בָּהּ
בְּהֵאֵי עֵלְמָא בְּהֵאֵי חִילָא, בְּגִין דִּיתַתְקַף בָּהּ
בְּהֵאֵי עֵלְמָא.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂאֵחַר שְׂיַצָּא
הָאָדָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵין בּוֹ כַח
לְעִשׂוֹת דְּבָר וְלוֹמַר, עֲכָשׁוּ מִפְּאֵן
וְהִלָּא אַעֲשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים.
שְׂוֵדָאֵי שְׂאֵין מַעֲשֶׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת
וְחֻכְמָה בְּשִׂאֻל אֲשֶׁר וְגו'. אִם לֹא
זוֹכָה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יִזְכָּה
בּוֹ אַחַר כֶּף לְעוֹלָם הַהוּא. וּבְאַרְוֵה,
מִי שֶׁלֹּא מִתְקִין צִדָּה לְלַכְתּוֹ מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יֵאָכֵל בְּעוֹלָם
הַהוּא. וְיֵשׁ מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׂעוֹשֶׂה
אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׂיֵאָכֵל מֵהֶם
כְּאֵן, וְהַכֵּל נִשְׂאָר לְעוֹלָם הַבָּא
וְלַהֲזוֹן מֵהֶם.

בֵּא רְאֵה, יוֹסֵף זָכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה
וְזָכָה בְּעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שְׂרָצָה
לְהַאֲחִזוּ בְּאִשָּׁה יְרָאת ה', כְּמוֹ
שְׂנֵאָמַר (בְּרֵאשִׁית לט) וְחֻטְאִי
לְאַלְהִים. וּמִשּׁוּם כֶּף זָכָה לְשֵׁלֵט
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְזָכָה אֶת יִשְׂרָאֵל.

מָה פְּתוּב? (שם מז) וַיִּלְקַט יוֹסֵף אֶת
כָּל הַכֶּסֶף, וְכֶף רְאוּי. שְׁהֲרִי אוֹתוֹ
נִהַר שְׂשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, הוּא לּוֹקֵט
הַכֵּל, וְכָל הַעֲשָׂר עוֹמֵד בּוֹ. וְזֶה
סוּד הַפְּתוּב (שם א) וַיִּתֵּן אֲתָם
אֱלֹהִים בְּרֻקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְהַכֵּל הוּא
כְּרָאוּי, וְדָאֵי יוֹסֵף צְרִיף לְשֵׁלֵט עַל
הַמְּלָכוֹת.

וּבֵא רְאֵה, פְּתוּב וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ
בְּמִרְכַּבַת הַמִּשְׁנָה. מִי מִרְכַּבַת
הַמִּשְׁנָה? הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה
אֶת הַצְּדִיק שְׁלִיט, מִשּׁוּם שְׂהֵנָה
מִמֶּנּוּ נִזּוֹן הָעוֹלָם, וְצְרִיף לְהִזּוֹן,
וְלְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יֵשׁ מִרְכַּבָּה
עֲלִיּוֹנָה, וְיֵשׁ לוֹ מִרְכַּבָּה תַּחְתּוֹנָה.
הַמִּרְכַּבָּה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא מִרְכַּבַת

וְאִית לִיהַ רְתִיכָא תַּתָּא.

דָּבָר אַחַר בְּכַחַד, דָּא הִיא אִשָּׁה דְקָאָמְרִן,
דְּאִיהִי חִילָא לְאַתְתַּקְפָּא בָּהּ, בְּעֵלְמָא
דִּין וּבְעֵלְמָא דְאִתִּי. וּבְעֵי בַר נָשׁ לְמִזְכְּרֵי בָּהּ
בְּהֵאֵי עֵלְמָא בְּהֵאֵי חִילָא, בְּגִין דִּיתַתְקַף בָּהּ
בְּהֵאֵי עֵלְמָא.

מָה טַעְמָא. בְּגִין דְּלִבְתַר דִּיפּוּק בַר נָשׁ
מְהֵאֵי עֵלְמָא, לִית בֵּיה חִילָא לְמַעַבַּד
מִיַּדִּי וְלוֹמַר, הַשְׂתָּא, מִפְּאֵן וְלַהֲלָא אַעֲבִיד
עוֹבְדִין טְבִין. דְּוִדָּאֵי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֻשְׁבוֹן
וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשִׂאֻל אֲשֶׁר וְגו'. אִי לֹא זָכִי
בַר נָשׁ בְּהֵאֵי עֵלְמָא, לֹא יִזְכְּרֵי לְבְתַר
בְּהֵאֵי עֵלְמָא. וְאוּקְמוּהֵ, מָאֵן דִּלָּא אֲתַקִּין
זְוִודִין לְמִיַּהֲרָ מְהֵאֵי עֵלְמָא, לֹא יִיכּוֹל
בְּהֵאֵי עֵלְמָא. וְאִית עוֹבְדִין טְבִין דְּעֲבִיד בַר
נָשׁ בְּהֵאֵי עֵלְמָא, דִּיִּיכּוֹל מְנִייהוּ הַכָּא. וְכִלָּא
אַשְׁתָּאֵר לְעֵלְמָא דְאִתִּי וְלַאֲתַזְנָא מְנִייהוּ.

תָּא חֲזִי, יוֹסֵף זָכָה בְּהֵאֵי עֵלְמָא וְזָכָה
בְּעֵלְמָא דְאִתִּי, בְּגִין דְּבָעָא לְאַתְאֲחַדָּא
בְּאִשָּׁה יְרָאת יְיָ. כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (בְּרֵאשִׁית לט)
וְחֻטְאִי לְאַלְהִים. וּבְגִין כֶּף זָכָה לְמַשְׁלֵט
בְּהֵאֵי עֵלְמָא, וְזָכָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

מָה פְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית מז) וַיִּלְקַט יוֹסֵף אֶת כָּל
הַכֶּסֶף. וְהִכִּי אֲתַחֲזִי, דְּהָא הוּא נִהַר
דְּנִגִיד וְנִפְיָק, אִיהוּ לְקִיט כִּלָּא, וְכָל עוֹתְרָא
בֵּיה קִיִּימָא. וְדָא הוּא רָזָא דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית א)
וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרֻקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְכִלָּא
אִיהוּ כְּדָקָא יְאוֹת, וְדָאֵי יוֹסֵף בְּעֵי לְמַשְׁלֵט
עַל מְלָכוֹתָא.

וְתָא חֲזִי, פְּתִיב, וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמִרְכַּבַת
הַמִּשְׁנָה. מָאֵן מִרְכַּבַת הַמִּשְׁנָה. קְדָשָׁא
בְּרִיף הוּא עֲבִיד לִיהַ לְצְדִיק שְׁלִיטָא, בְּגִין
דְּהָא מְנִיָּה אֲתַזּוֹן עֵלְמָא, וְאַצְטְרִיף לְאַתְזַנָּא.
וְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אִית לִיהַ רְתִיכָא עֲלָאָה,

המשנה, ויוסף נקרא צדיק, ולו ראוי להיות רוכב על מרכבת המשנה אשר לו, לקדוש ברוך הוא, והכל הוא בסוד עליון שיהיה כמו שלמעלה.

בא ראה. ויקראו לפניו אברך, מה זה אברך? הקשר שנקשרים השמש עם הלבנה, והכל כוונתם פנגד המקום הזה. ונתון אותו על כל העולם, וכלם מודים אליו, משום זה הכל הוא בסוד עליון.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את מלכות הארץ פעין מלכות הרקיע, והכל זה כמו זה. וכל מה שנעשה בארץ, עומד לפני הקדוש ברוך הוא בראשונה.

בא ראה, המלכות הקדושה לא קבלה מלכות שלמה עד שהתחברה עם האבות, משום שהקדוש ברוך הוא עשה אותה המלכות העליונה שתאיר מסוד האבות.

ובשיוסף הצדיק ירד למצרים בראשונה, הוא משך אחר כך עמו את השכינה, שהרי אין שכינה הולכת אלא אחר הצדיק, ומשום כך נמשך יוסף למצרים בראשונה, ונטל את כל עשר העולם פראוי, ואחר כך ירדה שכינה למצרים וכל השבטים עמה.

ומשום כך יוסף, ששמר את הברית, זכה להתעטר במקומו, וזכה למלכות שלמעלה ולמלכות שלמטה. ועל כן, כל מי ששומר ברית הקדש פאלו קיים כל התורה הקדושה פלה, שהרי הברית שקולה פכל התורה.

וירא יעקב פי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. רפי חייא פתח ואמר, (וכריה י) משא

רתיכא תתאה איהי מרכבת המשנה, ויוסף צדיק אקרי, וליה אתחזי למהוי רכיב על מרכבת המשנה אשר לו, לקדשא בריך הוא. וכלא איהו ברזא עלאה, למהוי כגוונא דלעילא.

הא חזי, ויקראו לפניו אברך, מאי אברך. קשירו דאתקשר שמשא בסיהרא, וכלא כרעין לקבל אתר דא. ונתון אותו על כל עלמא, וכלהו אודן לגביה, (דף קצו ע"א) ובגין דא כלא ברזא עלאה איהו.

הא חזי, קדשא בריך הוא עבד מלכותא דארעא, פעין מלכותא דרקיעא, וכלא דא כגוונא דא. וכל מה דאתעביד בארעא קיימא קמי קדשא בריך הוא בקדמיתא.

הא חזי, מלכותא קדישא, לא קביל מלכותא שלימתא, עד דאתחבר באבהן. בגין דקודשא בריך הוא עבד לה למלכו עלאה, לאתנהרא מרזא דאבהן.

וכד יוסף הצדיק נחת למצרים בקדמיתא, איהו משיך לה לשכינתא לבתר עמיה, דהא שכינתא לא אזלא אלא בתרא דצדיק. ובגין כך אתמשך יוסף למצרים בקדמיתא, ונטיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות, ולבתר נחתת שכינתא למצרים, וכלהו שבטין בהדה.

ובגניי כך, יוסף דנטר ליה לברית, זכה לאתעטרא באתריה, וזכה למלכותא דלעילא, ולמלכותא דלתתא. ועל דא כל מאן דנטר ברית קדישא, פאילו קיים אורייתא קדישא כולה, דהא ברית שקיל פכל אורייתא:

וירא יעקב פי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. רפי חייא פתח ואמר, (וכריה י) משא

דבר ה' על ישראל נאם ה' נטה שמים ויסד ארץ ויוצר רוח אדם בקרבו. בפסוק הזה יש להתבונן. משא דבר ה'. בכל המקומות האלה שאמר משא, למה משא? אלא בכל מקום שהוא על הדין של שאר העמים ואמר משא - זה לטוב. בכל מקום שהוא על ישראל ואמר משא - זה לרע.

בכר אתר דאיהו על הדין של שאר העמים לטוב, משום שמשא הוא מעמסה, כפיכך זו מעמסה על הקדוש ברוך הוא השלום של העמים עובדי פוכבים ומזלות, וכשנגזר הדין עליהם, עוברת ממנו המעמסה הזו שהוא סובל עליהם. בכל מקום שנגזר דין על ישראל ואמר משא, כפיכך מעמסה היא על הקדוש ברוך הוא, ומשום כך משא מהצד הזה ומהצד הזה, זה משא.

בין שאמר נטה שמים ויסד ארץ, למה צריך ויצר רוח אדם בקרבו? וכי לא היינו יודעים שהוא יצר רוח אדם? אלא להראות דרגה ידועה, שכל הרוחות והנשמות של העולם עומדות באותה הדרגה.

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה קשה. אם אמר ויצר רוח אדם ולא יותר - יפה. אבל מה זה בקרבו? אלא זה סוד בשני צדדים, שהרי מהנקה הוא ששופע ויוצא, משם יוצאות ופורחות כל הנשמות ומתפנסות למקום אחד, ואותה הדרגה היא יצר רוח אדם בקרבו. וזה כמו אשה שמתעברת מן הנזכר, ואותו הנזכר מצירת לה במעיה, עד שהכל מצטטר בציור משלם במעיה. כך ויצר רוח אדם בקרבו, בקרבו זה עומד, עד שנכרא האדם בעולם ונותן לו.

יב) משא דבר יי על ישראל נאם יי נוטה שמים ויסד ארץ ויוצר רוח אדם בקרבו. האי קרא אית לאסתפלא ביה. משא דבר יי, בכל הני אתר דקאמר משא, משא אמאי. אלא, בכל אתר דאיהו על דינא דשאר עמין ואמר משא, לטב. בכל אתר דאיהו על ישראל ואמר משא, לביש.

בכר אתר דאיהו על דינא דשאר עמין, לטב. בגין דמשא מטולא איהו. כפיכך מטולא איהו עליה דקדשא בריך הוא, שלום דעמין עובדי כוכבים ומזלות. וכד אתגזר דינא עלייהו מעבר מניה ההוא מטולא דאיהו סביל עלייהו. בכל אתר דדינא אתגזר עלייהו דישאל, ואמר משא, כפיכך מטולא איהו עליה דקדשא בריך הוא. ובגין כך משא מהאי גיסא, ומהאי גיסא, מטולא איהו.

בין דאמר נטה שמים ויסד ארץ, אמאי אצטריך ויוצר רוח אדם בקרבו. וכי לא הוינא ידעי דאיהו יוצר רוח אדם. אלא לאחזאה דרגא ידיעא, דכל רוחין ונשמתין דעלמא, בההוא דרגא קיימין.

רבי שמעון אמר, האי קרא קשיא, אי אמר ויוצר רוח אדם ולא יתיר יאות, אבל בקרבו מהו. אלא רזא איהו בתרין סטרין, דהא מההוא נהר דנגיד ונפיק, מתמן נפקי ופרחי נשמתין פלהו, ואתפנישו באתר חד. וההוא דרגא איהו יוצר רוח אדם בקרבו. והאי כאתתא דאתעפרא מן דכורא, וההוא ולדא צרת לה במעיה. עד דאצטזיר פלא בציורא שלימו במעיה. כך ויוצר רוח אדם בקרבו, בקרבו קיימא. עד דאתברי בר נש בעלמא ויהיב ליה.

דָּבַר אַחַר, וַיּוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, בְּקִרְבוֹ
דָּאָדָם מִמֶּשׁ. בְּגִין דְּכַד אַתְּבְּרִי בַר נֶשׁ,
וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לֵיהּ נִשְׁמַתְיָהּ, וְנִפְיָק
לְאוּרָא דְעֵלְמָא. הַהוּא רוּחָא דְבַגְוִיָּהּ, לֹא
אֲשַׁכַּח גּוֹפָא לְאַתְפְּשֻׁטָא בַגְוִיָּהּ, וְקִימָא בְּסִטְרָא
חַד בַּגְוִיָּהּ.

וְכַד בַּר נֶשׁ אַתְפְּשֻׁט גּוֹפִיָּהּ, הַהוּא רוּחָא
אַתְפְּשֻׁט, וַיְהִיב בֵּיהּ חִילָא, וְכֵן פְּגוּוֹנָא
דְּגּוֹפָא אַתְרַבִּי, הָכִי רוּחָא יְהִיב חִילָא בֵּיהּ,
לְאַתְתַּקְפָּא בַר נֶשׁ בְּהִדְיָהּ. וּבְגִין כֵּן יוֹצֵר רוּחַ
אָדָם בְּקִרְבוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִי תִימָא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם מֵהוּ, בְּגִין דִּהַהוּא
רוּחָא, אֲצִטְרִיךְ חִילָא דְלַעִילָא יִתִּיר
לְאַסְתִּינְיָעָא בְּהִדְיָהּ. וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
אִיהוּ יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וַיְהִיב לֵיהּ סִיּוּעָא
בְּבַר נֶשׁ.

תָּא חֲזִי, כַּד הַהוּא רוּחָא אֲצִטְרִיךְ סִיּוּעָא,
פְּגוּוֹנָא דְאִיהוּ הַהוּא בַר נֶשׁ, וּכְגוּוֹנָא
דִּהַהוּא גּוֹפָא אַתְתַּקֵּן, הָכִי נִמְי הַהוּא רוּחָא
מִתְקַנֵּין לֵיהּ, וְאוֹסְפִין לֵיהּ רוּחָא לְאַתְתַּקְנָא.
וְדָא הוּא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ.

וְתָא חֲזִי, כִּיּוֹן דְאַתְאָבִיד יוֹסֵף מְאָבוּי, יַעֲקֹב
אָבִיד הַהוּא תּוֹסַפֵּת רוּחָא דִּהוּהּ לֵיהּ,
וְאַסְתַּלְקַת מִגְוִיָּהּ שְׁכִינְתָא. לְבַתֵּר מַה כְּתִיב,
(בראשית מה) וַתַּחֲיוּ רוּחַ יַעֲקֹב אָבִיהֶם. וְכִי עַד הַשְּׁתָא
(דף קצו ע"ב) מִיַּת הָהוּהּ. אֲלָא הַהוּא תּוֹסַפֵּת רוּחָא
אֲסְתַּלַּק מִגְוִיָּהּ שְׁכִינְתָא, וְלֹא הָוָה בַּגְוִיָּהּ. בְּגִין
דְּעֵצְבוֹנָא דִּהוּהּ בֵּיהּ גְרָמָא לֵיהּ, (וְאִי גְרָמָא לֵיהּ תָּא)
דְּלֹא הָוָה רוּחִיָּהּ בְּקִיּוּמִיָּהּ. וּבְגִין כֵּן וַתַּחֲיוּ רוּחַ
יַעֲקֹב אָבִיהֶם. וְהָכָא כְּתִיב וַיִּרָא יַעֲקֹב, דְּעַד כְּעַן
לֹא אַתְבְּשֵׁר, מִנָּא הָוָה יָדַע. אֲלָא וַיִּרָא יַעֲקֹב,
דְּחָמָא לְכֹל דְּיִירִי אַרְעָא דְאַזְלִי לְמַצְרַיִם, וּמִיִּיתָן
עַבְדֵּי הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּרָא יַעֲקֹב.

דָּבַר אַחַר וַיּוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ
- בְּקִרְבוֹ שֶׁל אָדָם מִמֶּשׁ. מִשּׁוּם
שְׂכָאֲשֵׁר נִבְרָא הָאָדָם וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ אֶת נִשְׁמַתּוֹ
וַיּוֹצֵא לְאוּרֵי שֶׁל הַעוֹלָם, אוֹתָהּ
הַרוּחַ שֶׁבְּתוֹכוֹ לֹא מוֹצֵאת גּוֹף
לְהַתְפַּשֵּׁט בְּתוֹכוֹ, וְעוֹמֶדֶת בְּצַד
אֶחָד בְּתוֹכוֹ.

וּכְשֶׁאָדָם מִתְפַּשֵּׁט גּוֹפוֹ, אוֹתָהּ
הַרוּחַ מִתְפַּשֵּׁט וְנוֹתֶנֶת בּוֹ כַח.
וְכֵן כְּמוֹ שֶׁהַגּוֹף מִתְגַּדֵּל, כֵּן
הַרוּחַ נוֹתֶנֶת בּוֹ כַח שִׁיתְחַזֵּק
הָאָדָם עִמָּה, וּמִשּׁוּם כֵּן יֵצֵר רוּחַ
אָדָם בְּקִרְבוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִם תֹּאמַר, יֵצֵר רוּחַ אָדָם מֵהוּ
זֶה? מִשּׁוּם שֶׁהַרוּחַ הַהִיא צְרִיכָה
כַח שֶׁלְמַעַלָּה יוֹתֵר לְהַסְתִּיעַ
עִמָּה, וְעַל כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הוּא יֵצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וְנוֹתֵן
לוֹ סִיּוּעַ לְאָדָם.

בְּאֵרָא, כְּשֶׁאוֹתָהּ הַרוּחַ צְרִיכָה
סִיּוּעַ - כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹתוֹ הָאָדָם
וְכְמוֹ שֶׁאוֹתוֹ הַגּוֹף נִתְקַן, כֵּן גַּם
מִתְקַנֵּים לוֹ אֶת אוֹתָהּ הַרוּחַ
וּמוֹסִיפִים לוֹ רוּחַ לְהַתְמַקֵּן, וְזֶה
הוּא יֵצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ.

וְכֹא רָאָה, כִּיּוֹן שְׂאָבִד יוֹסֵף
מְאָבוּי, יַעֲקֹב אָבִד אוֹתָהּ תּוֹסַפֵּת
הַרוּחַ שֶׁהִיָּתָה בּוֹ, וְהַסְתַּלְקָה
מִמֶּנּוּ הַשְּׁכִינָה. אַחַר כֵּן מַה
כְּתוּב? (בראשית מה) וַתַּחֲיוּ רוּחַ
יַעֲקֹב אָבִיהֶם. וְכִי עַד עַכְשָׁו הִיָּה
מֵת? אֲלָא אוֹתָהּ תּוֹסַפֵּת הַרוּחַ
הַסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׁכִינָה וְלֹא
הִיָּתָה בְּתוֹכוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַעֲצֵב
שֶׁהִיָּה בּוֹ גָרָם לוֹ, (וְאִם גְּרָמָה לוֹ לֵיתָ)
שֶׁלֹּא הִיָּתָה רוּחַ בְּקִיּוּמָהּ, וּמִשּׁוּם
כֵּן וַתַּחֲיוּ רוּחַ יַעֲקֹב אָבִיהֶם.
וְכֹאן כְּתוּב וַיִּרָא יַעֲקֹב, שְׁעַד
עַכְשָׁו לֹא הִתְבַּשֵּׁר. מִנֵּיִן הִיָּה
יּוֹדֵעַ? אֲלָא וַיִּרָא יַעֲקֹב, שֶׁרָאָה
אֶת כָּל דְּיִירֵי הָאָרֶץ שֶׁהוֹלְכִים
לְמַצְרַיִם וּמִבְּיָאִים תְּבוּאָה. זֶהוּ
שְׂכִתּוּב וַיִּרָא יַעֲקֹב.

רבי יצחק אָמר, באַ ראַה, דוּד
הַמְלִיךָ זָכָה לְהִתְחַבֵּר עִם הָאֲבוֹת,
וַיִּרְשׁ אֶת מְקוֹמוֹ בְּתוֹכָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב אֲבָן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים הֵיטָה
לְרֹאשׁ פְּנֵה.

רבי יִיסָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ
הוֹלְכִים מִקְפּוֹטְקִיָּא לְלוֹד, וְהָיָה
עִמָּהֶם יְהוּדִי אֶחָד שְׁמִחֲזִיק גּוֹד
שֶׁל יַיִן. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, אָמַר
רבי יִיסָא לְרַבִּי חֲזַקְיָה, פִּתַח פִּיךָ
וְאָמַר דְּבַר אֶחָד מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים
הַמְעֲלִים שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁאַתָּה
אוֹמֵר כָּל יוֹם לִפְנֵי הַמַּאֲוֵר
הַקְּדוֹשׁ.

פִּתַח וְאָמַר, (משלי א) דְּרָכִיָּה דְרָכִי
נַעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. דְּרָכִיָּה
דְרָכִי נַעַם - אֵלּוּ דְרָכִי הַתּוֹרָה.
שְׁמִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדְרָכִי הַתּוֹרָה,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְה עֲלָיו
אֶת נְעִימוֹת הַשְּׂכִינָה שֶׁלֹּא תּוֹזוּ
מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ
שְׁלוֹם - שְׁכָל נְתִיבוֹת הַתּוֹרָה
כֻּלָּם שְׁלוֹם. שְׁלוֹם לוֹ לְמַעְלָה,
שְׁלוֹם לוֹ לְמַטָּה. שְׁלוֹם לוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁלוֹם לוֹ בְּעוֹלָם
הַבָּא.

אָמַר הֵיחַוְדִי הַהוּא, כְּמוֹ מְטַבֵּעַ
בְּכִיס נִמְצָא בְּפִסּוּק הַזֶּה. אָמְרוּ
לוֹ, מִנֵּיין לָךְ? אָמַר לָהֶם, שְׁמַעְתִּי
מֵאֲבָא, וְלִמְדַתִּי כָּאֵן דְּבַר וְסוּב
בְּפִסּוּק הַזֶּה. פִּתַח וְאָמַר, הַפִּסּוּק
הַזֶּה הוּא בְּשֵׁנֵי גּוֹנִים וּבְשֵׁנֵי
צְדָדִים. קוֹרְאִים בוֹ דְרָכִים
וְקוֹרְאִים בוֹ נְתִיבוֹת. קוֹרְאִים בוֹ
נַעַם, וְקוֹרְאִים בוֹ שְׁלוֹם. מִי
הַדְּרָכִים וּמִי הַנְּתִיבוֹת? מִי הַנַּעַם
וּמִי הַשְּׁלוֹם?

אָלֵא דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, הֵינּוּ
שְׁפָתוֹב (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ.
שְׁתַּרִי בְּכָל מְקוֹם שְׁנִקְרָא בַּתּוֹרָה
דְרָךְ, זֶה דְרָךְ פְּתוּחָה לְכָל. בְּדְרָךְ
הַזֶּה שְׁפָתוּחָה לְכָל אָדָם, כִּף
דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם. אֵלּוּ הַדְּרָכִים
שְׁפָתוּחִים מִן הָאֲבוֹת, שְׁכַרְוּ בֵּינָם

רבי יצחק אָמר, תָּא חֲזִי, דוּד מְלָפָא זָכָה
לְאַתְחַבְרָא בְּאַבְהֶן, וְיָרִית דְּיוֹכְתִּיָּה
בְּגוֹוִיָּיהוּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, אֲבָן מְאֹסוֹ
הַבּוֹנִים הֵיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה.

רבי יִיסָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ אֲזָלִי מִקְפּוֹטְקִיָּא
לְלוֹד, וְהָיָה עִמָּהוֹן חַד יוּדָאֵי בְּמַטּוּל
דְּקַפְטִירָא דְחַמְרָא, עַד דִּהְווּ אֲזָלִי, אָמַר רַבִּי
יִיסָא לְרַבִּי חֲזַקְיָה, אֲפַתַח פּוּמְךָ וְאִמָּא חַד
מְלָה מְאִינוּן מִיָּלִי מַעֲלִיָּיתָא דְאוּרִיָּיתָא, דְאַתָּ
אָמַר בְּכָל יוֹמָא קָמִי בּוֹצִינָא קְדִישָׁא.

פִּתַח וְאָמַר, (משלי ג) דְרָכִיָּה דְרָכִי נוֹעַם וְכָל
נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם,
אֵלִין אַרְחִין דְאוּרִיָּיתָא. דְמָאֵן דְאֲזִיל בְּאַרְחִי
דְאוּרִיָּיתָא, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשַׁרִי עֲלֶיהָ
נְעִימוֹתָא דְשְׂכִינְתָּא, דִּי לָא תַעֲדִי מִנִּיָּה
לְעוֹלָמִין. וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם, דְכֻלְּהוּ נְתִיבִין
דְאוּרִיָּיתָא כְּלָהוּ שְׁלָם, שְׁלָם לִיָּה לְעִילָא,
שְׁלָם לִיָּה לְתַתָּא. שְׁלָם לִיָּה בְּעוֹלָמָא דִּין,
שְׁלָם לִיָּה בְּעוֹלָמָא דְאַתִּי.

אָמַר הַהוּא יוּדָאֵי, אִיסִירָא (אסתרא) בְּקִיסְטִירָא
בְּהַאי קָרָא אֲשַׁתְּפַח, אָמְרוּ לִיָּה, מִנֵּיין
לָךְ. אָמַר לוֹן, מֵאֲבָא שְׁמַעְנָא, וְאוּלִיפְנָא הָכָא
בְּהַאי קָרָא מְלָה (מבא). פִּתַח וְאָמַר, הַאי קָרָא
בְּתַרִין גּוֹוִינִין אִיהוּ, וּבְתַרִין סְטִרִין. קָרִי בִיָּה
דְרָכִים, וְקָרִי בִיָּה נְתִיבוֹת. קָרִי בִיָּה נַעַם, וְקָרִי
בִיָּה שְׁלוֹם. מָאֵן דְרָכִים, וּמָאֵן נְתִיבוֹת. מָאֵן
נַעַם, וּמָאֵן שְׁלוֹם.

אָלֵא דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם. הֵינּוּ דְכְּתִיב, (ישעיה
מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ, דְהָא בְּכָל אַתְר
דְאַקְרִי בְּאוּרִיָּיתָא דְרָךְ, הוּא אוּרַח פְּתִיחָא
לְכָלָא. כְּהַאי אַרְחָא, דְאִיהוּ פְּתִיחַ לְכָל בַּר
נָשׁ. כִּף דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, אִילִין אִינוּן דְרָכִים
דְאִינוּן פְּתִיחִן מֵאַבְהֶן, דְכָרָאֵן בִּימָא רַבָּא,

הגדול, ונכנסים לתוכו, ומאותם הדרכים נפתחים לכל עבר ולכל צדדי העולם.

והנעם הזה היא נעימות שיוצאת מן העולם הבא, ומן העולם הבא מאירים כל המאורות ונפרדים לכל עבר, ואותו הטוב ואותו האור של העולם הבא שיוצאים [שירשים] האבות נקרא נעם. דבר אחר - העולם הבא נקרא נעם, וכשמתעורר העולם הבא, כל השמחה וכל הטוב וכל האורות וכל החרות של העולם מתעוררים, ומשום כך נקרא נעם.

ועל זה שנינו, הרשעים של הגיהנם, בשעה שנכנסת השבת, כלם נחים, ויש להם חרות ומנוחה. בשעה שיוצאת השבת, יש לנו לעורר שמחה עליונה עלינו שנגצל מאותו הענש של הרשעים שגדונו [שחרו] מן השעה ההיא והלאה. ויש לנו להתעורר ולומר, (תהלים ז) ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. זהו הנעם העליון, שמחת [חרות] הפל, ועל פן דרכיה דרכי נעם.

וכר נתיבותיה שלום, מי זה נתיבותיה? אלו הם השבילים שיוצאים מלמעלה, ואת כלם לוקח הברית היחידה שנקרא שלום, שלום הבית, ומכניס אותם לים הגדול כשהוא בגבורתו, ואז נותן לו שלום. זהו שפתוב וכל נתיבותיה שלום. בא ראה, יוסף היה ברית שלום, והיה מלך במצרים ושליט על הארץ, ויעקב, משום שהסתלקה ממנו השכינה, לא היה יודע.

ועם כל זה, ליעקב היה שבר, כדי לקנות תבואה במצרים, וראה שהוא שבר על שבר, שירדו בניו למצרים, ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, כדי

ועאלין בגויה, ומאינון אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל סטרי עלמא.

והאי נעם, הוא נעימו דנפק מעלמא דאתי. ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין, ומתפרשן לכל עיבר. וההוא טיבו וההוא נהורא דעלמא דאתי, דינקין (ג"א דרתי) אבהן, אקרי נעם. דבר אחר, עלמא דאתי אקרי נעם, וכד אתער עלמא דאתי, כל חדו וכל טיבו וכל נהרין וכל חירו דעלמא אתער, ובגיני כך אקרי נעם.

ועל דא תגינן, חייבין דיהון בגיהנם, בשעתא דעאל שבתא, נייחין פלהו, ואית להו חירות ונייחא. בשעתא דנפיק שבתא, אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דחייביא דאתדנו (ס"א דאחריו) מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, (תהלים ז) ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה, חידו (ס"א חירו) דכלא, ועל דא דרכיה דרכי נעם.

וכר נתיבותיה שלום, מאן נתיבותיה. אלין אינון שבילין דנפקין מלעילא, וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, דאיהו אקרי שלום, שלמא דביתא. ואעיל לון לימא רבא, כד איהו בתוקפיה, וכדין יהיב ליה שלמא. הדא הוא דכתיב וכל נתיבותיה שלום (ע"ב). תא חזי, יוסף ברית שלום הוה, והוה במצרים מלכא, ושליט על ארעא. ויעקב בגין דאסתלק מגיה שכינתא, לא הוה ידע.

ועם כל דא, יעקב הוה ליה תברא, בגין למזבן עבדורא במצרים. וחקא דאיהו תבירא על תבירא, דיחתון בנוי למצרים. ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, בגין דלא תחמוין גופייכו,

שלא תראו עצמכם אלא כמו רעבים, כמו אנשים שאין להם שבע.

אמר רבי חזקיה, ודאי סוד יש כאן, שהרי בכל זמן שהוא צער בעולם, לא צריך האדם להראות את עצמו בשוק, כדי שלא יתפס בחטאיו, ועל כן אמר למה תתראו, והיא אתמר.

דבר אחר וירא יעקב כי יש שבר במצרים - תבואה ממש, שהרי על כן שלח הקדוש ברוך הוא רעב לעולם, כדי להוריד את יעקב ואת בניו לשם, ועל זה ראה את בני הארץ שהיו מביאים משם תבואה.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים. בפעם שמת יצחק, באו יעקב ועשו לחלק, ועשו יצא מחלקו של הארץ ומהכל, ויעקב שישב את הגלות יטל הכל. ועל זה ראה אותו השבר שהיה לו במצרים הוא ובניו לסבל את הגלות, ועל זה ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, מלפני הדין שלמעלה, שלא ימצא עליכם מקטרג. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. הרי פרשוהו רד"ו, כחשבון הזה היו ישראל במצרים.

ויוסף הוא השליט על הארץ וגו'. רבי ייסא פתח ואמר, (תהלים כ) ועתה ירום ראשי על איבי סביבותי ואזבחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה לה.

בא ראה, כשהקדוש ברוך הוא מתרצה מהאדם, הוא זוקף אותו על כל בני העולם ועושה אותו הראש של הכל, וכל שונאיו נכנעים תחתיו.

את דוד המלך שנאו אחיו, דחו אותו מהם - הקדוש ברוך הוא הרים אותו על כל בני העולם. בא חמיו - ברח מלפניו, הקדוש

אלא כרעבין, כגוברין דלית לון שבועא. אמר רבי חזקיה, ודאי רזא הכא. דהא בכל זמנא דצער איהו בעלמא, לא בעי בר נש, לאחזאה גרמיה בשוקא, בגין דלא יתפס בחובוי. ועל דא אמר למה תתראו, והיא אתמר.

דבר אחר וירא יעקב כי יש (דף קצח ע"א) שבר במצרים, עבור ממש. דהא קדשא בריך הוא על דא שדר בפנא בעלמא, בגין לנחתא ליעקב ובנוי לתמן, ועל דא חמא בני ארעא, דהוו מייתין מתמן עבור.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים, בשעתא דמית יצחק, אתו יעקב ועשו למפלג. ועשו נפק מחולקיה דארעא ומכלא, ויעקב דיסבול גלותא יטול כלא. ועל דא חמא ההוא תבירא דהוה ליה במצרים, הוא ובנוי למסבל גלותא. ועל דא ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. מקמי דינא דלעילא, דלא ישתפח עלייכו מקטרגא. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. הא אוקמוהו רד"ו, חושפן דא הוה ישראל במצרים:

ויוסף הוא השליט על הארץ וגו', רבי ייסא פתח ואמר, (תהלים כז) ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזבחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה ליי.

תא חזי, פד קדשא בריך הוא אתרעי ביה בבר נש, זקיף ליה על כל בני עלמא. ועביד ליה רישא דכלא, וכלהו שנאווי אתפפיין תחותוי.

דוד מלכא, שנאו ליה אחוי, דחו ליה מנייהו. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל בני עלמא. אתא חמוי, ערק מקמיה. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל מלכותיה,

ברוך הוא הרים אותו על כל מלכותו, וכלם היו כורעים וסוגדים לפניו. ואת יוסף דחו אחיו, אחר כך כלם פרעו והשתחוו לפניו, זהו שכתוב ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה.

דבר אחר ועתה ירום ראשי - מה זה ועתה? כמו ואתה. רבי יהודה אמר, הנה נתבאר, עת שהיא הדרגה העליונה. ומי היא אותה העת? זו ה"א, ונקראת עתה. ועתה - זה הוא ובית דינו. ירום ראשי - להרים אותה בכבוד ומלכות. על איבי סביבותי - אלו שאר מלכי הארץ. ואזבחה באהל - זה אהל מועד. זבחי תרועה - שישמע כל העולם. אשירה ואזמרה - מאתו צד שהיא התרועה. שהרי משם, מהצד של התרועה, באה השירה והתשבחת.

דבר אחר ועתה ירום ראשי - זו כנסת ישראל. על איבי סביבותי - זה עשו וכל השרים שלו. ואזבחה באהל - אלו ישראל. זבחי תרועה - שכתוב (שם נא) זבחי אלהים רוח נשברה, כדי להעביר את הדין מן העולם. אשירה ואזמרה - להודות ולשבח לקדוש-ברוך-הוא ללא הפסק לעולם.

דבר אחר ועתה ירום ראשי - בכל, יצר טוב על יצר רע, שכתוב על איבי סביבותי, זה היצר הרע שהוא סביב האדם, והוא שונא אותו בכל. ואזבחה באהל זבחי תרועה - זו התורה שנתנה מצד האש, ככתוב (דברים 33) מימינו אש דת למו. שהרי בשביל התורה ירום ראשו ושל האדם ונשברים כל שונאיו לפניו, ככתוב (תהלים יח) תכריע קמי תחתיו.

וכלהו הווי פרעין וסגדין קמיה. ויוסף דחו ליה אחיו, לבתר בלהו כרעו וסגידו קמיה. הדא הוא דכתיב ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה.

דבר אחר, ועתה ירום ראשי, מאי ועתה, כמו ואתה. רבי יהודה אמר, הא אתמר, עת דאיהו דרגא עלאה, ומאן איהו ההוא עת. דא ה"א, ואקרי עתה. ועתה, דא איהו ובי דיניה.

ירום ראשי, לארמא לה ביקרא ומלכותא. על אויבי סביבותי, אלין שאר מלכי ארעא. ואזבחה באהל, דא ירושלם. באהל, דא אהל מועד. זבחי תרועה, למשמע כל עלמא. אשירה ואזמרה, מההוא סטרא דתרועה היא. דהא מתמן, מההוא סטרא דתרועה, היא אתיא שירה ותושבחתא.

דבר אחר, ועתה ירום ראשי, דא כנסת ישראל. על אויבי סביבותי, דא עשו וכל אפרכין דיליה. ואזבחה באהל, אלין ישראל. זבחי תרועה, דכתיב, (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה, בגין לאעברא דינא מעלמא. אשירה ואזמרה, לאודאה ולשבחה לקודשא בריך הוא, בלא פסיקו לעולם.

דבר אחר, ועתה ירום ראשי, בלא יצר טוב על יצר רע. דכתיב, על אויבי סביבותי, דא יצר הרע, דאיהו סחרגיה דבר נש, ואיהו שנאיה בכלא. ואזבחה באהל זבחי תרועה, דא אורייתא, דאתיהיבת מסטרא דאשא, כדכתיב (דברים לג) מימינו אש דת למו. דהא בגין אורייתא, ירום רישיה דבר נש, ואתברו כל שונאיו קדמוי. כדכתיב, (תהלים יח) תכריע קמי תחתיו.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי -
לְהַפְלִיל עִם הָאֲבוֹת, שְׁהָרִי דְּוֹד
הַמְלִיךְ יֵשׁ לוֹ לְהַדְּבִיק עִם הָאֲבוֹת,
וְאִז יִתְרוּמֵם וְיַעֲלֶה לְמַעְלָה,
וְהוּא בְּקִשְׁר אֶחָד עִמָּם. עַל אִיבֵי
סְבִיבוֹתֵי - אֵלוֹ הֵם שְׂבַצַד
הַשְּׂמַאל, כֻּלָּם בְּעֲלֵי הַדִּינִים
שְׂמַתְכוּנִים לְחַבֵּל, וְאִז הַשְּׂמֵשׁ
מִתְחַבֵּר לְלִבְנָה, וְהַכֵּל הוּא אֶחָד.
בֵּא רָאָה, כְּתוּב וְיוֹסֵף הוּא
הַשְּׂלִיט עַל הָאָרֶץ. זֶה הַשְּׂמֵשׁ
שְׂשׁוּלֵט בְּלִבְנָה וּמֵאִיר לָהּ וְזֶן
אוֹתָהּ. הוּא הַמְשַׁבִּיר לְכָל עִם
הָאָרֶץ, שְׁהָרִי אוֹתוֹ נִהַר שְׂשׁוּפֵעַ
וְיוֹצֵא, מִמֶּנּוּ כֻלָּם נִזְוָנִים וּמִשָּׁם
פּוֹרְחֹת הַנְּשֻׁמוֹת לְכָל, וּמִשׁוּם
כֶּף כֻּלָּם מְשַׁתְּחוּיִם אֶל אוֹתוֹ
הַמְּקוֹם, שְׁהָרִי אֵינן לֵךְ דְּבַר
בְּעוֹלָם שְׂלֵא תְלוּי בְּמִזְל,
וּבְאֵרוּהוּ.

וְיִכָּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא
הִכְרִהוּ. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר,
(תהלים מט) לָמָּה אֵירַע בִּימֵי רַע עוֹן
עֲקָבִי יִסּוּבְנִי. בֵּא רָאָה, שְׂלֵשָׁה
הֵם שְׂפוֹחֵדִים וְלֹא יוֹדְעִים מִמָּה
הֵם פּוֹחֵדִים, וּבְאֵרוּהוּ. אֲבָל מִי
שְׂפוֹחֵד וְלֹא יוֹדֵעַ מִמָּה הוּא
פּוֹחֵד - מִשׁוּם אוֹתָם הַחֲטָאִים
שְׂלֵא יוֹדֵעַ שְׁהֵם חֲטָאִים, וְלֹא
מִשְׁגִּיחַ בָּהֶם, וְהוּא פּוֹחֵד מִימֵי
רַע.

מִי הֵם יְמֵי רַע? אֵלוֹ הֵם הַיָּמִים
שְׁהֵם מְזַדְּמָנִים בְּאוֹתוֹ רַע, וּמִי
הֵם? זֶה [הוא] יִצְרַר הַרַע, שְׁהוּא
נִקְרָא רַע, וְיֵשׁ לוֹ יָמִים יְדוּעִים
שְׂנַתְנַת לוֹ רְשׁוֹת בְּעוֹלָם לְהַסְטִין
לְכָל אוֹתָם שְׂמִטְמָאִים אֶת
דְּרִכְיָהֶם. שְׂמִי שְׂבָא לְהַטְמָא -
מִטְמָאִים אוֹתוֹ, וְאֵלֶּה הֵם
שְׂנַקְרָאִים יְמֵי רַע, וְאֵלוֹ מְמָנִים
עַל אוֹתָם חֲטָאִים שְׂדֻשִׁים אוֹתָם
בְּנֵי אָדָם בְּעַקְבֵיהֶם.

בֵּא רָאָה, כֻּלָּ אוֹתָם שְׂמִטְמָאִים
אֶת דְּרִכְיָהֶם, כְּפִמָּה קְבוּצוֹת שְׂל

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, לְאַתְּכַלְלָא
בְּאַבְהֵן, דְּהָא דְּוֹד מְלַפָּא, אֵית לִיה
לְאַתְדַּבְּקָא בְּאַבְהֵן, וּכְדִין יִתְרוּמֵם וְסָלִיק
לְעִילָא, וְאִיהוּ בְּחַד קְשׁוּרָא בְּהוּ. עַל אוֹיְבֵי
סְבִיבוֹתֵי, אֵלִין אֵינּוֹן דְּבַסְטֵר שְׂמַאֲלָא, כְּלָהוּ
מֵאִרֵי דִינִין, דְּמִתְכוּנִין לְחַבְלָא. וּכְדִין שְׂמִשָּׂא
אֶתְחַבֵּר בְּסִיחְרָא, וְהוּי כְּלָא חַד.

הָא חֲזִי, כְּתִיב, וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׂלִיט עַל
הָאָרֶץ, דָּא שְׂמִשָּׂא דְשְׂלִיט בְּסִיחְרָא,
וְנִהִיר לָהּ וְזֶן לָהּ. הוּא הַמְשַׁבִּיר לְכָל עִם
הָאָרֶץ, דְּהָא הֵהוּא נִהַר דְּנִגִיד וְנַפִּיק, מְנִיָּה
אֶתְזַנּוּ כְּלָהוּ, וּמִתְמַן פְּרַחִין נְשַׁמְתִּין לְכָלֵּא.
וּבְגִין דָּא, כְּלָהוּ סְגִדִין לְגַבִּיָּה דְּהֵהוּא אֶתְר,
דְּהָא לִית לֵךְ מְלָה בְּעַלְמָא, דְּלָא תְלִי בְּמִזְלָא
וְאוּקְמוּהָ:

וְיִכָּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכְרִיהוּ. רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים מט) לָמָּה אֵירָא
בִּימֵי רַע עוֹן עֲקָבִי יִסּוּבְנִי. תָּא חֲזִי, תְּלַת אֵינּוֹן
דְּדַחֲלִין וְלֹא יְדַעִין מִמָּה דְּחֲלִין, וְאוּקְמוּהָ.
אֲבָל אֵית מָאן דְּדַחֲלִיל, וְלֹא יְדַע מִמָּה אִיהוּ
דְּחֲלִיל, בְּגִין אֵינּוֹן חֲטָאִי. דְּלָא יְדַע דְּאֵינּוֹן
חֲטָאִין, וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּהוּ, וְאִיהוּ דְּחֲלִיל מִימֵי
רַע.

מָאן אֵינּוֹן יְמֵי רַע, אֵלִין אֵינּוֹן יוֹמִין דְּאֵינּוֹן
אֶזְדַּמְנָן בְּהֵהוּא (דף קצב ע"ב) רַע. וּמָאן
אֵינּוֹן, (ד"א איהו) דָּא יִצְרַר הַרַע, דְּאִיהוּ אֶקְרִי רַע.
וְאֵית לִיה יוֹמִין יְדִיעֵן, דְּאִתְיָהִיב לִיה רְשׁוֹ
בְּעַלְמָא, לְאַסְטָאָה לְכָל אֵינּוֹן דְּמִסְאָבִי
אַרְחִייהוּ. דְּמָאן דְּאִתִּי לְאַסְתָּאבָא, מִסְאָבִי
לִיה. וְאֵלִין אֵינּוֹן אֶקְרוּן יְמֵי רַע, וְאֵלִין מְמָנִין
עַל אֵינּוֹן חוּבְבִין דְּדֻשִׁין בְּהוּ בְּנֵי נְשָׂא
בְּעַקְבֵיהוּ.

תָּא חֲזִי, כֻּלָּ אֵינּוֹן דְּמִסְאָבִי אֶרְחִייהוּ, כְּפִמָּה

מזיקים מזדמנים אצלם
ומטמאים אותם. בדרך שאדם
רוצה ללכת - באותה הדרך
מנהיגים אותו ממש. באדם
להטהר - כמה הם שמסיעים לו.
חרי שנינו, שכשאדם קם בבקר,
צריך לרחץ ידיו מתוך נטלה של
מים, שהוא כלי לטל ממנו מים,
מתוך מי שרחץ ידו בראשונה,
כמו שבארוהו. ובא ראה,
בשביל הנטלה הזו בארנו את
הדבר.

ועוד, שצריך אדם לטל יד זמין
בשמאל, כדי להשליט זמין על
שמאל, וירחץ הימין מן
השמאל, ומשום זה היא נטילה.
ועל פן מי שנטל ידו, יטל זמין
בשמאל, להשליט הימין על
השמאל, כדי שלא יתן מקום
ליצר הרע לשלט כלל, והנה
בארנו.

בא ראה, בשעה שדין הרע
שולט, לא משיב ידו מלהרע,
ובשעה שהימין שולט על
העמים עובדי כוכבים ומזלות
לשבר אותם, חס הקדוש ברוך
הוא עליהם ולא מכלה אותם.
ומשום כך, כל מי שהוא חוטא,
באותם החטאים שדש בהם
ברגליו, לא ידע עליהם, ופוחד
תמיד. דוד המלך היה תמיד
נשמר מהחטאים הללו, וכשהיה
יוצא לקרב, היה מפשפש בהם,
ועל פן לא פחד להלחם עמם
בקרב.

ובא ראה, ארבעה מלכים היו,
מה שבקש זה לא בקש זה. דוד
אמר (תהלים יח) ארדוף אויבי
ואשיגם ולא אשוב עד פלותם.
מה הטעם? משום שהיה נשמר
מן החטאים הללו, ולא נתן
מקום לשונאיו לשלט, ועל פן
רצה לרדף אחריהם תמיד, והם
לא ירדפו אחריו לתבע את

חבילי טהירין אזדמנן לגבייהו, ומסאבי
להו. בארחה דבעי בר נש למיהו, בההוא
ארחה מדברין ליה ממש. אתי בר נש
לאתדכאה, כמה אינון דמסייעין ליה.

הא תנינו, דכד בר נש קם בצפרא, בעי
לאסחאה ידוי, מגו נטלא דמיא, דאיהו
מאנא ליטול מניה מיא. מגו מאן דאסחי
ידוי בקדמיתא, כמה דאוקמוה. ותא חזי,
בגין נטלא דא, אוקימנא מלה.

ותו, דבעיא ליה לבר נש, לנטלא ידא ימינא
בשמאלא. בגין לשלטאה ימינא על
שמאלא, ויתסחי ימינא מן שמאלא, ובגין
כך איהו נטילא. ועל דא, מאן דנטיל ידוי,
יטול ימינא בשמאלא, לשלטאה ימינא על
שמאלא. בגין דלא יהיב דוכתא ליצר הרע
לשלטאה כלל, והא אוקימנא.

תא חזי, בשעתא דדינא בישא שלטא, לא
אתיב ידיה מלאבאשא. ובשעתא
דימינא שלטא על עמין עובדי עבודת
כוכבים ומזלות לתברא לון, חייס קדשא
ברוך הוא עלייהו, ולא שצי לון.

ובגין כך, כל מאן דאיהו חטי, באינון
חטאין דדש בהו ברגלוי, לא ידע בהו,
ודחיל תדירא. דוד מלכא הוה אסתמר תדיר
מחובין אליו, וכד הוה נפיק לקרבא, הוה
מפשפש לון. ועל דא לא דחיל לאגתא
עמהון קרבא.

ותא חזי, ארבע מלכין הוו, מאן דשאל דא
לא שאיל דא. דוד אמר, (תהלים יח) ארדוף
אויבי ואשיגם ולא אשוב עד פלותם. מאי
טעמא, בגין דהוה אסתמר מאלין חובין,
ולא יהיב דוכתא לשנאוי לשלטאה. ועל דא
בעי למרדף אבתרייהו תדיר, ולא ירדפון

אינון אבתריה למתבע חובוי, ויפול בידייהו.
 אסא הוה דחיל יתיר, אף על גב דהוה
 מפשפש בחטאוי, ולא כדוד מלכא.
 איהו בעי למרדף אבתרייהו, ולא גיח לון,
 ויקטול לון קדשא בריף הוא, וכף הוה.
 דכתיב, (דברי הימים ב יד) וירדפם אסא והעם אשר
 עמו וגו', וכתיב ויגוף יי את הפוששים לפני
 אסא ולפני יהודה וינוסו הפוששים. (וכו) דוד
 מה כתיב ביה, (שמואל א ל) ויבם דוד מהנשף ועד
 הערב למחרתם. אבל אסא איהו רדיף
 וקדשא בריף הוא מחי.

והושפט מלך יהודה, אוף הכי נמי הוה
 שאיל. ואמר, לא יכילנא למרדף
 ולא לקטלא. אלא אנא אזמר, ואת קטיל
 לון. בגין דלא הוה מפשפש כל כף פאסא.
 וקדשא בריף הוא עבד ליה הכי. דכתיב, (דברי
 הימים ב כ) ובעת החלו ברנה ותהלה נתן יי
 מארבים על בני עמון מואב והר שעיר
 הבאים ליהודה וינגפו.

חזקיה מלך יהודה, אוף הכי נמי אמר. אנא
 לא יכילנא, לא לזמרא, ולא למרדף,
 ולא לאגחא קרבא. בגין דדחיל מאלין חובין
 דקאמרן. מה כתיב, (מלכים ב יט) ויהי בלילה
 ההוא ויצא מלאך יי ויף במחנה אשור מאה
 ושמונים וחמשה אלף וישפימו בבקר והנה
 כלם פגרים מתים. וחזקיה הוה יתיב בביתיה
 ושכיב בערסיה, וקדשא בריף הוא קטיל לון.
 ומה צדיקים אלין הו דחלין מאלין חובין,
 שאר בני עלמא על אחת פמה וכמה.
 בגין כף אית ליה לבר נש לאסתמרא מאלין
 חובין, ולפשפשא בהון פדקאמרן. בגין דלא
 ישלטון עלוי אינון ימי רע, דלא מרחמי
 עליה.

חטאיו ויפל בידיהם.
 אסא הוה מפחד יותר. אף על גב
 שהיה מפשפש בחטאיו, ולא
 כמו דוד המלך, הוא רצה לרדף
 אחריהם, ולא להלחם בהם,
 ויחרג אותם הקדוש ברוך הוא,
 וכף הוה, שכתוב (דברי הימים ב יד)
 וירדפם אסא והעם אשר עמו
 וגו', וכתוב ויגוף יי את הפוששים
 לפני אסא ולפני יהודה וינוסו
 הפוששים. [וכן] מה כתוב בדוד?
 (שמואל א ל) ויבם דוד מהנשף ועד
 הערב למחרתם. אבל אסא, הוא
 רודף והקדוש ברוך הוא מכה.

גם יהושפט מלך יהודה כף הוה
 מבקש ואומר, איני יכול לרדף
 ולא להרג, אלא אני אזמר, ואתה
 תהרג אותם, משום שלא היה כל
 כף מפשפש כמו אסא, וכף עשה
 לו הקדוש ברוך הוא, שכתוב
 (דברי הימים ב כ) ובעת החלו ברנה
 ותהלה נתן ה' מארבים על בני
 עמון מואב והר שעיר הבאים
 ליהודה וינגפו.

חזקיה מלך יהודה אף כף גם
 אמר, איני יכול לא לזמר ולא
 לרדף ולא להלחם בקרב, משום
 שפחד מהחטאים הללו
 שאמרנו. מה כתוב? (מלכים ב יט)
 ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה'
 ויף במחנה אשור מאה ושמונים
 וחמשה אלף וישפימו בבקר
 והנה כלם פגרים מתים. וחזקיה
 היה יושב בביתו, ושוכב
 במטתו, והקדוש ברוך הוא הרג
 אותם.

ומה הצדיקים הללו היו פוחדים
 מן החטאים הללו - שאר בני
 העולם על אחת פמה וכמה.
 משום כף יש לאדם להשמר
 מהחטאים הללו ולפשפש בהם
 כמו שאמרנו, כדי שלא ישלטו
 עליו אותם ימי רע, שלא
 מרחמים עליו.

בא ראה, ויכר יוסף את אחיו. בשעה שנפלו בידו, הוא רחם עליהם, משום שהוא שלם, והם לא הפריחו. שאותם שמעון ולוי באו מצד הדין הקשה, ועל פן לא רחמו עליו, שהרי כל אותם בעלי הדין הקשה לא מרחמים על בני אדם בשעה שנופלים בידיהם.

ומשום כך אמר דוד (תהלים מט) למה אירא. לא כתוב יראתי, אלא אירא, [אלא] שיש [שאין] לי לפחד מאותם ימי רע, כפי שאמרנו. עון עקבי יסבני, מי הם עקבי? אלו הם בסוד האמונה, שכתוב (בראשית כה) וידו אחזת בעקב עשו. זה הוא העקב, והם העקבים שמסתכלים בהם תמיד, באותו החטא שאדם דש בו תמיד בעקבו.

בא ראה מה פתוב? (ישעיה ה) הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא - שדש בו בעקב ולא חושש עליו, ואחר כך מתחזק ונעשה [בחבלי השוא] פעבות העגלה, ומתחזק אותו החטא, ומסטה אותו פעולם הנה ובעולם הבא. אשריהם הצדיקים שיודעים להשמר מחטאיהם, והם תמיד מפשפשים במעשיהם כדי שלא ימצא עליהם מקטרג פעולם הנה, ולא ישטינו עליהם לעולם הבא, שהרי התורה מתקנת להם דרכים ושבילים ללכת בהם, שכתוב (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (שם כד) בנפל אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך. בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את האדם שיזכה לכבודו ולשמש לפניו תמיד ולהשתדל בתורה

תא חזי, ויכר יוסף את אחיו. בשעתא דנפלו בידיה, איהו רחים עלייהו, בגין דאיהו שלים. והם לא הפירוהו, דאינון שמעון ולוי, אתו מסטרא דדינא קשיא, ועל דא לא רחמו עליה. דהא כל אינון מאריהון דדינא קשיא, לא מרחמי עלייהו דבני נשא בשעתא דנפלי בידייהו.

ובגין כך אמר דוד, (תהלים מט) למה אירא. יראתי לא פתיב, אלא אירא, (אלא) דאית (ג"א דלית) לי למדחל (דף קצט ע"א) מאינון ימי רע, פדקאמרן. עון עקבי יסבני, מאן עקבי. אלין אינון ברזא דמהימנותא. דכתיב, (בראשית כה) וידו אחזת בעקב עשו, דא הוא עקיבא. ואינון עקיבין דמסתכלין בהו תדיר ביהווא חובא דדש ביה בר נש תדיר בעקבו.

תא חזי, מה כתיב, (ישעיה ה) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא, דדש ביה בעקבא ולא חייש עליה. ולכתר אתתקף ואתעביד (בחבלי השוא) פעבות העגלה, ואתתקף ההוא חטאה. ואסטי ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

זכאין אינון צדיקניא, דידעין לאסתמרא מחוביהון, ואינון מפשפשין תדיר בעובדייהו. בגין דלא ישתפח עלייהו מקטרגא בהאי עלמא, ולא יסטון עלייהו לעלמא דאתי. דהא אורייתא מתקנא להו ארחין ושבילין למיהו בהו, דכתיב, (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום:

ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כד) בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך. תא חזי, קדשא בריך הוא עבד ליה לבר נש, דיוזבי ליקרא דיליה, ולשמשא

ימים ולילות, משום שהקדוש ברוך הוא מתרצה בה בתורה תמיד.

וכיון שהקדוש ברוך הוא ברא את האדם, נתן לפניו תורה, ולמד אותו בה לדעת את דרכיה. מנין לנו? שכתוב (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ואחר כך, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. כיון שהסתכל בה ולא שמר אותה, עבר על מצות רבוננו ונתפס בחטאו.

וכך אותם שעברו על דבר אחד של התורה נתפסו בה. שלמה המלך שהתחכם על כל בני העולם, עבר על דבר אחד של התורה, וגרם לו להעביר ממנו את מלכותו ופלג את המלכות ממנו. מי שעובר על התורה על אחת כמה וכמה.

ויוסף שהיה יודע תורה, ואחיו נפלו בידו, למה גלגל עליהם כל הגלגול הזה, והרי הוא ידע את התורה שלמד אותו אביו? אלא חס ושלום שיוסף גלגל עליהם גלגולים לנקם מהם, אלא כל זה לא עשה אלא להביא את אחיו בנימין אצלו, שתשוקתו היתה אליו, והוא לא השאיר את אחיו לפל, שהרי כתוב ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל זה כדי שלא יפלו.

רבי יהודה אמר, כשברא הקדוש ברוך הוא את הלכנה, הנה תמיד מסתכל בה, פכתוב (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה. השגחתו בה תמיד. וכתוב אז ראה, שהרי השמש בה השגחתו בה מאירה. ויספרה, מה זה ויספרה? כמו שנאמר (איוב כח) מקום ספיר אבניה.

קמיה תדירא, ולאשתדלא באורייתא ומא וילי. בגין דקדשא בריך הוא אתרעי בה באורייתא תדיר.

וכיון דברא קדשא בריך הוא לאדם, יתב קמיה אורייתא, ואוליף ליה בה למנדע ארחהא. מנלן, דכתיב, (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ולבתר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. כיון דאסתכל בה ולא נטיר לה, עבר על פקודא דמאריה ואתפס בחוביה.

וכך אינון דעברו על מלה חדא באורייתא, אתפסו בה. שלמה מלכא דאתחכם על כל בני עלמא, עבר על מלה חדא באורייתא, וגרים ליה לאתעברא מלכותיה מניה, ולא תפלגא מלכותא מן בנוי. מאן דאעבר על אורייתא על אחת כמה וכמה.

ויוסף דהוה ידע אורייתא, ואחוי נפלו בידיה, אמאי גלגל עלייהו כל גלגולא דא. והא איהו ידע אורייתא דאוליף ליה אבוי. אלא, חס ושלום דיוסף גלגל עלייהו גלגולין לנקמא מנייהו. אלא כל דא לא עבד, אלא לאייתאה לאחיה בנימין לגביה, דתאובתיה הוה לגביה. ואיהו לא שבק לאחוי למנפל, דהא כתיב, ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל דא בגין דלא ינפלוין.

רבי יהודה אמר, כד ברא קדשא בריך הוא לסיהרא, הוה אסתכל בה תדיר, כדכתיב, (דברים יא) תמיד עיני יי אלהיך בה, אשגחותא דיליה בה תדיר, וכתיב אז ראה, דהא שמשא באשגחותא דיליה בה, אתנהיר. ויספרה, מאי ויספרה, כמה דאת אמר, (איוב כח) מקום ספיר אבניה.

הבינה, שהיא יושבת בתקון בשנים עשר תחומים מחלקת לשבעים שרים, התקין אותה בשבעה עמודים עליונים להאור ולשבת על שלמות. וגם חקרה, להשיג עליה תמיד, פעם אחר פעם, שאין פוסק לעולמים.

ואחר כך הזהיר את האדם ואמר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה, שהרי היא מתעשרת על התחתונים לירא ולדעת את הקדוש ברוף הוא בגללה. וסור מרע בינה, ברור מהפסלת שלא לקרב עמו, ואז השגחת [המאורות] הבינה לדעת ולהסתכל בכבוד המלך העליון.

רבי יוסי קם לילה אחד להשתדל בתורה, והיה שם עמו יהודי אחד שפגש בו באותו הבית. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי י) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. לא יועילו אוצרות רשע - אלו הם שלא משתדלים בתורה, והולכים אחר דברי העולם ולכנס אוצרות רשע. מה פתוב? (קהלת ה) ואבד העשר ההוא בענין רע, משום שהם אוצרות רשע.

וצדקה תציל ממות - אלו שמשתדלים בתורה ויודעים דרכיה להשתדל בה, שהרי התורה נקראת עץ חיים, ונקראת צדקה, שפתוב (דברים ו) וצדקה תהיה לנו.

דבר אחר וצדקה תציל ממות - זו צדקה ממש, והיא בשני גונים ובשני צדדים. קורא לו תורה וקורא לו צדקה, והכל אחד.

אמר אותו היהודי, וקורא לו שלום. אמר רבי יוסי, כך זה ודאי שנקראת שלום. קם אותו היהודי והשתתף עמו. פתח אותו היהודי

הבינה, דאיהי יתבא בתקונא, בתריסר תחומין, מתפלגא בשבעין קסירין. אתקין לה בשבעה סמכין עלאין, לאתנהרא וליתבא על שלימו. וגם חקרה, לאשגחא עלה תדיר, זמנא בתר זמנא, דלא פסיק לעלמין.

ולבתר אזהר ליה לבר נש, ואמר ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה. דהאי מתעטררא על תתאי, לדחלא ולמנדע ליה לקודשא בריה הוא בגינה. וסור מרע בינה, ברירו מפסלותא, דלא למקרב בהדיה. וכדין אשגחוטא (ג"א אשגחוטא) דבינה, למנדע ולאסתפלא ביקרא דמלכא עלאה.

רבי יוסי קם בליליא חד לאשתדלא באורייתא, והוה תמן עמיה חד יודאי, דאערע ביה בההוא ביתא. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי י) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. לא יועילו אוצרות רשע, אלין אינון דלא משתדלי באורייתא, ואזלי בתר מלי דעלמא, ולמכנש אוצרין דחיובא. מה כתיב, ואבד העשר ההוא בענין רע. בגין דאינון אוצרות רשע.

וצדקה תציל ממות, אלין דמשתדלי באורייתא, וידעין אורחא לאשתדלא בה. דהא אורייתא עץ חיים אקרי, ואתקריאת צדקה. דכתיב, וצדקה תהיה לנו.

דבר אחר, וצדקה תציל ממות, דא צדקה ממש, ובתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין. קרי ביה אורייתא, (ד קצט ע"ב) וקרי ביה צדקה, וכלא חד.

אמר ההוא יודאי, וקרי ביה שלום. אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי

וְאָמַר, (משלי כח) עֲבַד אֲדַמְתּוּ יִשְׁבַּע לָחֶם וּמְרִדְף רִיקִים יִשְׁבַּע רִישׁ. הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה, וְכִי שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא חָכֵם מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, אֵיךְ אָמַר שִׁיתְּאָמֵץ אָדָם לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה וְלִהְיוֹת אֲחֵרֶיהָ וְיַעֲזֹב חַיֵּי עוֹלָם?

אֲלֵיךְ סוּד הוּא. פֶּתַח וְאָמַר, (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֲבֹדָה וּלְשִׁמְרָה, וּבְאָרוּהוּ שֶׁהוּא בְּסוּד הַקְּרִבְנוּת. בֵּא רְאֵה, לְעֲבֹדָה - זֶה הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. וְלְשִׁמְרָה - זֶה הַמֶּלֶךְ הַתַּחְתּוֹן. הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. לְעֲבֹדָה - [לְדַבֵּר] בְּסוּד שֶׁל זְכוּר. וְלְשִׁמְרָה - בְּסוּד שֶׁל שְׂמוּרָה.

וּמִשּׁוּם כִּף עֲבַד אֲדַמְתּוּ זֶה גֵן עֵדֶן, שֶׁצָּרִיף לַעֲשׂוֹת וְלַעֲבֹד וְלִמְשֹׁף לָהּ בְּרֻכּוֹת מִלְּמַעְלָה, וְכִשְׁמִתְבָּרְכַת וְנִמְשָׁכוֹת לָהּ בְּרֻכּוֹת מִלְּמַעְלָה, גַּם הוּא מִתְבָּרֵךְ עִמָּה. בֵּא רְאֵה שֶׁהַפֶּהן שֶׁמְבַרֵךְ מִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו) וְאֲנִי אֲבָרְכֶם. וּמִשּׁוּם כִּף עֲבַד אֲדַמְתּוּ יִשְׁבַּע לָחֶם - זֶהוּ הַמְּזוֹן שֶׁלְּמַעְלָה. וּמְרִדְף רִיקִים - מִי שִׁיתְּדַבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר שֶׁהוּא מְרִדְף רִיקִים - יִשְׁבַּע רִישׁ וְדַאי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִיף שְׂזָכִיתָ לְדַבֵּר הַזֶּה.

עוֹד פֶּתַח וְאָמַר פְּסוּק אַחֲרָיו, (משלי כח) אִישׁ אֲמוֹנוֹת רַב בְּרֻכּוֹת. זֶהוּ אָדָם שֶׁבּוֹ אֲמוֹנַת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּף הוּא, כְּמוֹ רַבִּי יִיסָא הַזְּקֵן, שֶׁאָף עַל גַּב שְׁהִיָּה לוֹ מֵאֵכֶל שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֵאמֹר, לֹא הִיָּה מִתְקִין אוֹתוֹ עַד שֶׁהִיָּה מִבְּקֵשׁ מְזוֹנוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשָׁה. אַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וּבִקְשׁ מְזוֹנוֹ מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ, אִזּוֹ הִיָּה מִתְקִין, וְהִיָּה תְּמִיד אוֹמֵר: לֹא נִתְקִין עַד שִׁנְתָנוּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

דְּאֲקָרִי שְׁלוֹם. קָם הַהוּא יוֹדְאִי, וְאֲשַׁתְּפַף בְּהַדְיָה, פֶּתַח הַהוּא יוֹדְאִי וְאָמַר, (משלי כח) עוֹבֵד אֲדַמְתּוּ יִשְׁבַּע לָחֶם וּמְרִדְף רִיקִים יִשְׁבַּע רִישׁ. הַיּוֹ קָרָא קָשִׁיָּא, וְכִי שְׁלֵמָה מִלְּפָא דְאִיהוּ חַפִּים מִכָּל בְּנֵי עֲלָמָא, הִיךְ אָמַר דִּישְׁתַּדַּל בַּר נִשׁ לְמִפְּלַח אַרְעָא וְלֹא שְׁתַּדַּלָּא אַבְתְּרִיָּה, וְיִשְׁבּוּק חַיֵּי עֲלָמָא.

אֲלֵיךְ רְזָא אִיהוּ. פֶּתַח וְאָמַר, (בראשית ב) וַיִּקַּח יי אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֲבֹדָה וּלְשִׁמְרָה, וְאוֹקְמוּהָ בְּרִזָּא דְקִרְבָּנִין אִיהוּ. תָּא חֲזִי, לְעֲבֹדָה, דָּא מִלְּפָא עֲלָאָה. וְלְשִׁמְרָה, דָּא מִלְּפָא תַתָּאָה. עֲלָמָא עֲלָאָה, וְעֲלָמָא תַתָּאָה. לְעֲבֹדָה (לְדַבֵּר) בְּרִזָּא דְזְכוּר, וְלְשִׁמְרָה בְּרִזָּא דְשְׂמוּרָה.

וּבְגִין כִּף, עוֹבֵד אֲדַמְתּוּ, דָּא גֵן עֵדֶן. דְּאֲצִטְרִיף לְמַעְבַּד וְלְמִפְּלַח, וְלֹא מִשְׁכָּא לָהּ בְּרֻכָּאן מִלְּעִילָא. וְכַד אַתְּבָרְכָא וְאַתְּמִשְׁכָּא לָהּ בְּרֻכָּאן מִלְּעִילָא, אִיהוּ נְמִי אַתְּבָרֵךְ בְּהַדְיָה. תָּא חֲזִי, דְכִתְהֵא דְמִבְּרִין, מִתְבָּרֵךְ. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (במדבר ו) וְאֲנִי אֲבָרְכֶם. וּבְגִין כִּף, עוֹבֵד אֲדַמְתּוּ יִשְׁבַּע לָחֶם, דָּא הוּא מְזוֹנָא דְלְעִילָא. וּמְרִדְף רִיקִים, מָאן דִּישְׁתַּדַּבֵּק בְּסִטְרָא אַחְרָא, דְאִיהוּ מְרִדְף רִיקִים. יִשְׁבַּע רִישׁ וְדַאי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זַכָּאָה אַנְתָּה, דְזָכִיתָ לְהֵאִי מְלָה.

הוּ פֶּתַח וְאָמַר קָרָא אַבְתְּרִיָּה, (משלי כח) אִישׁ אֲמוֹנוֹת רַב בְּרֻכּוֹת, דָּא הוּא בַר נִשׁ דְּמַהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בֵּיה, כְּגוֹן רַבִּי יִיסָא סְבָא. דְאָף עַל גַּב דְהוּה לִיָּה מִיכְלָא דְהוּא יוֹמָא לְמִיכָל, לֹא הוּה מִתְקִין לִיָּה עַד דְשָׂאִיל מְזוֹנִיָּה קָמִי מִלְּפָא קְדִישָׁא. לְבַתֵּר דְצִלִּי צְלוּתִיָּה וְשָׂאִיל מְזוֹנִיָּה קָמִי מִלְּפָא, כְּדִין הוּה מִתְקִין. וְהוּה אָמַר תְּדִיר, לֹא נִתְקִין, עַד דִּישְׁתַּנּוּן מִבֵּי מִלְּפָא.

ואין להעשיר לא ינקה, בגין דלא בעא
לאשתדלא באורייתא, דאיהי חזין
דעלמא דין, וחיין דעלמא דאתי. השתא
דאיהי שעתא לאשתדלא באורייתא, נשתדל.
פתח ההוא גברא ברזא דחלמא ואמר,
ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם
להם וגו'. ויזכור יוסף את החלומות, וכי
יוסף אמאי (נ"א אמר א') אדכר לון אינון חלומות
דחלם להו. ומה סגיא ליה אלו לא אדכר
להו, דהא יוסף חפים הוה, וכתיב, כל ערום
יעשה בדעת וכסיל יפרש אולת.

פתח אותו האיש בסוד החלום
ואמר, ויזכר יוסף את החלומות
אשר חלם להם וגו'. ויזכור יוסף
את החלומות, וכי למה יוסף ואמר
אזכר להם אותם החלומות
שחלם להם, ומה הועיל לו אלו
לא הזכיר להם, שהרי יוסף היה
חכם, וכתוב כל ערום יעשה
בדעת וכסיל יפרש אולת?

אבר, פיון דחמא דאינון אתו, וסגדי ליה
אפין על ארעא. כדין אדכר ממה
דחלם להו, כד הוה עמהון. דכתיב, והנה
קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה
אלמותיכם ותשתחוין לאלמתי. אמר יוסף
בשעתא דחמא דכרעין אחוי קמיה. דכתיב,
ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה,
כדין ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם.
דהא חמא דהו מתקיימי.

תו, ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם,
אדכר לון. בגין דלית נשיו קמי קדשא
ברין הוא, דהא חלמא דאיהו טבא, בעי בר
נש לאדכרא ליה דלא יתנשי, וכדין אתקיים.
דהא כמה דאתנשי קמיה דבר נש, הכי
אתנשי עליה.

אבר, פיון דחמא דאינון אתו, וסגדי ליה
אפין על ארעא. כדין אדכר ממה
דחלם להו, כד הוה עמהון. דכתיב, והנה
קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה
אלמותיכם ותשתחוין לאלמתי. אמר יוסף
בשעתא דחמא דכרעין אחוי קמיה. דכתיב,
ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה,
כדין ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם.
דהא חמא דהו מתקיימי.

תו, ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם,
אדכר לון. בגין דלית נשיו קמי קדשא
ברין הוא, דהא חלמא דאיהו טבא, בעי בר
נש לאדכרא ליה דלא יתנשי, וכדין אתקיים.
דהא כמה דאתנשי קמיה דבר נש, הכי
אתנשי עליה.

הא חזי, חלמא דלא אתפשר, פאגרתא דלא
מתקריא, ותא חזי, בגין דלא אדכר,
כמאן דלא ידע ליה. ועל דא, מאן דאתנשי
מניה חלמא ולא ידע ליה, לא קיימא עליה
לאתקיימא. ובגין דא יוסף הוה דכיר
חלמיה, בגין לאתקיימא. בגין דלא יתנשי
חלמא מניה לעלם, והוה מחפה ליה תדיר.

אתם. הוא זכר את החלום, אבל לא אמר להם דבר, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) כי בא החלום ברב ענין וקול פסיל ברב דברים. כי בא החלום ברב ענין, הנה פרושה שפמה הם העוזרים בחלום, וממנים דרגות על דרגות, עד שהחלומות מהם כלם אמת, ומהם שיש בהם אמת וכוזב. אבל לאותם צדיקי האמת, אין מתגלים להם דברים כוזבים כלום, אלא כלם אמת.

בא ראה דניאל מה כתוב בו, (דניאל א) אז לדניאל בחזיון הלילה סוד גלה, וכתוב (שם ז) דניאל ראה חלום בהיותו ישן על משכבו, אז כתב את החלום. ואם יש בו דברים כוזבים, למה נכתב בין הפתובים? אלא אותם צדיקי אמת, בשעה שגשמותיהם עולות, לא מתחברים בהם אלא דברים קדושים, שמודיעים לו דברי אמת, דברים קיימים, שלא משקרים לעולמים.

ואם תאמר, הנה שנינו שדוד המלך לא ראה חלום טוב, הנה נשמע שהיה רואה דוד דברים שלא אמת? אלא ודאי, כל ימיו היה משתדל לשפף דמים ונלחם קרבות, וכל חלומות לא היו אלא חלומות רעים, חרפן ושקמה ודם ושפיכות דמים, ולא חלום של שלום.

ואם תאמר, לאדם טוב מראים חלום רע? כך זה ודאי. כל אותם רעות שעתידים להשיג - על אותם שעוברים על דברי תורה, ואותם ענשים שעתידים להענש בעולם ההוא כלם רואה, כדי שכל שעה תהיה יראת אדונו עליה. והנה העירו שכתוב (קהלת א) והאלהים

ויאמר אליהם מרגלים אתם, איהו דכיר חלמא. אבל מלה לא אמר לון, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) כי בא החלום ברוב ענין וקול פסיל ברוב דברים. כי בא החלום ברוב ענין, הא אוקמוה. דכמה אינון סמיכין בחלמא, וממון דרגין על דרגין. עד דחלמין מנהון קשוט פלהו, ומנהון דאית בהון קשוט וכדיבו. אבל לאינון זפאי קשוט, לא אתגלי לון מלין פדיבן פלום, אלא כלהו קשוט.

הא חזי, דניאל מה כתיב ביה, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזון די ליליא (דף ר ע"א) רזא גלי. וכתוב, (דניאל ז) דניאל חלם חזה וחזוי ראשה על משכביה באדין חלמא כתב. ואי אית ביה מלין פדיבן, אמאי איכתיב בין פתובים. אלא אינון זפאי קשוט, בשעתא דנשמתהון סלקין. לא מתחברן בהו, אלא מלין קדישין. דאודעין לון מלי דקשוט, מלין קיימן דלא משקרן לעלמין.

ואי תימא, הא תנן דדוד מלפא לא חמא חלמא טבא. הא אשתמע דהוה חמי דוד מלין דלא קשוט. אלא ודאי, כל יומי הוה משתדל לאושדא דמין, ואגח קרבין, וכל חלמוי לא הוו אלא חלמין בישין. חורבא ושוממותא ודמא ואושידו דדמין, ולא חלמא דשלם.

ואי תימא, לבר נש טב אחזיאו ליה חלמא בישא, הכי הוא ודאי. כל אינון בישין דזמינין לאתדבקא על אינון דעברי על פתגמי דאורייתא, ואינון עונשין דזמינין לאתענשא בהוהו עלמא, פלהו חמי. בגין דכל שעתא יהא דחילו דמריה עליה, והא אתערו. דכתיב, (קהלת א)

עשה שייראו מלפניו - זה חלום רע. ועל זה לאתו צדיק מראים לו חלום רע, כמו שנתבאר.

בא ראה, שהנה שנינו, שאותו אדם שרואה חלום, צריך לו לפתח את פיו בו לפני אנשים שאוהבים אותו, כדי שיעלה רצונם אליו לטוב ויפתחו פיהם לטוב, וימצא הרצון והדבר הפל לטוב. הרצון שהוא המחשבה ראשית הכל, והמלה שהיא סיום הכל. ועל פן נמצא שהנה הוא שלמות בסוד עליון.

ומשום כך הכל מתקים, וצריכים אוהבי האיש להתקים באותו פתרון טוב, והכל הוא פראוי. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מודיע לאדם כל אחד ואחד באותה הדרך שלו כמו שהוא, ובאותו גון שכל אחד ואחד אומר שיהיה חלום. אמר אותו יהודי, ודאי שהחלום אינו אלא לאדם צדיק, שהוא ראה חלום פראוי.

ובא וראה, שכאשר אדם ישן על מטתו, נשמתו יוצאת ומשוטטת בעולם למעלה ונכנסת למקום שנכנסת, וכמה קבוצות מזיקים עומדים והולכים בעולם ופוגשים את אותה הנשמה. אם היא צדיקה, עולה למעלה ורואה מה שרואה. ואם לא, נאחזת בצד ההוא, ומודיעים לה דברים פוזבים או דברים שעתידים לבא לזמן הקרוב. וכשמתעוררת אותה הנשמה שבו, היא מודיעה לו מה שראתה.

ועל פן לאדם שאינו צדיק מודיעים לו חלום טוב שאינו אמת, הכל כדי להסותו מאותה דרך האמת. כיון שהוא הסיט את דרכו מדרך האמת, מטמאים אותו. שכל מי שבא להטהר -

והאלהים עשה שייראו מלפניו, זה חלום רע. ועל דא, לשהוא זפאה, אחזיו ליה חלמא בישא, כמה דאתמר.

הא חזי, דהא תנינן, דההוא בר נש דחמי חלמא, בעי ליה למפתח פומיה ביה קמי בני נשא דרחמי ליה. בגין דיסתלק רעותא דלהון לגביה לטב, ויפתחון פומייהו לטב, וישתפח רעותא ומלה כלא לטב. רעותא דאיהי מחשבה, שרותא דכלא, ומלה דאיהי סיומא דכלא. ועל דא אשתפח דהא שלימו איהו ברזא עלאה.

ובגין כך אתקיים כלא, ובעינן רחימין דבר נש (נ"א רחימין עליה דבר נש) בגין לאתקיימא בההוא פשרא טבא, וכלא איהו כדקא יאות. ובגין כך קדשא בריך הוא אודע ליה לבר נש, כל חד וחד, בההוא דרגא דיליה, כמה דאיהו. ובההוא גוונא דכל חד וחד, כמה דאיהו חלמא. אמר ההוא יודאי, ודאי דחלמא לאו איהו אלא לבר נש זפאה, דאיהו חמא חלמא כדקא חזי.

והא חזי, דכד בר נש נאים על ערסיה, נשמתיה נפקא ושטיא בעלמא לעילא, ועאלת באתרא דעאלת. וכמה חבילי טהירין, קיימין ואזלין בעלמא, ופגעין בה בההיא נשמתא. אי זפאה היא, סלקא לעילא וחקמאת מה דחקמאת. ואי לאו, אתאחדת בההוא סטרא, ומודיעין לה מלין פדיבן, או מלין דזמינין למייתי לזמן קריב. וכד אתער ההיא נשמתא דביה, איהי מודעא ליה מה דחקמאת. ועל דא, לבר נש דלאו איהו זפאה, מודיעין ליה חלמא טבא דלאו איהו קשוט. כלא בגין לאסטאה ליה מההוא ארח קשוט. כיון דאיהו אסטי אורחיה מארח קשוט,

מטהרים אותו, ומי שבא להטמא - מטמאים אותו. הנה ודאי כף נתבאר.

יָשְׁבוּ עַד שְׁעֵלָה הַבְּקָר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי לֹא זָכַר שְׁמוֹ שֶׁל יוֹסֵף בְּאוֹתָם דְּגָלִים, שְׁכָתוּב (במדבר ב) דְּגַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם, וְלֹא כְתוּב דְּגַל מַחֲנֶה יוֹסֵף, מִשּׁוּם שֶׁהִתְנַגְּאָה עַל אַחִיו, וְהֵנָּה נִתְבָּאֵר. אָמַר אוֹתוֹ הַיְהוּדִי, וְדָאֵי שְׁמַעְתִּי, שְׁיוֹסֵף הוּא בְּעוֹלָם הַזְּכָר, וְכָל הַשְּׁבָטִים הֵם בְּעוֹלָם הַנְּקֵבָה, וְעַל כֵּן לֹא נִכְלַל יוֹסֵף עִמָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזְּכָר עִמָּהֶם.

מה כתוב? כלנו בני איש אחד נחננו. נחננו? אחרנו היה צריך לכתב! למה חסר א' אלא משום שסוד הברית לא נמצא עמם. הסתלק משם א', שהרי א' הוא זכר. ועל כן ב' היא נקבה, א' זכר. ומשום כך א' הסתלק משם, ונשארו אותן נקבות אצל השכינה.

אחר כך אמרו בני אֲנַחְנוּ. נוספה א'. אמרו ולא ידעו מה אמרו, משום שיוסף נמצא שם, והשלימו הדבר ואמרו אֲנַחְנוּ. מנין לנו? שכתוב ויאמרו שניהם עֶשֶׂר עֶבְדֶּיךָ אֲחִים אֲנַחְנוּ. ויוסף הוא בַּחֲשַׁבּוֹן. כְּשֶׁנִּכְנַס בַּחֲשַׁבּוֹן, אמרו אֲנַחְנוּ. וכשלא נכנס בַּחֲשַׁבּוֹן, אמרו נַחְנוּ.

אמר רבי יוסי, כל הדברים הללו שאמרנו כאן, הקדוש ברוך הוא התרצה בהם, שהרי השכינה לא יזהר מכאן, ככתוב (מלאכי א) אֲזַ נְדַבְרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשַׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתַּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה' וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ.

מְסַבְּבִין לֵיהּ. דְּכָל מָאן דְּאִתִּי לְאִתְדַבְּרָא, מְדַבְּבִין לֵיהּ. וּמָאן דְּאִתִּי לְאִסְתַּאבָּא, מְסַבְּבִין לֵיהּ. וְהָא וְדָאֵי אֶתְמַר הָכִי.

יָתְבוּ עַד דְּסָלִיק צַפְרָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי לֹא נִזְכַּר שְׁמִיהּ דְּיוֹסֵף בְּאִינוּן דְּגָלִים. דְּכַתִּיב, (במדבר ב) דְּגַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם, וְלֹא כְתִיב דְּגַל מַחֲנֶה יוֹסֵף. בְּגִין דְּאִתְנַגְּאֵי עַל אַחִיו, וְהָא אֶתְמַר.

אָמַר הַהוּא יוֹדָאֵי, וְדָאֵי שְׁמַעְנָא דְּיוֹסֵף אִיהוּ בְּעֵלְמָא דְּדְכוּרָא, וְכִלְהוּ שְׁבָטִין בְּעֵלְמָא דְּנוּקְבָא אִינוּן. וְעַל דָּא לֹא אִתְכַּלִּיל יוֹסֵף עִמָּהוֹן, בְּגִין דְּאִיהוּ בְּעֵלְמָא דְּדְכוּרָא עִמָּהוֹן (נ"א ל"ג עמהון).

מה פתיב, כלנו בני איש אחד נחננו. נחננו, אֲנַחְנוּ מִיִּבְעֵי לֵיהּ. אֲמַאי חָסַר א'. אֶלָּא, בְּגִין דְּרִזָּא דְּבְרִית לֹא אֲשַׁתְּפַח עִמָּהוֹן, אִסְתַּלַּק מִתַּמָּן א'. דְּהָא א' דְּכוּרָא אִיהוּ. וְעַל דָּא ב' אִיהִי נוּקְבָא, א' דְּכוּרָא. וּבְגִין דָּא אִסְתַּלַּק א' מִתַּמָּן, וְאֲשַׁתְּאָרוּ אִינוּן נוּקְבֵי לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא.

וְלִבְתָּר אָמְרוּ, בְּנִים אֲנַחְנוּ, אֶתְוֹסֵף א'. אָמְרוּ וְלֹא יָדְעֵי מַה קְאָמְרוּ. בְּגִין דְּיוֹסֵף אֲשַׁתְּפַח תַּמָּן, וְאֲשַׁלִּימוּ מִלָּה, וְאָמְרוּ אֲנַחְנוּ. מִנְלָן, דְּכַתִּיב וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר עֶבְדֶּיךָ אֲחִים אֲנַחְנוּ, וְיוֹסֵף אִיהוּ בַּחוּשְׁבָּנָא, כַּד עָאֵל בַּחוּשְׁבָּנָא, אָמְרוּ אֲנַחְנוּ. וְכַד לֹא עָאֵל בַּחוּשְׁבָּנָא, אָמְרוּ נַחְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל הַנֵּי מַלִּין דְּקָאֲמְרִין הָכָא, קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְרַעֲזֵי בְּהוּ, דְּהָא שְׁכִינְתָּא (דף ר ע"ב) לֹא אֲעֵדִי מֵהָכָא. כְּדַכְתִּיב, אֲזַ נְדַבְרוּ יִרְאֵי יי אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשַׁב יי וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתַּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי יי וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ:

וַיֵּאסֹף אוֹתָם אֶל מִשְׁמֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֲנֵי תֵּלֶת יוֹמִין אֲמַאי. אֶלֹא הֲנֵי תֵּלֶת יוֹמִין, לְקַבֵּיל תֵּלֶת יוֹמִין דְּשַׁכָּם. דְּכַתִּיב, (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם כּוֹאֲבִים.

וַיֵּאסֹף אֹתָם אֶל מִשְׁמֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ לָמָּה? אֶלֹא שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ כְּנִגְדַּ שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים שֶׁל שַׁכָּם, שְׁכַתּוֹב (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם כּוֹאֲבִים. בַּא רְאָה מָה כְּתוּב בּוּ, וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ. לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא לֹא עָשָׂה כְּמוֹ שֶׁהֵם עָשׂוּ בְּשַׁכָּם, שֶׁגִּרְמוּ לְאֲנָשֵׁי שַׁכָּם לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם אֶת זֹאת, סוּד הַבְּרִית, וְאַחַר שֶׁעָשׂוּ הַבְּרִית הַזֹּאת, הִרְגוּ אוֹתָם, וְלֹא נִשְׁאַר מִהֶם אֶחָד. וְהוּא מָה כְּתוּב? זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ. מָה הַטָּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאֵת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרָא, שֶׁמֶר הַבְּרִית. וְכָל הַגְּלִגּוּל הַזֶּה לֹא הָיָה אֶלֹא בְּשַׁבִּיל בְּנֵי־מִין.

הָא חֲזִי, מָה כְּתִיב בֵּיהּ, וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ. לְאַחֲזָאָה דְלֹא עָבַד אִיהוּ, כְּמָה דְאִינוּן עָבְדוּ בְּשַׁכָּם. דְּגִרְמוּ לְאֲנָשֵׁי שַׁכָּם לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם הָאִי זֹאת, רְזָא דְבְרִית. וְלִבְתַּר דְּעָבְדוּ קִיוּמָא דָּא, קְטִילוּ לֹון, וְלֹא אֲשַׁתְּאַר מְנַהוּן חַד. וְאִיהוּ מָה כְּתִיב, זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ. מָאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאֵת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרָא, נְטִיר קְיִימָא. וְכָל גְּלִגּוּלֵא דָּא לֹא הָוָה אֶלֹא בְּגִינְיָה דְּבְנֵי־מִין:

וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ וְגו'. וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו - זֶה שְׁמַעוֹן וְלוֹי, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹנָה שְׁכַתּוֹב (שם לו) וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלֻמוֹת הַלְזָה בָּא. מָה לְהִלְזֵן שְׁמַעוֹן וְלוֹי - אֵף כָּאֵן שְׁמַעוֹן וְלוֹי.

וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ וְגו'. וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו, דָּא שְׁמַעוֹן וְלוֹי, כְּמָה דְּהָוָה בְּקַדְמִיתָא. דְּכַתִּיב, (בראשית לו) וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלֻמוֹת הַלְזָה בָּא. מָה לְהִלְזֵן שְׁמַעוֹן וְלוֹי, אוֹף הֵכָא שְׁמַעוֹן וְלוֹי.

בַּא רְאָה, מִי אִישׁ וּמִי אָחִיו? אֶלֹא אִישׁ זֶה שְׁמַעוֹן. כְּתוּב כָּאֵן אִישׁ, וְכַתּוּב שָׁם (במדבר כה) וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מָה לְהִלְזֵן מִשְׁמַעוֹן - אֵף כָּאֵן גַּם שְׁמַעוֹן. וּמִשּׁוּם שֶׁחֲזָר בְּתַשׁוּבָה, בְּכַה וְהַתְּנַחֵם עַל זֶה, וְאָמַר לְלוֹי אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ. עַל פֶּן נִבְנָה מְזֻלוֹ שׁוּר, כְּמוֹ שֶׁמְזֻלוֹ שֶׁל יוֹסֵף שׁוּר, שְׁכַתּוּב (דברים לג) כְּכֹר שׁוּרוֹ הִדָּר לוֹ. וּמְזֻלוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן הוּא שׁוּר. וְעַד כֵּן וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת שְׁמַעוֹן, כְּדִי שְׁלֹא יִקְטָרַג עִם לוֹי, מִשּׁוּם שֶׁשְׁמַעוֹן וְלוֹי, כְּשֶׁשְׁנִייהֶם מִתְּחַבְּרִים, יִכּוּלִים לְקַטָּרַג. וַיֵּאסֹר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם. הִנֵּה פִּרְשׁוּהָ, לְעֵינֵיהֶם אָסְרוּ, וְאַחַר

הָא חֲזִי, מָאֵן אִישׁ וּמָאֵן אָחִיו. אֶלֹא אִישׁ, דָּא שְׁמַעוֹן, כְּתִיב הֵכָא אִישׁ, וְכַתִּיב הֵתָם (במדבר כה) וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מָה לְהִלְזֵן מִשְׁמַעוֹן, אוֹף הֵכָא נְמִי שְׁמַעוֹן. וּבְגִין דְּאֵהָרַר בְּתַשׁוּבָה, בְּכַה וְאֵתְנַחֵם עַל דָּא. וְאָמַר לְלוֹי, אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ. עַל דָּא אֲתַבְּנִי מְזֻלִּיהָ שׁוּר, כְּגִוּוֹנָא דְּמְזֻלִּיהָ דְּיוֹסֵף שׁוּר. דְּכַתִּיב, (דברים לג) כְּכֹר שׁוּרוֹ הִדָּר לוֹ, וּמְזֻלִּיהָ דְּשְׁמַעוֹן שׁוּר אִיהוּ.

וְעַד דָּא, וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת שְׁמַעוֹן, בְּגִין דְּלֹא יִקְטָרַג בְּהִדְיָה דְּלוֹי. בְּגִין דְּשְׁמַעוֹן וְלוֹי, פֶּד מִתְּחַבְּרָן תְּרוּוֹיְהוּ יְכָלִי לְקַטָּרַגָּא: וַיֵּאסֹר אוֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם, הָא אוּקְמוּהָ, לְעֵינֵיהֶם אָסְרוּ.

שִׁינְצָאוּ הִיָּה מְאָכִיל אוֹתוֹ וּמְשָׁקֵה אוֹתוֹ.

וְאֵם תֹּאמֶר שֶׁהוּא רְצוּנוֹ שֶׁל יוֹסֵף, מְשׁוּם שֶׁכְּתוּב (משלי כה) אִם רָעַב שִׁנְאָךְ הֶאֱכִילְהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם. אִם כֵּן, יוֹסֵף שֶׁהוּא צְדִיק אִיךָ עֲשֵׂה כֵּן, שֶׁהָרִי פְתוּב (שם) כִּי גִחְלִים אֲתָה חֹתֶה עַל רֵאשׁוֹ וְהוּא יִשְׁלֵם לָךְ?.

אָמַר חֵס וְחִלְיָה שִׁיּוֹסֵף לְכֵן הוּא חֲשֵׁשׁ, אֲלֵא פְאָדָם לְאֲחִיו כֵּן גַּם הִיָּה עוֹשֶׂה, הִתְנַהֵג עִמּוֹ בְּאַחֲוָה וְלֹא בְּצוּרָה אֲחֵרָת, וְלֹא עִמּוֹ בְּלִבְדוּ, אֲלֵא עִם כָּל אֲחָיו, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיְצַו יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהִשִּׁיב פְּסָפִיהֶם אִישׁ אֶל שִׁקּוֹ וּלְתַת לָהֶם צֹדָה לְדַרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, כְּדִי לְהִתְנַהֵג עִמָּם בְּאַחֲוָה.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (נחום א) אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזָרוּ וְעָבַר וְעִנְתָּךְ לֹא אֲעַנְךָ עוֹד. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּהוּ, שֶׁכָּאֲשֶׁר הָעַם בְּכֻלָּם יֵשׁ שְׁלוֹם וְאִין בְּהֶם בְּעַלְי שְׁנָאָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֵס עֲלֵיהֶם, וְהִדִּין לֹא שׁוֹלֵט בְּהֶם. וְאִף עַל גַּב שְׁכָלָם עוֹבְדִים לְכוֹכְבִים וּמַזְלוֹת וְהֵם בְּשְׁלוֹם - הִדִּין לֹא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וּבְאֲרוּהָ שֶׁכְּתוּב (הושע ד) חֲבוּר עֲצָבִים אֲפָרִים הִנַּח לוֹ.

וְכֵן נִגְזָרוּ וְעָבַר, מֵה זֶה וְכֵן נִגְזָרוּ? הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת וְנִגְזָרוּ! אֲלֵא זֶהוּ רֵאשׁ הַפְּסוּק שֶׁהוּא שְׁלוֹם, אִף פֶּאֶן שְׁלוֹם, וּמִי הוּא? זֶהוּ צְדָקָה. מְשׁוּם שֶׁצְּדָקָה זֶהוּ שְׁלוֹם, וּמִי שֶׁמְרַבֵּה בְּצְדָקָה, מְרַבֵּה שְׁלוֹם לְמַעַלָּה וּמְרַבֵּה שְׁלוֹם לְמַטָּה, וּמְשׁוּם כֵּן וְכֵן נִגְזָרוּ וְעָבַר, שְׁגוּזִים מְמוֹנָם בְּצְדָקָה. וְעָבַר? הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת וְעָבַר. מֵה זֶה וְעָבַר? אֲלֵא זֶה הִדִּין שֶׁל הַרְגוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כו) עַד יַעֲבֹר זַעַם. עָבַר הִדִּין מֵעֲלֵיהֶם.

זַעַם, עָבַר דִּינָא מֵעֲלֵיהֶוּ.

וּלְבַתֵּר דְּנִפְקוּ הָוָה מְאָכִיל לֵיהּ, וּמְשָׁקֵי לֵיהּ. וְאִי תִימָא דְרַעוּתָא דִּיוֹסֵף אִיהוּ, בְּגִין דְּכְתִיב, (משלי כה) אִם רָעַב שִׁנְאָךְ הֶאֱכִילְהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם. אִי הָכִי, יוֹסֵף דְּאִיהוּ זַפְּאָה, הִיכִי עָבִיד הָכִי. דְּהָא פְתִיב, (משלי כה) כִּי גִחְלִים אֲתָה חוֹתֶה עַל רֵאשׁוֹ וַיִּי שְׁלֵם לָךְ.

אָמַר חֵס וְשְׁלוֹם דִּיוֹסֵף לְהָכִי הוּא דְחִיִּישׁ. אֲלֵא כְּבַר נִשׁ לְאֲחוּי, הָכִי נָמִי הָוָה עָבִיד. וְאִתְנַהֵיג עִמִּיהָ בְּאַחֲוָה, וְלֹא בְּגוּוֹנָא אֲחֵרָא. וְלֹא עִמִּיהָ בְּלַחֲוֹדוּי, אֲלֵא עִם כָּל אֲחוּי. כְּמָה דְּכְתִיב, וַיְצַו יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהִשִּׁיב פְּסָפִיהֶם אִישׁ אֶל שִׁקּוֹ וּלְתַת לָהֶם צֹדָה לְדַרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, בְּגִין לְאִנְהַגָא עִמָּהוֹן בְּאַחֲוָה.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (נחום א) אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזָרוּ וְעָבַר וְעִנְתָּךְ לֹא אֲעַנְךָ עוֹד, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ. דְּכַד עִמָּא כְּלָהוּ אִית בְּהוּ שְׁלָם, וְלֹא אִית בְּהוּ מְאָרִי דְּכַבּוּ. קְדָשָׁא בְרִיף הוּא חִיִּים עֲלֵיהֶוּ, וְדִינָא לֹא שְׁלֵטָא בְּהוּ. וְאִף עַל גַּב דְּכְלָהוּ פְלַחִי לְכוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, וְאִינוּן בְּשְׁלָם, דִּינָא לֹא שְׁלֵיט עֲלֵיהֶוּ, וְאוּקְמוּהָ. דְּכְתִיב, (הושע ד) חֲבוּר עֲצָבִים אֲפָרִים הִנַּח לוֹ.

וְכֵן נִגְזָרוּ וְעָבַר, מְאִי וְכֵן נִגְזָרוּ, וְנִגְזָרוּ מִיבְעִי לֵיהּ. אֲלֵא, דָּא הוּא רִישָׁא דְקָרָא דְאִיהוּ שְׁלָם, אוּף הָכָא שְׁלָם. וּמְאִי אִיהוּ, דָּא צְדָקָה. בְּגִין דְּצְדָקָה דָּא הוּא שְׁלוֹם, וּמֵאֵן דְּאִסְגִּי בְּצְדָקָה, אִסְגִּי שְׁלָם לְעִילָא, וְאִסְגִּי שְׁלָם לְתַתָּא. וּבְגִין כֵּן וְכֵן נִגְזָרוּ וְעָבַר, דְּגִזְזִי מְמוֹנָהוֹן בְּצְדָקָה. וְעָבַר, וְעָבַר מִיבְעִי לֵיהּ, מְאִי וְעָבַר. אֲלֵא דָּא הוּא דִּינָא דְרוּגְזָא, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר, (ישעיה כו) עַד יַעֲבֹר

הקשה שלמעלה כדי להתגבר. זהו שפתיב ועבר ה' לנגף את מצרים. ועבר - שהתמלא עברה וזעם והתגבר בדין הקשה. אף כאן ועבר. ובא וראה, בשעה שמתכנסים עשרה בבית הכנסת ואחד מהם נשפט, אז הקדוש ברוך הוא רוגז עליו.

דבר אחר וכן נגזרו - כשמתבטלים מהם אותם המעשים הרעים, אזי ועבר. מה זה ועבר? רבי שמעון אמר, בזמן שהנשמה יוצאת מן העולם הזה, היא נדונית בכמה דינים בטרם תכנס למקומה. אחר כך כל אותן הנשמות יש להן לעבר בזה הנהר דינור ששופע ויוצא ולרחץ שם. ומי הוא שיעמד שם ועבר בלי פחד? כמו שנאמר (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו', ונשמת הצדיק עוברת בלי פחד, ויקום במקום קדשו.

וכי שמשתדל בצדקה בעולם הזה ויתן מממונו לצדקה, אזי ועבר באותו המקום ולא פוחד, והכרוז קורא לנשמה הזאת, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מי שזכה לעבר בזה, אין לו יותר דין כלל.

בא ראה, כל זה של יוסף עם אחיו וכל הדברים הללו למה צריך? אלא תורת אמת היא התורה, וכל דרכיה דרכים קדושות, ואין לה דבר בתורה שאין בו סודות עליונים וקדושים ודרכים לבני אדם להתחזק בהם.

פתח ואמר, (משלי כ) אל תאמר אשלמה רע וגו'. בא ראה, הקדוש ברוך הוא עושה לאדם שיתגבר בתורה, וללכת בדרך אמת, ולצד הימין, ולא ילך לצד השמאל. ומשום שצריך להם ללכת לצד הימין, יש להם להרבות אהבה זה

יהיף לסטר שמאלא. ובגין

דכתיב, ועבר יי לנגוף את מצרים. ועבר, דאתמלי עברה וזעמא, ואתתקף בדינא קשיא, אוף הכא ועבר. ותא חזי, בשעתא דמתפנשי עשרה בבי כנישתא, וחד מנייהו אשתמיט, פדין קדשא בריך הוא ארגיז עליה.

דבר אחר וכן נגזרו, כד מתעברי מנייהו אינון עובדין בישינ, פדין ועבר. מאי ועבר, רבי שמעון אמר, בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא, בכמה דינין אתדנת עד לא תיעול לאתרה. לבתר, כל אינון נשמתין אית לון למעבר, בהך נהר דינור דנגיד ונפיק, ולאסתחאה תמן. ומאן איהו דיקום תמן, ויעבר בלא דחילו. כמה דאת אמר, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמתא דזפאה אעבר בלא דחילו ויקום במקום קדשו.

ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא, ויתן מממוניה בצדקה. פדין, ועבר בההוא אתר, ולא דחיל, וכרוזא קרי לה לההיא נשמתא, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מאן דזכה למעבר בהאי, לית ליה דינא יתיר כלל.

תא חזי, כל דא דיוסף עם אחוי, וכל הגי מילי, אמאי אצטריך. אלא אורייתא דקשוט איהי אורייתא, וכל ארחה ארחין קדישין. ולית לה מלה באורייתא דלאו אית בה רזין עלאין וקדישין, וארחין לבני נשא לאתתקפא בהו.

פתח ואמר, (משלי כ) אל תאמר אשלמה רע וגו'. תא חזי, קדשא בריך הוא עביד ליה לבר נש, לאתתקפא בה באורייתא, ולמיהו בארז קשוט, ולסטר ימנא, ולא

עם זה, ולא תהיה שנאה זה עם זה, כפי שלא להכחיש את הימין, שהוא המקום שישאל נדבקים בו.

ובא וראה, משום כך הוא יצר טוב ויצר רע, וישאל צריכים לחזק את יצר טוב על יצר רע באותם המעשים הנכשרים, ואם אדם סוטה לשמאל, אז מתגבר יצר רע על יצר טוב. ומי שהיה פגום, משלים לו בחטאו, שהרי אין המגול הזה נתקן אלא בחטאים של בני האדם.

ומשום כך צריך האדם להזהר שלא לתקן אותו יצר רע בחטאו, ותמיד ישמר, שהרי יצר טוב רוצה להשלימו תמיד בשלמות, ולא יצר הרע. ומשום כך, אל תאמר אשלמה רע קנה אל ה' וישע לך.

דבר אחר אל תאמר אשלמה רע - כפנתוב (תהלים לח) ומשלמי רעה תחת טובה. למי ששלם לו טובה - שלא ישלם לו רע, משום וראה הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר זאת עשו וחיו וגם הוא תמיד עושה] שכתוב (משלי יז) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. אפלו למי שהשלימו לו רעות, אין לו להשלים רע תמורת אותו הרע ששלמו לו, אלא קנה אל ה' וישע לך.

והפסוק הזה בארוהו ביוסף הצדיק שלא רצה לשלם רע לאחיו בשעה שנפלו בידו. קנה אל ה' וישע לך, משום שהוא היה ירא מן הקדוש ברוך הוא, שכתוב זאת עשו וחיו וגו'. [גב] והוא היה תמיד מצפה לקדוש ברוך הוא. [כמו שנאמר, קנה לה' וישע לך]. רבי אבא פתח ואמר, (משלי כ)

דבעי להו למיהרף לסטר ימינא, אית לון לאסגאה רחימו דא עם דא, ולא יהא דכבו דא עם דא. בגין דלא לאפחשא ימינא, דאיהו אתר דישאל מתדבקן ביה.

ותא חזי, בגין כך איהו יצר טוב ויצר רע, וישאל בעיין לאתתקפא ליצר טוב על יצר רע, באינון עובדין דכשרן, ואי סטי בר נש לשמאלא, כדין אתתקף יצר רע על יצר טוב. ומאן דהוה פגים, אשלים ליה בחטאוי, דהא לא אשתלים דא מנוולא, אלא בחטאין דבני נשא.

ובגין כך בעי בר נש לאזדהרא, דלא ישתלים ההוא יצר רע בחטאוי, ויסתמר תדיר. דהא יצר טוב בעי לאשלמא ליה בשלימות תדיר, ולא יצר הרע. ובגין כך, אל תאמר אשלמה רע קנה אל ה' וישע לך.

דבר אחר אל תאמר אשלמה רע, כדכתיב, (תהלים לח) ומשלמי רעה תחת טובה, למאן דשלים ליה טובה, דלא ישלים ליה רע, בגין (דחילו דקדשא ברוך הוא. כמה דאת אמר, זאת עשו וחיו. ואף איהו תו תדיר עביר) דכתיב, (משלי יז) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. אפילו למאן דאשלימו ליה בישין, לא אית ליה לאשלמא בישא, חלף ההוא בישא דשלימו ליה. אלא, קנה ליי וישע לך.

והאי קרא אוקמוה, ביוסף ופאה, דלא בעא לאשלמא בישא לאחוי, בשעתא דנפלו בידוי. קנה ליי וישע לך, בגין דהוה (דף רא ע"ב) דחיל לקודשא ברוך הוא. דכתיב, זאת עשו וחיו וגו'. (ואוף) ואיהו תדיר

הוה מחפה לקדשא ברוך הוא. (ס"א כמה דאת אמר, קנה ליי וישע לך).

רבי אבא פתח ואמר, (משלי כ) מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה

מים עמקים עצה בלב איש ואיש
תבונה ידלנה. מים עמקים עצה
בלב איש - זה הקדוש ברוך
הוא, משום שהוא עושה עצות,
שמביא טעמים לגלגל גלגולים
על העולם על ידי יוסף לקים את
אותה הגזרה שגזר רעב על
הארץ [העולם]. ואיש תבונה ידלנה
- זה יוסף שגלה אותם עמקים
שגזר הקדוש ברוך הוא על
העולם.

בא ראה, לא די ליוסף שהוא לא
שלם רע לאחיו, אלא שעשה
עמהם חסד ואמת, וכך דרכי
הצדיקים תמיד. משום זה
הקדוש ברוך הוא חס עליהם
תמיד, בעולם הזה ובעולם הבא.
מים עמקים עצה בלב איש - זה
יהודה, והנה פרושה, בשעה
שהתקרב ליוסף על העסק של
בנימין. ואיש תבונה ידלנה - זה
יוסף.

רבי אבא היה יושב על שער
הפניסה של לוד. ראה איש אחד
שהיה בא וישוב על בליטה בצד
הקר, והיה עיף מן הדרך, וישב
וישן שם. בינתיים ראה נחש אחד
שהיה בא אליו. יצא קוסטפא
דגורדנא (מין שרץ) והרג את הנחש.
כשהתעורר אותו האיש, ראה
את אותו הנחש כנגדו שהיה מת.
הזדקף אותו האיש, ונפלה אותה
הבליטה לעמק שתחתיה ונצול.
בא אליו רבי אבא, אמר לו, אמר
לי מה מעשיך, שהרי הקדוש
ברוך הוא הרחיש לך שני הנסים
הללו שאינם לחנם? אמר לו
אותו האיש, כל ימי לא שלם לי
איש רע בעולם שלא התפייסתי
עמו ומחלתי לו. ועוד, אם לא
יכלתי להתפייס עמו, לא עליתי
על מטתי עד שמחלתי לו ולכל
אותם שצערו אותי, ולא חששתי
כל היום לאותו הרע ששלם לי,

ידלנה. מים עמקים עצה בלב איש, דא
קדשא בריך הוא. בגין דאיהו עביד עצות,
דאייתי טעמין לגלגלא לגולין על עלמא על
ידא דיוסף, לקיימא ההיא גזרה, דגזר כפנא
על ארעא (נ"א עלמא). ואיש תבונה ידלנה, דא
יוסף. דגלי אינון עמיקין, דגזר קדשא בריך
הוא על עלמא.

תא חזי, יוסף לא די ליה דאיהו לא שלים
בישא לאחוי, אלא דעבד עמהון טיבו
וקשוט. וכך ארחיהון דזכאי תדיר. בגין דא
קדשא בריך הוא חייס עליהו תדיר, בעלמא
דין ובעלמא דאתי.

מים עמקים עצה בלב איש, דא יהודה.
והא אוקמוה, בשעתא דאתקריב לגביה
דיוסף, על עסקא דבנימין. ואיש תבונה
ידלנה, דא יוסף.

רבי אבא היה יתיב אתרעא דאבבא דלוד,
חמא חד בר נש דהוה אתי, ויתיב בחד
קולטא דתלא דארעא, והוה לאי מארחא,
ויתיב ונאים תמן. אדהכי חמי חד חווא,
דהוה אתי לגביה, נפק קוסטפא דגורדנא,
וקטיל ליה לחווא. פד אתער ההוא בר נש,
חמא ההוא חווא לקבליה, דהוה מית.
אזדקף ההוא בר נש, ונפל ההוא קולטא
לעומקא דתחותוי ואשתויב.

אתא רבי אבא לגביה, אמר ליה, אימא לי
מאן עובדך. דהא קדשא בריך הוא
רחיש לך אלין תרין נסין, לאו אינון למגנא.
אמר ליה ההוא בר נש, כל יומאי לא אשלים
לי בר נש בישא בעלמא, דלא אתפייסנא
בהדיה, ומחילנא ליה. ותו, אי לא יכילנא
לאתפייסא בהדיה, לא סליקנא לערסי, עד
דמחילנא ליה, ולכל אינון דמצערו לי, ולא

ולא די לי זה, אלא שמאותו היום
והלצה השתדלתי לעשות עמהם
טוב.

בכה רבי אבא ואמר, מעשיו של
זה הם יותר מיוסף, שיוסף היו
אחיו ודאי, והיה לו לרחם עליהם,
אבל מה שנה עשה - יותר מיוסף,
נאה הוא שהקדוש ברוך הוא
ירחיש לו נס על נס.

פתח ואמר, (שם) הולך בתם ילך
בטח ומעקש דרכיו יודע. הולך
בתם ילך בטח - זה האדם שהוא
שהולך בדרכי התורה, ילך בטח -
שלא יכולים נזקי העולם להרע
לו. ומעקש דרכיו יודע - מי יודע?
זה הוא מי שסוטה מדרך האמת
ורוצה לגבות מחברו, יודע. מה
זה יודע? הוא יכר בעיני כל בעלי
הדין שלא יאבד מהם הדמות של
אותו האדם, כדי להביא אותו
למקום שינקמו ממנו, ומשום כך
יודע.

ובא וראה, אותו שהולך בדרך
אמת, הקדוש ברוך הוא מכסה
עליו כדי שלא יודע ולא יכר
לבעלי הדין, אבל מעקש דרכיו
יודע ויכר להם. אשרי אותם בני
האדם שהולכים בדרך אמת
והולכים לבטח על העולם, שהם
אינם פוחדים בעולם הזה ולא
בעולם הבא.

וייראו האנשים כי הובאו בית
יוסף. רבי יוסי אמר, אוי להם
לבני האדם שאין יודעים ואין
מסתכלים בדרכי התורה. אוי להם
בשעה שיבא הקדוש ברוך הוא
לתבע אותם על דין מעשיהם,
ויקום הגוף והנפש לתת חשבון
על כל מעשיהם בטרם יפרדו
הנפש מן הגוף.

ואתו היום הוא יום הדין, היום

חיישנא כל יומא לההוא בישא דאשלים לי.
ולאו די לי דא, אלא דמההוא יומא
וילהלצה, אשתדלנא למעבד עמהון טבא.

בכה רבי אבא ואמר, יתיר עובדוי דדין
מיוסף, דיוסף הוה אחוי ודאי, והוה
ליה לרחמא עלוי. אבל מה דעביד דא, יתיר
הוא מיוסף. יאות הוא דקודשא בריך הוא
ירחיש ליה ניסא על ניסא.

פתח ואמר, (משלי) הולך בתם ילך בטח
ומעקש דרכיו יודע. הולך בתום ילך
בטח, דא ההוא בר נש, דאזיל בארחין
דאורייתא. ילך בטח, דלא יכילו נזקי
דעלמא לאבאשא ליה. ומעקש דרכיו יודע,
מאן יודע. דא הוא מאן דאסטי מארחא
דקשוט, ובעי גבי דחבריה. יודע, מהו
יודע, ושתמודע איהו בעיניהון דכל מארי
דדינא, דלא יתאביד מנייהו דיוקנא דההוא
בר נש. בגין לאייתאה ליה לאתרא דינקמון
מניה, ובגין כך יודע.

ותא חזי, ההוא דאזיל בארח קשוט,
קדשא בריך הוא חפי עליה, בגין דלא
אתידע, ולא אשתמודע, לגבי מאריהון
דדינא. אבל מעקש דרכיו יודע, וישתמודע
לגבייהו. זכאין אינון בני נשא דאזלי בארח
קשוט, ואזלי לרוחצן על עלמא. דלא דחלי
אינון בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי:

וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף. רבי
יוסי אמר, ווי לון לבני נשא, דלא
ידעי ולא מסתכלין בארחי דאורייתא. ווי
לון בשעתא דקדשא בריך הוא ייתי למתבע
לון דינא על עובדיהון, ויקום גופא ונפשא

למיהב חשבנא מפל עובדיהון, עד לא יתפרשון נפשא מן גופא.

וההוא יומא, יומא דדינא איהו, יומא דספרין פתיחן, ומאריהון דדינא

שספרים פתוחים ובעלי הדין עומדים, משום שבאותו הזמן עומד הנחש בקיומו לנשף אותו, וכל האיברים מתרגשים אצלו, והנשמה נפרדת מן הגוף והולכת ומשוטטת, ואין יודעת לאיזו דרך תלך ולאיזה מקום מעלים אותה.

אוי לאותו היום! היום של רגז ונאצה אותו היום. משום כך צריך לאדם להרגיז את יצרו כל יום, להזכיר לפניו אותו יום שיעמד בדין המלך, שמכניסים אותו תחת הארץ להרקב, והנשמה נפרדת ממנו.

ושנינו, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וישתדל אחריו. אם הולך ממנו - יפה, ואם לאו - ישתדל בתורה, שהנה אין לך דבר לשבר את היצר הרע אלא התורה. אם הולך - מוטב, ואם לא - יזכיר לו את יום המות, כדי לשבר אותו.

באן יש להסתפל, שהרי זה הוא יצר הרע, וזה הוא מלאך המות, וכי מלאך המות נשבר לפני יום המות, והרי הוא ההרג של בני האדם, ונשמע שזו שמחה שלו, ומשום כך מסטה את בני האדם תמיד כדי להמשיכם לזה?

אלא ודאי מה שנתבאר שיזכר לו אדם אותו יום המות - ודאי כן זה, כדי לשבר את לב האדם, שהרי אין יצר הרע שורה אלא במקום שנמצאת שמחת היין ונסות הרוח, וכשנמצאת רוח שבורה, אז נפרד ממנו ואין שורה עמו, ומשום כך צריך להזכירו את יום המות, ולשבר גופו, והוא הולך לו.

בא ראה, יצר טוב צריך שמחה של תורה, ויצר הרע שמחה של יין ונאופים ונסות רוח, ומשום כך צריך אדם לרגז מאותו

קיימין. בגין דההוא זמנא, קיימא נחש בקיומיה, לנשכא ליה. וכל שייפי מתרגשין לגביה, ונשמטא אתפרשא מן גופא, ואזלא ושטיא. ולא ידעת לאן ארחא תהך, ולאן אתר סלקין לה.

ווי לההוא יומא, יומא דרוגזא ונאיצו ההוא יומא, בגין כך אבעי ליה לבר נש, לארגזא יצריה כל יומא, לאדכרא קמיה ההוא יומא, דייקום בדינא דמלכא, דקא עאלין ליה תחות ארעא לאתרקבא, ונשמטא אתפרשא (דף רב ע"א) מגיה.

ותנן, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, וישתדל אבתריה. אי אזיל מגיה, יאות. ואי לאו, ישתדל באורייתא. דהא לית לך מלה לתברא יצר הרע אלא אורייתא. אי אזיל, מוטב. ואי לאו, ידבר ליה יומא דמותא, בגין לתברא ליה.

הכא אית לאסתפלא, דהא דא הוא יצר הרע, ודא הוא מלאך המות. וכי מלאך המות מתבר מקמי יומא דמותא. והא איהו קטולא דבני נשא הוי, ואשתמע דחדוה הוא דיליה. ובגין כך אסטי לון לבני נשא תדיר, בגין לאמשכא לון לדא.

אלא ודאי מה דאתמר, דידכור ליה פר נש ההוא יומא דמותא. ודאי הכי הוא, בגין דמתבר לבא דבר נש. דהא יצר הרע לא שריא אלא באתר דאשתפח חדוה דחמרא, וגסותא דרוחא. וכד אשתפח רוחא תבירא, כדין אתפרש מגיה, ולא שריא בהדיה. ובגין כך בעי לאדכרא ליה יומא דמותא, ויתבר גופיה, ואיהו אזיל ליה.

תא חזי, יצר טוב בעי חדוה דאורייתא, ויצר רע חדוה דחמרא, וניאופין

היום הגדול, יום הדין, יום החשבון, שאין לו לאדם להגן עליו אלא מעשי הפשרים שהוא עושה בעולם הזה כדי שיגנו עליו באתה השעה.

בא ראה, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלם היו גבורים, כלם חזקים, ועלם אחד שהביא אותם לבית יוסף פחדו - פשיבא הקדוש ברופ הוא לתבע אותו לדין את האדם על אחת כמה וכמה.

משום כך צריך לאדם להזהר בעולם הזה להתחזק בקדוש-ברוף-הוא, וישים בו את בטחונו. שאף על גב שהוא חטא, אם יחזר ממנו בתשובה שלמה, הרי הוא תקיף חזק, ויתחזק בו בקדוש-ברוף-הוא כאלו לא חטא. שהרי השבטים, משום שחטאו על גנבת יוסף היו פחדים, שאלמלא לא חטאו לא היו פחדים כלל, משום שחטאי האדם משברים את לבו, ואין לו כלל כח. מה הטעם? שהרי אותו יצר הטוב נשבר עמו, ואין לו כח להתחזק על אותו יצר הרע, ועל זה כתוב (דברים כ) מי האיש הירא ורף הלבב, הירא (שיראה לו) מן החטאים שבגדו, שהם שבר הלב של האדם.

ובא ראה לכמה דורות נפרע הקדוש ברופ הוא מאותם חטאי השבטים, שהרי אין נאכד מלפני הקדוש ברופ הוא כלום, ונפרע מדור לדור, והדין תמיד עומד לפניו עד שנפרע, ושורה הדין במקום שצריך.

מנין לנו? מחזקיהו. חזקיהו חטא

ותא חזי, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלהו הוו גיברין, פלהו תקיפין, וחד עולימא דאייתי לון לביתא דיוסף, דחלו. פד ייתי קדשא בריף הוא למתבע ליה לדינא לבר נש, על אחת כמה וכמה.

וגסותא דרוחא. ובגין כך בעי בר נש לארגזא (ליה) תדיר, מההוא יומא רבא, יומא דדינא, יומא דחושבנא. דלית ליה לבר נש לאגנא עליה, אלא עובדוי דכשרן, דאיהו עביד בהאי עלמא. בגין דיגינו עליה בההיא שעתא.

תא חזי, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלהו הוו גיברין, פלהו תקיפין, וחד עולימא דאייתי לון לביתא דיוסף, דחלו. פד ייתי קדשא בריף הוא למתבע ליה לדינא לבר נש, על אחת כמה וכמה.

בגין כך בעי ליה לבר נש, לאזדהרא בהאי עלמא. לאתתקפא ביה בקדשא בריף הוא, וישוי ביה רוחצניה. דאף על גב דאיהו חטי, אי יהדר מניה בתיובתא שלימתא, הא תקיף איהו, ויתתקף ביה בקדשא בריף הוא, פאילו לא חטא.

דהא שבטין, בגין דחטו על גניבת יוסף, הוו דחלין. דאלמלא לא חטו, לא הוו דחלין כלל. בגין דחובוי דבר נש מתברין לפיה, ולית ליה חילא כלל. מאי טעמא, דהא ההוא יצר הטוב אתבר עמיה, ולית ליה חילא לאתתקפא על ההוא יצר הרע. ועל דא כתיב, (דברים כ) מי האיש הירא ורף הלבב, הירא (יראה דא) מחובין דבידוי, דאינון תבירא דלבא דבר נש.

ותא חזי, לכמה דרין אתפרע קדשא בריף הוא, מאינון חובין דשבטין, דהא לא אתאביד מקמיה דקדשא בריף הוא כלום.

ואתפרע מדרא לדרא, ודינא קיימא קמיה תדיר, עד דאתפרע, ושרי דינא באתר דאצטריך.

מנן, מחזקיהו. חזקיהו חב ההוא חובא, דגלי סתירין דקדשא בריף

את אותו החטא, שגלה את נסתרות הקדוש ברוך הוא לשאר העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות, שלא היה צריך לגלות, והקדוש ברוך הוא שלח את ישעיהו ואמר לו, (ישעיה לט) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הזה וגו'.

בא ראה פמה גרם אותו החטא משום שגלה מה שהיה נסתר, שפיון שהתגלה, נתן המקום למקום אחר שלא צריך לשלט עליו. משום כך אין ברכה שורה אלא במקום נסתר. ובארובה, מה שהוא [היה] נסתר, הברכה [שהיתה] שורה עליו. פיון שנתגלה, נתן מקום למקום אחר לשלט עליו.

כתוב (איכה א) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה, ובארובה. אבל כל מכבדיה הזילוה - זו מלכות בבל, שהרי משם נשלח דורון לירושלים, שכתוב (ישעיה לט) בעת ההיא שלח מראדף בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

ומה פתיב בהו? שלום לחזקיהו מלך יהודה ושלום לאלהים הגדול ושלום לירושלים. פיון שיצא הפתק שלו ממנו, החזיר על לבו ואמר: לא נאה שעשיתי שהקדמתי את שלום העבד לשלום רבו. קם מכסאו ופסע שלש פסיעות, והחזיר את הפתק שלו, וכתב אחרים תחתיהם. וכך כתב: שלום לאלוה הגדול, שלום לירושלים, ושלום לחזקיהו. וזהו מכבדיה.

ואחר כך הזילוה. מה הטעם הזילוה? משום פי ראו ערותה, שהראה להם חזקיהו, שאלמלא כך לא הזילוה אחר כך. מתוך

הוא, לשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, דלא הוה אצטריך לגלאה. וקודשא בריך הוא שדר ליה לישעיהו, ואמר ליה, (ישעיה לט) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הזה וגו'.

הא חזי, פמה גרים ההוא חובא, בגין דגלי מה דהוה סתים. דכיון דאתגלי, אתייהיב דוכתא לאתר אחרא דלא אצטריך, לשלטאה עליה. בגין כן לאו ברכה שריא, אלא באתר סתים. ואוקמוה, מה דאיהו (הוה) סתים, ברכה (דחיה) שריא עלוי, פיון דאתגלי אתייהיב דוכתא, לאתר אחרא לשלטאה עלוי.

בתיב, (איכה א) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה, ואוקמוה. אבל כל מכבדיה הזילוה, דא הוא מלכות בבל, דהא מתמן אשתדר דורון לירושלם. דכתיב, (ישעיה לט) בעת ההיא שלח מרודף בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

ומה פתיב בהו, שלם לחזקיהו מלך יהודה, ושלם לאלהא רבא ושלם לירושלם. פיון דנפק פתקיה מניה, אהדר ללביה ואמר, לא יאות עבדית לאקדמא שלמא דעבדא, לשלמא דמאריה. קם מפורסיה ופסע תלת פסיען ואהדר פתקיה, וכתב אחרנין תחותיהו, וכתב הכי. שלם לאלהא רבא, שלם לירושלם, ושלם לחזקיהו, ודא הוא מכבדיה. (דף רב ע"ב).

ולבתר הזילוה, מאי טעמא הזילוה. בגין פי ראו ערותה, דאחזי לון חזקיהו. דאלמלא כך, לא הזילוה לבתר. מגו דהוה זכאה חזקיהו יתיר, אתעפב מלה מלאייתאה,

ולא אתא ביומוי. דכתיב,

ישיעיה לט) **כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי. וּלְבַתֵּר פִּקִּיד הֵהוּא חוֹבָא לְבִנּוּי אֲבֹתַיְרִיהָ.**

בְּגוֹנָא דָא, הֵהוּא חוֹבָא דְשִׁבְטִין, קָאִים עַד לְבַתֵּר. בְּגִין דְּדִינָא דְלַעֲיֵלָא, לֹא יִכִּיל לְשִׁלְטָאָה עַלֵּיהּ, עַד דְּאֲשַׁתְּפַח שְׁעֵתָא לְאַתְפָּרְעָא, וְאַתְפָּרַע מִיַּנְיֵיהּ. וּבְגִין כֶּף כָּל מָאן דְּאִית חוֹבִין בִּידוּי, דְּחִיל תְּדִיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דְּבָרִים כח) וּפְחַדְתָּ לִּלְהָ וַיּוֹמֶם וְגו'.

וְעַל דָּא וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹבְאוּ וְגו': וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אָמוֹ וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (מְשָׁלִי יג)

תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מִחֲלָה לֵב וְעֵץ חַיִּים תְּאֹהָה בָּאָה. דָּא הוּא דְתַנּוּן, דְּלִית לֵיהּ לְבַר נֶשׁ לְאַסְתְּפָלָא בְּכַעוּתִיהָ לְגַבִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי אָתִי, אִי לֹא אָתִי. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִי אִיהוּ אֲסִתְפַּל בֵּיהּ, כְּמָה מְאָרִיהוֹן דְּדִינָא, אָתּוּ לְאַסְתְּפָלָא בֵּיהּ בְּעוֹבְדוּי.

וְרָזָא אִיהוּ, דְּהָא הֵהוּא אֲסִתְפַּלוּתָא, דְּאִיהוּ מְסִתְפַּל בְּהֵהוּא בְּעוּתָא, גָּרִים לֵיהּ לְמַחֲלַת לֵב. מָאִי מִחֲלָה לֵב, דָּא אִיהוּ מָאן דְּקָאִים תְּדִיר עַלֵּיהּ דְּבַר נֶשׁ, לְאַסְתְּפָא לְעֵילָא וְתַתָּא.

וְעֵץ חַיִּים תְּאֹהָה בָּאָה. תְּגִינּוּן, מָאן דְּבַעֲי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִקְבַּל צְלוּתִיהּ, יִשְׁתַּדַּל בְּאוּרֵייתָא, דְּאִיהִי עֵץ חַיִּים. וּכְדִין תְּאֹהָה בָּאָה. מָאן תְּאֹהָה, דָּא הוּא דְרָגָא דְכָל צְלוּתִין דְּעֵלְמָא בִּידֵיהּ, וְאַעֲיֵל לּוֹן קָמִי מְלָכָא עֲלָאָה. כְּתִיב הֲכָא בָּאָה, וּכְתִיב הֲתָם, (אֶסְתֵּר ב) בְּעֶרְבַּי הִיא בָּאָה. וְדָא הוּא תְּאֹהָה בָּאָה, בָּאָה קָמִי מְלָכָא עֲלָאָה, לְאַשְׁלֵמָא רְעוּתָא דְּהֵהוּא בַר נֶשׁ.

דְּבַר אַחֵר, תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מִחֲלָה לֵב, דָּא דְבַר אַחֵר תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מִחֲלָה לֵב - זֶהוּ הַמְקוֹם שֶׁנֶּתַן אוֹתוֹ הַדְּבַר בְּמְקוֹם אַחֵר שְׂאִינוּ צְרִיךְ,

שְׁחֻקְיָהוּ הִיָּה יוֹתֵר צְדִיק, הִתְעַפֵּב הַדְּבַר מְלָבָא, וְלֹא בָא בְּיָמָיו, שְׁכָתוּב (ישיעיה לט) כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי. וְאַחֵר כֶּף פִּקִּיד אֶת אוֹתוֹ הַחֲטָא עַל בְּנֵי אַחֲרָיו. כְּמוֹ כֵּן אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל הַשְּׁבֻטִים עָמַד עַד לְאַחֵר מִכֵּן, מִשּׁוּם שֶׁהָדִין שֶׁלְמַעֲלָה לֹא יָכֵל לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁנִּמְצְאָה הַשְּׁעָרָה לְהַפְרַע וּנְפָרַע מֵהֶם. וּמִשּׁוּם כֶּף, כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ חֲטָאִים, תָּמִיד פּוֹחֵד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כח) וּפְחַדְתָּ לִּלְהָ וַיּוֹמֶם וְגו'. וְעַל כֵּן וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹבְאוּ וְגו'.

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אָמוֹ וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (מְשָׁלִי יג) תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מִחֲלָה לֵב וְעֵץ חַיִּים תְּאֹהָה בָּאָה. זֶה הוּא שֶׁשְּׂנִינּוּ, שְׂאִין לְאָדָם לְהִתְבּוֹנֵן בְּכַבְשָׁתוֹ אֶל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא אִם בָּאָה וְאִם לֹא בָּאָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂאֵם הוּא מִתְבּוֹנֵן בֵּהּ, כְּמָה בְּעַלֵּי הָדִין בָּאִים לְהִתְבּוֹנֵן בְּמַעֲשָׂיו.

וְסוּד הוּא, שֶׁהָרִי אוֹתָהּ הִתְבּוֹנְנוּת שֶׁהוּא מִתְבּוֹנֵן בְּאוֹתָהּ הַבְּקָשָׁה, גּוֹרְמַת לוֹ לְמַחֲלַת לֵב. מָה זֶה מִחֲלַת לֵב? זֶהוּ מִי שֶׁעוֹמֵד תָּמִיד עַל הָאָדָם לְהַסְטִין לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה.

וְעֵץ חַיִּים תְּאֹהָה בָּאָה. שְׂנִינּוּ, מִי שְׂרוּצָה שֶׁהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא יִקְבַּל אֶת תְּפִלָּתוֹ, יִשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה, שֶׁהִיא עֵץ חַיִּים, וְאֵז תְּאֹהָה בָּאָה. מִי הַתְּאֹהָה? זֶה הַדְּרָגָה שֶׁכָּל תְּפִלוֹת הָעוֹלָם בְּיָדֶיהָ, וּמְכַנְּסָה אוֹתָם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. כְּתוּב כָּאֵן בָּאָה, וְכְתוּב שָׁם (אֶסְתֵּר ב) בְּעֶרְבַּי הִיא בָּאָה. וְזוֹ הִיא תְּאֹהָה בָּאָה, בָּאָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן לְהַשְׁלִים אֶת רְצוֹן אוֹתוֹ הָאִישׁ.

רְצוֹן אוֹתוֹ הָאִישׁ.

ונמשך עד שנתן מיד ליד, ולפעמים שלא יבא. מה הטעם? משום שמתפשט ונמשך עם כל אותם הממנים להוריד אותו לעולם.

ועץ חיים תאווה באה - זו היא התוחלת שלא נמשכת, משום אותם ממני המרכבות, אלא שהקדוש ברוך הוא נותן להם לוו מיד, משום שפאשר נמשכת בין אותם ממני המרכבות, כמה הם בעלי הדין שנתנת להם רשות לעין ולהסתכל בדינו טרם יתנו לו, ומה שיצא מבית המלך ונתן לו לאדם, בין שזוכה בין שלא זוכה - נתן מיד, וזהו עץ חיים תאווה באה.

דבר אחר תוחלת ממשכה - זה יעקב, שנמשכה לו התוחלת של יוסף עד לזמן ארץ. ועץ חיים תאווה באה - זה הוא בנזמין, שהרי מזמן שבקש אותו יוסף עד אותו זמן שהוא בא אליו לא היה אלא זמן מועט, שאותו הזמן לא נמשך. זהו שכתוב וישא עיניו וירא את בנזמין אחיו בן אמו. מה זה בן אמו? שדמות אמו היתה בו, והיתה דומה דמותו לדמות רחל, משום כך כתוב וישא עיניו וירא את בנזמין אחיו בן אמו.

רבי יוסי אמר, והרי כתב בראשונה וירא יוסף אתם את בנזמין, וכאן כתוב וישא עיניו וירא את בנזמין אחיו, איזו ראיה ראה? אלא ראה ברוח הקדש את בנזמין שחלקו היה עמהם בארץ, ובחלקם של בנזמין ויהודה תשרה השכינה, שהרי ראה את יהודה ואת בנזמין שבחלקם יהיה המקדש. וזהו וירא יוסף אתם את בנזמין, ראה אותו עמהם, ואת יוסף שהיה אחיו לא

הוא אתר, דאתייהיב ההיא מלה, באתר אחרא דלא אצטריך. ואתמשכא עד דאתייהיב מידיא לידא, ולזמנין דלא ייתי. מאי טעמא, בגין דאתפשטא ואתמשכא בכל אינון ממנו, לנחתא ליה לעלמא.

ועץ חיים תאווה באה, דא הוא תוחלת, דלא אתמשכא, בגין אינון ממנו רתיכין, אלא דקדשא בריך הוא יהיב (ליו) ליה לאלתר. בגין דכד אתמשכא בין אינון ממנו רתיכין, כמה אינון מאריהון דדינא דאתייהיב לון רשותא. לעיינא ולאסתפללא בדיניה, עד לא ינתנון ליה. ומה דנפיק מפי מלכא ואתייהיב ליה לבר נש, בין דזכי, בין דלא זכי, אתייהיב מיד. ודא הוא עץ חיים תאווה באה.

דבר אחר, תוחלת ממושכה, דא יעקב. דאתמשכא ליה תוחלתא דיוסף עד זמן אריך. ועץ חיים תאווה באה, דא הוא בנזמין. דהא מזמנא דתבע ליה יוסף, עד ההוא זמנא דאתא לגביה, לא הוה אלא זמנא זעיר. דלא אתמשכא ההוא זמנא. דדא הוא דכתיב, וישא עיניו וירא את בנזמין אחיו בן אמו. דדיוקניה דאמיה הוה ביה, והוה דמי דיוקניה לדיוקנא דרחל. בגין כך כתיב, וישא עיניו וירא את בנזמין אחיו בן אמו. רבי יוסי אמר, והא כתיב בקדמיתא, וירא יוסף אתם את בנזמין. והשתא כתיב, וישא עיניו וירא את בנזמין אחיו. מאי ראיה הכא. אלא חמא ברוחא דקודשא לבנזמין, דחולקיה הוה עמהון בארעא. ובחולקיה דבנזמין ויהודה תשרי שכינתא.

דהא חמא ליה ליהודה ובנזמין, דבחולקהון הוה מקדשא. ודא הוא

וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶתְּם אֶתְּ בְנֵי־מֶן. לִיְהִי חֶמֶא עֲמֵהוּן,
וַיִּוֹסֵף דְּהוּה אַחוּהָ לָא חֶמֶא עֲמֵהוּן בְּהֵהוּא
חֹלְקָא.

אוֹף הָכָא, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶתְּ בְנֵי־מֶן אַחוּ
בֶן אִמּוֹ. מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה. וַיִּמְהַר יוֹסֵף
כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אַחוּ וַיִּבְקֶשׁ לִבְכּוֹת
וַיֵּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְכֶּה שָׁמָּה.

רַבִּי חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה כב) מִשָּׂא גִיָּא
חֲזִיּוֹן מַה לָּךְ אֵיפֹה כִּי עֲלִית כְּלָךְ
לַגְגוֹת. תָּא חֲזִי, הָא אוֹקְמוּהָ בְּזַמְנָא
דְּאַתְחָרִיב בִּי מַקְדָּשָׁא, וְהוּוּ מוֹקְדִין לִי
בְּנוֹרָא, סְלִיקוּ כָּל אֵינּוֹן פְּהֵגִי (דף רג ע"א) עַל
פּוֹתְלֵיהוּן (נ"א גִּיחֹן) דְּמַקְדָּשָׁא, וְכָל מִפְתַּחֲיָן
בִּיַדֵיהוּ, וְאָמְרוּ. עַד הָכָא הוּינָא גּוֹזְבְּרִין
דִּילָךְ, מִכָּאן וְאֵילָךְ טוּל דִּילָךְ.

אַבְרָם תָּא חֲזִי, גִיָּא חֲזִיּוֹן, דָּא שְׂכִינְתָּא דְּהוֹת
בְּמַקְדָּשָׁא. וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא, מֵינָה הוּוּ
יִנְקִין יִנְיקוּ דְּנְבוּאָה. דָּאף עַל גַּב דְּכָל נְבִיאִין,
קָא הוּוּ מִתְנַבְּאִין מֵאַתְר אַחְרָא, מְגוּוּה הוּוּ
יִנְקִין נְבוּאָתְהוּן. וְעַל דָּא אַתְקְרִי אֵיהִי גִיָּא
חֲזִיּוֹן. חֲזִיּוֹן, הָא אוֹקְמוּהָ, דָּאֵיהוּ חִיזוּ דְּכָל
גּוֹוִינִין עֲלָאִין.

מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְגוֹת, דְּהָא כַּד
אַתְחָרִב מַקְדָּשָׁא, שְׂכִינְתָּא אַתְּאֵת,
וּסְלִיקַת בְּכָל אֵינּוֹן אַתְרִין, דְּהוּה מְדוּרָה בְּהוּ
בְּקַדְמִיתָא. וְהוֹת כְּכַת עַל בֵּית מְדוּרָה, וְעַל
יִשְׂרָאֵל דָּאֲזֵלוּ בְּגְלוּתָא, וְעַל כָּל אֵינּוֹן צְדִיקֵי
וּחְסִידֵי דְּהוּוּ תַמָּן וְאַתְאַבִּידוּ. וּמְנַלָּן, דְּכְתִיב,
(ירמיה לא) כֹּה אָמַר יְיָ קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי כִּי
תְמַרְוִרִים רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ, וְהָא אַתְמַר.
וּכְדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל לָהּ לְשְׂכִינְתָּא,
וְאָמַר לָהּ. מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְגוֹת.
מַהוּ כְּלָךְ, דְּהָא כִּי עֲלִית סְגִיא, מַהוּ כְּלָךְ.

רְאֵה עֲמָהֶם בְּאוֹתוֹ הַחֶלֶק.
אִף כָּאן, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת
בְּנֵי־מֶן אַחוּ בֶן אִמּוֹ. מַה כְּתוּב
אַחֲרָיו? וַיִּמְהַר יוֹסֵף כִּי נִכְמְרוּ
רַחֲמָיו אֶל אַחוּ וַיִּבְקֶשׁ לִבְכּוֹת
וַיֵּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְכֶּה שָׁמָּה.

רַבִּי חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה כב)
מִשָּׂא גִיָּא חֲזִיּוֹן מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי
עֲלִית כְּלָךְ לַגְגוֹת. בֵּא רְאֵה, הָרִי
פְּרֻשָׁה, בְּזַמֵּן שְׂנַחְרִב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ וְהָיוּ שׂוֹרְפִים אוֹתוֹ
כְּאֵשׁ, עַל כָּל אוֹתָם הַפְּהֵגִים עַל
כְּתָלֵי [גגות] הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל
הַמִּפְתָּחוֹת בִּיַדֵיהֶם, וְאָמְרוּ: עַד
כָּאן הָיוּ גּוֹזְבִים שְׁלָךְ. מִכָּאן
וְאֵילָךְ טוּל אֶת שְׁלָךְ.

אַבְרָם בֵּא רְאֵה, גִיָּא חֲזִיּוֹן - זו
הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיָּתָה בְּמַקְדָּשׁ, וְכָל
בְּנֵי הָעוֹלָם מְמַנָּה הָיוּ יוֹנְקִים
וַיִּנְקַת הַנְּבוּאָה. שְׂאָף עַל גַּב שְׂפָל
הַנְּבִיאִים הָיוּ מִתְנַבְּאִים מִמְּקוֹם
אַחַר - מִתּוֹכָה הָיוּ יוֹנְקִים אֶת
נְבוּאָתָם, וְעַל כֵּן הִיא נִקְרָאת גִיָּא
חֲזִיּוֹן. חֲזִיּוֹן, הַגָּה פְּרֻשָׁה שֶׁהוּא
הַמְרָאָה שֶׁל כָּל הַגּוֹנִים
הָעֲלִיּוֹנִים.

מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי עֲלִית כְּלָךְ
לַגְגוֹת, שֶׁהָרִי כְּשֶׁנַּחְרַב הַמִּקְדָּשׁ,
הַשְּׂכִינָה בָּאָה וְעֲלָתָה לְכָל אוֹתָם
הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיָה בָהֶם מְדוּרָה
בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהִיָּתָה בּוֹכָה עַל בֵּית
מְדוּרָה, וְעַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְכוּ
לְגָלוּת, וְעַל כָּל אוֹתָם הַחֲסִידִים
וְהַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ שָׁם וְנֶאֱבָדוּ.
וּמִנֵּין לָנוּ? שְׂכִתּוּב (ירמיה לא) כֹּה
אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי
כִּי תְמַרְוִרִים רַחַל מְבַכָּה עַל
בְּנֵיהָ, וְהָרִי נִתְבָּאֵר. וְאִזּוּ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שׂוֹאֵל אֶת הַשְּׂכִינָה
וְאָמַר לָהּ: מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי
עֲלִית כְּלָךְ לַגְגוֹת.

מַה זֶה כְּלָךְ, שֶׁהָרִי כִּי עֲלִית זֶה
מִסְפִּיק. מַה זֶה כְּלָךְ? לְהַכְלִיל
עֲמָה כָּל הַצְּבָאוֹת וְהַמְּרַכְּבוֹת

לְאֶכְלָלָא בְּהֵדָה כָּל חֵילִין וְכָל רְתִיכִין אַחֲרָנִין,
דְּכֻלְּהוּ בְּכו עִמָּה עַל חֲרַבְּן בִּי מִקְדָּשָׁא.

וּבְגִין כֶּף, מַה לָּךְ אִפּוּא. אָמְרָה קִמְיָה, וְכִי
בְּנֵי בְּגֻלּוֹתָא, וּמִקְדָּשָׁא אֲתוּקְדָא, וְאַנָּא
מַה לִּי הָכָא. שְׂרִיאַת וְאַמְרַת, (ישעיה כב) תְּשׁוּאוֹת
מְלֵאָה עִיר הוֹמְיָה קְרִיָה עֲלִיזָה חֲלָלִיף לֹא
חֲלָלִי חֶרֶב וְלֹא מִתִּי מְלַחְמָה עַל כֵּן אָמְרַתִּי
שְׁעוּ מִנִּי אָמְרָר בְּכִי וְגו'. וְהָא אוּקִימְנָא,
דְּקְדָּשָׁא בְּרִיף הוּא אָמַר לָהּ, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר
יְי מְנַעֵי קוּלְךָ מִכִּי וְגו'.

וְתָא חֲזִי, מִיּוֹמָא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא, לֹא
הָוָה יוֹמָא דְלֹא אֲשַׁתְּפַח בִּיהַ לְוֹטִין.
בְּגִין דְּכַד בִּי מִקְדָּשָׁא הָוָה קִיָּים, הוּוּ יִשְׂרָאֵל
פְּלַחִין פּוּלְחָנִין וְקַרְבִּין עֲלִיוֹן וְקַרְבָּנִין,
וּשְׂכִינְתָא שְׂרִיא בְּבֵי מִקְדָּשָׁא עֲלִיָּהּ, כְּאַמָּא
דְּרַבִּיעָא עַל בְּנֵיא. וְהוּוּ כָּל אֲנַפִּין נְהִירִין, עַד
דְּאַשְׁתַּפְּחוּ בְּרַכָּאן לְעִילָא וְתַתָּא. וְלֹא הָוָה
יוֹמָא, דְּלֹא אֲשַׁתְּפַח בִּיהַ בְּרַכָּאן וְחֲדָוּן. וְהוּוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂרָאן לְרַחֲצָן בְּאַרְעָא, וְכָל עֲלֻמָּא
הָוָה אֲתַזֵּן בְּגִינְיָהּ.

הַשְׁתָּא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא, וּשְׂכִינְתָא
עִמָּהוּן בְּגֻלּוֹתָא, לִית לָךְ יוֹמָא דְלֹא
אֲשַׁתְּפַח בִּיהַ לְוֹטִין, וְעֲלֻמָּא אֲתַלְטִיא.
וְחֲדָוּן לֹא אֲשַׁתְּפַחוּ לְעִילָא וְתַתָּא.

וְזַמִּין קְדָּשָׁא בְּרִיף הוּא, לְאַקְמָא לָהּ לְכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל מִעַפְרָא, כְּמָה דְאַתְמַר.

וּלְמַחְדֵי עֲלֻמָּא כֻכְלָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה
נב) וְהִבִּיאוֹתִים אֶל הַר קְדָּשִׁי וּשְׂמַחְתִּים בְּבֵית
תְּפִלְתִי וְגו'. וְכַתִּיב, (ירמיה לא) בְּכִי יָבוֹאוּ
וּבְתַחֲנוּנִים אוּבִילִם. כְּמָה דְבִקְדָּמִיתָא,
דְּכַתִּיב, (איכה א) כֹּה תִבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל
לְחִיָּה. הָכִי נָמִי לְבַתָּר, בְּכִי יִתְהַדְּרוּן.
דְּכַתִּיב, בְּכִי יָבוֹאוּ וְגו' :

הָאֲחֵרִים שְׂכֻלָּם בְּכו עִמָּה עַל
חֲרַבְּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּמִשׁוּם כֶּף מַה לָּךְ אִפּוּא. אָמְרָה
לְפָנָיו: וְכִי בְּנֵי בְּגֻלּוֹת, וְהַמִּקְדָּשׁ
נִשְׂרַף, וְאַנִּי מַה לִּי כָּאן?
הַתְּחִילָה וְאוֹמְרַת, (ישעיה כב)
תְּשׁוּאוֹת מְלֵאָה עִיר הוֹמְיָה קְרִיָה
עֲלִיזָה חֲלָלִיף לֹא חֲלָלִי חֶרֶב וְלֹא
מִתִּי מְלַחְמָה. עַל כֵּן אָמְרַתִּי שְׁעוּ
מִנִּי אָמְרָר בְּכִי וְגו'. וְהִנֵּה
בְּאַרְנוֹ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר
לָהּ (ירמיה שם) כֹּה אָמַר ה' מְנַעֵי
קוּלְךָ מִכִּי וְגו'.

וְכֹא וְרָאָה, מִיּוֹם שְׁנַחֲרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, לֹא הָיָה יוֹם שֶׁלֹּא
נִמְצְאוּ בוֹ קְלָלוֹת, מִשׁוּם
שֶׁכֶּאֱשֶׁר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּים,
הָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹבְדִים עֲבוֹדוֹת
וּמִקְרִיבִים עוֹלוֹת וְקַרְבָּנוֹת,
וְהַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
עֲלֵיהֶם כְּמוֹ אִם שְׂרוּכְצַת עַל
בְּנֵיהָ, וְהָיוּ כָּל הַפָּנִים מְאִירוֹת,
עַד שֶׁנִּמְצְאוּ בְּרִכּוֹת לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה, וְלֹא הָיָה יוֹם שֶׁלֹּא
נִמְצְאוּ בוֹ בְּרִכּוֹת וּשְׂמֵחוֹת, וְהָיוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים לְכַטַּח בְּאַרְץ,
וְכָל הָעוֹלָם הָיָה נֹזֵן בְּגֻלָּם.

עֲבָשׁוּ שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
וְהַשְׂכִּינָה עִמָּהֶם בְּגֻלּוֹת, אִין לָךְ
יוֹם שֶׁלֹּא נִמְצְאִים בוֹ קְלָלוֹת,
וְהָעוֹלָם מְקַלָּל, וְאִין נִמְצְאוֹת
שְׂמֵחוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַקִּים
אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶפֶר כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר, וּלְשַׂמַּח אֶת הָעוֹלָם
בְּכָל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נב)
וְהִבִּיאוֹתִים אֶל הַר קְדָּשִׁי
וּשְׂמַחְתִּים בְּבֵית תְּפִלְתִי וְגו',
וְכַתּוּב (ירמיה לא) בְּכִי יָבוֹאוּ
וּבְתַחֲנוּנִים אוּבִילִם. כְּמוֹ
שֶׁבִּהְתְּחַלָּה, שְׂכַתּוּב (איכה א) כֹּה
תִּבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לְחִיָּה,
כֶּף גַּם כֵּן לְאַחַר כֶּף בְּכִי יִחְדְּרוּ,
שְׂכַתּוּב בְּכִי יָבוֹאוּ וְגו'.

הבקר אור והאנשים שלחו, המה וחמריהם. רבי אלעזר אמר, פאן יש להתבונן, אם הם היו הולכים ונשלחים, למה לנו לכתב בתורה המה וחמריהם? אלא משום שכתוב ולקחת אתנו לעבדים ואת חמרינו, משום כך והאנשים שלחו המה וחמריהם, כדי שלא ישארו הם וחמריהם כמו שאמרו.

פתח ואמר, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו וגו'. אותו הבקר של אברהם היה מאיר לעמד עליהם בזכותו, אז זכותו של אברהם עמדה עליהם והלכו בשלום ונצלו מן הדין, משום שאותה השעה עמד עליהם הדין להפצע מהם, רק שזכות אותו הבקר של אברהם הגנה עליהם ונשלחו מן הדין, שלא שלט עליהם באותו זמן.

רבי יהודה פתח ואמר, (שמואל ב-ב) וכאור בקר יזרח שמש - זהו האור של אותו בקר של אברהם. יזרח שמש - זה הוא השמש של יעקב, שפתיב (בראשית לב) ויזרח לו השמש. בקר לא עבות - שאותו בקר הוא לא כל כך עבות, אלא מנגה ממטר. נגה ממטר - הוא המטר שבא מצד יצחק, שאותו מטר מוציא דשא מן הארץ.

דבר אחר וכאור בקר - באותו אור הבקר של אברהם יזרח שמש, זה הוא יעקב, שאורו באותו אור של הבקר. בקר לא עבות - משום שאותו בקר אינו חשוף, אלא מאיר, שהרי בשעה שבא הבקר, הדין לא שולט כלל, אלא הכל מאיר בצד של אברהם. מנגה ממטר - זהו הצד של יוסף הצדיק, שהוא ממטיר על הארץ להוציא דשא וכל טוב העולם.

הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמריהם, רבי אלעזר אמר, הקא אית לאסתפלא, אי אינון הוו אזלי ואשתדדו, מה לן למכתב באורייתא, המה וחמריהם. אלא בגין דכתיב ולקחת אתנו לעבדים ואת חמרינו, בגין כך והאנשים שלחו המה וחמריהם. בגין דלא שפתארון אינון וחמריהון, פדקאמרו.

פתח ואמר, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו וגו', ההוא בקר דאברהם הוה נהיר, לקיימא עלייהו בזכותיה. פדין זכותא דאברהם קיימא עלייהו, ואזלו בשלם, ואשתזיבו מן דינא. בגין דההיא שעתא, קיימא עלייהו דינא, לאתפרעא מנייהו. פר דזכותא דההוא בקר דאברהם, אגין עלייהו. ואשתלחו מן דינא, דלא שליט עלייהו בההוא זמנא.

רבי יהודה פתח, (שמואל ב כג) וכאור בקר יזרח שמש. דא הוא נהורא, דההוא בקר דאברהם. יזרח שמש, דא הוא שמשא דייעקב. דכתיב, (בראשית לב) ויזרח לו השמש. בקר לא עבות, דההוא בקר לאו איהו עבות כל כך, אלא מנגה ממטר. נגה ממטר, איהו מטרא דאתי מסטרא דיצחק, דההוא מטרא אפיק דשא מארץ.

דבר אחר, וכאור בקר, בההוא נהירו דבקר דאברהם. (דף רג ע"ב) יזרח שמש, דא הוא יעקב. דנהירו דיליה, פנהירו דההוא בקר. בקר לא עבות, בגין דההוא בקר, לאו איהו חשוף, אלא נהיר. דהא בשעתא דאתי בקר, לא שלטא דינא כלל. אלא כלא נהיר, בסטרא דאברהם. מנגה ממטר, דא הוא סטרא דיוסף הצדיק, דאיהו אמטיר על ארעא, לאפקא דשאה, וכל טיבו דעלמא.

גודל השכר והזכות בהוראת אצבע

הגר"א במשלי (יב, יד), מבאר גודל הזכות שיש למזכי הרבים ומוכיח את חבירו, אם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.

הידעת? ברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה.."
 - עתה הכול בידך - אתה יכול לחלק ס' "ערכה של שעה", שמעודד ומעורר ללמוד זה"ק בכל יום. וכל הלומד שעה זה"ק בשבת עולה לו למאה מיליון שנה תורה, ואם תכפיל בכל שבתות השנה ויו"ט, לכל ימי חייו, תגיע ל' 640 מיליארד שנה תורה. ואם בזכותך יתארגן שיעור לעשר יהודים, תגיע ל' 6 טריליון ו' 400 מיליארד שנה תורה. ובזה"ק (פ' ויצא קס"א). כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד כידוע כל עשרה ביה שכינה שריה, אתה מכפיל כל מנין יהודים באלף. תגיע ל' 6 זיליון ו' 400 טריליון שנה תורה. - ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכך בוודאות!!!

החפץ חיים והחזון איש זי"ע

במכתבי מרן החפץ חיים זצ"ל (דף יד אות ג'), שספר בנו הר' אריה ליב על אביו, שהחזיק מאד בחכמת הקבלה באמרו כי הוא אחד מחלקי תורה היותר נעלים, ומרגלא בפומיה תמיד כי בלי סתרי תורה מגששים אנו באפלה, ובס' "מאיר עיני ישראל" (כ"ג ע' תקנ"ו), שרבי שלמה ספר לו על רבו החפץ חיים, שכל שבת קודש למד את הזהר של הפרשה, גם היה אומר לאחרים שילמדו הזהר של הפרשה, אפילו בחורים. והיה אומר שרבו כמדרש. (אור הזהר דף 82). ובספר מעשה איש (חלק ג' ע' צ"ח): שמרן החזון איש זצ"ל אמר להג' ר' שמריהו גריינימן זצ"ל, שאין ספר מוסר כל כך טוב כמו ספר הזהר. (מפעל הזהר העולמי - 0548436784)

ז) למוד חמש דפין זהר בכל יום הוא תועלת גדול להנפש

המקבלים כתבו, כי חמש דפין מזהר הקדוש בכל יום הוא תועלת גדול ותקון גדול לנפש להאירה ולזככה ולתקנה, והוא מרפא ותקון לחטאים ולפשעים של הנפש.
(מטה אפרים סימן תקט"ו סעיף קטן ז')

ח) למוד הזהר הקדוש באשמרת הבקר

אם זכה ילמד באשמרת בזהר הקדוש, כי בזכותו יצאו ישראל מגלות שדומה ללילה. ואף שלא זכה להבינו, אף על פי כן ילמד הלשון כי הוא מזכר הנשמה.
(סדור בית אברהם לרבי אברהם טכאריק זכר צדיק לברכה)

— לימוד היומי - יא כסלו —

ט) טעם שדוקא למוד הזהר הוא תקון להנפש

תשובה השבתי למשכיל אחד ששאל על אשר כתבו גורי האר"י זכרונו לברכה, שלמוד הזהר הוא תקון גדול להאיר הנפש ולקדשה, והרב זכרונו לברכה נתן תקון לבעל תשובה ללמד חמשה דפים זהר בכל יום אף על גב דלא ידע מאי קאמר, דקריאתה זו היא הלולה להאיר הנפש ולתקנה, ונראה כי דוקא למוד הזהר יש בו סגלה זו יותר על למוד משנה ותלמוד ומקרא, והוא פלא במה כחו גדול מפל התורה אם למקרא ואם למשנה וכו', אלו דבריו.

ואני אמרתי לו, דע כי אין ספק כי כל למוד בתורה הקדושה נשא ורם והוא מרום, ובפרט אם יהיה לשמה באמתיות ודאי בונה בשמים מעליותיו ומתקן העולמות ומיחד הדודים, אמן אשר גדול למוד הזהר, הינו שהמקרא ומשנה והתלמוד הם מלבשים מאד ואינו נפר בהם הסוד כלל, לא כן הזהר שמדבר בסודי התורה בפרוש ואי פתי הקורא שלא יבין כי דבריו בעמקי רזי התורה. ולכן

להיות סתרי תורה גלויים בלי לבוש הן מזהירי"ן ומאירי"ם הנפש.

ואף על גב דבצד מה דבדריו סתומים וחתומים מאד, דהינו להבין סתר עליון בעצם ולידע תכן הדברים על בורין ועל מתכנתן דודאי צריכא רב, ולא יבינו הדברים כי אם מפי חכם גדול לאזן מקבל, ברם בכללות נפר היותן רזין עילאין והדברים עושים רשם בשרשיהם עליונים למעלה.

(שם הגדולים להחיד"א מערכת ספרים אות ב')

(י) בכלל מקרא הוא גם כן למוד פנימיות התורה

בכלל מקרא הוא גם כן למוד פנימיות התורה, שהרי מדרש הזהר הוא על פסוקי התורה, ועוד שגם בלמוד רזין דאורייתא אינו משיג רק המציאות מהשתלשלות ולא המהות, אם כן אינו דומה למשנה ותלמוד שמשגיג מהות חכמתו יתברך ובלמוד ההשתלשלות אינו משיג כלל מהות חכמה זו, אלא רק ידיעת המציאות. ואף על פי כן דבר גדול הוא מאד כיון דאי אפשר להיות בזה השגת המהות, והרי זה כמו שבמקרא, אף על פי שאי אפשר להיות ההשגה בבחינת חכמה כיון ששרשה למעלה מהחכמה, לכן גם מה שאומר האותיות דבר גדול ועצום הוא. כמו כן ידיעת המציאות מהפנימיות אף על פי שאינו משיג כלל המהות, דבר גדול הוא עד להפליא...

והנה כיון שהתורה היא הממצע המקשר ומחבר נשמת ישראל להקדוש ברוך הוא, והממצע יש בו שני בחינות, סתים וגלוי, אם כן בחינות הפנימיות הנקרא סתים הוא המקשר ומחבר בחינות פנימיות של הנשמה לבחינות פנימיות אלהותו יתברך.

(לקוטי תורה לבעל התניא, פרשת ויקרא דף ה' טור ב' ואילך)

יא) למוֹד פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה הוּא בְּכֻלּוֹ "שְׁלִישׁ בְּמִקְרָא"

ועל פי זה יתנץ מה שנדחקו גדולי המפרשים בפירוש מימרא זו [עבודה זרה יט, ב] דלעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד ... אמנם לפי מה שכתב אתי שפיר, דבתחלת למודו של אדם ישלש השליש במקרא ממש לבדו, דאף על גב שלתלמוד צריך זמן יותר, מכל מקום יש לו למהר ללמוד המקרא בתחלה, ואחר שהגדיל בחכמה יש לו לקיים השליש במקרא בתורה שבכתב עם מה שילמד אחר כך מפנימיות התורה והאגדות, שזה נכלל הכל בשליש במקרא כנזכר לעיל (ואפשר דגם למוד מדרש רבה ושאר המדרשים הוא בכלל השליש במקרא ... ואף שבהלכות תלמוד תורה מבאר דמדרש תורה שהוא ספרא וספרי וכהאי גוונא הן בכלל שליש במשנה, הינו מפני שהן הלכות וגופי התורה כמו המשנה, מה שאין כן למוד הרבות שהן אגדות שעל המקרא ומוסר השם אפשר שזה נכלל בשליש במקרא...

(לקוטי תורה לבעל התניא שם טור ג' ואילוף)

יב) הנה למוֹד הזהר ופתי האר"י זכרונו לברכה הוא בכלל שליש במקרא

הנה למוֹד הזהר ופתי האר"י זכרונו לברכה הוא בכלל שליש במקרא... אבל בלמוד סודות הזהר אין השגה אפלו לגדולי החכמים רק ידיעת המציאות מהשתלשלות ולא השגת המהות כלל, והרי זה כעין למוֹד המקרא שהוא קורא בשמותיו של הקדוש ברוך הוא אף על פי שאינו משיג כלל עצמיות הגנוז בהן כנזכר לעיל. וכעין זה הוא בלמוד הזהר ועץ חיים. ולכן הוא בכלל שליש במקרא... ולכן גם זה נקרא לריח שמניח, שידיעת המציאות היא כמו ריח בעלמא לגבי השגת מהות חכמתו יתברך שבמשנה ותלמוד.

ועל דרך שנתבאר באגרת הקדש קרוב לסופו, שבלמוד סדר
 ההשתלשלות אף אם השיג המציאות, לא עדיף מצד עצמו כלמוד
 המצוות שמשגיג ותופס המהות כו', אלא מצד **שידיעת המציאות**
הוא גם כן מצוה רבה ונשאה, ואדרבה עולה על כלנה כמו
 שכתוב: וידעת היום, דע את אלקי אביך כו' ומביאה ללב שלם.
 ועוד, **שגם הריח וידיעת המציאות הוא הארה מבחינות**
פנימיות התורה כו'... ולכן צריך לומר ב' הבחינות לריח שמניח כו'
 ושמן תורק כו'.

(לקוטי תורה לבעל התניא, שיר השירים דף ג' סוף טור ג' ואילך)

יג) כמו שהמלח נותן טעם בבשר בין למוד פנימיות התורה נותן טעם בנגלה דתורה (הנק' לחם ובשר)

והנה מכל זה יובן בתוספת באור ענין ולא תשביית מלח כו',
שלמוד הפנימיות נקרא בשם מלח, שהמלח ממתקת הבשר אף
 שאין בו טעם בעצמו כמו הבשר, וכך הנגלה שבתורה נמשל לחם,
 כמו שכתוב [משלי ט, ה] לכו לחמו בלחמי, וגם לבשר, כמו שכתבתי
 במקום אחר על פסוק **"זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי"**,
 דקאי על תורה שבעל פה, וכן בגמרא בבא בתרא (דף כ"ב) אמרו
 אכלו בישרא שמניא בי רבא. והינו כמו הלחם והבשר יש בהן טעם,
 וממש כך בלמוד הנגלה שבתורה יש בה השגת המהות מממש, מה
 שאין כן בלמוד הפנימיות שאין בזה רק ידיעת המציאות ולא השגת
 המהות, והמהות נסתרת ונעלם ואינו משג כלל להיות בבחינת טעם
 מממש כמו הנגלה, עד לעתיד לבוא שיתגלה פנימיות התורה. ולכן
נמשל למלח, לומר שעם היות שאין בו טעם, עם כל זה הוא
דיקא הנותן טעם בהבשר.

(לקוטי תורה לבעל התניא שם טור ד')

יד) מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש (סודות התורה), לא טעם טעם של יראת חטא

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה באבות דרבי נתן (סוף פרק כ"ט) וכן הוא גם כן בבבבכות כל מי שיש בידו מדרש ואין בידו הלכות לא טעם טעם של חכמה, כל מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש לא טעם טעם של יראת חטא, פירוש: שהלכות נקרא טעם של חכמה לפי שבהן ועל ידן משג המהות חכמתו יתברך שנתלבשה בהלכה זו, מה שאין כן בלמוד הפנימיות הנקרא מדרש אין משג המהות ממש, ולכן נקרא שלא טעם טעם של חכמה, פירוש: המהות ממש. ועם כל זה מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש לא טעם טעם של יראת חטא, כי אף שבלמוד המדרש אין משג רק הארה, מפל מקום זו ההארה מביאה לידי יראת חטא... ועוד, כי אף שזהו רק הארה, הנה היא הארה מבחינות הפנימיות, כי אוריתא סתים וגלויא.

(לקוטי תורה לבעל התניא שם טור ד')

טו) על ידי שיראת השם היא אוצרו, על ידי זה התורה נקרא תורת השם

וזהו גם כן ענין מאמר רבותינו זכרונם לברכה פרק ב' דשבת (דף ל"א סוף עמוד א'), קבעת עתים לתורה כו' פלפלת בחכמה כו', ואפלו הכי אי יראת השם היא אוצרו אין, אי לא לא, משל לאדם שאמר לשלוחו: העלה לי כור חטין לעליה, הלך והעלה לו, אמר ליה, ערבתי לי בהן קב חמטין, אמר ליה לאו, אמר ליה מוטב שלא העליתה. והענין, כי חטה הוא כ"ב אתון דאורייתא. וקב חטמין פרש רש"י ארץ מלחה, והוא ענין ולא תשבית מלח כו'. וזהו שנזכר ערבתי לי בהן קב חמטין, דתבת לי מיתר, אלא דרצה לומר שעל ידי שיראת השם היא אוצרו אזי התורה והחטים הם לי, ונקרא תורת השם... מה שאין כן תורה בלא יראה כו'.

(לקוטי תורה לבעל התניא שם דף ו' טור א')

טז) אַרְךְ הַגְּלוּת מַחֲמַת הָעֵדֶר לַמוֹד הַסּוּד; הַלּוֹמֵד מִבְּטָח
לוֹ שֶׁהוּא בֶן עוֹלָם הַבָּא

סָמָא דְחַיִּיא, חַיּוּב גְּדוּל עַל כָּל יִשְׂרָאֵל לַלְמֹד זֶהֱר הַקְּדוּשׁ
בְּכָל יוֹם אֶפְלוּ גִירְסָא בְּעֵלְמָא, כִּי בְּזָה בּוֹנָה עוֹלְמוֹת וּמְטָהֶר
וּמְקַדֵּשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְאִין קֶץ לְגַדְל שְׁכָרוּ כִּי בְּזָה מְקַרְב הַגְּאֵלָה
וְעוֹשֶׂה נַחַת רוּח גְּדוּל לְיוֹצְרוֹ, כַּמּוּבָא בַּזְהֵר הַקְּדוּשׁ פְּרִשְׁת נִשְׂא
(דף קכ"ד): 'בְּהַאי חַבּוּרָא דְאִיהוּ סִפְר הַזְהֵר יִפְקוּן בֵּה מִן גְּלוּתָא'.

וּבַתְקוּנִים סוּף תְּקוּן ו', מֵהַאי חַבּוּרָא דִּילָךְ, כִּד יִתְגַּלִּי לְתַתָּא
בְּדָרָא בַתְרָאָה בְּסוּף יוּמֵיָא, וּבְגִינְיָה (וּיְקָרָא כֵּה י) וּיְקָרָתֶם דְּרֹר בְּאַרְךְ
וּגוּמֵר.

— לימוד היומי - יד כסלו —

וּבַתְקוּן ל' בְּסִפְר כֶּסֶא מְלָךְ, וְזָה לְשׁוּנוֹ: כַּמָּה גְּדוּל חַיּוּב עַל
תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים לַלְמֹד קִבְּלָה, וְעֵנְשֵׁם כַּמָּה גְּדוּל אִם אֵינִם
לוֹמְדִים קִבְּלָה, וּגוּרִם אַרְךְ גְּלוּתָא, כִּי הֵם מַעֲכָבִים הַגְּאֵלָה רַחֲמֵנָא
לִיְצֵלוֹן, כִּי יַעֲשֶׂה בְּשַׁעָה אַחַת בְּלַמוּד הַקִּבְּלָה מֵה שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בְּלַמוּד
חֲדָשׁ יָמִים בְּפִשְׁטֵי הַתּוֹרָה, כִּי גְדוּל כְּחָה לְקַרְב הַגְּאֵלָה.

וּבַתְקוּן מ"ב שֵׁם בְּכֶסֶא מְלָךְ, כִּי לַמוּד הַזְהֵר הַקְּדוּשׁ בְּגִירְסָא
בְּעֵלְמָא בּוֹנָה עוֹלְמוֹת, וְכָל שְׁכָן אִם יִזְכֶּה לַלְמֹד וּלְהַבִּין אֶפְלוּ
פְּרוּשׁ מֵאֵמֵר אַחַד, יַעֲשֶׂה בּוֹ תְּקוּן לְמַעֲלָה בְּשַׁעָה אַחַת מֵה שְׁלֵא
יַעֲשֶׂה בְּלַמוּד הַפִּשְׁט שְׁנָה תְּמִימָה, וּמִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶן עוֹלָם
הַבָּא מִבְּנֵי הַיְכָלָא דְמִלְכָא, וְיִהְיֶה מְרוּאֵי פְּנֵי הַמְּלָךְ הַיּוֹשְׁבִים
רַאשׁוֹנָה בְּמִלְכוּתָא דְרַקִּיעָא.

וּמֵה שְׂאוּמֵרִים וְכִי אַכְשֶׁר דְרָא, אֲדַרְבֵּה, שְׂבִדּוּרוֹת הָרַאשׁוּנִים
שְׁהִיוּ לָהֶם נִשְׁמוֹת קְדוּשִׁים מִמְּקוֹמוֹת גְּבוּהִים, יְכָלוּ לְטָהֵר נִשְׁמָתָם
בְּפִשְׁטֵי הַתּוֹרָה, וְעַכְשָׁו בְּעַקְבָּתָא דְמִשִּׁיחָא נִשְׁמוֹת נְמוּכִים וְגַם
הַתְּגַבְּרוֹת הַחִיצוֹנִים רַחֲמֵנָא לִיְצֵלוֹן, אִי אֶפְשֶׁר לְטָהֵר נִשְׁמָתָם,
רַק בְּסָמִים יִקְרִים, הֵינּוּ בַּזְהֵר הַקְּדוּשׁ, כִּי לְשׁוֹן הַזְהֵר מְסַגֵּל לְזָה
אֶפְלוּ בְּפִטְפוּט לְחוּד וְאֶפְלוּ בְּלַגְלוּג, וּבְזָה יִהְיֶה נִשְׁמֵר מִכָּל רַע מֵיְצֵר
הָרַע וּמִמְקָרִים רָעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה הַחֲמָרִי, וְגַם בְּעוֹלָם הַבָּא הַרוּחָנִי,

כַּנּוֹדַע מֵאֵהָר הַקְּדוֹשׁ פְּרֻשֵׁת פְּנַחֵס דָּף רי"ט, בּוֹצִינָא קְדִישָׁא דְנְהִיר
חֻכְמַתִּיהָ בְּכָל דְרִין דְהוּוּ אֲבִתְרִיהָ, עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל אֹר תּוֹרָה שֶׁל
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי מֵאִיר בְּאֹר רַב לְהַחִיּוֹת נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל.

עַל כֵּן יִתְחַזַּק כָּל אָדָם מְאֹד לְלַמֵּד זֶהָר הַקְּדוֹשׁ לְכָל הַפְּחוֹת
ה' דְּפִים בְּכָל יוֹם כְּדֵי שְׁיִגְרַם חֲדוּא וּפּוֹרְקָנָא בְּהוֹן לְעִילָא
וְתַתָּא, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

(צוֹאֵת הַר"ד מֵאִיר בֶּן רַבִּי אֶהְרֹן שְׁנַרְץ זְכוּתוֹ יָגֵן עֲלֵינוּ מִפִּידֵהִיץ)

**יז) בְּדוֹרְנוּ מִי שְׁאִינוּ עוֹסֵק בְּזֵהָר וְתַקּוּנִים וְכַתְבֵי הָאֲר"י כָּל
עֵסֶק תּוֹרָתוֹ הוּא מִן הַשְּׁפָה וְלַחוּץ**

בְּדוֹר הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן, מִי שְׁאִינוּ עוֹסֵק בְּסֵפֶר הַזֵּהָר וְתַקּוּנִים
וְכַתְבֵי מֶרֶן הָאֲר"י שֶׁהֵם חַיִּים מִמֶּשׁ לְנַפְשׁ, בְּלוּלָה בְּמִקְרָא
וּבְמִשְׁנָה וּבִתְלִמּוּד וּפּוֹסְקִים, יֵדַע נֶאֱמָנָה שֶׁכָּל תּוֹרָתוֹ שְׁעוֹסֵק
הוּא מְשֻׁפָּה וְלַחוּץ, כְּדוּאָג, וְאִין לוֹ עֵסֶק בְּחַיִּים וְהָאֲרָה לְנַפְשׁ, וְהוּא
כְּלוֹ טְעוּת וְרַמְאוּת, וְאִינוּ עוֹסֵק בְּתוֹרָה אֶלָּא לְהִיּוֹת מֵאֲנָשֵׁי שֵׁם,
לְהִיּוֹת רַב וְרֹאשׁ גְּדוֹל הַדּוֹר וּלְהַשְׁתַּרֵּר עַל הַבְּרִיּוֹת, וְאִין לוֹ חַיִּים
וְלֹא חֶלֶק בְּחַיִּים...

וּבְדוֹר הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן אֵי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ שְׂכִינְתָא עֲלֵינוּ
אֶלָּא עַל יְדֵי הַזֵּהָר וְכַתְבֵי מֶרֶן הַרְבַּ חַיִּים וְיִטְאֵל בְּלִבְד שְׁנֵאמְרוּ
בְּרוּחַ הַקְּדֻשׁ, וּבְדוֹר הַזֶּה מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים אוֹהֵב יָמִים מְבֻלֵי
לְבָלוֹת יוֹם בְּלִתֵי קְדֻשָׁה לְרֹאוֹת טוֹב עוֹלָם הֵבָא בְּעוֹלָם הַזֶּה, יְדַבֵּק
בְּסֵפֶר הַזֵּהָר וּבְכַתְבֵי מֶרֶן הַרְבַּ חַיִּים וְיִטְאֵל בְּלִבְד שְׁנֵאמְרוּ בְּרוּחַ
הַקְּדֻשׁ.

(הֵיכַל הַבְּרָכָה פְּרֻשֵׁת עֶקֶב ז', י"ט)

❖ לימוד היומי - טו כסלו ❖

עֲנִין שְׁבִירַת הַפְּלִים הוּא הַשְּׂרָשׁ לְכָל סְדְרֵי הַבְּרִיאָה שֶׁל שֵׁית
אֶלְפֵי שְׁנִין, וְבָהּ נִשְׂרָשׁ כָּל עֲנִין עֲבוֹדַת הָאָדָם. מִטְרַת הָעֵינַן בְּנוֹשָׂא
שְׁבִירַת הַפְּלִים וּמִטְרַת לְמוּד חֻכְמַת הָאֱמֶת בְּכָלֵל, הֵם עַל מְנַת
לְהַכְנִיס בְּמוֹדְעוֹת הָאָדָם אֶת גְּדֹל חֲמַרַת הַקְּלֻקּוּלִים שְׁעוֹשָׂה עַל יְדֵי

עוונותינו, ולעמתנו גדל התקון הנעשה על ידי למוד התורה וקיום המצוות. תכלית בריאת כל העולמות היא עבור עם ישראל. כל כחות הבריאה כלולים באדם התחתון, ולכן כל מחשבה דבור ומעשה שנעשים על ידי נפש מישראל, משפיעים על כללות הבריאה להוריד אליה שפע ברכה, או להפך חס ושלום. שרש הבחירה באדם הוא בזה שיש בו שני כחות הפכיים, כח הקדשה וכח הסטרא אחרא שהם מתנגדים זה לזה, שהם היצר הטוב והיצר הרע. האדם נמצא בין ב' כחות אלו, ובו היכלת להכריע איזה צד יגבר. כל סדרי הבריאה כלה וכל העולמות, תלויים בבחירה זו של כל נפש מישראל, ולכן מספר נשמות ישראל הוא בכונה מיחדת, שלכל נפש יש תקונים פרטיים בכל העולמות, לפי שרש נשמתה.

(פתחי שערים נתיב שבירת הכלים - פתח א - שבירת הכלים - שרש לסטרא אחרא)

יח) תכלית למוד חכמת האמת

בפתח זה נלמד מה היא תכלית למוד חכמת האמת, ואמר שחכמה זו באה לעזר לנו להבין דרך השגחתו יתברך ואיך הוא מנהיג את נבראיו בהשגחה פרטית על פי סדר שקבע במחשבת הבריאה המשתקפת בתורה הקדושה ובמצוותיה, ולדעת איך על ידי עבודתנו נשלים רצונו יתברך לתקן עולם במלכות שד"י. כמו כן מסביר שתכלית הבריאה היא, שהאדם ידבק לקונו, וישיג רצונו יתברך, ויקים מה שהשיג מרצונו האמתי.

(ספר פתחי שערים נתיב הצמצום - פתח א)

ונודע ממארי קבלה אשר למוד התורה כזו הוא מזון הקלפות. וכל דבור ודבור שמוציא מפיו, תקף חוטפין אותו כל מיני פתות הרעות והסטרא אחרא, ונבראין מזה מיני מזיקין בעולם. ועל כן אמר: ראה היטב בזה כי הנה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. שאנכי שהוא התורה פנאמר או אפלו כפשוטו, שמה שאנכי נותן לפניכם היום, כלומר התורה שהוא מלמדם, יש בו ברכה וקללה. והזהר היטב לצאת מן גדר

ופשעים יכִּשְׁלוּ בָם, חס ושלום. ולהפִּינס בְּגֵדֵר צְדִיקִים יִלְכוּ בָם. ולְזֶה אָמַר לְהֵלֵן וְסִרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ, כְּלוֹמַר מִן הַדֶּרֶךְ עֲצֵמוּ תְּסוּרוּ. שֶׁעַל יְדֵי דֶרֶךְ הַתּוֹרָה תִּלְכוּ אַרְחוֹת עַקְלָלוֹת כְּשֶׁלֹּא תִשְׁמְרוּ לֵב עֲלֶיהָ לַעֲשׂוֹתָהּ כְּרָאוּי. וְאָכֵן, שְׁמָה שֶׁאָמַר אֲנֹכִי וְלֹא אֲנִי הוּא לְרִמּוֹז עַל מֵלֶת אֲנֹכִי הַנֶּאֱמָר בְּנִתְיֵנֶת הַתּוֹרָה. (וַיִּמָּה שְׁלֹא נֶאֱמַר שֵׁם אֲנִי הוּא כְּדִרְשׁוֹת חֲכָמֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (שְׁבַת ק"ה). אֲמִירָה נְעִימָה כְּתִיבָה יְהִיבָא. אוּ אֲנֵא נִפְשֵׁי כְּתִבִּית יְהִיבִית וְכוּ'). וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשִּׁים חֲלָקֵנוּ מִלּוֹמְדֵי תּוֹרָתוֹ לְשִׁמָּה וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצִאֵינוּ וְצִאֲצִאֵי כָּל עַמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָנוּ יוֹדְעֵי וְלוֹמְדֵי תּוֹרָתְךָ לְשִׁמָּה. וְעַיִן בְּחַבּוּרֵנוּ זֶה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וּבְחַבּוּרֵנוּ סְדוּרוֹ שֶׁל שְׁבַת (בְּחֶלֶק הָרֵאשׁוֹן שֶׁרֶשׁ הַשְּׁבִיעִי עֲנֵי א') בְּאֲרָנוּ קֶצֶת עֲנִין לְמוֹד הַתּוֹרָה לְשִׁמָּה.

(בְּאֵר מֵיִם חַיִּים פְּרִשְׁתָּ רָאָה - פֶּרֶק י"א)

— לימוד היומי - טז כסלו —

יט) סֵפֶר מְבוֹא לְחֻכְמַת הַקְּבָלָה - חֶלֶק א הַקְּדָמָה

וְאִיךָ לְהַגִּיעַ לְשִׁלְמוֹת אִישׁ תָּם שֶׁל יַעֲקֹב? עַל יְדֵי לְמוֹד בְּלִתֵּי פוֹסֵק שֶׁל תּוֹרַת הַנִּגְלָה וְתוֹרַת הַנִּסְתָּר בְּרִצּוֹא וְשׁוֹב, הַלְכָה וְקְבָלָה. כִּי הָרֵאשׁוֹנָה גְלוּיָה בְּאֶרֶץ וְהַשְּׁנֵיָה גְנוּזָה בְּשָׁמַיִם, וַיְחַוְדֵן בְּלֵב אָדָם הַנִּעֲשֶׂה אֶחָד עַל יְדֵי. וְאִיךָ? בְּקִיּוֹם מָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֱהָלִים, שְׁנֵי אֱהָלִים דְּשִׁתֵּי תוֹרוֹת הַנִּזְכָּרוֹת, וְהֵינּוּ עַל יְדֵי יְחוּד הַעֵינִים דְּבַחֲיֵנֶת תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְהַאֲזִינִים דְּבַחֲיֵנֶת תּוֹרָה שְׁבַעַל פִּה, הוּא הַיְחוּד הַנִּעֲשֶׂה עַל יְדֵי בְרוּר הַהֲלָכָה הַנִּעֲשֶׂה מִכַּח שְׁתִּיחָן. וְגִלּוּי יְחוּדֵן עַל יְדֵי תּוֹרָה הַשְּׁלִישִׁית, תּוֹרַת הַסּוּד, תּוֹרַת הַקְּבָלָה אֲשֶׁר עֲקָרָה בְּלֵב אֲמָצַע הַמַּעֲלָה דְשָׁמַיִם, שְׁמִיעָה דְאֲזִינִים. וְהַמְטָה דְאֶרֶץ רְאִיָה דְעֵינִים. וְכִטְעַם אֲמָרָם, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה, בְּגִמְרָא עַל כָּל סְבָרָה וְסִבָּרָה שֶׁל חֲכָמֵיָה הַקְּדוּשִׁים הַדּוֹמִים לְמַלְאָכִים וְגִדּוּלִים מֵהֶם, אֲלִיבָא דְרַבִּי פְלוֹנִי, אֲלִיבָא דְרַבִּי פְלוֹנִי, וּפְרוּשׁוֹ לְפִי לְבוֹ! הִיא הַנִּקְדָּה הַשְּׁלִישִׁית הָאֲמָצַעִית בֵּין הַעֲלִיוֹנָה דְשָׁמַיִם תּוֹרָה שְׁבַעַל פִּה וּבֵין הַתַּחְתּוֹנָה דְאֶרֶץ תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב. וּבָה גְנוּז סוּד הַשֵּׁם

ואורו הנורא שיצטרף להתפשט ולהאיר למטה כמו למעלה, כי אז יתיחדו הג' נקודות דידן סוד ג' עלמין בריא"ה יציר"ה עש"ה, בבחינת ג' פעמים סוד יקו"ק גימטריא רפ"ח דתכלית ברור ניצוצי קדשה ועליתם מנפילתם שבזמן שליטת עולם התהו, וחזרתם אל חיק הקדשה, וממילא חוזר אדם להתיחד עם קונו כטעם, יחוד היגיעה והמציאה גימטריא רפ"ח, יגיעה מסטרא דידן, מציאה מסטרא דידיה יתברך שמו. וכטעם: הלב אחד - און טובה ועין טובה, גימטריא רפ"ח:

ויחוד זה מסטרא של דעת שם **אקו"ק** גימטריא **טו"ב** הרמוז בראשי תבות פסוק בבראשית: **א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ, הנעשים אחד על ידו, סוד את שני המארת הגדלים (בראשית א' ט"ז) גימטריא חושבן דידן כחושבן דידן, סוד יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, קודשא בריך הוא בחינת שמים ושכינתיה בחינת ארץ, בסוד הזדהות ויחוד האמונה דחשך לילה דארץ, והדעת דאור יום דשמים, וכידוע מדרשת חכמינו זכרונם לברכה במסכת שבת על פסוק בישעיה ל"ג ו', והיה אמונת עתיד חסן ישועת חכמת ודעת, פסוק הבנוי ו' תבות דאות וא"ו החבור המיוחדת הב' קצות דידן, אשר לכן:**

האמונה דעת השם: האמונה דעת השם - בגימטריא: האמונה דעת השם:

לפיכך בהתפלגות הלכה וקבלה, קבלה והלכה, בג' נקודות סת"ר הנזכר לעיל מתנגלה יחודו יתברך שמו, יחוד ה' תבות העולות כמספר ג' פעמים אחד הבלתי משתנה הן למעלה הן למטה הן באמצע. והינו:

יחוד הקבלה וההלכה: - יחוד ההלכה והקבלה: יחוד הקבלה וההלכה: יקוק אחד - בגימטריא: יחוד ההלכה והקבלה: יחוד הקבלה וההלכה: יחוד ההלכה והקבלה: